

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

***ODPOVĚDNOST OBCE ZA ÚJMY VZNIKLÉ
PŘI SPRÁVĚ OBECNÍHO MAJETKU***

Rigorózní práce

Mgr. Hana Šaročová

Plzeň, 2022

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra občanského práva

Obor občanské právo a civilní proces

***ODPOVĚDNOST OBCE ZA ÚJMY VZNIKLÉ
PŘI SPRÁVĚ OBECNÍHO MAJETKU***

Rigorózní práce

Mgr. Hana Šaročová

Plzeň, 2022

„Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, září 2022

Mgr. Hana Šaročová

Obsah

Úvod.....	1
1. Závazky z deliktů – úvod do občanskoprávní odpovědnosti.....	6
2. Předpoklady pro vznik odpovědnostního závazku	11
2.1. Porušení povinnosti a protiprávní stav, jako předpoklady vzniku občanskoprávní odpovědnosti	15
2.1.1. Škoda způsobená věcí – příklad protiprávního stavu.....	16
2.1.2. Porušení zákonné povinnosti.....	20
2.1.3. Úmyslné porušení dobrých mravů	22
2.2. Újma	24
2.2.1. Náhrada nemajetkové újmy.....	27
2.3. Kauzální nexus.....	30
2.4. Zavinění	32
3. Prevence	37
3.1. Porušení prevenční povinnosti – příklad z praxe č. 1	39
3.2. Porušení prevenční povinnosti – příklad z praxe č. 2.....	40
4. Spoluúčast poškozeného na vzniklé újmě	44
5. Způsob a výše náhrady újmy	49
6. Odpovědnost obce za újmy vzniklé třetím osobám v souvislosti s výkonem správy obecního majetku.....	53
6.1. Obec.....	53
6.2. Hlavní město Praha.....	57
6.2.1. Městské části hlavního města Prahy.....	59
6.2.2. Odpovědnost městských částí hlavního města Prahy.....	60
6.3. Průzkum – případy újem třetích osob, s nimiž se obce setkávají.....	63
7. Pozemní komunikace a jejich kategorizace	65
7.1. Sjízdnost a schůdnost pozemní komunikace	68
7.1.1. Závada ve sjízdnosti	69
7.1.2. Závada ve schůdnosti	71
7.2. Pojem chodník	73
7.3. Pozemní komunikace ve vlastnictví obce.....	76
8. Správa pozemních komunikací.....	79
8.1. Správa účelové komunikace	81
8.2. Správce pozemní komunikace	85

8.3.	Obec v postavení ručitele.....	87
8.4.	Výluky z povinnosti k výkonu správy pozemní komunikace pro malý dopravní význam	88
9.	Praktická část s teoretickým výkladem	93
9.1.	Soudní rozhodnutí č. 1 - Nález Ústavního soudu ČR ze dne 16. 6. 2022, sp. zn. I. ÚS 2853/21	93
9.1.1.	Vsuvka – překonání nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 2315/15	103
9.2.	Soudní rozhodnutí č. 2 - Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 3. 2022, sp. zn. 25 Cdo 3256/2021	105
9.3.	Soudní rozhodnutí č. 3 - Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 11. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2840/2021	110
9.4.	Praktický příklad č. 1 - „Úraz v důsledku pádu na neuklizeném a namrzlém chodníku“	116
9.5.	Praktický příklad č. 2 - „Úraz v důsledku pádu na nerovnosti chodníku“	126
9.6.	Praktický příklad č. 3 - „Škoda na vozidle způsobená v důsledku pádu dopravní značky“	129
9.7.	Praktický příklad č. 4 - „Škoda na vozidle v důsledku pádu větve ze stromu“	135
9.8.	Praktický příklad č. 5 - „Újma způsobená v důsledku uklouznutí na černém ledě, kdy poškozená zvolila kratší cestu“	142
9.9.	Praktický příklad č. 6 - „Zlomený strom, který spadl na vozidlo vlivem klimatických poměrů“	145
	Závěr.....	150
	Resumé	155
	Seznam použitých pramenů	159
	Seznam použitých zkratk	169
	Přílohy	170

Úvod

„*Odpovědnost obce za újmy vzniklé při správě obecního majetku*“ jako téma své rigorózní práce jsem si zvolila z toho důvodu, že tuto problematikou považuji za velmi zajímavou. S předmětnou tematikou jsem se jako advokátní koncipientka běžně setkávala v praxi přibližně dva roky, přičemž jsem se aktivně podílela na několika desítkách individuálních případů spojených se vznikem majetkové i nemajetkové újmy, které vůči obci uplatňovali poškození. Zpravidla se jednalo o případy zraněných chodců po uklouznutí na chodníku (tzv. „chodníkové škody“) a případy poškozených vozidel následkem jízdy na poškozené vozovce pozemní komunikace. Nežádka tyto případy vyústily i v soudní spory, jichž jsem se mohla také účastnit. Při intenzivním řešení těchto případů jsme získala mnoho cenných zkušeností a znalostí, které jsem si chtěla ještě rozšířit při sepisu této rigorózní práce.

Nejasnosti a rozporuplnosti v právní odpovědnosti obcí za újmy vzniklé třetím osobám při správě obecního majetku, zejména při správě pozemních komunikací, ve mně od počátku vzbuzovaly mnoho otázek a chuť se uvedenou problematikou zabývat. Vzhledem ke zvyšování počtu soudních i mimosoudních případů si pokládám otázku, jakým způsobem přistupovat k právní odpovědnosti obce a v jakém rozsahu by měla obec odpovídat například za nemajetkovou újmu na zdraví chodce způsobenou na chodníku ve vlastnictví obce, za majetkovou újmu při poškození vozidla následkem jízdy na vozovce pozemní komunikace či při pádu stromu nebo části budovy ve vlastnictví obce na vozidlo.

Bezpochyby se jedná o velmi složitou problematiku a v laické veřejnosti v této souvislosti panuje mnoho otázek. A to nejen proto, že samotná problematika náhrady majetkové a nemajetkové újmy na zdraví je považována za jednu z nejkomplikovanějších oblastí soukromého práva, neboť je nutné posuzovat jednotlivá kritéria vzniku újmy a odpovědnosti škůdce, případně posouzení spoluzpůsobení újmy poškozeným a určení výše náhrady majetkové a nemajetkové újmy. Ale také z toho důvodu, že odpovědnost obce jako vlastníka obecního majetku je do jisté míry specifická.

Ve své rigorózní práci se zaměřuji zejména na povinnosti vztahující se k užívání a zajišťování schůdnosti pozemních komunikací a s tím spojenou oblast odpovědnosti za majetkovou i nemajetkovou újmu vzniklou nejen v důsledku tzv. „závad ve schůdnosti“, neboť tyto případy byly pro mne v praxi nejběžnější a vyskytovaly se nejčastěji. Nastiňuji i jiné případy odpovědnosti obce za újmy vzniklé při správě obecního majetku. Rigorózní práce ze své podstaty však nemůže mít ambice pokrýt všechny možné případy, s nimiž se obce mohou při správě svého majetku setkat. Mám za to, že to ani není reálně možné. Jak totiž vyplynulo z mého průzkumu, obce napříč celou Českou republikou se setkávají s poměrně unikátními případy, kdy po nich poškození požadují náhradu jim vzniklé újmy.

Cílem této rigorózní práce je přinést ucelený a systematický pohled na tuto tematiku, přiblížit problematiku odpovědnosti obcí, jako vlastníků pozemních komunikací či jiného obecního majetku, a zároveň názorně vysvětlit její právní posuzování na konkrétních praktických případech.

Již v úvodu své práce bych ráda podotkla, že obec je právnickou osobou s veřejnoprávní subjektivitou, která se projevuje, jak v případech, kdy obec vystupuje jako vykonavatel veřejné moci, tak i v případech, kdy jedná v záležitostech soukromého práva. Rozlišování, zda obec vystupuje jako subjekt veřejné moci či jako subjekt soukromoprávních vztahů, ovlivňuje i případnou odpovědnost obce. V soukromoprávních vztazích je odpovědnost obce upravena v OZ, případně v jiném zvláštním zákoně (například v ZPK, pokud je obec vlastníkem místní komunikace).

Každá činnost obce tak nemusí být nutně výkonem veřejné moci, neboť mimo rámec vrchnostenské veřejné správy obec vykonává i tzv. *nevrchnostenskou veřejnou správu*, která spočívá v zajišťování určitých veřejných potřeb. Jako klasický příklad výkonu nevrchnostenské správy obcí lze uvést právě správu obecního majetku. Tento závěr mimo jiné vyplývá i z ustálené judikatury, dle níž obec realizuje správu vlastního majetku v rámci samostatné působnosti, přičemž vystupuje a rozhoduje jako vlastník, vykonává svá oprávnění při nakládání a hospodaření se svým majetkem. Dispozice s obecním majetkem tak má zvláštní soukromoprávní povahu a rozhodování obce o vlastním majetku není výkonem veřejné moci, a tudíž její odpovědnost nemůže být v tomto ohledu založena aplikací

zákona č. 82/1998 Sb., ale přichází v úvahu obecná odpovědnost za újmu dle občanského zákoníku, případně dle jiného zvláštního zákona.¹

Rigorózní práci člením do devíti hlavních kapitol. V první kapitole se zabývám tematikou závazků z deliktů, přičemž činím úvod do občanskoprávní odpovědnosti a vysvětluji koncepci závazků z deliktů, z níž vychází OZ. V této kapitole též definuji pojem delikt, škůdce, deliktní způsobilost, vymezuji funkce právní odpovědnosti, jakož i druhy právní odpovědnosti. Vymezení občanskoprávní odpovědnosti a základních pojmů je dle mého názoru nezbytné pro uvedení do kontextu celé předmětné problematiky odpovědnosti obcí za újmy vzniklé při správě obecního majetku.

Druhou kapitolu zaměřuji na předpoklady pro vznik odpovědnostního závazku, které blíže definuji. Rozebírám zde zejména porušení povinnosti a protiprávní stav, k němuž zmiňuji i příklad z praxe, kdy byla způsobena škoda na vozidle zaparkovaném v obci, a to v důsledku pádu střešních tašek ze střechy budovy ve vlastnictví obce. Blíže se pak věnuji problematice porušení zákonné povinnosti a úmyslnému porušení dobrých mravů. Následně rozebírám i další důležité předpoklady pro vznik odpovědnostního závazku, a to konkrétně vznik majetkové a nemajetkové újmy, kdy čtenářům přibližuji i náhradu nemajetkové újmy a okrajově se zmiňuji i o Metodice Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví. V rámci této kapitoly jsem neopomněla zmínit ani kauzální nexus, neboli příčinnou souvislost, ani zavinění, které je předpokladem pro vznik subjektivní odpovědnosti za újmu.

Třetí kapitola je věnována institutu prevence, při jehož vymezení zmiňuji jak relevantní právní úpravu, tak i judikaturu. Pro lepší představu o aplikaci prevenční povinnosti uvádím i dva příklady z praxe. A to konkrétně případ, kdy došlo k poškození vozidla poté, co řidič najel do výmolu u kanalizačního poklopu. V druhém příkladě se zmiňuji o tříletém chlapci, jenž utrpěl úraz, když jel v parku na dětském odrážedle a v důsledku najetí do výmolu na chodníku z odrážedla spadl, rozbil si bradu a přišel o zub. V inkriminovaný okamžik vykonávala nad chlapcem dohled jeho matka.

¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. 10. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2386/2020.

Na výše uvedené navazují kapitolou nesoucí název „*Spoluúčast poškozeného na vzniklé újmě*“, v níž předesílám, že poškozený odpovídá za újmu, kterou mohl ovlivnit, tedy za tu újmu, která byla způsobena jeho vlastním jednáním, událostí či jinou okolností v jeho sféře. Při vysvětlování této problematiky čerpám především z ustálené relevantní judikatury Nejvyššího soudu ČR. V rámci páté kapitoly jsem se krátce pozastavila nad způsobem a výší náhrady újmy.

Stěžejní šestá kapitola nese název jako název této rigorózní práce, tedy „*Odpovědnost obce za újmy vzniklé třetím osobám v souvislosti s výkonem správy obecního majetku*.“ Na prvních pět kapitol, v nichž je podrobně rozebrána obecná odpovědnost za újmu, navazují touto důležitou kapitolou mé rigorózní práce. Ve vztahu k problematice právní odpovědnosti obce za újmy vzniklé třetím osobám v souvislosti s výkonem správy obecního majetku, zejména pozemních komunikací považuji za žádoucí nejprve charakterizovat základní pojmy, principy a postupy. A tak se zabývám zejména těmito pojmy – obce, hlavní město Praha, Městské části hlavního města Prahy a jejich odpovědnost. Pro účely této práce jsem považovala za vhodné zjistit, s jakými případy vzniku újmy třetích osob se obce v souvislosti s vlastnictvím obecního majetku anebo s výkonem správy majetku v praxi setkávají. A proto jsem několika desítkám obcí zaslala žádost o poskytnutí informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. V rámci této kapitoly pak uvádím výsledky svého průzkumu.

Sedmou kapitolu věnuji problematice pozemních komunikací, k nimž se tato rigorózní práce též vztahuje. Definuji zde kategorie pozemních komunikací, pojem chodník, stavební stav a dopravně technický stav pozemních komunikací, sjízdnost a schůdnost pozemní komunikace, závadu ve sjízdnosti a závadu ve schůdnosti. Samostatnou podkapitolu věnuji i pozemním komunikacím ve vlastnictví obce.

V rámci osmé kapitoly jsem se zaměřila na správu pozemních komunikací a samotnou podkapitolu věnuji správě účelových komunikací, u kterých je to se správou, jakož i s odpovědností za případnou újmu jinak, než při správě dálnic, silnic a místních komunikací. Neopomím vymezit ani osobu správce pozemní komunikace a výluky z povinnosti k výkonu správy pozemní komunikace pro malý dopravní význam.

Devátá, podle mého mínění, velmi důležitá kapitola, tvoří praktickou část rigorózní práce, v níž podrobně popisuji a rozebírám několik soudních rozhodnutí. Některá soudní rozhodnutí navíc nemusí být veřejnosti známa, jelikož nebyla publikována ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek ani v žádném právnickém periodiku. Dozvěděla jsem se o nich například z jiných soudních rozhodnutí a získala jsem je v anonymizované formě na základě žádosti o poskytnutí informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Při dodržení povinnosti mlčenlivosti v druhé části této kapitoly rigorózní práce popisují a podrobně analyzují i několik soudních i mimosoudních případů, s nimiž jsem se během své praxe advokátní koncipientky setkala. Účelem je přiblížení předmětné problematiky a názorného vysvětlení aplikace relevantních institutů, které byly rozebírány v předchozích kapitolách. Samotná rigorózní práce se tak neomezuje pouze na poznatky vycházející z právní teorie, ale předkládá příklady z právní praxe, což by mělo být stěžejním přínosem této práce.

Rigorózní práce by měla mít teoretický charakter a využívat především metodu analýzy a komparace. Analýze podrobněji především jednotlivé relevantní instituty a judikaturu soudů. Komparaci využívám například při rozebírání koncepce závazků z deliktů, z níž vychází zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a koncepce, na které je postaven zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. Ze získaných poznatků pak provádím syntézu.

Podkladem pro rigorózní práci je především odborná literatura a soudní rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, Ústavního soudu ČR i soudů nižších stupňů. V práci též čerpám z relevantních zákonů, komentářů k jednotlivým zákonům, odborných časopisů, internetových zdrojů i z praktických zkušeností.

1. Závazky z deliktů – úvod do občanskoprávní odpovědnosti

Závazky osob mohou vznikat i na základě jejich deliktního jednání. Přístupy k úpravě závazků z deliktů jsou různé. Například v ABGB² byla obecná generální klauzule odpovědnosti upravena v ustanovení § 1295, dle kterého „*může každý po škůdci žádat náhradu škody, kterou mu způsobil zaviněním; škoda může být způsobena překročením povinnosti smluvní či bez vztahu k nějaké smlouvě.*“ V německém BGB³ pak byla upravena v ustanovení § 823, z něhož vyplývá: „*kdo jinému ublíží na životě, těle, zdraví, svobodě, majetku či jiném právu, musí nahradit škodu takto vzniklou.*“

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník vychází z odlišné koncepce závazků z deliktů než jeho předchůdce, zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. OZ totiž odstranil dualitu úpravy závazků v občanském a obchodním právu, a zároveň opustil pojetí odpovědnosti jako civilní sankce za porušení právní povinnosti. Jedná se tak o odpovědnost za řádné chování. Odpovědnost je tak vnímána ve smyslu vzniku povinnosti k náhradě újmy. Někteří autoři v této souvislosti upozorňují, že toto moderní pojetí je narušeno nekonceptním užíváním pojmu **delikt**, jenž bývá definován jako nesplnění či porušení právní povinnosti. Čtvrtá část, Hlavy III. OZ, která upravuje smluvní i mimosmluvní odpovědnost, je totiž nazvána „*závazky z deliktů*“. Z toho bývá dovozováno, že zákonodárce vnímá pojem delikt jako protiprávní jednání bez ohledu na to, zda jde o porušení smlouvy či zákona. V odborné literatuře však bývá upozorňováno, že užití pojmu delikt v nadpisu Hlavy III. OZ je zavádějící a bylo by vhodnější jej používat pouze v souvislosti s mimosmluvní odpovědností.⁴

V širším slova smyslu zahrnuje *deliktní právo* veškerou mimosmluvní odpovědnost za škodu, která vzniká zaviněným jednáním i nezaviněnou událostí. Aniž by to teorie výslovně přiznávala, deliktní právo je pojímáno jako oblast práva,

² **ABGB** je zkratka pro Všeobecný zákoník občanský (německy „*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie*“), který tvořil téměř po celé 19. století základ občanského práva v habsburské monarchii. ABGB byl vyhlášen dne 1. 6. 1811 patentem císaře Františka I. č. 946 Sb. z. s., a to s platností pro všechny země rakouského císařství, vyjímaje země koruny uherské.

³ **BGB** je zkratka pro německý občanský zákoník (německy „*Bürgerliches Gesetzbuch*“), který byl přijat v roce 1896 a představuje základní první předpis německého občanského práva.

⁴ PAVELEK, Ondřej. *Náhrada nemajetkové újmy na zdraví a při usmrcení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 15–16.

jež stanovuje nejen podmínky odpovědnosti za škodu, ale i následky této odpovědnosti.⁵ Již ze samotného názvu plyne, že základním pojmem deliktního práva je *delikt*, který je odvozen z latinského slova *delictum*, což v překladu znamená porušení a v případě občanského práva se pak jedná o nesplnění či porušení občanskoprávní povinnosti. Delikt je tedy výchozím předpokladem pro vznik závazku z deliktu.

Nutno podotknout, že podle základní zásady deliktního práva *„si bezvýhradně každý nese škodu jemu způsobenou sám a pouze v určitých případech, kdy jsou splněny zákonem stanovené předpoklady, má povinnost nahradit škodu jiná osoba (škůdce).“*⁶ OZ sice stanovuje, že při splnění zákonných předpokladů újmu nahradí osoba odlišná od poškozeného označovaná jako *škůdce*, přičemž tuto osobu blíže nespecifikuje.

Škůdcem může být jak osoba fyzická, tak i osoba právnická. Avšak právnická osoba fakticky jedná prostřednictvím fyzických osob, a tudíž ji zavazuje protiprávní jednání, kterého se při plnění svých úkolů dopustil člen voleného orgánu, zaměstnanec či jiný její zástupce vůči třetí osobě.⁷ Nicméně existují i výjimky z tohoto pravidla. Podle ustanovení § 2914 OZ totiž platí: *„kdo při své činnosti použije zmocněnce, zaměstnance nebo jiného pomocníka, nahradí škodu jím způsobenou stejně, jako by ji způsobil sám. Zavázal-li se však někdo při plnění jiné osoby provést určitou činnost samostatně, nepovažuje se za pomocníka; pokud ho však tato jiná osoba nepečlivě vybrala nebo na něho nedostatečně dohlížela, ručí za splnění jeho povinnosti k náhradě škody.“*

Stát či jiný samosprávný celek se v oblasti soukromého práva považuje za právnickou osobu.⁸ Je třeba zdůraznit, že uvedené se týká pouze práva soukromého, neboť pro odpovědnost za výkon veřejné moci bude stát, popřípadě jiný samosprávný celek odpovídat podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb.,

⁵ TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 3–4.

⁶ VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971: metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: ANAG, 2015, s. 11.

⁷ Dle § 167 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁸ Dle § 21 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

o notářích a jejich činnosti (notářský řád). Stát tak může mít dvojí postavení, jež se pokaždé odvíjí od druhu právního vztahu, do něhož stát vstupuje. V případech, kdy stát zaujímá postavení nositele mocenského oprávnění, při jehož realizaci autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech jiných osob, je subjektem veřejného práva.⁹ Jestliže však vystupuje jako osoba rovného postavení s jinými účastníky daného právního vztahu, jedná se o vztah soukromoprávní. Stejně jako jiné právnické osoby, ani stát není sám o sobě způsobilý vytvářet vlastní vůli, čili nemá svéprávnost. Za stát vždy jedná jeho příslušná organizační složka. Úkony státu tak činí k tomu povolane jiné osoby.¹⁰ K postavení obce jako samosprávného celku a její odpovědnosti se zmiňuji blíže v 6. kapitole této rigorózní práce.

Obecně se za škůdce považuje zejména ta osoba, jež újmu přímo způsobila a je deliktně způsobilá. Nicméně existují i případy, kdy se způsobená újma přičítá k tíži osoby, která ji přímo nezpůsobila. Deliktně způsobilá osoba je schopna rozpoznat protiprávnost jednání i jeho následku, a zároveň dokáže své jednání ovládat vlastní rozumovou úvahou. Uvedené jasně vyplývá z ustanovení § 24 věty první OZ, jenž uvádí: „*každý člověk odpovídá za své jednání, je-li s to posoudit je a ovládnout.*“

Co se týče existence deliktní způsobilosti, není nutné zkoumat pokaždé. A to proto, že se zde uplatňuje domněnka, že v jistém věku by měl člověk určitou úroveň rozumových a volních schopností. Pokud se však objeví důvodné pochybnosti o deliktní způsobilosti škůdce, je na místě takové zkoumání provést. Škůdce, který tvrdí, že nebyl deliktně způsobilý, musí tuto skutečnost prokázat. Plné deliktní způsobilosti dosáhne fyzická osoba svou zletilostí a právnická osoba svým vznikem. Důvod deliktní nezpůsobilosti tak může být dán kupříkladu ze zákona, a to pro nedostatek věku potencionálního škůdce. Osoba, u níž jsou vyloučeny rozpoznávací a ovládací schopnosti a v důsledku toho není možné jí přičítat zavinění, je **osobou nepřičetnou**. Tato osoba nemůže za své jednání nést odpovědnost. Výjimkou je situace, kdy se škůdce vlastní vinou (například požitím alkoholických nápojů či omamných látek) uvede do takového stavu nepřičetnosti,

⁹ LAVICKÝ, Petr, a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck. 2014, s. 169.

¹⁰ Dle zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.

přičemž není schopný ovládnout své jednání či posoudit jeho následky.¹¹ Takový škůdce je pak povinen k náhradě újmy způsobené v tomto stavu.¹²

Závazky z deliktu jsou založeny na vzniku odpovědnostního vztahu mezi poškozeným a tím, kdo mu újmu způsobil. *Odpovědnost* lze vymezovat v rovině právní, morální i etické, přičemž obecně bývá odpovědnost charakterizována jako povinnost ručit za něco. Důsledkem morální či etické odpovědnosti je morální odsouzení, zatímco důsledkem právní odpovědnosti je vznik **sekundární právní povinnosti**, která nastává jako sankční následek za porušení primární povinnosti a její splnění je vymahatelné státním donucením.

Význam právní odpovědnosti spočívá ve funkci:

- a) *preventivní*, jejímž cílem je předcházet nežádoucímu společenskému jednání;
- b) *represivní*, kdy účelem sankce je potrestat toho, kdo se protiprávního jednání dopustil;
- c) *reparační*, jelikož se umožňuje kompenzace újmy, kterou způsobil škůdce svým jednáním.

Právní teorie dále rozlišuje odpovědnost:

- a) *soukromoprávní*, do níž se řadí i odpovědnost občanskoprávní a při které vzniká vztah mezi delikventem, tj. subjektem, který nesplnil či porušil svou povinnost, a poškozeným subjektem, jemuž vznikla újma;
- b) *veřejnoprávní*, která zakládá vztah delikventa vůči státu v širším slova smyslu a splnění následné odpovědnostní povinnosti směřuje vůči státu či jinému subjektu veřejné moci.

Důsledky obou těchto právních odpovědností jsou na sobě nezávislé, neboť jak vyplývá z ustanovení § 1 odst. 1 věty druhé OZ „*uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného.*“ Je tak možné, aby za tentýž skutek vznikly škůdci povinnosti dle soukromého i veřejného práva. Jestliže tedy někdo poškodí fasádu domu jiného tím, že ji posprejuje, může poškozený proti takovému

¹¹ Dle § 24 věta druhá zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹² Dle § 2922 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

škůdci vymáhat náhradu škody podle § 2910 OZ zaplacením nákladů na odstranění daného poškození, ale současně lze škůdce stíhat pro trestný čin poškození cizí věci podle § 228 TZ.

Ve své práci se budu podrobněji zabývat pouze občanskoprávní odpovědností, jejíž převážná úprava se soustředí v hlavě III. OZ zvané „*Závazky z deliktů*“, díle 1. zvaném „*Náhrada majetkové a nemajetkové újmy*“, a to v necelých osmdesáti paragrafech, tedy v § 2894 - § 2971 OZ. Předmětná ustanovení upravují otázky spojené jak s obecnými principy odpovědnosti, tak i případy tzv. zvláštní odpovědnosti, kde zákonodárce zohledňuje řadu specifických situací. Soukromoprávní úpravu odpovědnostních vztahů lze nalézt i v dalších pramenech práva, jako například v zákoně č. 262/2006 Sb., zákoníku práce či v ZPK.

2. Předpoklady pro vznik odpovědnostního závazku

Předně je nutné uvést, že právní úprava obsažená v OZ vychází z tzv. *preventivní – aktivní – perspektivní občanskoprávní odpovědnosti*.¹³ A tudíž není občanskoprávní odpovědnost považována za sekundární právní povinnost, která vzniká v důsledku porušení primární občanskoprávní povinnosti. Nicméně následky předvídané v OZ se aktivují až teprve porušením stanovené primární právní povinnosti, kterým dojde ke vzniku újmy.

Občanskoprávní odpovědnost za újmu vzniká v případě, že jsou splněny **základní obecné předpoklady**, kterými jsou:

- a) porušení povinnosti ze strany škůdce, případně zákonem stanovená kvalifikovaná událost vyvolávající újmu;
- b) vznik újmy;
- c) příčinná souvislost mezi nimi;
- d) zavinění (v případě subjektivní odpovědnosti).

V případě, že ke vzniku odpovědnosti za újmu postačí pouze předpoklady uvedené výše v bodě a) – c) této kapitoly, jedná se o tzv. **objektivní odpovědnost**.¹⁴ Pokud je však vyžadováno i *zavinění* škůdce jako další nezbytný předpoklad pro vznik odpovědnosti za újmu, jedná se o tzv. **subjektivní odpovědnost**. Bez zavinění škůdce nevznikne odpovědnost za újmu způsobenou v důsledku porušení zákona nebo dobrých mravů. Určitým východiskem pro určení těchto předpokladů může být i samotná dikce ustanovení § 2910 první věty OZ, dle které platí: „*Škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem, a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil.*“ Z toho lze dovodit, jaké předpoklady musí být splněny.

Objektivní odpovědnost nastupuje při porušení smluvní povinnosti ve smyslu § 2913 OZ. Dále se náhrada újmy může pojit se zvlášť kvalifikovanou škodnou událostí definovanou v ustanovení § 2920 - § 2950 OZ. Je tak možné konstatovat, že náhrada újmy je pro poškozeného ve srovnání se subjektivní

¹³ ELIÁŠ, Karel, a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 79.

¹⁴ Dle § 2895 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

odpovědností dosažitelnější, neboť poškozený prokazuje pouze kvalifikovanou škodnou událost, příčinnou souvislost a vzniklou újmu. Zavinění je zde irelevantní a nemusí být prokazováno.¹⁵

S ohledem na výše uvedené tak právní teorie rozlišuje dva typy odpovědnosti za újmu, přičemž tento objektivní a subjektivní princip odpovědnosti nazývá jako *dvoukolejnost odpovědnosti*. Z důvodu absence zavinění lze objektivní odpovědnost považovat za přísnější formu odpovědnosti.¹⁶ V jakémsi zastřešujícím ustanovení § 2895 OZ zákonodárce souhrnně pro všechny tyto odpovědnostní typy stanovuje, že v případech stanovených zvlášť zákonem nastupuje povinnost škůdce hradit újmu bez ohledu na zavinění.

Jestliže bude jeden ze základních obecných předpokladů absentovat, nemůže povinnost k náhradě újmy vzniknout. V této souvislosti považuji za důležité dodat, že v soudním sporu o náhradu újmy leží důkazní břemeno na poškozeném, jenž musí tvrdit a prokázat, že mu vznikla újma o určité výši a že mezi vznikem újmy a porušením povinnosti ze strany škůdce, případně zákonem stanovené kvalifikované události je příčinná souvislost. Jestliže poškozený unese své důkazní břemeno a uvedené skutečnosti prokáže, pak bude dána odpovědnost škůdce. V praxi se toto spravedlivé rozdělení důkazních břemen mezi poškozeného a škůdce poměrně osvědčilo. Nicméně je nutné uvést, že škůdce se může z odpovědnosti za újmu vyvinit.

Ve všech případech objektivní odpovědnosti se zohledňuje určitý *stav rizika* přesahující standardní mez a *ochrana poškozených osob*, kdy škůdce je povinen k náhradě újmy, pokud neprokáže specifické důvody pro odmítnutí odpovědnosti,¹⁷ připouští-li je zákon. Jinými slovy řečeno, v případech stanovených zákonem se může škůdce odpovědnosti za újmu zprostit prokázáním některého ze zprošťujících tzv. *liberačních* důvodů.

Nejčastěji se institut liberace uplatňuje v případech, kdy škůdce prokáže, že mu ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně či trvale zabránila mimořádná

¹⁵ VOJTEK, Petr. *K náhradě újmy z provozních činností z pohledu nové úpravy a použitelné judikatury*. Stavební právo: Bulletin. 2013, s. 1–13. ISSN 1211-6386.

¹⁶ V zahraničí označované pojmem „*strict liability*“.

¹⁷ Jedná se o tzv. možnost liberace. Pojem pochází z latinského slova *libero*, což znamená zproštění se či osvobození se.

nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli,¹⁸ přičemž taková překážka nesmí vzniknout z osobních poměrů škůdce nebo z důvodu jeho prodlení. S ohledem na ustanovení § 120 odst. 1 OSŘ musí škůdce tvrdit existenci takové překážky a zároveň ji prokázat, tedy vedle břemena tvrzení je nezbytně nutné unést i břemeno důkazní, ledaže by se jednalo o skutečnost obecně známou.¹⁹

Jedno ze zásadních rozhodnutí týkající se objektivní odpovědnosti vydal Nejvyšší soud ČR dne 27. 6. 2019 ve věci vedené pod sp. zn. 25 Cdo 1127/2018. Dle přesvědčení Nejvyššího soudu ČR „za újmu způsobenou únikem splaškové vody z kanalizace odpovídá provozovatel kanalizace,²⁰ a to bez ohledu na to, že mezi ním a poškozeným neexistoval závazkový právní vztah. Pro objektivní odpovědnost z provozní činnosti je bez významu, že nepříznivý vliv provozu na okolí byl vyvolán pochybením jiného subjektu pověřeného provozovatelem konkrétní technickou činností na kanalizačním řádu. Provozovatel se může zprostit odpovědnosti, pokud prokáže, že si při provozní činnosti počínal s opatrností, jaká odpovídá dosažené úrovni poznání v daném oboru i obecné zkušenosti, tedy že postupoval jako řádný a odborně způsobilý provozovatel.“

Lze se také setkat s **absolutní objektivní odpovědností**, z níž se nelze za žádných okolností vyvinut, neboť odpovědná osoba nemá k dispozici žádné liberační důvody. Nutno však dodat, že ani v tomto specifickém případě škůdci nevzniká odpovědnost vždy a za všech okolností, nýbrž pouze pokud jsou kumulativně splněny všechny zákonné podmínky. Zejména existence příčinné souvislosti musí být postavena najisto. Rozhodně nepostačuje pouhá pravděpodobnost, že újma mohla tvrzeným způsobem vzniknout. Břemeno tvrzení a břemeno důkazní přitom nese poškozený.²¹

V právní doktríně se však objevují i názory, že absolutní objektivní odpovědnost neexistuje. Mám za to, že tyto závěry nejsou zcela přesné. Kupříkladu

¹⁸ Dle § 2913 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹⁹ Dle § 121 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

²⁰ Jedná se o škodu z provozní činnosti ve smyslu ustanovení § 2924 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, podle něhož platí: „kdo provozuje závod nebo jiné zařízení sloužící k výdělečné činnosti, nahradí škodu vzniklou z provozu, ať již byla způsobena vlastní provozní činností, věcí při ní použitou, nebo vlivem činnosti na okolí. Povinnosti se zprostit, prokáže-li, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo.“

²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 9. 2006, sp. zn. 25 Cdo 508/2005.

v rozsudku Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 21. 12. 2007, sp. zn. 4 As 40/2007, bylo dovozeno, že „majitel či chovatel zvířete by měl předpokládat, že může dojít k nepřiměřenému a nebezpečnému chování zvířete, a měl by na takovou situaci být teoreticky i prakticky připraven tak, aby ji zvládl. Pokud se totiž někdo rozhodne k chovu zvířete, je třeba, aby se seznámil se vším, co s chovem souvisí, a je povinen se vždy postarat o to, aby předcházel možné škodě způsobené zvířetem, a plnil tak svou preventivní povinnost danou zákonem. To platí tím více v případě, kdy se jedná o psa dominantního, resp. bojového charakteru, jehož chov vyžaduje určité zkušenosti a disciplínu tak, jak tomu bylo v posuzovaném případě. Chování psů totiž nelze naprogramovat a pes může agresivně reagovat i v běžné situaci.“

Zákonodárce pak navázal na závěry soudů a v ustanovení § 2933 OZ vymezil odpovědnost vlastníka za škodu způsobenou jeho zvířetem právě jako absolutní objektivní odpovědnost, kdy se povinnost k náhradě újmy ukládá bez ohledu na zavinění a nelze se jí zprostit. Povinnost vlastníka zvířete k náhradě újmy je v tomto případě velmi striktní, jelikož vůbec nezáleží na tom, zda má nad zvířetem dohled. Jeho odpovědnost totiž vzniká z titulu vlastnického práva ke zvířeti, které poškozený musí tvrdit a prokázat.

Dlužno dodat, že činnosti dotčené objektivní odpovědností jsou obecně povolené. Hovoříme zde o tzv. *přípustném riziku*, a je proto žádoucí, aby osoba vykonávající tyto činnosti nesla zvýšené riziko škod s tím související.

Vedle obecné odpovědnosti za újmu upravené v OZ, jež nevyžaduje konkrétní rozvinutí skutkových podstat v zákoně, může stát **speciální objektivní odpovědnost**. Je tomu tak například u újem způsobených provozem dopravních prostředků, kdy se často kombinuje obecná odpovědnost za porušení zákonem stanovených pravidel silničního provozu při řízení vozidla s objektivní odpovědností za újmy vyvolané zvláštní povahou provozu dopravy či dopravních prostředků ze strany jejich provozovatelů.²² Nejvyšší soud ČR ve svém stěžejním rozsudku ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. 31 Cdo 1621/2020, dovedl, že: „není důvodu,

²² Dle § 2927 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

aby kombinace těchto odpovědnostních typů nemohla působit i ve sféře správy a údržby pozemních komunikací.“

2.1. Porušení povinnosti a protiprávní stav, jako předpoklady vzniku občanskoprávní odpovědnosti

Vedle existence škody, příčinné souvislosti a zavinění (v případě subjektivní odpovědnosti) je ve většině právních řádů vyžadována *protiprávnost* jako jeden z předpokladů občanskoprávní odpovědnosti. Stejně tak je tomu i v případě českého deliktního systému, který považuje protiprávnost za výchozí předpoklad pro vznik občanskoprávní odpovědnosti. Z hlediska konstrukce protiprávnost představuje objektivní kategorii, neboť její vznik je nezávislý na subjektivním předpokladu odpovědnosti, tedy na zavinění určité osoby. Protiprávnost tak nastává bez ohledu na to, zda je důsledkem zaviněného jednání. Zatímco ke vzniku povinnosti k náhradě újmy není pokaždé vyžadováno zavinění jako subjektivního prvku, bez protiprávnosti, jako objektivního prvku, tato povinnost nevznikne.

Hlavní funkce protiprávnosti spočívá v omezení vzniku povinnosti k náhradě újmy. Existují totiž případy, kdy poškození jiného je v souladu se zákonem a nezakládá vznik odpovědnosti za újmu. Jednoduše řečeno, není-li jednání či určitý stav protiprávní, povinnost k náhradě újmy nevznikne.

Protiprávnost může mít podobu *protiprávního jednání* nebo *protiprávního stavu*. **Protiprávní jednání** bude dáno v případě, kdy se chování osoby dostává do rozporu s tím, co stanoví objektivní právo. K naplnění tohoto základního předpokladu pro vznik odpovědnosti za újmu může dojít porušením:

- a) povinnosti vyplývající ze zákona,
- b) smluvní povinnosti, či
- c) dobrých mravů.

Protiprávně jednat lze aktivním konáním²³ nebo opomenutím v případě, kdy má osoba právní povinnost konat a nekoná. Taková povinnost konat může být založena zákonem, rozhodnutím orgánu veřejné moci, smlouvou nebo předchozím protiprávním činem.

O *protiprávním stavu* lze hovořit tam, kde zákon nevyžaduje jako předpoklad odpovědnosti protiprávní jednání, nýbrž určitou zákonem definovanou událost, s níž je spojován vznik povinnosti k náhradě újmy. Taková událost má původ v činnostech nebo provozech, jež vykazují určitý prvek rizika vzniku újmy. Zde pak může být zdrojem protiprávnosti negativní následek či účinek, který vyvolává újmu na statcích chráněných civilním právem. Kupříkladu exploze trhavy, sesuv půdy, zvýšená emise jedů a toxických látek, pokousání zvířetem, škoda způsobená věcí samou od sebe, škody vyvolané povahou provozu dopravy jsou stavy, které jsou kvalifikovány jako protiprávní, třebaže k nim nemuselo vést protiprávní jednání jakéhokoli subjektu. Uvedené příklady tak mají společné to, že újmu vyvolá skutečnost nezávislá na lidské vůli, s níž OZ spojuje vznik povinnosti k náhradě újmy.²⁴

2.1.1. Škoda způsobená věcí – příklad protiprávního stavu

Z výše zmíněného výčtu příkladů protiprávních stavů bych se ráda blíže zaměřila na případy, kdy škodu způsobí věc sama od sebe. Taková situace může nastat například v případě, kdy někdo zaparkuje své vozidlo v obci, a to v místě určeném pro parkování vozidel. V důsledku pádu střešních tašek ze střechy budovy, jež je součástí pozemku ve vlastnictví obce, dojde k poškození vozidla. Často se navíc stává, že pro obec obstarává výkon správy budovy soukromá společnost, a to většinou na základě mandátní smlouvy o správě nemovitostí.

V případech, kdy spadnou střešní tašky či jiné části budovy na majetek jiného a v důsledku toho vznikne újma, je zapotřebí zkoumat příčinu takového

²³ *Jednání* je obecně definováno jako ovladatelné lidské chování, jež se určitým způsobem projevuje ve vnějším světě. *Konání* je pak aktivní činnost spočívající buď ve faktickém, nebo právním jednání. Pod pojem konání však nejsou zahrnovány neovladatelné tělesné reflexy, stavy bezvědomí (například člověk v narkóze) či třeba vynucené jednání.

²⁴ ELISCHER, David. Protiprávnost – co je jejím zdrojem v soukromém právu? *Časopis pro právní vědu a praxi* [online]. 2016, č. 4, 525 s. [cit. 8. 1. 2022] Dostupné na: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/6244/5614>

pádu. Pokud by střešní tašky spadly výlučně vlivem povětrnostních podmínek, je na místě posuzovat odpovědnost vlastníka (zde obce), případně správce pozemku, na němž stojí předmětná budova, dle ustanovení § 2900 a § 2901 OZ upravující obecnou prevenci.

Pokud by však střešní tašky spadly v důsledku vady budovy či nedostatečného udržování budovy, je nutné aplikovat ustanovení § 2938 odst. 1 OZ, které stanovuje: „*Při zřícení budovy nebo odloučení její části v důsledku vady budovy nebo nedostatečného udržování budovy nahradí její vlastník škodu z toho vzniklou.*“ Právní doktrína se shoduje na tom, že *částí budovy* je typicky okno, komín, zábradlí i střešní krytina²⁵.

Předpokladem vzniku povinnosti nahradit újmu podle § 2938 odst. 1 OZ totiž je, že k odloučení části budovy dojde v důsledku vady budovy nebo následkem nedostatečného udržování budovy. V zásadě nezáleží na tom, jak k odloučení došlo – zda s vnějším podnětem nebo bez něj. Vnější vlivy mohou spočívat i v klimatickém vlivu (např. vítr). Důležité však je, aby vada budovy či její nedostatečné udržování bylo podstatnou adekvátní příčinou škodné události, tedy aby následkem vady či nedostatečné údržby nastala situace, ve které může přistoupením nějaké zvláštní, spouštěcí okolnosti (např. klimatického vlivu) vést ke škodné události.²⁶ Podmínkou tedy je, že vyvolávajícím činitelem byla vada budovy či její nedostatečná údržba, což představuje okolnost, kterou lze přičítat vlastníku, který je v rámci ústavního principu *vlastnictví zavazuje* povinen dbát na stav věcí ve svém vlastnictví. Zároveň nezáleží na tom, zda vlastník je v okamžiku škodné události též tím, kdo budovu fakticky ovládá. Má-li budova jiného držitele, povinnost k náhradě stále stíhá vlastníka. A to dokonce bez možnosti liberace. Jedná se tak o příklad tzv. absolutní odpovědnost, o níž bylo pojednáno výše. Nicméně je nutné dodat, že podmínka vady budovy či nedostatečného udržování budovy v sobě skýtá jistý liberační potenciál, neboť v případném soudním řízení by se zkoumalo, zda vlastník o budovu pečoval

²⁵ Za střešní krytinu lze například považovat desky vlnitého plechu ze střechy, betonové tašky, eternitové tašky.

²⁶ HULMÁK, Milan, a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1643–1647.

dostatečným způsobem, přičemž tuto okolnost by ve sporu musel tvrdit a prokazovat poškozený.

Vzhledem k výše uvedenému mám za to, že pokud by střešní tašky spadly z budovy a poškodily vedle stojící vozidlo, a to v důsledku vady budovy či nedostatečné údržby budovy, přičemž jakákoliv případná vichřice by byla toliko spouštěcí okolností, pak by se na daný případ aplikovalo ustanovení § 2938 OZ a obec jako vlastník předmětné budovy by byla povinna k náhradě škody poškozenému. Dle mého názoru by obec jako vlastník budovy měla v takovém případě proti správci jako držiteli budovy postih (tzv. regres) ve smyslu § 2917 OZ²⁷. Tím by však nebyla vyloučena možnost poškozeného vlastníka vozidla domáhat se náhrady škody vůči správci z důvodu porušení smluvní povinnosti vyplývající ze smlouvy uzavřené mezi obcí a správcem.

Povinnost k náhradě újmy podle § 2938 odst. 1 OZ však nevzniká, pokud ke škodní události vedly výlučně mimořádné klimatické podmínky. Jednalo by se totiž o tzv. *vyšší moc*²⁸, tedy o škodu způsobenou *náhodou*²⁹, která vylučuje povinnost nahradit újmu, neboť náhodně způsobenou újmu je povinen snášet ten, koho postihla. Aplikace § 2938 OZ přichází v úvahu jen tehdy, došlo-li ke škodě v důsledku *vady budovy* či *nedostatečného udržování budovy*, nikoliv vichřice. V takovém případě by vlastník budovy musel prokázat, že v den škodní události byla silná až mohutná vichřice.

V rámci uceleného výkladu dále blíže rozvádím, jak by se mohla modelová situace posuzovat, pokud by se nejednalo o protiprávní stav, tedy pokud by škodu nezpůsobila střešní taška sama do sebe a předmětná škodní událost by se neposuzovala dle § 2938 odst. 1 OZ. V takovém případě by pak připadala

²⁷ Dle § 2917 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník platí: „*Kdo je povinen k náhradě škody způsobené jinou osobou, má proti ní postih.*“

²⁸ Pojem *vyšší moc* bývá definován jako mimořádná okolnost vnějšího původu, typicky lidskou silou neodvratitelná. Vyšší moc je zvláštním případem náhody. Lze se však setkat s názory, které ztotožňují pojem náhoda a vyšší moc, stejně jak to činila starší právní nauka. Obecně však převažuje odborné právní výklady, které náhodu a vyšší moc odlišují. OZ užívá pojem vyšší moc ve svých ustanoveních § 651, 1417, 1928, 2074, 2535, 2626, 2925.

²⁹ Jednotný pojem *náhoda* neexistuje. Bývá však označován jako událost, za kterou nikdo neodpovídá, neboť představuje něco neodvratitelného, nezaviněného, co vůbec nemá příčinu v jednání člověka.

v úvahu klasifikace celé situace dle obecných ustanovení o náhradě škody, a to v důsledku porušení:

- a) smluvní povinnosti dle § 2913 OZ či
- b) obecné prevenční povinnosti dle § 2900, případně zakročovací povinnosti dle § 2901 OZ ze strany správce.

Ad a) Porušení smluvní povinnosti: Jestliže by se správce v mandátní smlouvě například zavázal zabezpečovat v ujednaných nemovitostech jejich bezpečný a plynulý provoz v rozsahu povinností vlastníka, jakož i dohlížet na ochranu majetku proti neoprávněným zásahům, a porušil by tyto smluvně stanovené podmínky správy nemovitosti, bylo by tak možné uvažovat o vzniku smluvní povinnosti správce k náhradě vzniklé škody poškozenému.

Ad b) Porušení obecné prevenční povinnosti, případně zakročovací povinnosti ze strany správce: OZ v ustanovení § 2900 zakládá obecnou povinnost ukládající každému v případech, kdy to vyžadují okolnosti případu či zvyklosti soukromého života, počínat si při svém konání takovým způsobem, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného. Toto ustanovení ukládá povinnost každému postupovat vzhledem ke konkrétním okolnostem tak, aby nezavdal příčinu ke vzniku újmy, a jeho použití přichází v úvahu, není-li konkrétní právní úprava vztahující se na jednání, jehož protiprávnost se posuzuje. Stejně tak vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, má povinnost zakročit na ochranu jiného každý, kdo vytvořil nebezpečnou situaci nebo kdo nad ní má kontrolu, anebo odůvodňuje-li to povaha poměru mezi osobami. Stejnou povinnost má ten, kdo může podle svých možností a schopností snadno odvrátit újmu, o níž ví nebo musí vědět, že hrozící závažností zjevně převyšuje to, co je třeba k zákroku vynaložit (tzv. zakročovací povinnost dle § 2901 OZ). Tomuto tématu se věnuji podrobněji níže. Jednání v rozporu s těmito ustanoveními je rovněž porušením povinnosti stanovené zákonem dle § 2910 OZ, čímž se naplňuje jeden ze základních předpokladů vzniku odpovědnosti za škodu.

Jestliže by se správce budovy nepokusil zabránit nebezpečí pádu střešních tašek ze střechy budovy, ať již vhodnou úpravou střechy, její pohledovou kontrolou bezvadnosti uložení tašek či důkladnější namátkovou manuální kontrolou

upevnění, či alespoň upozorněním na toto možné nebezpečí, mohlo by ze strany správce dojít k porušení prevenční a zakročovací povinnosti. Jistý význam by zde hrálo i to, jaká doba uplynula od zhotovení střechy, respektive od položení střešní krytiny, kdy a jakým způsobem byla naposledy kvalifikovanou osobou kontrolována.

Závěrem dodávám, že ve smyslu rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 7. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2264/2000, by pro posouzení spoluúčasti poškozeného na vzniku škody měla význam i okolnost, zda v místě, kde došlo ke škodě na zaparkovaném vozidle, bylo stání vozidel povoleno či zakázáno. Je přitom třeba uvážit rozdíl mezi situací, kdy řidič přímo poruší pravidla silničního provozu tím, že zaparkuje vozidlo na místě, kde je stání či zastavení vozidel zakázáno, a situací, kdy s ohledem na specifické okolnosti si měl a mohl hrozící nebezpečí uvědomit a situaci vyhodnotit jako místo nevhodné k parkování. Tak tomu ovšem není, je-li místo využíváno k parkování a nejedná se tedy o místo nějakým způsobem neobvyklé tak, že rozumný člověk při zachování běžné opatrnosti by zde své vozidlo neodstavil.³⁰

2.1.2. Porušení zákonné povinnosti

Zákonodárce v § 2910 OZ stanovuje: „*škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil. Povinnost k náhradě vznikne i škůdci, který zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněným porušením zákonné povinnosti stanovené na ochranu takového práva.*“ Protiprávní jednání tak může představovat protizákonné konání či opomenutí osoby, přičemž termín zákon užitý v citovaném ustanovení je nutné vykládat extenzivně jako normu právního řádu, která je *secundum et intra legem*. Bude se tak jednat o každou právní normu, ať má

³⁰ Z rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. 25 Cdo 1448/2006, vyplývá: „*Místo u budovy rekreačního zařízení, které je veřejně přístupné a je využíváno k parkování, není místem, na němž by rozumný řidič při zachování běžné opatrnosti své vozidlo neodstavil; řidič parkující zde své vozidlo v zimním období si má a může hrozící nebezpečí pádu sněhu se střechy uvědomit a situaci vyhodnotit jako místo nevhodné k parkování. Vzhledem k tomu, že stav střechy penzionu i klimatické podmínky v daném místě a čase, jakož i to, že u budovy penzionu hosté obvykle parkují, jsou okolnostmi, které mají být známy především provozovateli penzionu, a ten je povinen učinit opatření proti vzniku škody, nelze tyto okolnosti přičítat k tíži poškozeného řidiče jakožto příčinu vzniku škody ze 70 %.*“

právní sílu ústavní, podústavní, podzákonnou či unijní.³¹ Lze shrnout, že protiprávní jednání je takové jednání, které se přičí příkazům nebo zákazům právního řádu.

Skutková podstata ustanovení § 2910 věty první OZ se zaměřuje na ochranu absolutních práv, pro která platí, že mají do značné míry jasné hranice, jež mohou třetí osoby snáze rozpoznat. Absolutními právy se rozumí zejména:

- a) *práva osobnostní*, tedy právo na život, na tělesnou a duševní integritu, na svobodu, na čest, na jméno, na soukromí,
- b) *práva věcná*, tj. právo vlastnické, právo zástavní,
- c) *práva k nehmotným statkům*, mezi která se řadí právo autorské, právo k patentu či k ochranné známce.

Jedná se o taková práva, která chrání jak právo soukromé, tak i právo veřejné. Při protiprávním zásahu do takového absolutního práva je proto postih především na základě trestního práva.³² Jako příklad porušení osobnostního práva lze uvést zlomení nohy jiné osobě. Takové porušení by z hlediska trestního práva nezůstalo bez odezvy, neboť jednání by mohlo naplňovat znaky skutkové podstaty trestného činu ublížení na zdraví podle § 146 TZ nebo trestného činu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 TZ, jestliže by pachatel zlomil nohu poškozenému úmyslně. V případně nedbalostního zlomení nohy, které by bylo neúmyslné, avšak stále zaviněné, by se mohlo jednat buď o trestný čin těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 TZ, nebo o trestný čin ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 148 TZ.

V případě druhé skutkové podstaty stanovené v § 2910 věty druhé OZ bude povinnost nahradit újmu dána, jestliže dojde k porušení právní normy zaměřené na ochranu před vznikem určité újmy, aniž by došlo k přímému zásahu do absolutního práva. Avšak porušení takové normy je relevantní jen pokud vede k újmě, které má tato norma zabránit, tj. dojde k porušení ochranného účelu daného pravidla. Jako ochranná bývá označována právní norma, jež zakazuje abstraktně nebezpečné jednání, aby tím ochránila osoby nebo okruhy osob před porušením

³¹ TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 341.

³² HULMÁK, Milan, a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck. 2014, s. 1537–1561.

jejich statků.³³ Může se jednat o právní normy stanovené v zákoně či v dalších obecně závazných právních aktech. Podstatné je vždy posoudit, zda účelem předmětné právní normy bylo chránit před vznikem újmy. Dlužno dodat, že text citovaného ustanovení § 2910 věty druhé OZ je formulován poměrně nešťastně, neboť jeho gramatický výklad může vést k závěru, že musí dojít k zásahu do jiného než absolutního práva. Účelem § 2910 věty druhé OZ však je chránit jakékoli právo (i to absolutní) a vyvodit povinnost k náhradě újmy při porušení jakýchkoli statků poškozeného.³⁴ Lze uzavřít, že prostřednictvím § 2910 věty druhé je dána možnost pro náhradu i jiných statků, než jsou jen práva absolutní.

Připomínám, že k porušení zákonné povinnosti, ať už se jedná o zásah do absolutního práva poškozeného či o porušení ochranné normy, se vyžaduje zavinění. Na rozdíl od porušení dobrých mravů, kde je třeba úmyslného zavinění a pro porušení zákona postačí zavinění ve formě nedbalosti.

2.1.3. Úmyslné porušení dobrých mravů

Jak už bylo uvedeno v předchozí kapitole, v případě *dobrých mravů*, se k naplnění znaku porušení povinnosti vyžaduje jejich *úmyslné* porušení,³⁵ přičemž úmysl se musí vztahovat k jednání, újmě i příčinné souvislosti. Není třeba, aby škůdce věděl, že jeho jednání lze objektivně kvalifikovat jako rozporné s dobrými mravy, ani nemusí znát obsah pojmu dobré mravy. Postačí, že zná fakta, jejichž zhodnocení vede k odsouzení jeho jednání jako nemravné. Zároveň si škůdce musí být vědom, že svým jednáním může způsobit jinému újmu, kterou chce způsobit,³⁶ nebo je s jejím vznikem srozuměn.³⁷ Uvedené pravidlo postihuje ta nejhorší úmyslná jednání, která sice nejsou v rozporu s konkrétní právní normou, nicméně jsou považována za rozporné s obecně uznávanými zásadami slušnosti.

Dobré mravy jsou pojmem pružným a neurčitým. Zákonodárce ho nedefinuje, neboť vychází z přesvědčení, že ho ani uspokojivým způsobem

³³ MELZER, Filip, a kol. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX, § 2894-3081*. Praha: Leges, 2018, s. 125.

³⁴ HULMÁK, Milan, a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck. 2014, s. 1537–1561

³⁵ Dle § 2909 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

³⁶ Jedná se o úmysl přímý.

³⁷ Jedná se o úmysl nepřímý.

charakterizovat nelze. Funkcí tohoto institutu má být garance spravedlivého řešení v situaci, kdy k tomu nestačí interpretace a aplikace zákona. Spolu s některými dalšími instituty, jako například se *zákazem zneužití práva*,³⁸ napomáhají dobré mravy soudu při hledání spravedlivého posouzení konkrétního případu tam, kde by aplikace právních norem mohla vést k zjevně nespravedlivému řešení. Přitom je nutné vždy vzít v úvahu okolnosti jednotlivých případů, které mohou být odlišné. Pro dobré mravy je navíc typická jejich proměnlivost v čase. To, co se jevílo jako rozporné s dobrými mravy třeba před sto lety, nemusí být s nimi v rozporu dnes. A proto *„dobré mravy nesnášejí jakýkoliv pokus o definici, neboť definováním jejich obsahu by mohla být popřena jejich funkce.“*³⁹

Naproti tomu soudní praxe Nejvyššího soudu ČR dlouhodobě zastává názor, že za *„dobré mravy je třeba pokládat souhrn společenských, kulturních a mravních norem, jež v historickém vývoji osvědčují jistou neměnnost, vystihující podstatné historické tendence jsou sdíleny rozhodující částí společnosti, a mají povahu norem základních.“*⁴⁰ Shodný názor zastává také Ústavní soud ČR, který ve svém nálezu ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97, charakterizoval dobré mravy jako *„souhrn etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti. Tento obecný horizont, který vývojem společnosti rozvíjí i svůj morální obsah v prostoru a čase, musí být posuzován z hlediska konkrétního případu také právě v daném čase, na daném místě a ve vzájemném jednání účastníků právního vztahu.“* V případech, kdy se OZ odvolává na dobré mravy, dává tím soudu do rukou pružný nástroj. Soud pak s ohledem na veškeré relevantní okolnosti rozhodne o tom, zda určité jednání je v souladu s dobrými mravy nebo není. Lze uzavřít, že dobrým mravům odporuje takové jednání, které sice není zakázáno, ale stalo se za okolností, kdy je dotčena sociální soudržnost.

³⁸ Zásady *šetření dobrých mravů a zákaz zneužití práva* považuje právní doktrína za způsob, jak dosahovat ochrany slušného jednání mezi lidmi. Často se objevuje názor, že dobré mravy jsou kritériem toho, zda došlo ke zneužití práva, a pomáhají řešit případy, v nichž se oprávněný výkon práva mění ve zneužití práva.

³⁹ LAVICKÝ, Petr, a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck. 2014, s. 23–24.

⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 1997, sp. zn. 2 Cdon 473/96.

S ohledem na shora uvedené je možné ustanovení § 2909 OZ, podle něhož je škůdce povinen nahradit poškozenému újmu způsobenou úmyslným porušením dobrých mravů, vnímat jako jakýsi dynamický prvek v zákonné úpravě. Jedinou výjimkou z uvedeného pravidla je situace, kdy škůdce vykonává své právo, pak je povinen škodu nahradit, jen pokud jeho hlavním účelem bylo poškození jiného.

Povinnost k náhradě újmy se tak v tomto případě váže na porušení mimoprávní povinnosti dodržovat dobré mravy. Porušení dobrých mravů zákonodárce staví naroveň porušení povinnosti smluvní či zákonné, jež jsou povinnostmi právními. V případě soudního sporu je to poškozený, kdo nese důkazní břemeno. Je na něm, aby tvrdil a prokázal všechny předpoklady (tj. jednání v rozporu s dobrými mravy, vznik újmy, příčinnou souvislost a zavinění ve formě úmyslu) vedoucí ke vzniku povinnosti škůdce nahradit mu újmu.

2.2. Újma

Dalším důležitým předpokladem pro vznik závazku z deliktu, je **vznik újmy**. Za újmu lze obecně považovat jakoukoli ztrátu, kterou osoba utrpí ve své sféře. Nepochybně může újma vzniknout i zloději, kterému třetí osoba zničí ukradenou věc, a tím mu znemožní její užívání. Avšak ne každá újma je právně relevantní. Je to totiž pojem právní a to, zda vznikla, je otázkou právního posouzení. Proto se za újmu ve smyslu soukromého práva považuje pouze taková ztráta, kterou poškozený utrpí na právem chráněném statku a právo ji uzná za hodnou nápravy.⁴¹ Může se jednat o újmu na osobě (např. zlomená noha), na právech (např. ztráta dobrého jména), či o újmu na majetku (např. poškození věci). OZ pracuje s pojmem újma, která v sobě zahrnuje majetkovou i nemajetkovou újmu.

S přijetím OZ došlo k několika terminologickým změnám a podstatným způsobem byl změněn institut náhrady škody. Považuji za důležité vymezit pojmy *škoda* a *újma*, jelikož je laická a někdy i odborná veřejnost často zaměňuje. Jejich hlavní odlišnost je možné dovodit z ustanovení § 2894 OZ, z něhož jasně vyplývá majetková podstata náhrady škody. Toto ustanovení uvádí: „*povinnost nahradit*

⁴¹ HULMÁK, Milan, a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck. 2014. s. 1497–1498.

*jinému újmu zahrnuje vždy povinnost k náhradě újmy na jmění (škody).“ Škoda, pojem obsahově podřazený pojmu újma, je tedy újma v majetkové sféře a od účinnosti OZ se označuje jako újma na jmění.⁴² Pod zákonnou ochranou je tak celý komplex majetkových vztahů a škoda může představovat i vznik dluhu. Povaha nemajetkové újmy je imateriální, neboť se neprojevuje snížením majetkového stavu poškozeného. Oproti škodě pokrývá **nemajetková újma** nepříznivý dopad protiprávního jednání škůdce, případně škodné události do jiných než majetkových hodnot, jimiž jsou zejména život, zdraví, osobní svoboda a důstojnost.⁴³ Základní rozdíl mezi majetkovou a nemajetkovou újmou lze tak shledávat v objektu, který způsobená újma postihuje.*

Škoda neboli majetková újma může spočívat v tom, že se majetek poškozeného zmenšil (tzv. **skutečná škoda**) či v tom, že se nezvětšil, ačkoliv se zvětšit měl (tzv. **ušlý zisk**).⁴⁴ Za skutečnou škodu se považuje majetková újma vyjádřitelná penězi, která spočívá ve zmenšení, ve snížení či v jiném znehodnocení již existujícího majetku poškozeného, jakož i ve vynaložení nákladů na odstranění tohoto znehodnocení.⁴⁵ Skutečná škoda se obvykle projevuje zmařením podstaty věci (zničením), její ztrátou, odcizením či poškozením. V případě pohledávky jejím zánikem či skutečností, že se stane nedobytnou.⁴⁶

Ve smyslu § 2969 odst. 1 OZ se při určení výše škody na věci vychází z její obvyklé ceny v době poškození. Zároveň se zohledňuje, co poškozený musí k obnovení či nahrazení funkce věci účelně vynaložit. K tomu Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku ze dne 28. 4. 2020, sp. zn. 25 Cdo 2202/2019, uvádí: *„při poškození věci tedy např. nepůjde jen o to, že poškozena byla několik let stará čalouněná sedadla v automobilu v určité obvyklé ceně, ale i to, že poškozený měl až do škodné události funkční automobil a že k obnovení jeho funkčnosti musí vynaložit náklady, které by jinak vynaložit nemusel. Náhrada tak může převýšit samu obvyklou cenu poškozené věci, přičemž – se zřetelem k judikatorní praxi běžné*

⁴² Jmění tvoří dle § 495 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, souhrn majetku osoby (tj. souhrn všeho, co osobě patří) a jejích dluhů.

⁴³ VOJTEK, Petr; PŮRY, František. Aktuální otázky náhrady nemajetkové újmy. *Soudní rozhledy*. 11-12/2017.

⁴⁴ Dle § 2952 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁴⁵ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 30. 4. 2003, sp. zn. Pl. ÚS 18/01.

⁴⁶ HULMÁK, Milan, a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck. 2014, s. 1689–1690.

v zahraničí – může jít o převýšení až třetinové.“ Právní úprava podtrhuje význam uvedení v předešlý stav, a to zejména z pohledu nahrazení či obnovení funkce poškozené věci. Přitom je nutné zabývat se otázkou účelnosti nákladů nutných k uvedení poškozené věci do předešlého stavu. A to za uplatnění principu neobohacení se škodnou událostí, kdy je nutné hodnotit otázku, zda poškozený pro odstranění škody na věci vynaložil skutečně takové účelné náklady, bez kterých by nebylo možné uvedení věci v původní stav tak, aby mohla znovu plnit původní funkci.⁴⁷

Jestliže škůdce poškodí věc ze svévole nebo škodolibosti, je povinen nahradit poškozenému tzv. *cenu zvláštní obliby*.⁴⁸ Svévole i škodolibost se považují za kvalifikované případy vystupňovaného úmyslu. *Svévole* směřuje k samotnému způsobení škody, přičemž škůdce má potěšení z toho, že může škodit, aniž mu vznikne jiný prospěch, a přitom je mu osoba poškozeného lhostejná. Jako příklad svévole lze uvést situaci, kdy škůdce poškrábe auta parkující na parkovišti, jejichž vlastníky nezná. Naproti tomu *škodolibost* směřuje k osobě poškozeného, protože škůdce má potěšení z působení škody určité osobě a má zájem jí ublížit. Ze škodolibosti pak škodí kupříkladu ten, kdo na cizím pozemku pokácí strom, o němž ví, že jej vlastník zasadil při narození dítěte a léta jej s láskou pěstoval.

Tento závěr byl potvrzen i Nejvyšším soudem ČR, který v rozsudku ze dne 27. 11. 2018, sp. zn. 25 Cdo 992/2018, dovodil: „*Poškození věci ze svévole nebo škodolibosti podle § 2969 odst. 2 o. z. je založeno na úmyslném počínání škůdce. Jeho úmysl musí mít zvýšenou intenzitu, která se projevuje buď zcela neopodstatněným zásahem do práv poškozeného, spojeným zpravidla s potěšením či radostí ze škodního počínání samotného, nebo se zjevnou neúctou k cizím právům (svévole), či zaměřením škodního počínání právě proti poškozenému s cílem ublížit mu prostřednictvím útoku na specifický majetek, což je typicky spojeno s potěšením škůdce, že se tím nepříjemně dotkl konkrétního poškozeného (škodolibost).*“

S definicí pojmu *ceny zvláštní obliby* se pak lze setkat v důvodové zprávě k OZ. Ta ji vymezuje jako „*mimořádnou cenu, při které se zohledňují i nemajetkové*

⁴⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 4. 2020, sp. zn. 25 Cdo 2202/2019, v němž Nejvyšší soud ČR uzavřel, že: „*náklady na opravu dálničních svodidel výměnou poškozených dílů za nové jsou vynaloženy účelně, a tvoří tak skutečnou škodu způsobenou škůdcem na dálnici.*“

⁴⁸ Dle § 2969 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

aspekty, zvláště pak osobní vztah poškozeného k věci.“ Zničí-li někdo schválně jinému jedinou fotografii jeho mrtvé matky, nelze potom škodu nahradit peněžitým ekvivalentem odpovídajícím obvyklé ceně, neboť náhradou za zničené nelze opatřit novou věc.

2.2.1. Náhrada nemajetkové újmy

Co se týče **nemajetkové újmy**, OZ neposkytuje její legální definici. Právní doktrína ji však vymezuje jako „*psychickou újmu vzniklou v důsledku zásahu do osobnostních práv, která je smyslově vnímatelná a negativně se projevuje ve sféře poškozeného.*“⁴⁹ Nemajetková újma tedy spočívá v zásahu do osobnostních práv člověka či do obdobných restriktivněji vymezených práv právnické osoby. S jejím vznikem není spojena změna rozsahu jmění poškozeného, a proto OZ nehovoří o náhradě nemajetkové újmy, jako je tomu u škody, ale o jejím odčinění. Nutno dodat, že ve smyslu ustanovení § 2894 odst. 2 OZ se nemajetková újma odčiní pouze tehdy, bylo-li to mezi účastníky ujednáno, nebo stanoví-li tak výslovně zákon. OZ tak stanovuje například při způsobení újmy na přirozených právech, újmy za narušenou dovolenou či již zmíněném poškození věci ze svévole či ze škodolibosti.

Při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu peněžitou náhradou vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy. Vznikla-li ublížením na zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.⁵⁰ Nárok na náhradu nemajetkové újmy na zdraví pak tvoří jednotlivé, dílčí, samostatné nároky na náhradu za bolest, ztížení společenského uplatnění a další nemajetkovou újmu, jež samostatně vznikají i zanikají (byť jsou odvozeny od totožné škodné události). A také se i samostatně promlčují. V širším smyslu se nárokem na odškodnění bolesti rozumí odškodnění, jak fyzické bolesti, tak i duševního strádání.

⁴⁹ VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971 : metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: ANAG, 2015. s. 192–193.

⁵⁰ Dle § 2958 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Běžné obtíže související s určitým ublížením na zdraví se zahrnují do samotného ohodnocení bolesti. **Další nemajetkové újmy při ublížení na zdraví** uváděné v ustanovení § 2958 OZ jsou spojeny se zásahem do zdraví, který nespočívá v přechodné bolesti ani ve fyzické či psychické újmě dlouhodobého či trvalého charakteru, nýbrž jde o specifické okolnosti vymykající se obvyklému průběhu léčby a stabilizace zdravotního stavu. Tyto další nemajetkové újmy nenastávají pravidelně, ale zvyšují intenzitu utrpěné újmy na zdraví nad obvyklou míru.⁵¹

Jak vyplývá ze samotného názvu, nemajetková újma nemá majetkový charakter. A proto je z povahy věci vyloučena její náhrada uvedením do předešlého stavu. Z tohoto důvodu je zde zapotřebí uplatnit satisfakční princip, kdy poskytnuté plnění má nemajetkovou újmu odčinit prostřednictvím zadostiučinění. Tím pak mají být alespoň zmírněny nepříznivé stavy poškozeného vzniklé zásahem do jeho osobnostní sféry, případně poskytnout poškozenému možnost, aby si těžko měřitelné a na peníze ne zcela spolehlivě převoditelné potíže vykompenzoval. A to například tím, že si pomocí prostředků pořízených za poskytnutou náhradu usnadní život.⁵² Peněžité náhrada se považuje za subsidiární způsob nastupující až v případě, že jiná forma není dostačující. Avšak nelze vyloučit, že jiné než peněžité plnění (například omluva) může být odpovídajícím odškodnění. Přísluší se dodat, že ve většině případů je to právě peněžité plnění, jež poškozenému přináší přiměřené zadostiučinění.

Určitý návod pro určení přiměřeného zadostiučinění lze najít v ustanovení § 2957 a násl. OZ. Zákon však už nestanovuje žádný sazebník výše náhrad ani žádná konkrétní kritéria, která má soud zvažovat při rozhodování o náhradě za bolest, ztížení společenského uplatnění či další nemajetkové újmy. Navíc z důvodové zprávy k OZ je zřejmá tendence k opuštění myšlenky, že by sazebník výše náhrad měl a priori stanovit zákon či dokonce podzákonný předpis, a to jen pro zjednodušení rozhodování soudů. Přitom se zde zdůrazňuje: „*rozhodnutí jednotlivého právního případu náleží jen soudci a zákonodárná moc, natož moc výkonná nemá v působnosti nařizovat soudu, jak má jednotlivý případ rozhodnout.*

⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 11. 2017, sp. zn. 25 Cdo 2245/2017.

⁵² VOJTEK, Petr; PÚRY, František. Aktuální otázky náhrady nemajetkové újmy. *Soudní rozhledy*. 11-12/2017. s. 346.

*Soukromý život je nekonečně variabilní a snaha po jeho nivelizaci v záležitostech tak navýsost individuálních jako jsou bolest, důsledky újmy na zdraví pro další budoucnost postiženého nebo ztráta blízkého člověka není důvodná. Není např. žádný důvod založit manželku nebo sourozenci právo při usmrcení druhého manžela či sourozence na zaplacení částky 240 000 nebo 175 000 Kč (...). Za určitých okolností to může být příliš málo, za jiných příliš mnoho. Je např. zřejmý rozdíl, trvá-li manželství jen krátkou dobu nebo několik desetiletí, jaké byly poměry mezi manžely za trvání manželství, bylo-li zahájeno řízení o rozvod manželství, žili-li manželé vůbec spolu a z jakých důvodů žili odloučeně atd. Tyto a další okolnosti se mohou a mají do výše náhrady kladně nebo záporně promítnout. Odpovědnost za spravedlivé rozhodnutí v konkrétním případě nemůže ze soudce nikdo sejmout (...). Pociťují-li někteří představitelé soudní moci potřebu tabulek, vzorců nebo klíčů speciálně pro tyto účely, nic nebrání tomu, aby se soudní praxe sama shodla na zásadách, podle nichž bude postupováno.*⁵³

Vzhledem k výše uvedenému pak za účelem objektivizace a klasifikace vytrpěných újem na zdraví byla českou justicí vypracována pomůcka označovaná jako „**Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku)**“, jejíž základní východiska byla publikována pod Rc 63/2014 Sb. Postup popsany v Metodice má naplňovat jak zákonný princip slušnosti,⁵⁴ tak i požadavek legitimního očekávání,⁵⁵ z něhož vyplývá nutnost vypracování znaleckého posudku znalce z oboru zdravotnictví. V této souvislosti považuji za nutné upozornit na skutečnost, že ke dni 1. 1. 2021 došlo ke změně názvu příslušného znaleckého odvětví. V tento den totiž vstoupila v účinnost vyhláška č. 505/2020 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů, jiná osvědčení o odborné způsobilosti, osvědčení vydaná profesními komorami a specializační studia pro obory a odvětví. Podle této vyhlášky je příslušné znalecké odvětví nově nazýváno jako *odvětví hodnocení míry bolesti a funkčních schopností při újmách na zdraví*. Do dne 31. 12. 2020 platila vyhláška č. 123/2015 Sb.,⁵⁶

⁵³ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁵⁴ Dle § 2958 věty druhé zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁵⁵ Dle § 13 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁵⁶ Vyhláška č. 123/2015 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti, byla zrušena zákonem č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

podle níž se uvedené odvětví nazývalo *odvětví stanovení nemateriální újmy na zdraví*. Na podkladě znaleckého posudku je pak možné rozhodnout o nároku poškozeného na náhradu nemajetkové újmy způsobené ublížením na zdraví.⁵⁷

Shora uvedené vyplývá z usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 1. 2017, sp. zn. 6 Tdo 1791/2016, v němž byl na úrovni dovolací instance poprvé vysloven názor, že při zjišťování výše nemajetkové újmy na zdraví způsobené trestným činem, je třeba v adhezním řízení použít Metodiku, jako východisko pro stanovení výše bolestného a ztížení společenského uplatnění. Závěrem této kapitoly bych ráda upozornila, že Metodika se vztahuje pouze na dva samostatné nároky na náhradu nemajetkové újmy, a jak sám název Metodiky napovídá, je jím bolestné a ztížení společenského uplatnění. Ostatní nároky, které mohou při ublížení na zdraví vzniknout, podle JUDr. Petra Vojtka a JUDr. Františka Púry, Ph.D., soudců Nejvyššího soudu ČR,⁵⁸ „zřejmě není možno touto cestou dopracovat, tedy Metodika se netýká další nemajetkové újmy při ublížení na zdraví ani nároků na jednorázovou náhradu třetích osob při usmrcení nebo zvlášť závažném poškození zdraví osoby blízké. Nároky majetkové povahy, tj. ztráta na výdělku, ztráta na důchodu, náklady péče o zdraví, osobu či domácnost poškozeného, rovněž nejsou Metodikou NS řešeny.“⁵⁹

2.3. Kauzální nexus

Odpovědnost za způsobenou újmu vzniká pouze v případě, že existuje **kauzální nexus**, neboli příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a vzniklou újmu. Poškozený, který se domáhá náhrady újmy, musí prokázat, že škůdce porušil určitou povinnost a že újma byla způsobena právě tímto porušením povinnosti. Jestliže bude prokázáno, že nebyť protiprávního jednání, k újmě by nedošlo, bude naplněn další předpoklad pro vznik odpovědnosti za újmu. Naproti tomu, pokud příčinou vzniku újmy bude jiná skutečnost, odpovědnost za újmu nevznikne. V praxi se obvykle stává, že poté, co je protiprávní jednání škůdce

⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 1. 2017, sp. zn. 6 Tdo 1791/2016

⁵⁸ **JUDr. Petr Vojtek** specializující se na náhradu škody a nemajetkové újmy je předsedou senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR a **JUDr. František Púry, Ph.D.**, je předsedou trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR.

⁵⁹ VOJTEK, Petr; PÚRY, František. Aktuální otázky náhrady nemajetkové újmy. *Soudní rozhledy*. 11-12/2017.

postaveno na jisto, začne se škůdce bránit popíráním příčinné souvislosti, a to prostřednictvím tvrzení, že újma vznikla nezávisle na jeho jednání.

Zákonodárce pojem příčinná souvislost nijak nedefinuje. Nicméně lze shrnout, že její funkcí je především zjištění konkrétní příčiny vzniku újmy a určení škůdce odpovědného za předmětnou újmu. Podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu ČR platí: „*otázka existence příčinné souvislosti je otázkou skutkovou, nikoli právní, neboť v řízení se zjišťuje, zda protiprávní úkon či škodná událost a vznik škody jsou ve vzájemném poměru příčiny a následku. Právní posouzení příčinné souvislosti spočívá ve stanovení, mezi jakými skutkovými okolnostmi má být její existence zjišťována, a v tomto směru odvolací soud nepochybil.*“⁶⁰ Jelikož se kauzální nexus nepředpokládá a poškozený jej musí prokázat, je tak logické, že se jedná o otázku skutkového zjištění. Právní posouzení uvedeného předpokladu odpovědnosti za újmu pak spočívá ve stanovení, mezi jakými skutkovými okolnostmi má být existence vztahu příčiny a následku zjišťována, případně zda a jaké okolnosti jsou způsobilé tento vztah příčiny a následku vyloučit.

Může se vyskytnout i více příčin, které by mohly vést ke vzniku újmy. Nejvyšší soud ČR dlouhodobě zastává názor, že nemusí jít o příčinu jedinou, nýbrž postačí, jde-li o jednu z příčin podílející se na nepříznivém následku, a to o příčinu podstatnou. Pokud je tedy příčin více, působí z časového hlediska buď souběžně, nebo následně, aniž by se časově překrývaly. V takovém případě je pro existenci příčinné souvislosti nezbytné, aby řetězec postupně nastupujících příčin a následků byl ve vztahu ke vzniku újmy natolik propojen, že už z působení prvotní příčiny lze dovozovat souvislost se vznikem újmy.⁶¹ Příčinná souvislost tak napomáhá z množiny všech okolností, které se objevily v kauzálním ději, vybrat příčinu újmy, kterou lze škůdci spravedlivě přičíst.

V nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 1. 11. 2007, sp. zn. I. ÚS 312/05, bylo judikováno: „*v rozhodnutích týkajících se náhrady škody jsou obecné soudy kromě jiného povinny řádně odůvodnit existenci či absenci příčinné souvislosti mezi jednáním potencionálního škůdce a vzniklou škodou. Základní obsahovou náležitostí odůvodnění rozhodnutí o příčinné souvislosti musí být úvaha*

⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2836/2013.

⁶¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 5. 2010, sp. zn. 25 Cdo 3585/2007.

o kritériích, kterými se odlišují právně podstatné příčiny od příčin právně nepodstatných, a aplikace těchto kritérií na konkrétní případ.“ Je tedy nutné odlišovat právně podstatné příčiny od těch právně nepodstatných. Zároveň není možné škůdci přičítat následky, s nimiž objektivně nemohl počítat. Adekvátnost příčinné souvislosti je tak třeba posuzovat z hlediska tzv. **optimálního pozorovatele**. Subjektivní odpovědnost totiž předpokládá, že bylo v lidských silách předvídat, že určité jednání bude mít za následek určitou újmu. Velkou roli tak hraje i předvídatelnost škodního následku a při zjišťování adekvátnosti příčinné souvislosti je kritériem hypotetický zkušený pozorovatel, přičemž se vychází z teze, že co je předvídatelné pro konkrétní subjekt, musí být předvídatelné i pro optimálního pozorovatele.⁶²

Dodávám, že příčinnou souvislost, jakožto jeden z objektivních předpokladů pro vznik odpovědnosti za újmu, není možné zaměňovat se zaviněním, které je předpokladem subjektivním a o němž bude pojednáno v následující kapitole této rigorózní práce. Závěrem dodávám, že samotná existence zavinění a jeho míra se zkoumá až v okamžiku, kdy je prokázána příčinná souvislost.

2.4. Zavinění

Zavinění je předpokladem pro vznik subjektivní odpovědnosti za újmu. Pro vznik objektivní odpovědnosti se zavinění nevyžaduje, a proto je možné jej považovat za jakési rozlišovací kritérium mezi odpovědností subjektivní a objektivní. Zavinění bývá tradičně vymezováno jako vnitřní psychický vztah škůdce k jeho jednání a následkům daného jednání, přičemž se hodnotí **rozumová složka** spočívající ve vědomosti určitých skutečností a **volní složka** vyjadřující chtění či smíření se s určitou skutečností. Na základě existence či neexistence těchto složek se zavinění rozlišuje na úmyslné a nedbalostní.

Rozdíl mezi úmyslem a nedbalostí je ten, že u nedbalosti absentuje volní složka, kdežto v případě úmyslu je zastoupena vždy.

⁶² Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. 1. 2007, sp. zn. I. ÚS 312/05.

Nedbalost se dále člení na:

- a) *nevědomou nedbalost*, v jejímž případě škůdce neví, že svým vlastním jednáním může způsobit újmu, ačkoliv to s ohledem na okolnosti a jeho osobní poměry vědět má a může;
- b) *vědomou nedbalost*, při níž škůdce vědomě riskuje, jelikož si je vědom skutečnosti, že svým jednáním může způsobit újmu, avšak bez přiměřených důvodů spoléhá na to, že se tak nestane a újmu nezpůsobí.

V některých ustanoveních OZ se zákonodárce zmiňuje také o tzv. *hrubé nedbalosti*, jež může být vědomá i nevědomá a má svědčit o mimořádné lehkomyšlnosti či zřejmé bezohlednosti škůdce. Jako příklad lze uvést ustanovení § 2971 OZ, jež stanovuje: „*Odůvodňují-li to zvláštní okolnosti, za nichž škůdce způsobil újmu protiprávním činem, zejména porušil-li z hrubé nedbalosti důležitou právní povinnost, anebo způsobil-li újmu úmyslně z touhy ničit, ublížit nebo z jiné pohnutky zvlášť zavrženíhodné, nahradí škůdce též nemajetkovou újmu každému, kdo způsobenou újmu důvodně pociťuje jako osobní neštěstí, které nelze jinak odčinit.*“

Pro vznik povinnosti škůdce nahradit újmu vzniklou porušením zákonné povinnosti postačuje nižší intenzita zavinění, tedy zavinění ve formě nedbalosti nevědomé. V tomto případě se uplatňuje **vyvratitelná domněnka nedbalosti** zakotvená v ustanovení § 2911 OZ,⁶³ podle které škůdce zaviní újmu z nedbalosti, jestliže ji způsobí porušením zákonné povinnosti. Nedbalostní zavinění se zde presumuje a poškozený jej nemusí prokazovat. Presumpce zavinění se týká jen nedbalosti. Lze se setkat s teoretickými spory o tom, zda se předpokládá nedbalost vědomá či jen nevědomá. To však nemá praktický význam. Aby se škůdce vyvinil, musí prokázat, že nejednal nedbale ani ve formě nevědomé nedbalosti, tedy že na jeho straně není zavinění dáno.⁶⁴ Domněnku nedbalosti nelze použít v případech újmy způsobené porušením dobrých mravů a z povahy věci je její užití vyloučeno i v případech, kdy vznik povinnosti nahradit újmu vzniká bez ohledu na zavinění, včetně smluvní odpovědnosti za újmu.

⁶³ Dle § 2911 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, platí: „*Způsobí-li škůdce poškozenému škodu porušením zákonné povinnosti, má se za to, že škodu zavinil z nedbalosti.*“

⁶⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 3. 2006, sp. zn. 25 Cdo 2199/2004.

Co se týče **úmyslu**, ten se člení na:

- a) **úmysl nepřímý**, kdy škůdce ví, že svým jednáním může způsobit újmu, a je s jejím vznikem srozuměn;
- b) **úmysl přímý**, při němž škůdce ví, že svým jednáním může způsobit újmu, a chce ji způsobit.⁶⁵

O přímý úmysl by se mohlo jednat například v situaci, kdy zaměstnanec, jenž dostal od svého zaměstnavatele pokyn provést příkaz k úhradě určité peněžité částky na účet věřitele zaměstnavatele, si předmětnou peněžní částku vědomě zaslal na svůj bankovní účet s úmyslem si finanční prostředky ponechat. A nepřímý úmysl by mohl být dán v případě, kdy zaměstnanec neprovedl příkaz k úhradě peněžité částky věřiteli svého zaměstnavatele, neboť se domníval, že tento věřitel nemá přehled o svých pohledávkách a nevíšimne si, že platbu neobdržel.

V praxi může činit obtíže odlišit nepřímý úmysl od vědomé nedbalosti, neboť vnější projevy těchto typů zavinění bývají téměř totožné a rozlišovacím kritériem je duševní stav škůdce. V případě nepřímého úmyslu je škůdce v rámci své lhostejnosti s možným vznikem újmy srozuměn, zatímco při vědomé nedbalosti o možnosti vzniku újmy ví, avšak doufá, že k ní nedojde. V této souvislosti se přísluší zmínit rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. 21 Cdo 2811/2013, v němž bylo judikováno: „*Vědomá nedbalost se shoduje s nepřímým úmyslem ve složce vědění (intelektuální), ale oproti nepřímému úmyslu zde chybí volní složka vyjádřená srozuměním. Při vědomé nedbalosti jednající ví, že může způsobit škodu, avšak nechce ji způsobit a ani s tím není srozuměn; naopak spoléhá na to, že škodu nezpůsobí. Pro účely rozlišení vědomé nedbalosti od nepřímého úmyslu je třeba hodnotit, zda důvody, pro které jednající spoléhá na to, že škodu nezpůsobí, mají charakter takových konkrétních okolností, které sice v posuzovaném případě nebyly způsobitelné zabránit škodě (nešlo o „přiměřené“ důvody), které by ale v jiné situaci a za jiných podmínek k tomu reálně způsobitelné být mohly.*“

Aby bylo možné ve výše zmíněném praktickém příkladu dovodit zavinění ve formě vědomé nedbalosti, musel by zaměstnanec neprovést příkaz k úhradě

⁶⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 2. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1059/2003.

peněžité částky věřiteli svého zaměstnavatele, neboť se například na základě předchozí zkušenosti spoléhal na to, že jeho zaměstnavatel má v daném případě zřízený trvalý příkaz k úhradě, a to aniž by si tuto domněnku jakkoliv ověřil.

Lze shrnout, že samotné zavinění spočívá v jakési vadě vůle, při níž se škůdce odkloní od požadované míry péče. Z dikce ustanovení § 2912 OZ⁶⁶ lze dovodit obsah této standardní péče, který představuje jednání, jež lze za určitých okolností důvodně očekávat od osoby průměrných vlastností, tedy od osoby rozumné, uvažující a dbající zájmů svých i druhých. Naproti tomu škůdce, který způsobí jinému škodu úmyslným porušením dobrých mravů, je povinen ji nahradit. Pokud však škůdce vykonával své právo, je povinen škodu nahradit, jen sledoval-li jako hlavní účel poškození jiného. Zde zákonodárce tak v ustanovení § 2909 OZ vyžaduje vyšší formu zavinění.

Mohou nastat případy, kdy škůdce nebude za způsobenou újmu odpovídat i přesto, že budou naplněny všechny shora uvedené předpoklady pro vznik subjektivní odpovědnosti. A to protože budou dány předpoklady pro aplikaci okolnosti vylučující protiprávnost. Tou může být například:

- a) **nutná obrana** ve smyslu § 2905 OZ, dle něhož platí: *„Kdo odvrací od sebe nebo od jiného bezprostředně hrozící nebo trvající protiprávní útok a způsobí přitom útočnickovi újmu, není povinen k její náhradě. To neplatí, je-li zjevné, že napadenému hrozí vzhledem k jeho poměrům újma jen nepatrná nebo obrana je zcela zjevně nepřiměřená, zejména vzhledem k závažnosti újmy útočníka způsobené odvracením útoku.“*
- b) **krajní nouze**, kterou vymezuje § 2906 OZ takto: *„Kdo odvrací od sebe nebo od jiného přímo hrozící nebezpečí újmy, není povinen k náhradě újmy tím způsobené, nebylo-li za daných okolností možné odvrátit nebezpečí jinak nebo nezpůsobí-li následek zjevně stejně závažný nebo ještě závažnější než újma, která hrozila, ledaže by majetek i bez jednání v nouzi podlehl zkáze. To neplatí, vyvolal-li nebezpečí vlastní vinou sám jednající.“*

⁶⁶ Podle § 2912 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, platí: *„Nejedná-li škůdce, jak lze od osoby průměrných vlastností v soukromém styku důvodně očekávat, má se za to, že jedná nedbale.“* A podle § 2912 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, pak platí: *„Dá-li škůdce najevo zvláštní znalost, dovednost nebo pečlivost, nebo zaváže-li se k činnosti, k níž je zvláštní znalosti, dovednosti nebo pečlivosti zapotřebí, a neuplatní-li tyto zvláštní vlastnosti, má se za to, že jedná nedbale.“*

- c) **svépomoc**, již vymezuje ustanovení § 14 OZ, podle jehož odst. 1 platí:
„Každý si může přiměřeným způsobem pomoci k svému právu sám, je-li jeho právo ohroženo a je-li zřejmé, že by zásah veřejné moci přišel pozdě.“

3. Prevence

Každý je povinen si při svém konání počínat tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného, jestliže to vyžadují okolnosti případu či zvyklosti soukromého života. Touto generální klauzulí vyjádřenou v ustanovení § 2900 OZ bere zákonodárce, který vychází zejména ze zásady *neminem laedere*,⁶⁷ zřetel na pestrost a různorodost situací, v nichž se může každý z nás ocitnout. Porušení této povinnosti předcházet vzniku újmy může vést k odpovědnosti za újmu. Nicméně je třeba dodat, že se vztahuje také na poškozené, kteří jsou stejně jako škůdci povinni si za všech okolností počínat tak, aby k újmám nedocházelo, případně aby se jejich rozsah nezvětšoval.

Deliktní chování spočívá především v porušení právní povinnosti stanovené zákonem, dobrými mravy či smlouvou. Uvedená generální klausule postihuje další případy, kdy je potřeba nahradit újmu, aniž by bylo dovozeno porušení konkrétní právní povinnosti k určitému chování. V opačném případě, kdy by byla porušena konkrétní právní povinnost, projeví se subsidiární povaha generální klauzule a ustanovení § 2900 OZ nebude aplikováno. V usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 4. 2017, sp. zn. 25 Cdo 2144/2015, bylo judikováno: „*Posouzení, zda poskytovatel zdravotní péče porušil generální prevenční povinnost, se týká zejména způsobu a kvality provedení vedlejších či podpůrných činností, které nejsou dostatečně přesně pokryty profesními normami a nemají charakter postupů, u nichž je náležitá péče popsána odbornou literaturou či profesními standardy.*“ Nejvyšší soud ČR tak dospěl k závěru, jenž doplňuje předchozí judikaturu k otázce generální prevence při poskytování zdravotní péče. Víceméně se zde rýsuje pravidlo o podpůrné roli obecné prevence v relativně podrobných odborných požadavcích na tzv. postup *lege artis*. Tento závěr byl podpořen v rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 5. 2020, sp. zn. 25 Cdo 4536/2018, v němž bylo dovozeno: „*Závěr, že poskytovatel zdravotní péče ve vztahu k pacientovi porušil generální prevenční povinnost (§ 2900 OZ) či zakročovací povinnost (§ 2901 OZ), se může týkat jen*

⁶⁷ Zásada *neminem laedere* v překladu znamená nikomu neškodit.

*vedlejších či podpůrných činností, které nemají charakter medicínských postupů, u nichž je náležitá péče popsána odbornou literaturou či profesními standardy.*⁶⁸

Jako příklad praktického využití obecné prevenční povinnosti lze uvést újmu na zdraví způsobenou při hokeji, kdy příslušná sportovní pravidla nemají charakter právního předpisu, přesto hokejistovi ukládají povinnost hrát hokej takovým způsobem, aby ke zranění soupeře docházelo výjimečně. Mimo to zahrnuje generální klausule i újmy vzniklé majetkem jiného, zejména povinnost vlastníka zajistit, aby na jeho majetku nedocházelo k újmě jiných osob. Vlastník domu tak má povinnost zabránit vzniku úrazu padajícím sněhem ze střechy. Zde se jasně promítá zásada „*vlastnictví zavazuje*“.

Vedle obecné prevenční povinnosti podle ustanovení § 2900 OZ zákonodárce v OZ zakotvil i další normy vyžadující konkrétní prevenční jednání. Zvláštní prevenční povinností je například povinnost zakročit proti hrozící újmě stanovená v § 2901 OZ či oznamovací povinnost podle § 2902 OZ. Jako příklad praktického využití tzv. zakročovací povinnosti lze zmínit jímku na pozemku, která představuje potenciální nebezpečí, k jehož odvrácení je vlastník pozemku povinen podle § 2901 OZ. Vlastník pozemku musí jímku zabezpečit opatřeními odpovídajícími poloze, povaze a způsobu využití pozemku i umístění jímky. Avšak pokud pozemek není pozemní komunikací a není ani fakticky využíván k chůzi, není vlastník pozemku povinen zajistit úpravy a přizpůsobit pozemek pro bezpečnou chůzi.⁶⁹

Dále zákonodárce stanovuje pravidlo: „*Nezakročí-li ten, komu újma hrozí, k jejímu odvrácení způsobem přiměřeným okolnostem, nese ze svého, čemu mohl zabránit.*“ Ustanovení § 2903 OZ, z něhož toto zvláštní prevenční pravidlo vyplývá, neobsahuje povinnost poškozeného zakročit proti jemu hrozící újmě, nýbrž se zde konstatuje následek toho, když někdo nezakročí vůči jemu hrozící újmě. Pokud tedy poškozený neučiní to, co může způsobem přiměřeným okolnostem odvrátit jemu hrozící újmu, lze v jeho jednání do jisté míry shledávat rizikové počínání, jímž neodůvodněně vystavuje sebe i svůj majetek riziku vzniku

⁶⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 5. 2020, sp. zn. 25 Cdo 4536/2018, již bylo napadeno ústavní stížností, v níž se stěžovatelé domáhali jeho zrušení. Ústavní stížnost však byla usnesením Ústavního soudu ČR ze dne 6. 10. 2020, sp. zn. I. ÚS 2513/20, odmítnuta.

⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 6. 2020, sp. zn. 25 Cdo 3108/2019.

újmý. Avšak v takovém případě nepůjde o protiprávní jednání v podobě porušení jakékoliv povinnosti poškozeného.

Tím se prevence ve smyslu § 2903 OZ liší od prevenčních povinností dle § 2901 a § 2902 OZ. A to proto, že každý je odpovědný za to, co se děje v jeho sféře, a je zcela na každém, jak nakládá s vlastním majetkem, zda proti jemu hrozící újmě zakročí, nebo ponese zákonem stanovené následky své nečinnosti. Koneckonců ze samotné zásady autonomie vůle plyne, že každý může ve své soukromé sféře činit, co chce, pokud tím neohrožuje jiné osoby. Proto zákon nemůže nikomu uložit obecnou povinnost zakročit vůči jemu hrozící újmě, neboť nikomu není nic po tom, jak se svými právy jiný nakládá.⁷⁰

3.1. Porušení prevenční povinnosti – příklad z praxe č. 1

Pro lepší představu o aplikaci prevenční povinnosti ve smyslu ustanovení § 2903 OZ uvádím příklad z praxe. V daném případě došlo k poškození vozidla, když řidič najel do výmolu u kanalizačního poklopu poté, co se vyhýbal vozidlu, které těsně před ním náhle zastavilo. Nicméně na předmětné pozemní komunikaci bylo menších výmolů a jiných defektů mnohem více. A tudíž se nejednalo o ojedinělý výmol v jinak bezvadném povrchu souvislého úseku pozemní komunikace, který by bylo možné odstranit běžnou údržbou, nýbrž jen opravou vozovky učiněnou vysprávkou asfaltovou směsí.

Poškozený řidič následně požadoval od obce, co by vlastníka předmětné pozemní komunikace, náhradu škody za poškozené vozidlo. Ta však odpovědnost za škodu odmítla, neboť řidič nepřizpůsobil svou jízdu stavebnímu stavu pozemní komunikace. Už jen samotný horší stav pozemní komunikace jej měl upozorňovat na nutnost věnovat pozornost jak stavu vozovky, kdy měl a mohl předpokládat i další výmoly, tak i provozu na pozemní komunikaci, zejména vozidlům jedoucím před ním. Kdyby řidič věnoval značnou pozornost stavu pozemní komunikace i provozu na ní a držel si větší odstup od vozidla jedoucím před ním, měl a mohl předmětný výmol zpozorovat dříve a mohl se mu snáze vyhnout. Nejednalo se tak

⁷⁰ HULMÁK, Milan, a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck. 2014, s. 1522.

pro něj o situaci nijak zvlášť nezvladatelnou, když měl a mohl předmětný výmol vidět dříve, a jako minimálně průměrně rozumný a obezřetně jednající jedinec⁷¹ na něj včas zareagovat, a tím zamezit vzniklé škodě. Pokud tak neučinil, lze v tomto do jisté míry shledávat rizikové počínání, jímž neodůvodněně vystavil sebe i svůj majetek riziku vzniku újmy. Dané riziko by bylo podstatně eliminováno či vyloučeno, pokud by se poškozený řidič předmětnému výmolu včasným manévrem vyhnul, a tím by proti svému ohrožení zakročil způsobem přiměřeným okolnostem ve smyslu § 2903 OZ.

V tomto případě však nešlo o protiprávní jednání v podobě porušení jakékoliv povinnosti řidiče, neboť jak už bylo uvedeno výše, je zcela na jeho uvážení, jak nakládá s vlastním majetkem, zda proti jemu hrozící újmě zakročí, anebo ponese zákonem stanovené následky své nečinnosti. Na toto pravidlo navazuje § 2918 OZ o spoluúčasti poškozeného na vzniklé újmě, neboť neodvrácení hrozící újmy bývá v rovině přičitatelnosti vlastního jednání na spoluzpůsobení dané újmy. Navíc, jak bude vysvětleno v další kapitole této práce, podle ZPK nemají uživatelé silnice nárok na náhradu škody, která jim vznikla ze stavebního stavu pozemní komunikace, neboť jsou povinni stavebnímu stavu pozemní komunikace přizpůsobit svou jízdu.

3.2. Porušení prevenční povinnosti – příklad z praxe č. 2

V souvislosti s výkladem prevenční povinnosti bych ráda uvedla další příklad z praxe, kdy s nejvyšší pravděpodobností došlo k jejímu porušení. V daném případě utrpěl tříletý chlapec úraz, když jel v parku na dětském odrážedle a v důsledku najetí do výmolu na chodníku z odrážedla spadl, rozbil si bradu a přišel o zub. Matka nezletilého chlapce následně požadovala náhradu nemajetkové újmy po obci, v jejímž vlastnictví je předmětná pozemní komunikace, na níž k úrazu došlo.

Nicméně v době škodní události měla dohled nad poškozeným právě jeho matka, která bydlí nedaleko od místa škodní události, a o tom, že se na předmětném úseku pozemní komunikace nachází výmoly, věděla nejméně dva roky. Nejednalo

⁷¹ Dle § 4 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

se tak pro matku poškozeného o situaci novou ani nijak nečekanou. Navíc měla a mohla vědět o sklonu chodníku, který zapříčinil rychlejší pohyb nezletilého chlapce jedoucího směrem z kopce dolů. Se znalostí těchto skutečností se místu měla a mohla vyhnout a zvolit jinou cestou. Pokud tak neučinila a s vědomím podstoupila riziko možného pádu nezletilého chlapce z odraždla na neopravené pozemní komunikaci, jejíž stav znala z dřívější doby, lze stěží v tomto z její strany shledávat dodržení prevenční povinnosti minimálně průměrně rozumného a obezřetně jednajícího jedince.⁷² Ostatně z ustanovení § 4 odst. 2 OZ vyplývá: „*Činí-li právní řád určitý následek závislý na něčí vědomosti, má se na mysli vědomost, jakou si důvodně osvojí osoba případu znalá při zvážení okolností, které jí musely být v jejím postavení zřejmé. To platí obdobně, pokud právní řád spojuje určitý následek s existencí pochybnosti.*“

Navíc podle ustanovení § 27 odst. 1 ZPK nemají uživatelé pozemní komunikace nárok na náhradu újmy, která jim vznikla ze stavebního stavu nebo dopravně technického stavu pozemní komunikace, neboť podle ustanovení § 19 odst. 1 věty druhé ZPK mají povinnost se těmito stavům přizpůsobit. **Stavebním stavem** pozemní komunikace se rozumí její kvalita, stupeň opotřebení povrchu, podélné nebo příčné vlny, výtluky, které nelze odstranit běžnou údržbou (například úklidem).⁷³ **Dopravně technickým stavem** dálnice, silnice nebo místní komunikace se rozumí jejich technické znaky (příčné uspořádání, příčný a podélný sklon, šířka a druh vozovky, směrové a výškové oblouky) a začlenění pozemní komunikace do terénu (rozhled, nadmořská výška).⁷⁴

Není sporu o tom, že matka poškozeného měla a musela vědět, že jízda na odraždle, které nemá brzdy ani jiné ochranné prvky, je na předmětné pozemní komunikaci zjevně rizikové počínání, jímž poškozeného neodůvodněně ohrozila a vystavila riziku vzniku újmy na zdraví. Měla a mohla se takovému narušení pozemní komunikace přizpůsobit či zvolit jinou bezpečnější cestu, zejména za situace, kdy dohlížela na nezletilého chlapce, který jel na dětském odraždle.

⁷² Dle § 4 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, platí: „*Má se za to, že každá svéprávná osoba má rozum průměrného člověka i schopnost užívat jej s běžnou péčí a opatrností a že to každý od ní může v právním styku důvodně očekávat.*“

⁷³ Dle § 26 odst. 3 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích.

⁷⁴ Podle § 26 odst. 4 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích.

Vzhledem k průběhu škodní události bylo dovozeno, že ze strany matky, co by dohlížející osoby, došlo k porušení zákonné povinnosti ve smyslu ustanovení § 2901 věty první OZ, z něhož vyplývá: „*vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, má povinnost zakročit na ochranu jiného každý, kdo vytvořil nebezpečnou situaci nebo kdo nad ní má kontrolu, anebo odůvodňuje-li to povaha poměru mezi osobami.*“ Právní doktrína mezi zákonem zmíněné „*poměry*“ řadí i vztahy založené na blízkosti osob plynoucí z rodinněprávního vztahu či poměr opatrovníka a opatrovance. Na toto pravidlo pak navazuje ustanovení § 2918 OZ o spoluúčasti poškozeného (v tomto případě jde o spoluúčast dohlížející osoby) na vzniklé újmě.

Právní zástupci obce dospěli k závěru, že matka tvrzenou újmu způsobila, respektive neučinila vše, co by jiná rozumná osoba ve smyslu § 4 OZ na ochranu zdraví nezletilého dítěte, nad nímž má dohled, učinit měla. Právním následkem nečinnosti matky je, že vznikne-li právně relevantní újma, nemůže se její náhrady jako dohlížející osoba s úspěchem domáhat, popřípadě se povinnost obce nahradit újmu poměrně sníží. Z ustanovení § 2918 OZ o spoluúčasti dohlížející osoby na vzniklé újmě totiž vyplývá, že vznikla-li újma nebo zvětšila-li se také následkem okolností, které se přičítají poškozenému, povinnost škůdce nahradit škodu se poměrně sníží.

Přísluší se dodat, že v souvislosti se zanedbáním náležitého dohledu nad nezletilým Nejvyšší soud ČR ve svých rozhodnutích několikrát vyjádřil názor, že v případě, kdy rodič nezletilého dítěte, jemuž byla jinou osobou způsobena újma, zanedbá dohled nad nezletilým, nelze tuto skutečnost hodnotit jako spoluzavinění nezletilého poškozeného. Rodič nezletilého dítěte v takovém případě odpovídá za újmu společně s těmi, kdo škodu způsobili, podle své účasti na způsobené škodě.⁷⁵

Ve vztahu k příčině na straně osoby, která by měla vykonávat dohled nad nezletilým nebo osobou stíženou duševní poruchou, je jednání osoby s dohledem nepřičitatelné poškozenému nezletilému či osobě s duševní poruchou. Tato osoba s povinností dozoru se řadí mezi škůdce a vzniká jí povinnost k náhradě

⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 8. 2019, sp. zn. 25 Cdo 838/2019, nebo též usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 10. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4269/2007.

škody. Judikatura pro takové případy dovodila, že selhání opatrovníka nemůže být přičitatelné nezletilému, ale musí být považováno za rozhodující faktor pro stanovení společné odpovědnosti s třetí stranou. V takových případech Nejvyšší soud ČR často kvalifikuje společnou odpovědnost jako dílčí.⁷⁶

Budeme-li vycházet z předpokladu, že matka jako dohlížející osoba spolupůsobila na vzniku újmy jejím neodvrácením, aniž by tomu objektivně něco bránilo, lze učinit právní závěr, že újma vznikla následkem okolností přičitatelných matce poškozeného nezletilého chlapce. Ta pak ponese následky své nečinnosti, a proto by bylo na místě ve smyslu § 2901 OZ a § 2918 OZ snížit předpokládaný rozsah povinnosti hypoteticky uvažovaného škůdce (tím by byla v tomto případě obec jako vlastník pozemní komunikace, na níž došlo k úrazu) k náhradě újmy o 100 %. Obec tak vyloučila odpovědnost za újmu nezletilého a odmítla poškozenému nahradit tvrzenou újmu. Podotýkám, že tento právní závěr byl učiněn právními zástupci obce jen jako pravděpodobnostní a nelze vyloučit případný jiný právní závěr obecných soudů České republiky, pokud by se matka poškozeného nezletilého chlapce v důsledku zamítnutí vzneseného nároku obrátila na příslušný soud. Pokud je mi známo, v době sepisu této rigorózní práce tak matka poškozeného neučinila.

⁷⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 10. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4269/2007.

4. Spoluúčast poškozeného na vzniklé újmě

Zákonodárce již v zmíněném ustanovení § 24 OZ zakotvil jakési varování, když uvádí: „*Každý člověk odpovídá za své jednání, je-li s to posoudit je a ovládnout.*“ Uvedené se vztahuje nejen na škůdce, ale i na poškozené. Újma totiž nemusí vzniknout pouze v důsledku jednání škůdce, ale může být vyvolána i samotným poškozeným. Předpokladem pro to, aby se někdo mohl u druhého domáhat náhrady újmy, je totiž skutečnost, že svým věcem věnuje pozornost jako každý jiný řádný člověk. Kdo svým věcem takovou pozornost nevěnuje, ten musí počítat s nepříznivým následkem v podobě přičitatelnosti újmy, a to i když je sám poškozeným. Z toho důvodu zákonodárce stanovuje pravidla, jež mají za cíl omezit, případně vyloučit povinnost škůdce k náhradě újmy. A tím zároveň zamezuje poškozenému, aby se domáhal náhrady újmy, jestliže se na jejím vzniku podílely okolnosti, které lze přičíst k jeho tíži. Z dikce ustanovení § 2918 OZ plyne: „*Vznikla-li škoda nebo zvětšila-li se také následkem okolností, které se přičítají poškozenému, povinnost škůdce nahradit škodu se poměrně sníží. Podílejí-li se však okolnosti, které jdou k tíži jedné či druhé strany, na škodě jen zanedbatelným způsobem, škoda se nedělí.*“ Současná právní úprava svým obsahem odpovídá předchozí právní úpravě v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník,⁷⁷ a tudíž lze nadále používat judikaturu s ní související.

Poškozený odpovídá za újmu, kterou mohl ovlivnit, tedy za tu újmu, která byla způsobena jeho vlastním jednáním, událostí či jinou okolností v jeho sféře. Újmu může poškozený spoluzpůsobit buď svým aktivním jednáním, nebo opomenutím, přičemž to nemusí být ani přímo při protiprávním jednání škůdce, ale může mu předcházet i následovat. Ke spoluúčasti poškozeného soud nepřihlíží z úřední povinnosti, a tudíž je potřeba, aby škůdce tvrdil a prokázal skutečnosti, které odůvodní snížení, případně vyloučení jeho povinnosti k náhradě újmy.

Povinnost škůdce k náhradě újmy bude vyloučena v tom rozsahu, v jakém byla újma způsobena jednáním poškozeného. A to z jednoho prostého důvodu, kterým je absence příčinné souvislosti mezi vznikem újmy a protiprávním jednáním

⁷⁷ Dle § 441 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, platilo: „*Byla-li škoda způsobena také zaviněním poškozeného, nese škodu poměrně; byla-li škoda způsobena výlučně jeho zaviněním, nese ji sám.*“

škůdce jako jednoho ze základních předpokladů pro vznik povinnosti k náhradě újmy. Pravidlo pro rozdělení podílů mezi škůdce a poškozeného na vzniklé újmě je flexibilní a umožňuje zvážit každý jednotlivý případ. Výše podílů jednotlivých subjektů se vyjadřuje tak, že každý z nich může být zavázán k náhradě ve výši od 0 do 100 %, přičemž součet obou výší nesmí být vyšší než 100 %.

Je zcela důvodné po poškozeném, který může předpokládat vznik újmy, požadovat větší míru opatrnosti. Jinak by tomu bylo za situace, kdy by případné nebezpečí nemohl vůbec očekávat. Poté je odpovědnost škůdce vyloučena v takovém rozsahu, v jakém se jednání poškozeného podílelo na vzniku újmy. Občas se lze setkat s nepřesným spojením *spoluzavinění poškozeného*. Nicméně zde absentuje prvek protiprávnosti, a tudíž se v tomto případě nejedná o stejné zavinění, jež je zkoumáno v souvislosti s odpovědností škůdce. Tudíž je vhodnější používat pojem *spoluúčast* nebo *spolupřičitatelnost*. Tento závěr je podpořen i ustálenou judikaturou, když sám Nejvyšší soud ČR uvádí: „*Nejde přitom o spoluzavinění poškozeného v užším smyslu (zaviněné porušení právní povinnosti), nýbrž přesněji řečeno o spoluzpůsobení vzniku škody (spolupříspěvní) z jakýchkoliv důvodů, které jsou na straně poškozeného, a to i nezaviněná objektivní skutečnost, která poškozeného postihla.*“⁷⁸

V této souvislosti Nejvyšší soud ČR dovodil: „*Úprava spoluúčasti poškozeného na vzniklé škodě vychází z toho, že škoda nemusí být pouze výsledkem jednání škůdce, nýbrž může být vyvolána i samotným poškozeným; v takovém případě poškozený poměrně nebo zcela nese škodu vzniklou okolnostmi na jeho straně. Moderační (zmírňovací) právo umožňuje soudu určit výši náhrady škody nižší částkou, než je její skutečný rozsah tak, aby přiznaná náhrada škody vyjadřovala to, co v konkrétním případě lze po škůdci spravedlivě požadovat. Moderace se v případě náhrady (odčinění) nemajetkové újmy může uplatnit jen velmi omezeně.*“⁷⁹

Ze své povahy je ustanovení § 2918 OZ právní normou s relativně neurčitou hypotézou. To znamená, že jeho hypotézu nestanovuje přímo právní předpis, ale je na soudu, aby na základě svého uvážení v každém jednotlivém případě

⁷⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 25 Cdo 4463/2017.

⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 1. 2020, sp. zn. 25 Cdo 2216/2019.

z neomezeného okruhu okolností vymezil hypotézu dané právní normy. Stejně jako je tomu u škůdce, tak i u poškozeného je třeba vzít v úvahu pouze takové jednání, které naplňuje všechny předpoklady pro vznik povinnosti k náhradě újmy. Je tedy potřeba, aby bylo prokázáno, že jednání poškozeného bylo příčinou či jednou z příčin vzniku újmy.⁸⁰ Podle ustálené judikatury platí: „*Při úvaze o poměrném rozdělení škody mezi škůdcem a poškozeným jde o určení vzájemného vztahu mezi jednáním poškozeného a škůdce a o zvážení všech skutečností, jež přispěly ke způsobení škody. Zvažují se veškeré příčiny, které vedly ke škodě, a stejně jako u škůdce lze i u poškozeného brát v úvahu jen takové jeho jednání, jež bylo alespoň jednou z příčin vzniku škody. Konečná úvaha o tom, nakolik se na způsobení škody podílel sám poškozený, a tedy v jakém rozsahu nese škodu sám, odvisí vždy od okolností konkrétního případu po porovnání všech příčin vzniku škody jak na straně škůdce, tak na straně poškozeného. Zobecnění, tj. vytvoření obecného pravidla aplikovatelného na jiné obdobné případy, je zpravidla vyloučeno.*“⁸¹

Soud tak musí vzít v úvahu všechny příčiny na straně škůdce i na straně poškozeného, které vedly ke vzniku újmy. V případě poškozeného se zvažují veškeré příčiny, přičemž existence a forma zavinění není zpravidla pro konstatování spoluúčasti podstatná, ale může mít vliv na určení rozsahu spoluúčasti poškozeného na vzniku újmy. Zavinění dokonce může absentovat a nemusí jít ani o porušení právní povinnosti.⁸² Mohou nastat situace, kdy bude újma přičtena výhradně škůdci nebo výhradně poškozenému, a to i přes spoluúčast druhého subjektu. Nicméně jeho spoluúčast na způsobené újmě bude takového zanedbatelného rozsahu, že je irelevantní mu ji přičítat.

Obdobné závěry zazněly ve stěžejním rozsudku Nejvyšší soud ČR ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. 31 Cdo 1621/2020, kdy bylo rozhodováno ve velkém senátě občanskoprávního a obchodního kolegia. Mimo jiné je zde ve vztahu k institutu spoluúčasti judikováno: „*Při úvaze o podílu na vzniku újmy jde o určení vzájemného vztahu mezi jednáním poškozeného a škůdce a o zvážení všech skutečností, jež přispěly ke způsobení újmy. Zvažují se přitom veškeré příčiny, které*

⁸⁰ VÍTOVÁ, Blanka. Spoluzpůsobení škody a postih. *Bulletin-advokacie.cz* [online]. 2016, červen, [cit. 20. 4. 2022]. Dostupné na: <http://www.bulletin-advokacie.cz/spoluzpusobeni-skody-a-postih>

⁸¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1054/2007.

⁸² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 7. 2020, sp. zn. 25 Cdo 3287/2019.

bez ohledu na protiprávnost a zavinění nastaly ve sféře poškozeného; ve smyslu zásady „casum sentit dominus“ („náhodu pociťuje vlastník“) poškozený dokonce nese i následky náhody, která jej postihla, neboť se mu přičítají veškeré okolnosti na jeho straně, jež přispěly ke škodlivému následku, bez nichž by nedošlo ke škodě tak, jak se stala. Toto pravidlo se vztahuje jak k obecné odpovědnosti za újmu, tak k případům odpovědností zvláštních.“

S institutem spoluúčasti se lze setkat v různorodých životních situacích. Jako příklad lze uvést poškozeného, jenž utrpěl úraz dolních končetin při oslavě konané v restauraci, když přepadl přes přerézané zábradlí terasy a spadl na chodník. Soud dovodil, že provozovatel dané restaurace neučinil odpovídající opatření zabraňující vstupu na terasu, na které probíhaly stavební práce. Staveniště bylo totiž označeno pouze igelitovou páskou a podnapilým hostům restauračního zařízení bylo umožněno vstoupit na terasu s nezabezpečeným zábradlím. Soud prvního stupně shledal odpovědnost za vzniklou újmu na straně provozovatele restaurace, přičemž s ohledem na stupeň opilosti a neukázněné chování poškozeného shledal spoluúcast poškozeného na vzniku újmy v rozsahu 30 %. Poškozený i provozovatel restaurace se proti rozhodnutí soudu odvolali, nicméně odvolací soud napadený rozsudek potvrdil.

Následně se provozovatel restaurace pokusil bránit i u Nejvyššího soudu ČR prostřednictvím dovolání, v němž namítal, že žádnou zákonnou povinnost neporušil, a odmítal odpovědnost za újmu, jež si v jeho provozovně způsobil poškozený jako host ovlivněný alkoholem. Stanovený rozsah spoluúčasti poškozeného ve výši 30 % považoval za zcela nedostatečný a namítal, že si poškozený úraz způsobil výlučně svým zaviněním. Nejvyšší soud ČR jeho dovolání odmítl se závěrem, že „opilost hosta nevyklučuje automaticky odpovědnost provozovatele restauračního zařízení za újmu na zdraví, kterou host utrpěl v prostorách provozovatelem zpřístupněných, které v době prováděných oprav či stavebních prací, a zejména v pozdních večerních hodinách jsou svou povahou nebezpečné. Chování hosta ovlivněného alkoholem je samozřejmě jednou ze zvažovaných příčin vzniku škody na jeho zdraví, nikoliv příčinou jedinou a v daném případě ani příčinou rozhodující, nehledě k tomu, že konzumaci alkoholu

*hosty, a tedy i snížené vnímání rizika, lze v hostinském zařízení víc než předpokládat.*⁸³

Dalším příkladem spoluúčasti, je případ policisty, jenž byl při řízení služebního vozidla povinen dodržovat nejvyšší povolenou rychlost ve městě, neboť jím řízené vozidlo nesplňovalo označení pro přiznání statusu vozidla s právem přednosti v jízdě, a pro splnění zadaného služebního úkolu nebylo nezbytně nutné překročení povolené rychlosti. Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 29. 5. 2018, sp. zn. 25 Cdo 4948/2017, uzavřel, že policista „*spoluzavinil z jedné poloviny nehodu, při níž bez zapnutého modrého majáčku jel v obci nepřiměřenou rychlostí (dle znalců 86 km/h) po středním tramvajovém pásu, na němž se střetl s otáčejícím se vozidlem.*“ Policista při autonehodě zemřel.

Ve smyslu § 18 odst. 9 silničního zákona nemá řidič policejního vozidla bez zapnutého zvláštního výstražného světelného zařízení právo přednosti v jízdě a dodržovat nejvyšší povolenou rychlost není povinen pouze v případech, kdy je to nezbytně nutné k plnění úkolů policie (například při bezprostředním ohrožení lidského života). Soudy tak dovodily, že policista byl za daných podmínek povinen dbát zvýšené opatrnosti, aby neohrozil bezpečnost provozu. Přitom shledaly, že dopravní nehodu zapříčinil řidič, jenž se v místě bílé plné čáry otáčel se svým vozidlem do protisměru přes střední tramvajový pás, kde se právě střetl s příjíždějícím policejním vozidlem. Nicméně tragické následky dopravní nehody měl způsobit svou neuváženou jízdou sám poškozený policista, který by při dodržení povolené rychlosti a při jízdě v pravém jízdním pruhu měl jinak šanci zabránit pádu jeho vozidla do Vltavy a úmrtí utonutím. Podíl, jímž jako poškozený sám přispěl ke škodlivému následku, soudy stanovily ve výši 50 %.⁸⁴

⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1054/2007.

⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 2018, sp. zn. 25 Cdo 4948/2017.

5. Způsob a výše náhrady újmy

Způsobení újmy jinému zavazuje škůdce k nápravě vadného stavu. Deliktní právo v úzkém slova smyslu se zabývá předpoklady povinnosti k náhradě újmy a následky pak řeší právo náhrady újmy. V praxi tato odvětví splývají. Poškozenému obvykle jde zejména o to, jakým způsobem a v jakém rozsahu bude jeho újma nahrazena a zpravidla nevnímá předpoklady vzniku jeho práva na náhradu újmy jako samostatnou právní kategorii. Avšak v teorii by měly být tyto dvě disciplíny odlišovány.

Přísluší se podotknout, že náhrady jsou způsobitelné toliko újmy vzniklé na právem chráněných statcích, jelikož účelem deliktního práva je ochrana zákonem vymezených práv a zájmů. Před rekodifikací soukromého práva se upřednostňovala náhrada škody v penězích. Naradit škodu uvedením do předešlého stavu však bylo možné pouze v případě, požádá-li o to poškozený a bylo-li to možné a účelné. Současnou právní úpravu způsobu a rozsahu náhrady újmy najdeme v § 2951 a násl. OZ.

Škoda, tedy majetková újma, se primárně nahrazuje uvedením do předešlého stavu. A to například vrácením věci, která byla odcizena nebo opravou poškozené věci. Pokud však naturální restituce není dobře možná,⁸⁵ anebo žádá-li to poškozený, přichází na řadu restituce relutární a škoda se hradí v penězích.⁸⁶ V případě, že je náhrada dělitelná a částečně je dobře možné ji poskytnout uvedením v předešlý stav, potom lze náhradu částečně poskytnout uvedením v předešlý stav a částečně v penězích. Pokud by však poškozený volil určitý způsob restituce jen za účelem šikany škůdce, nedostalo by se mu právní ochrany,⁸⁷ neboť podle § 8 OZ platí: „*zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany.*“

Jak už bylo uvedeno v kapitole 2.2. pojednávající o újmě, rozsah náhrady škody jakožto újmy na jmění upravuje ustanovení § 2952 OZ, podle kterého se hradí skutečná škoda, která může spočívat i ve vzniku dluhu, a ušlý zisk. Tyto

⁸⁵ Například proto, že byla zničena věc nezastupitelná nebo věc sice zastupitelná, která se však už nevyrábí a není ani k dostání na trhu s použitým zbožím.

⁸⁶ Dle § 2951 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, platí: „*Škoda se nahrazuje uvedením do předešlého stavu. Není-li to dobře možné, anebo žádá-li to poškozený, hradí se škoda v penězích.*“

⁸⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

formy škody jsou rovnocenné a existence jedné z nich není podmínkou vzniku a uplatnění druhé formy. A tudíž vznik povinnosti nahradit škodu ve formě ušlého zisku není podmíněn vznikem skutečné škody a naopak.⁸⁸ Výši skutečné škody i ušlého zisku prokazuje poškozený. V případě, že poškozený v soudním řízení prokáže předpoklady vzniku škody, avšak neprokáže její požadovanou výši, přizná mu soud náhradu škody ve výši, jež byla prokázána a ohledně části škody, jejíž výši lze zjistit jen s nepoměrnými obtížemi nebo ji nelze zjistit vůbec, bude soud při zohlednění § 2955 OZ postupovat podle § 136 OSŘ, kdy přihlédne k výsledkům dokazování a výši škody určí podle svého spravedlivého uvážení.⁸⁹

Obecné pravidlo stanovené v ustanovení § 2952 OZ doplňuje zvláštní úprava náhrady škody při:

- a) **poškození věci** uvedené v § 2969 OZ, dle něhož se při určení výše škody na věci vychází z její obvyklé ceny⁹⁰ v době poškození⁹¹ a zohledňuje se, co poškozený musí k obnovení nebo nahrazení funkce věci účelně vynaložit. V citovaném ustanovení tak zákonodárce stanovuje dva způsoby určení výše peněžní náhrady za škodu na věci, a to buď rozdílem obvyklé ceny, jakou věc měla před poškozením, a obvyklé ceny po poškození, nebo výší nákladů potřebných k uvedení věci do stavu před poškozením, pokud takové náklady nejsou zjevně nepřiměřené obvyklé ceně věci před poškozením.⁹²
- b) **poranění zvířete** stanovené v § 2970 OZ, podle kterého je škůdce povinen nahradit účelně vynaložené náklady spojené s péčí o zdraví zraněného

⁸⁸ PAŠEK, Martin. § 2952 [Rozsah náhrady škody]. *PETROV, Jan. VÝTISK, Michal. BERAN, Vladimír, a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C.H. Beck, 2022.* Dostupné v systému beck-online, marg. č. 1.

⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 12. 2016, sp. zn. 23 Cdo 2406/2016.

⁹⁰ **Obvyklou cenu** představuje cena, za níž lze v daném místě a čase pořídit náhradní věc stejných kvalit, přičemž je rozhodující obvyklá cena v místě, kde byla věc obvykle užívána, nikoliv v místě škodní události. Nelze-li obvyklou cenu věci určit, jelikož se jedná o věc, se kterou se běžně neobchoduje, určí cenu poškozené věci soud podle spravedlivého uvážení ve smyslu § 2955 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁹¹ Výše náhrady škody se zpravidla vyměřuje podle obvyklé ceny věci v době, kdy nastala škoda, i když do vynesení rozsudku cena věci stoupla či klesla.

⁹² PAŠEK, Martin. § 2969 [Náhrada při poškození věci]. *PETROV, Jan. VÝTISK, Michal. BERAN, Vladimír, a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C.H. Beck, 2022.* Dostupné v systému beck-online, marg. č. 5.

zvířete⁹³ tomu, kdo je vynaložil. V tomto ustanovení je zohledněna skutečnost, že živé zvíře může být předmětem vlastnictví, ale není věcí v právním smyslu, neboť má zvláštní význam jako smysly nadaný živý tvor. Oproti výše uvedenému pravidlu podle § 2969 OZ se zde účelnost nákladů nepoměřuje cenou zvířete, nýbrž tím, zda by takové náklady na péči o zdraví zraněného zvířete vynaložil rozumný chovatel. Ve smyslu § 2970 věty druhé OZ totiž náklady spojené s péčí o zdraví zvířete nejsou neúčelné, i když podstatně převyšují cenu zvířete, pokud by je vynaložil rozumný chovatel v postavení poškozeného.

Nemajetková újma se odčiní satisfakcí, tedy přiměřeným zadostiučiněním, které musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy.⁹⁴ Zadostiučinění tak lze poskytnout buď v penězích (tzv. *relutární satisfakce*), nebo v nepeněžité formě (tzv. *morální satisfakce*),⁹⁵ což může být kupříkladu prostřednictvím veřejné omluvy. Vyžaduje se, aby zadostiučinění bylo přiměřené. Přiměřenost je nutné posuzovat podle okolností konkrétního případu, a to okolností:

- a) **objektivních** (např. hodnota postiženého statku, rozsah a závažnost újmy či okolnosti, za nichž k újmě došlo),
- b) **subjektivních** na straně poškozeného (např. míra snížení jeho důstojnosti, význam postiženého statku pro poškozeného, vliv na jeho postavení profesní, společenské a rodinné),
- c) **na straně škůdce** (např. forma zavinění, pohnutka, vědomí o významu narušeného statku pro poškozeného, snaha o odčinění následků či škůdcův hospodářský prospěch)⁹⁶

Náhradu nemajetkové újmy podrobněji rozebírá kapitola č. 2.2.1. této rigorózní práce. Tato rigorózní práce je zaměřena na předpoklady vzniku povinnosti

⁹³ Náklady spojené s péčí o zdraví zvířete mohou spočívat ve výdajích na veterinární ošetření zvířete, na přepravu zvířete k zvěrolékaři, na léčiva i na pořízení speciálního krmení potřebného k uzdravení zvířete.

⁹⁴ Dle § 2951 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁹⁵ Za morální zadostiučinění bývá někdy považováno i zadostiučinění poskytnuté v penězích v symbolické výši, která však není pro svou povahu schopna po obsahové stránce plnit funkci peněžitého zadostiučinění, tedy zadostiučinění prostřednictvím peněz přiměřeně zmírňujícího vzniklou nemajetkovou újmu.

⁹⁶ PETROV, Jan. VÝTISK, Michal. BERAN, Vladimír, a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C.H. Beck, 2022. Dostupné v systému beck-online.

k náhradě újmy vzniklé v souvislosti s výkonem správy obecního majetku, zejména pozemních komunikací. Jejím cílem není řešit práva a povinnosti týkající se samotného nahrazování újmy, jeho způsob a výši. Tuto poměrně stručnou kapitolu zařazuji do své rigorózní práce spíše z důvodů základního popisu náhrady újmy. Kapitola nepředstavuje komplexní výklad uvedené problematiky. Mám však za to, že by nebylo správné zcela z této práce vylučovat způsob a rozsah náhrady újmy, neboť jak už bylo uvedeno výše, tato kategorie navazuje na základní delikt ní předpoklady a v praxi obě kategorie splývají.

6. Odpovědnost obce za újmy vzniklé třetím osobám v souvislosti s výkonem správy obecního majetku

Poté, co byla podrobně rozebrána obecná odpovědnost za újmu, bude nyní navázáno stěžejní tematikou této rigorózní práce, kterou je právní odpovědnost obce za újmy vzniklé třetím osobám v souvislosti s výkonem správy obecního majetku, zejména pozemních komunikací. Ve vztahu k této problematice je žádoucí nejprve charakterizovat základní pojmy, principy a postupy, jakož i nastínit některé vybrané otázky. Následně bych ráda uvedla několik praktických příkladů, s nimiž jsem se při výkonu své praxe advokátní koncipientky setkala, neboť jsem měla možnost pracovat s advokáty, kteří se aktivně podíleli na mnoha případech spojených se vznikem majetkové i nemajetkové újmy. Jedná se zpravidla o případy zraněných chodců po uklouznutí na chodníku ve vlastnictví obce a případy poškozených vozidel po jízdě na poškozené vozovce pozemní komunikace. Občas některé případy vyústily i v soudní spory.

6.1. Obec

Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky.⁹⁷ Základní pojmové prvky obce jsou charakterizovány v ustanovení § 1 zákona o obcích, z něhož vyplývá: „*Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce.*“ Konkretizaci této legální definice pak provádí další navazující ustanovení zákona o obcích, která vymezují obec jako veřejnoprávní korporaci, jež má vlastní majetek a v právních vztazích jedná svým jménem a na svou odpovědnost.⁹⁸ To je ostatně stanoveno již na ústavní úrovni. Podle čl. 101 odst. 3 Ústavy totiž platí: „*Územní samosprávné celky jsou veřejnoprávními korporacemi, které mohou mít vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu.*“

Obec má právo na samosprávu, tedy na správu vlastních záležitostí, které si spravuje samostatně a nezávisle. Samosprávu je možné definovat jako okruh

⁹⁷ Podle čl. 99 Ústavy ČR.

⁹⁸ Podle § 2 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

úkolů veřejné správy, jejíž výkon je svěřen samosprávné veřejnoprávní korporaci, která je odlišná od státu. Nositelé samosprávy nejsou státu podřízeny a stát má nad nimi pouze dozor.⁹⁹ Výkon samosprávy jakožto části veřejné správy je nezbytným prvkem podstaty obcí. Pokud by obcím nepříslušel výkon veřejné správy, nemohly by jejich orgány užívat svou pravomoc na jejich území. V takovém případě by obce byly prostým základem územního členění státu a při výkonu státní správy by byly v podstatě státními úřady.¹⁰⁰

Obec má tedy svůj základ ve veřejném právu, které stanovuje její vnitřní strukturu,¹⁰¹ působnost jejích orgánů i tvorbu její právně relevantní vůle. Jedná se tedy o právnickou osobu veřejného práva, která podle ustanovení § 20 odst. 2 OZ podléhá zákonům, podle nichž byla zřízena, přičemž ustanovení OZ se použijí jen tehdy, slučuje-li se to s právní povahou těchto osob. Pro obce jako právnické osoby veřejného práva tak vyplývá subsidiární aplikace právní úpravy obsažené v OZ, a to v případech, kdy jednak jiný zákon nestanoví jinak,¹⁰² a současně pokud je aplikace právní úpravy OZ z povahy věci možná.¹⁰³

Samospráva obcí je specifická prolínáním soukromoprávního a veřejnoprávního charakteru.¹⁰⁴ Na tomto místě se přísluší zmínit rozsudek Nejvyššího soud ČR ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 33 Cdo 4988/2009, z něhož vyplývá: *„obec jako územní samosprávný celek je společenstvím občanů (...) žijících na určitém území (...) a spravujících své záležitosti. Je veřejnoprávní korporací, tzn. veřejnoprávním subjektem, právnickou osobou veřejného práva, která je zřízena zákonem a které je svěřeno zajišťování části veřejných úkolů (výkonu veřejné správy). Jako veřejnoprávní korporace vystupuje ve dvojitě postavení - jako **subjekt veřejné moci vykonávající veřejnou moc** (projevující se např. ve vydávání obecně závazných vyhlášek, v nichž se jejich adresátům jednostranně ukládají povinnosti, či v činnosti obcí zřízené obecní policie, která*

⁹⁹ HENDRYCH, Dušan, a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 141.

¹⁰⁰ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 106.

¹⁰¹ Ustanovení § 5 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), obsahuje právní úpravu orgánů obcí.

¹⁰² Jedná se o pravidlo známé jako „*lex specialis derogat lex generalis*“.

¹⁰³ POTĚŠIL, Lukáš. FUREK, Adam, HEJČ, David, CHMELÍK, Václav, RIGEL, Filip, ŠKOP, Jiří. *Zákon o obcích. Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 11.

¹⁰⁴ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 33 Cdo 4988/2009.

*za použití zákonem stanovených pravomocí zabezpečuje místní záležitosti veřejného pořádku) a současně jako **subjekt práva, vstupující do soukromoprávních vztahů**, v nichž má s jinými právními či fyzickými osobami rovné postavení. Vstupuje-li obec do právních vztahů soukromého práva (občanského, obchodního, pracovního), vystupuje zásadně stejně jako kterýkoliv jiný subjekt těchto vztahů. Při nakládání s majetkem a vlastními finančními prostředky má tak zásadně stejné postavení jako kterýkoliv jiný vlastník."*

Vzhledem k výše uvedenému lze shrnout, že obec je právnickou osobou s veřejnoprávní subjektivitou, která se projevuje jak v případech, kdy obec vystupuje jako vykonavatel veřejné moci,¹⁰⁵ tak i v případech, kdy jedná v záležitostech soukromého práva.¹⁰⁶ Jestliže obec vystupuje jako vykonavatel veřejné moci, může veřejnou moc uplatňovat jen v mezích a způsobem stanovených zákonem.¹⁰⁷ Avšak pokud obec vystupuje v soukromoprávních vztazích, může činit to, co není zákonem zakázáno, a nesmí být nucena činit to, co zákon neukládá.¹⁰⁸

Rozlišování, zda obec vystupuje jako subjekt veřejné moci nebo jako subjekt soukromoprávních vztahů, ovlivňuje i případnou odpovědnost obce. V soukromoprávních vztazích je odpovědnost obce upravena v OZ, případně v jiném zvláštním zákoně. Například v zákoně č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, pokud je obec v pozici zaměstnavatele, anebo v ZPK, pokud je obec vlastníkem místní komunikace. Obec může při soukromoprávním jednání nést také správněprávní a trestněprávní odpovědnost.¹⁰⁹ Pokud obec vystupuje jako vykonavatel veřejné moci v rámci své samostatné působnosti, případná odpovědnost za škodu by se řídila zákonem č. 82/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.¹¹⁰ Jinak řečeno, právní

¹⁰⁵ Např. při vydávání právních předpisů obce, kterými jsou obecně závazné vyhlášky obcí a nařízení obcí.

¹⁰⁶ I proto nelze projevy orgánů obce posuzovat stejně jako by šlo o právnickou osobu soukromého práva (srov. náleží Ústavního soudu ČR ze dne 10. 7. 2001, sp. zn. III. ÚS 721/2000).

¹⁰⁷ Čl. 2 odst. 3 Ústavy a čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

¹⁰⁸ Čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

¹⁰⁹ Na výkon veřejné moci dopadá § 6 odst. 1 písm. b) zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, který trestní odpovědnost územně samosprávných celků při výkonu veřejné moci vylučuje.

¹¹⁰ POTĚŠIL, Lukáš. FUREK, Adam, HEJČ, David, CHMELÍK, Václav, RIGEL, Filip, ŠKOP, Jiří. *Zákon o obcích. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2019, s. 15-16.

odpovědnost obcí je možné rozlišovat na odpovědnost soukromoprávní a veřejnoprávní, a to podle toho, v jaké oblasti práva vzniká.

Každá činnost obce nemusí být nutně výkonem veřejné moci, neboť obec při plnění svých úkolů nevystupuje pokaždé v nadřazeném postavení vůči ostatním subjektům. Mimo rámec vrchnostenské veřejné správy obec vykonává i tzv. *nevrchnostenskou veřejnou správu*, která spočívá v zajišťování určitých veřejných potřeb. Pro její výkon je typické rovné postavením obce s ostatními subjekty, přičemž obec vstupuje do různých soukromoprávních vztahů.

Jako klasický příklad výkonu nevrchnostenské správy obcí lze uvést správu obecního majetku. Pokud obec rozhoduje o výběru správce pozemní komunikace či provozovatele své budovy, vystupuje a rozhoduje jako vlastník daného majetku, přičemž vykonává svá oprávnění při nakládání a hospodaření se svým majetkem v rámci své samostatné působnosti. Při případném vzniku újmy, pak přichází v úvahu obecná odpovědnost za újmu.¹¹¹

V této souvislosti se přísluší zmínit rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 12. 2007, sp. zn. 25 Cdo 532/2007, v němž bylo judikováno, že: *„při výběru provozovatele svého zařízení, jenž vstoupí do právních vztahů s žalovaným jako rovný s rovným, a při rozhodnutí o výsledku zadané veřejné soutěže obec vystupuje a rozhoduje jako vlastník a vykonává svá oprávnění při nakládání a hospodaření se svým majetkem. Dispozice s obecním majetkem má zvláštní soukromoprávní povahu a rozhodování obce o výběru provozovatele jejího majetku není výkonem veřejné moci, a nelze proto s tímto rozhodnutím, byť bylo příslušným orgánem zrušeno, spojovat odpovědnost obce podle § 19 a násl., § 31 zákona č. 82/1998 Sb. (...). Není proto správný právní názor odvolacího soudu, že pokud v rámci samostatné působnosti obec hospodáří a nakládá se svým majetkem, její odpovědnost může být založena aplikací zákona č. 82/1998 Sb.“*

Tento závěr Nejvyšší soud ČR potvrdil a dále rozvinul v relativně novém rozsudku ze dne 6. 10. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2386/2020, v němž mimo jiné uvedl: *„Správu vlastního majetku realizuje obec v rámci samostatné působnosti ve smyslu § 35 zákona o obcích. Rozhodování obce o úpravě zeleně na vlastních*

¹¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 12. 2007, sp. zn. 25 Cdo 532/2007.

pozemcích nemá charakter rozhodování o právech a povinnostech jiných osob, vůči nimž by byla uplatňována tzv. vrchnostenská pozice. Obec zde vystupuje a rozhoduje jako vlastník, vykonává svá oprávnění při nakládání a hospodaření se svým majetkem. **Dispozice s obecním majetkem má zvláštní soukromoprávní povahu a rozhodování obce o vlastním majetku není výkonem veřejné moci (...), a proto její odpovědnost nemůže být založena aplikací zákona č. 82/1998 Sb. V případě neoprávněného zásahu obce do osobnostních práv člověka, nejde-li o výkon veřejné moci, přichází v úvahu obecná odpovědnost za újmu (...) podle občanského zákoníku (...).**“

6.2. Hlavní město Praha

Mezi územními samosprávnými celky zaujímá hlavní město Praha výsadní postavení, neboť jak vyplývá z ustanovení § 1 odst. 1 ZHMP, je obcí, krajem, a navíc ještě hlavním městem České republiky.¹¹² Kombinace takovýchto vlastností si od počátku žádala samostatnou právní úpravu. Je namístě dodat, že oproti jiným krajům nemá hlavní město Praha nijak zvlášť větší kompetence. Právní postavení hlavního města Prahy upravuje samostatný zákon již od roku 1968, kdy vstoupil v účinnost zákon č. 111/1967 Sb., o hlavním městě Praze. V roce 1990 ho vystřídal zákon č. 418/1990 Sb., o hlavním městě Praze. Oba tyto právní předpisy však neobsahovaly komplexní právní úpravu hlavního města Prahy, nýbrž plnily roli *lex specialis*, tedy zákonů zvláštních.¹¹³ První ze jmenovaných, zákon č. 111/1967 Sb., se uplatňoval vedle zákona č. 69/1967 Sb., o národních výborech. A vedle zvláštního zákona č. 418/1990 Sb. pak jako obecný působil zákon č. 367/1990 Sb., o obcích.

V roce 2000, kdy vznikly stávající kraje a hlavnímu městu Praze bylo vedle postavení obce a hlavního města přiznáno také postavení kraje, vstoupila v platnost komplexní právní úprava hlavního města Prahy obsažená v zákoně č. 131/2000 Sb.

¹¹² Těž dle čl. 13 Ústavy ČR.

¹¹³ Uplatní-li se mezi zvláštním a obecným zákonem pravidlo *lex specialis derogat legi generali*, znamená to, že právní úprava obsažená ve zvláštním právním předpise bude mít přednost před právní úpravou v obecném právním předpise, a tudíž vyloučí její užití. Obecný právní předpis pak plní subsidiární funkci, když se uplatní tam, kde zvláštní právní předpis danou problematiku sám neupravuje.

o hlavním městě Praze. Tento zákon je účinný dodnes. Některé otázky ohledně vnitřních poměrů ve věcech správy hlavního města Prahy jsou dále upraveny Statutem hlavního města Prahy, jenž je ve smyslu § 17 ZHP vydáván formou obecně závazné vyhlášky¹¹⁴ po projednání se všemi městskými částmi hlavního města Prahy.

Ve smyslu § 1 odst. 2 ZHMP je HMP veřejnoprávní korporace, která má vlastní majetek a vlastní příjmy. Je tedy právnickou osobou, což znamená, že má právní subjektivitu, jež se odráží jak v rovině soukromoprávní, tak i veřejnoprávní. Soukromoprávní subjektivita se projevuje způsobilostí hlavního města Prahy k právům a povinnostem soukromého práva, zejména k těm majetkovým. Naproti tomu subjektivita veřejnoprávní neboli subjektivita vrchnostenského práva je jakýmsi vyjádřením pravomoci hlavního města Prahy rozhodovat o právech a povinnostech druhých osob, jakož i povinnosti takové rozhodování vůbec provádět. Nejvyšší soud ČR v této souvislosti uvedl: „*Vstupuje-li obec do právních vztahů soukromého práva (občanského, obchodního, pracovního), vystupuje zásadně stejně jako kterýkoliv jiný subjekt těchto vztahů. Při nakládání s majetkem a vlastními finančními prostředky má tak zásadně stejné postavení jako kterýkoliv jiný vlastník. To, co platí o obcích, platí i o hlavním městě Praze a jeho městských částech.*“¹¹⁵

Také odpovědnost hlavního města Prahy, co by právnické osoby, se projevuje ve dvou rovinách. A to buď v rovině soukromoprávní, kterou může být kupříkladu odpovědnost za újmu podle OZ, nebo v rovině veřejnoprávní, kdy hlavní město Praha může nést odpovědnost za škodu způsobenou nesprávným úředním rozhodnutím dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

Jak už bylo uvedeno výše, hlavní město Praha má svůj vlastní majetek i vlastní příjmy. Ustanovení § 35 odst. 1 ZHMP stanovuje jak hlavnímu městu Praze, tak i městským částem jakousi povinnost bdělosti nad majetkem hlavního města Prahy, a konstruuje tak základní mantinely pro jeho využívání, když uvádí:

¹¹⁴ V době sepsu této rigorózní práce se jednalo o obecně závaznou vyhlášku hlavního města Prahy č. 55/2000 Sb.

¹¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 33 Cdo 4988/2009.

„Majetek hlavního města Prahy musí být využíván účelně a hospodárně v souladu s jeho zájmy a úkoly vyplývajícími ze zákonem vymezené působnosti. Porušením povinností stanovených ve větě první není takové nakládání s majetkem hlavního města Prahy, které sleduje jiný důležitý zájem hlavního města Prahy, který je řádně odůvodněn. Hlavní město Praha je povinno pečovat o svůj majetek, kontrolovat hospodaření s tímto majetkem a vést účetnictví podle zákona o účetnictví.“

6.2.1. Městské části hlavního města Prahy

Ve smyslu ustanovení § 35 odst. 1 ZHMP je hlavní město Praha povinna pečovat o svůj majetek a kontrolovat hospodaření s ním. S úmyslem řádně dostát této zákonné povinnosti omezuje hlavní město Praha své vlastnické právo na tzv. *nuda proprietas*¹¹⁶ a svůj majetek svěřuje do správy městských částí, na které se člení¹¹⁷ a které v roce 1990 vznikly na územích v působnosti někdejších národních výborů.

Městské části pak v souladu se ZHMP a na základě obecně závazné vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy, kterou se vydává Statut hlavního města Prahy, vykonávají při nakládání se svěřeným majetkem všechna práva a povinnosti vlastníka, rozhodují o všech majetkoprávních úkonech, jsou povinny zajišťovat samostatnou odbornou údržbu svěřeného majetku a odpovídají za technický stav tohoto majetku,¹¹⁸ přičemž v právních vztazích vystupují svým jménem a nesou odpovědnost z těchto vztahů vyplývající.¹¹⁹ Právní doktrína k tomuto uvádí: *„Z tvrzení, že městské části nesou odpovědnost vyplývající z právních vztahů, lze a contrario dovodit, že hlavní město Praha není odpovědné za právní jednání městských částí. Jde tedy z hlediska právních vztahů o na sobě nezávislé subjekty.“*¹²⁰ Uvedené pak v zásadě potvrzuje právní subjektivitu městských částí.

Rozdíl mezi městskou částí, případně městským obvodem územně členěného statutárního města a městskou částí hlavního města Prahy je především

¹¹⁶ Pojem „*nuda proprietas*“ v překladu znamená holé vlastnictví.

¹¹⁷ Dle § 3 odst. 1 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

¹¹⁸ Dle § 17 Statutu hlavního města Prahy.

¹¹⁹ Dle § 3 odst. 2 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

¹²⁰ DĚVĚROVÁ, Martina, a kol. *Zákon o hlavním městě Praze. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 10.

ten, že městské části hlavního města Prahy jsou oprávněny v právních vztazích vystupovat pod svým vlastním jménem, kdežto městské části či městské obvody statutárního města jednají přímo jménem jeho statutárního města. K této problematice se již v minulosti vyjádřil Nejvyšší soud, když v rozsudku ze dne 9. 6. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1805/97 uvedl: „*způsobilost mít práva a povinnosti ve smyslu § 18 obč. zák. má nejen obec hlavní město Praha, ale také její městská část.*“ Nezávislosti městských částí se ostatně projevuje i skutečností, že mají vlastní rozpočet.

Specifikem svěřené správy nemovitého majetku ve vlastnictví hlavního města Prahy je zápis správy do evidence katastru nemovitostí, jakož i to, že k takovému svěřování pražského majetku dochází bezúplatně. Nejedná se tedy o závazek, na jehož základě by hlavní město Praha poskytovala městským částem jakékoli plnění. Naopak příjmy z majetku ve svěřené správě plynou do rozpočtů jednotlivých městských částí.

6.2.2. Odpovědnost městských částí hlavního města Prahy

Nahlížení Nejvyššího soudu ČR na odpovědnost městských částí za újmu vzniklou při spravování majetku hlavního města Prahy se v průběhu posledních dvaceti let poměrně mění. V rozsudku ze dne 19. 8. 2008, sp. zn. 28 Cdo 1576/2006, dospěl Nejvyšší soud ČR k závěru, že hlavní město Praha odpovídá za škodu způsobenou závadou ve schůdnosti místní komunikace nebo průjezdního úseku silnice i v případě, kdy vlastnická práva a povinnosti vykonávají městské části. K tomu dodal, že vlastnické právo je charakterizováno tím, že vlastník vykonává svá oprávnění svou mocí, která je nezávislá na současné existenci moci kohokoliv jiného k téže věci. Podle jeho názoru hlavní město Praha nemůže přenést na jiného, tedy ani na městskou část, odpovědnost za škodu, jejíž příčinou byla závada ve schůdnosti místní komunikace, jejímž vlastníkem je hlavní město Praha. Zároveň připomněl, že zákonodárce výslovně ukládá povinnost k náhradě škody vzniklé závadou ve schůdnosti místní komunikace přímo vlastníku, nikoliv jinému subjektu. K tomu bylo zdůrazněno, že Statut, který je podzákoným právním předpisem, nemůže sloužit jako prostředek jednostranného zbavení se odpovědnosti vlastníka za škodu.

Judikatura Nejvyššího soudu ČR však řeší otázku pasivní věcné legitimace hlavního města Prahy a jejích městských částí odlišně v návaznosti na povahu uplatněného nároku. Kupříkladu v rozsudku ze dne 20. 5. 1999, sp. zn. 2 Cdon 748/97, Nejvyšší soud ČR judikoval, že v restitučních sporech o vydání nemovitostí se dovozuje pasivní legitimace obou těchto subjektů, když uvedl: *„Jestliže není pochyb o tom, že Obec hlavní město Praha svěřila hospodaření se spornými nemovitostmi Městské části P. 8, pak je prověření správnosti právního posouzení věci odvolacím soudem odvislé od toho, zda obec vybavila městskou část takovým právním postavením, jež z ní v daném sporu o vydání věci činí (...) také věcně pasivně legitimovanou osobu. Odpověď na tuto otázku je dána výkladem ustanovení čl. 3 vyhlášky hlavního města Prahy o hospodaření s majetkem hlavního města Prahy. Podstatné je, že citovaná vyhláška právo hospodaření městské části se svěřeným majetkem neomezuje jen na právo majetek držet a užívat, případně pronajímat, nýbrž ji vybavuje právy vlastníka. S právy vlastníka se logicky pojí i jeho povinnosti, a tedy také povinnost vydat věc vyplývající jinak z restitučních předpisů pro obec. Jde o zvláštní právní důvod nakládání s majetkem, který s sebou nese změnu vlastnictví v poměrech Obce hlavní město Praha. Z toho plyne, že také městská část – vedle Obce hlavní město Praha – může být ve sporu o vydání věci (označených nemovitostí) s nimiž hospodaří, věcně pasivně legitimována.“*

Podle názoru Nejvyššího soudu ČR je pak výhradně městská část pasivně legitimována ve sporu o povinnost uzavřít nájemní smlouvu, jejímž předmětem měla být bytová jednotka ve vlastnictví hlavního města Prahy, svěřená do správy městské části.¹²¹ Naproti tomu ve sporech o vydání bezdůvodného obohacení, které spočívá v užívání cizího pozemku tím, že je na něm umístěna stavba jiného vlastníka, považuje judikatura za směrodatné, kdo je skutečně vlastníkem, nikoli kdo má stavbu svěřenu do správy.¹²²

Je tedy zřejmé, že otázka právního postavení Prahy a městských částí není řešena komplexně a judikатурní závěry jsou poměrně flexibilní. Kupříkladu výše uvedený rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 8. 2008, sp. zn. 28 Cdo 1576/2006, dle kterého je hlavní město Praha odpovědné za škodu způsobenou závadou ve schůdnosti pozemní komunikace i v případě, kdy vlastnická práva

¹²¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 4. 2008, sp. zn. 26 Cdo 2511/2006.

¹²² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 10. 2010, sp. zn. 28 Cdo 1896/2010.

a povinnosti vykonávají městské části, byl nedávno překonán rozsudkem Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 11. 2019, sp. zn. 25 Cdo 5764/2017. Nejvyšší soud ČR zde formuloval tezi, že v případě, kdy městské části svědčí široce koncipované právo správy ke svěřenému majetku, svědčí jí také povinnost počínat si v rámci správy majetku hlavního města Prahy tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí. Není proto důvod, aby městské části, které poruší svou povinnost při správě majetku a způsobí tím újmu, za ni nenesly odpovědnost a veškerou odpovědnost přenášely na hlavní město Prahu jako vlastníka. S tímto názorem lze souhlasit. Oprávnění městských částí vystupovat v právních vztazích svým jménem a povinnost nést odpovědnost za toto jednání potvrzuje právní subjektivitu městských částí. Princip hospodaření městských částí s majetkem svěřeným jim do správy nevylučuje možnost uspokojení poškozených, neboť městské části mají svůj vlastní rozpočet, podle nějž hospodaří¹²³ a z jehož prostředků hradí veškeré své smluvní závazky a mohou z něj hradit i závazky z případné delikt ní odpovědnosti.

Nejvyšší soud ČR však dodal, že „*tato povinnost městských částí však nevylučuje současnou odpovědnost hlavního města Prahy za újmu vzniklou při nakládání s majetkem svěřeným městské části. Již z čl. 11 odst. 3 věty první Listina základních práv a svobod plyne v obecné rovině povinnost vlastníka nést povinnost k náhradě újmy, která vznikne z použití či využití jeho věci (vlastnické právo zavazuje); konkrétní specifická úprava vlastnického práva hlavního města Prahy a rozsah oprávnění městských částí se této odpovědnosti nedotýká, neboť zákonem založený a Statutem konkretizovaný stav vytváří postavení městské části jako tzv. pomocné osoby sui generis, tedy jako subjektu, který hlavní město Praha využívá k výkonu svého vlastnického práva, a odpovídá tak i za případné porušení právní (zákonné) povinnosti ze strany městské části, jako by se takového jednání dopustilo samo, tj. společně a nerozdílně s městskou částí.*“¹²⁴

Nelze tak zcela vyloučit povinnost městských částí k náhradě vzniklé újmy, neboť ve smyslu § 17 Statutu odpovídá městská část za technický stav majetku hlavního města Prahy svěřeného jí do správy. V případě, že by městská část porušila

¹²³ Dle § 4 odst. 3 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, nebo také dle § 34 odst. 2 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

¹²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 11. 2019, sp. zn. 25 Cdo 5764/2017.

povinnost při správě majetku, lze uvažovat o vzniku solidární povinnosti Prahy a městské části k náhradě vzniklé újmy, což znamená, že za vzniklou újmu odpovídají společně a nerozdílně.

Závěrem dodávám, že judikaturní vyjasnění otázky právního postavení hlavního města Prahy a městských částí ve sféře deliktivní odpovědnosti je nepochybně na místě. Nicméně výše analyzovaný stěžejní rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 11. 2019, sp. zn. 25 Cdo 5764/2017, bezpochyby měl přínos, když byla takřkajíc „otevřena vrátka“ poškozeným k tomu, aby se náhrady újmy mohli domáhat nejen vůči hlavnímu městu Praze, ale nově i proti městským částem, které poruší svou povinnost při správě majetku hlavního města Prahy a způsobí svým jednáním či opomenutím újmu jinému. Jsou to totiž zpravidla městské části, které mají mít detailní povědomí o všech aspektech spravovaného majetku, rizika nevyjímaje.

6.3. Průzkum – případy újem třetích osob, s nimiž se obce setkávají

Pro účely této práce jsem považovala za vhodné zjistit, s jakými případy vzniku újmy třetích osob se obce v souvislosti s vlastnictvím obecního majetku anebo s výkonem správy majetku v praxi setkávají. A tak jsem několika desítkám obcí zaslala žádost o poskytnutí informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.¹²⁵

Například některé obce se v letech 2017–2019 vůbec nesetkaly s nemajetkovými újmami na zdraví chodce vzniklými na místní komunikaci či na chodníku ve vlastnictví dané obce (např. Bakov nad Jizerou či Hostivice). Jiné se s nimi setkaly ojediněle (např. Čáslav nebo Králův Dvůr). A jiné obce se takovými případy zabývaly ve větším množství (např. Karlovy Vary, Liberec). Na tomto místě se přísluší zmínit zejména hlavní město Prahu, které se zabývalo v roce 2019 až 68 nemajetkovými újmami na zdraví chodce, a v roce 2017 jich bylo dokonce 91.

¹²⁵ Žádost poskytnutí informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, včetně dotazníku obsahujícího požadované informace, je přílohou č. 1 této práce.

Jako jiný typ škodní události obce například uváděly:

- a) Kladno: „škoda vzniklá v důsledku pádu cyklisty z kola, kdy došlo ke zničení cyklistických kalhot“;
- b) Bakov nad Jizerou: „poškození kotce pro psa pádem kamení ze skály“;
- c) Beroun: „škoda vzniklá v důsledku pádu hrobové desky ve vlastnictví obce na hrob v nájmu jiné osoby“;
- d) Česká Třebová: „pád stromu na jedoucí vozidlo“;
- e) Jičín: „čtyřikrát poškození vozidla pádem sněhu ze střechy budovy ve vlastnictví obce a jedenkrát zranění chodce na chodníku v zimním období“;
- f) Liberec: „pád ledu na vozidlo ze střechy budovy ve vlastnictví obce a poškození mobilního telefonu při pádu na chodníku“.

Další poznatky o jednotlivých případech, které obce v letech 2017–2019 řešily a které jsem zjistila v rámci svého průzkumu shrnují tabulky, které jsou přílohou č. 2 této rigorózní práce.

7. Pozemní komunikace a jejich kategorizace

Co se týče problematiky pozemních komunikací, k nimž se tato rigorózní práce též vztahuje, jejich definici i kategorizaci přináší ZPK ve svém ustanovení § 2, podle kterého platí: „**Pozemní komunikace** je dopravní cesta určená k užití silničními a jinými vozidly a chodci, včetně pevných zařízení nutných pro zajištění tohoto užití a jeho bezpečnosti. Pozemní komunikace se dělí na tyto kategorie:

- a) *dálnice*,
- b) *silnice*,
- c) *místní komunikace*,
- d) *účelová komunikace*.“

Dálnici definuje § 4 odst. 1 ZPK jako: „*pozemní komunikaci určenou pro rychlou dálkovou a mezistátní dopravu silničními motorovými vozidly, která je budována bez úrovnňových křížení, s oddělenými místy napojení pro vjezd a výjezd a která má směrově oddělené jízdní pásy.*“ **Silnice** se ve smyslu § 5 odst. 1 ZPK považuje za veřejně přístupnou pozemní komunikaci určenou k užití silničními a jinými vozidly a chodci. **Místní komunikaci** pak vymezuje § 6 odst. 1 ZPK jako: „*veřejně přístupnou pozemní komunikaci, která slouží převážně místní dopravě na území obce.*“ Definici účelové komunikace lze nalézt v § 7 odst. 1 větě první ZPK, která zní: „**Účelová komunikace** je pozemní komunikace, která slouží ke spojení jednotlivých nemovitostí pro potřeby vlastníků těchto nemovitostí nebo ke spojení těchto nemovitostí s ostatními pozemními komunikacemi nebo k obhospodařování zemědělských a lesních pozemků.“ Účelovou komunikaci může na rozdíl od dálnice, silnice a místní komunikace vlastnit i soukromá fyzická nebo právnická osoba.¹²⁶

Z výše uvedeného ustanovení je možné dovodit, že pozemní komunikace není jakákoliv dopravní cesta, ale výlučně taková dopravní cesta, jež je určena k užití silničními a jinými vozidly a chodci. **Silniční vozidlo** vymezuje § 2 odst. 1

¹²⁶ Podle § 9 odst. 1 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích platí: „*Vlastníkem dálnic a silnic I. třídy je stát. Vlastníkem silnic II. a III. třídy je kraj, na jehož území se silnice nacházejí, a vlastníkem místních komunikací je obec, na jejímž území se místní komunikace nacházejí. Vlastníkem účelových komunikací je právnická nebo fyzická osoba. Stavba dálnice, silnice a místní komunikace není součástí pozemku.*“

zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla¹²⁷ jako „*motorové nebo nemotorové vozidlo, které je vyrobené za účelem provozu na pozemních komunikacích pro přepravu osob, zvířat nebo věcí.*“ **Jiné vozidlo** tentýž zákon nedefinuje. Odborná literatura však pro tyto účely užívá definici *zvláštního vozidla* podle § 2 odst. 2 zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, který jej vymezuje jako vozidlo vyrobené k jiným účelům než k provozu na pozemních komunikacích, které může být při splnění podmínek stanovených zákonem k provozu na pozemních komunikacích schváleno. **Chodcem** může být ve smyslu § 2 písm. j) silničního zákona „*i osoba, která tlačí nebo táhne sánky, dětský kočárek, vozík pro invalidy nebo ruční vozík o celkové šířce nepřevyšující 600 mm, pohybuje se na lyžích, kolečkových bruslích nebo obdobném sportovním vybavení anebo pomocí ručního nebo motorového vozíku pro invalidy, vede jízdní kolo, motocykl o objemu válců do 50 cm³, psa a podobně.*“ Lze dodat, že pozemní komunikace je možné dále užívat i k jízdě na zvířatech a k jejich vedení, jakož i k jízdě drážními vozidly v případě, že je jejich dráha vedena po pozemní komunikaci (např. tramvajová dráha).¹²⁸

Na ustanovení § 2 ZPK navazuje § 19 ZPK, který vymezuje další základní znak pozemní komunikace, kterým je její veřejné užívání. Každý smí v mezích zvláštních předpisů upravujících provoz na pozemních komunikacích¹²⁹ a za podmínek stanovených v ZPK užívat pozemní komunikace bezplatně obvyklým způsobem a k účelům, ke kterým jsou určeny, pokud pro zvláštní případy nestanoví ZPK nebo zvláštní předpis¹³⁰ jinak.¹³¹ Obecné užívání pozemních komunikací není institutem soukromého práva, ale jde o veřejnoprávní oprávnění.¹³² Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu ČR a Nejvyššího správního soudu ČR považuje institut obecného užívání za omezení vlastnického práva v zájmu uspokojení komunikační potřeby veřejnosti coby neomezeného okruhu

¹²⁷ Zákona č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 307/1999 Sb.

¹²⁸ KOŠINÁROVÁ, Barbora. *Zákon o pozemních komunikacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 5.

¹²⁹ Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů.

¹³⁰ Zákon České národní rady č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích. § 20 odst. 1 písm. j) zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon). § 16 odst. 1 písm. d) a f), § 26 odst. 1 písm. c), § 26 odst. 3 písm. c), § 29 písm. h) zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

¹³¹ Podle § 19 odst. 1 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích.

¹³² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 5. 2000, sp. zn. 22 Cdo 178/99.

osob. Proto je nutné rozlišovat mezi veřejnoprávním režimem obecného užívání a soukromoprávními tituly k užívání cizích pozemků, jež svědčí konkrétním osobám.¹³³

Obecně užívané mohou být všechny kategorie pozemních komunikací, kromě veřejně nepřístupných účelových komunikací, neboť ty nenaplnují jeden z definičních znaků veřejného užívání, kterým je veřejná přístupnost. Obecné užívání veřejně přístupných účelových pozemních komunikací může být někdy problematické, neboť zde dochází k omezení vlastnického práva pro užívání neomezenému okruhu uživatelů. Občas se vedou soudní spory, v rámci kterých se omezuje vlastnické právo za účelem obecného užívání. V takových případech soudy zkoumají veřejný zájem na užívání předmětné komunikace. Jestliže je okruh uživatelů dostatečně velký, je veřejný zájem zřejmý. Složitější jsou však případy, kdy určitou cestu užívá jen omezený počet osob. O širší veřejnosti pak lze jen stěží uvažovat. A pokud by vlastník pozemku, na němž se nachází předmětná cesta, nesouhlasil s existencí účelové komunikace, pak by se nemělo jednat o veřejně přístupnou účelovou komunikaci, neboť ta by nespĺňovala základní znak pro její obecné užívání. Nicméně tuto situaci by bylo možné řešit zřízením práva nezbytné cesty přes cizí pozemek podle § 1029 a násl. OZ.

Z ustanovení § 19 odst. 1 věty druhé ZPK vyplývá pro uživatele pozemních komunikací povinnost přizpůsobit se stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu dotčené pozemní komunikace. **Stavebním stavem pozemní komunikace** se rozumí jejich kvalita, stupeň opotřebení povrchu, podélné nebo příčné vlny, výtluky, které nelze odstranit běžnou údržbou, únosnost vozovky.¹³⁴ **Dopravně technickým stavem** dálnice, silnice nebo místní komunikace se rozumí jejich technické znaky (příčné uspořádání, příčný a podélný sklon, šířka a druh vozovky, směrové a výškové oblouky) a začlenění pozemní komunikace do terénu (rozhled, nadmořská výška).¹³⁵ Uvedené pravidlo hraje zásadní roli především při řešení otázek odpovědnosti za újmu vzniklou během užívání pozemních komunikací. Uživatel by měl odpovídajícím způsobem reagovat na kvalitu povrchu pozemní

¹³³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 2012, sp. zn. 22 Cdo 4392/2010; rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 2. 5. 2012, sp. zn. 1 As 32/2012; usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 11. 2014, sp. zn. 28 Cdo 1911/2014.

¹³⁴ Podle § 26 odst. 3 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích.

¹³⁵ Podle § 26 odst. 4 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích.

komunikace, její sklon, šířku, na druh vozovky atd. Pokud těmto jevům nepřizpůsobí své chování na pozemní komunikaci, měl by nést odpovědnost za vzniklou újmu.

7.1. Sjízdnost a schůdnost pozemní komunikace

ZPK používá pojem *sjízdnost pozemní komunikace*, který se vztahuje na případy, kdy je pozemní komunikace užívána silničními a jinými speciálními vozidly. *Schůdnost pozemní komunikace* je naopak spojena s užíváním ze strany chodců. Podle § 26 odst. 1 ZPK platí: „*Dálnice, silnice a místní komunikace jsou sjízdné, jestliže umožňují bezpečný pohyb silničních a jiných vozidel přizpůsobený stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu těchto pozemních komunikací a povětrnostním situacím a jejich důsledkům.*“ Za sjízdnou tak lze označit i zasněženou pozemní komunikaci, pokud při zachování přiměřené obezřetnosti ještě umožňuje bezpečný pohyb vozidel. Pojmy stavební stav a dopravně technický stav pozemních komunikací již byly vymezeny výše.

Pro úplnost výkladu je nutné ještě definovat *povětrnostní situace a jejich důsledky*, které mohou podstatně zhoršit nebo přerušit sjízdnost¹³⁶, jimiž ZPK míní vánice a intenzivní dlouhodobé sněžení, vznik souvislé námrazy, mlhy, oblevy, mrznoucí déšť, vichřice, povodně a přívalové vody a jiné obdobné povětrnostní situace a jejich důsledky.¹³⁷ Tento výčet však není uzavřený. Nicméně je patrné, že se musí jednat o situaci vyvolanou přírodními vlivy.

Prísluší se podotknout, že ZPK upravuje pouze sjízdnost dálnic, silnic a místních komunikací, přičemž sjízdnost účelových komunikací ponechává na uvážení jejich vlastníků. Zákonná definice sjízdnosti pozemní komunikace zahrnuje:

- a) **objektivní prvek**, který spočívá v tom, že pozemní komunikace obecně umožňuje bezpečný pohyb silničních a jiných vozidel. Za splnění tohoto požadavku odpovídá vlastník pozemní komunikace či její správce;

¹³⁶ Ač to zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích výslovně neuvádí, je zřejmé, že se definice *povětrnostních situací a jejich důsledků* ustanovená v § 26 odst. 5 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích se vztahuje i na schůdnost pozemních komunikací.

¹³⁷ Podle § 26 odst. 5 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích.

- b) **subjektivní prvek**, jenž naopak tkví v tom, že vozidla přizpůsobí svůj pohyb stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu pozemní komunikace i povětrnostním podmínkám.

V soudních sporech o náhradu újmy vzniklé na dálnici, silnici či místní komunikaci je pak třeba zkoumat, zda vlastník pozemní komunikace či její správce učinil vše potřebné k tomu, aby pohyb na pozemní komunikaci byl bezpečný. Zároveň je třeba zjišťovat, zda uživatel přizpůsobil své počínání stavebnímu a dopravně technickému stavu pozemní komunikace, povětrnostním podmínkám a situaci v provozu na pozemních komunikacích. Další povinnosti uživatelů pozemní komunikace pak stanovuje § 4 silničního zákona, podle kterého je každý, kdo se účastní provozu na pozemních komunikacích, dále mimo jiné povinen chovat se ohleduplně a ukázněně, aby svým jednáním neohrožoval život, zdraví nebo majetek jiných osob ani svůj vlastní, aby nepoškozoval životní prostředí ani neohrožoval život zvířat.

Výklad pojmu schůdnost je na rozdíl od sjízdnosti omezen jen na místní komunikace v zastavěném území obce a průjezdní úsek silnice, neboť dálnice nejsou určeny pro chodce a u účelových komunikací je to na jejich vlastníkově, jak je bude udržovat. Schůdnost je stejně jako sjízdnost definována povinností vlastníka či správce pozemní komunikace ji udržovat v bezpečném stavu a povinností chodců je přizpůsobit pohyb stavebnímu a dopravně technickému stavu, povětrnostním podmínkám a jejich důsledkům.

7.1.1. Závada ve sjízdnosti

Poměrně často se na obce jako vlastníky pozemní komunikace obrací poškození, kteří po obci požadují náhradu újmy, která jim měla vzniknout v důsledku závady ve sjízdnosti či závada ve schůdnosti, a proto považují za důležité tyto pojmy ve své rigorózní práci vymezit.

Podle ustanovení § 26 odst. 6 ZPK se *závadou ve sjízdnosti* rozumí taková změna ve sjízdnosti dálnice, silnice nebo místní komunikace, kterou nemůže řidič vozidla předvídat při pohybu vozidla přizpůsobeném stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu těchto pozemních komunikací a povětrnostním situacím a jejich

důsledkům. Konstantní judikatura pak za závadu ve sjízdnosti považuje „*natolik významnou změnou (zhoršení) sjízdnosti komunikace, která je sice odstranitelná běžnou údržbou, avšak svým charakterem se natolik vymyká stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu pozemní komunikace a povětrnostním vlivům, že řidič ani při obezřetné jízdě respektující stav komunikace či případné důsledky povětrnostních vlivů nemůže její výskyt předpokládat a účinně reagovat při řízení tak, aby závada neovlivnila jeho jízdu a nevznikla tím škoda.*“¹³⁸

Aby se jednalo o závadu ve sjízdnosti, musí změna ve sjízdnosti představovat pro řidiče vozidla jakési lokální překvapující zhoršení sjízdnosti, tedy něco, co řidič, ačkoliv přizpůsobil svou jízdu stavu pozemní komunikace i povětrnostním podmínkám, nemohl předvídat. Nepředvídatelnost situace je totiž předmětem posouzení, zda se o závadu ve sjízdnosti jednalo, či nikoliv. Například podle rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 7. 2006, sp. zn. 25 Cdo 1257/2005, platí: „*samotná skutečnost, že zasněžená vozovka nebyla v době nehody posypána, nepředstavuje závadu ve sjízdnosti, jestliže řidič při jízdě do zatáčky na zasněžené neposypané silnici v únoru mohl nebezpečí smyku předvídat.*“ Ani souvislá námraza, kterou uvádí ustanovení § 26 odst. 5 ZPK jako důsledek povětrnostní situace, které má řidič přizpůsobit svůj způsob jízdy, nepředstavuje závadu ve sjízdnosti.

Z rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 10. 2016, sp. zn. 25 Cdo 4626/2015, vyplývá, že objektivní odpovědnost vlastníků pozemní komunikace, případně jejího správce, za škody způsobené závadou ve sjízdnosti je spojována s takovým stavem na vozovce, kdy významná změna či zhoršení sjízdnosti pozemní komunikace, která je sice odstranitelná běžnou údržbou, avšak svým charakterem se natolik vymyká stavebnímu stavu, dopravně technickému stavu pozemní komunikace i povětrnostním vlivům, že řidič ani při obezřetné jízdě respektující stav pozemní komunikace či případné důsledky povětrnostních vlivů nemůže její výskyt předpokládat a účinně reagovat při řízení tak, aby závada neovlivnila jeho jízdu, a nevznikla tím škoda. Rozhodnutí o této odpovědnosti závisí především

¹³⁸ Dle usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1495/2003; obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 10. 2016, sp. zn. 25 Cdo 4626/2015.

na zjištění stavu vozovky v době a v místě nehody a na posouzení, zda konkrétní zjištěné skutečnosti odpovídají pojmu závady ve sjízdnosti.

Odpovědnost za škodu dle ZPK je korigována ustanoveními týkajícími se stavebního stavu nebo dopravně technického stavu komunikací tím způsobem, že uživatelé komunikace nemají nárok na náhradu škody, která jim vznikla ze stavebního stavu nebo dopravně technického stavu těchto pozemních komunikací, neboť se těmto stavům musí podle § 19 odst. 1 ZPK a § 4 písm. a) ZSP přizpůsobit. Nicméně nutno podotknout, že ze ZPK přitom nevyplývá, že závada ve sjízdnosti se nemůže nacházet v místě nekvalitního stavebního stavu pozemní komunikace. Judikatura totiž dovodila, že není vyloučeno, aby se v místě, kde je stavební stav pozemní komunikace poznamenán mnoha výtluky, vyskytovala závada ve sjízdnosti představovaná výtlukem natolik rozsáhlým či hlubokým, že vzhledem k okolnímu stavu pozemní komunikace jde o takovou změnu sjízdnosti, kterou řidič nemůže předvídat ani tehdy, přizpůsobí-li způsob jízdy špatnému stavu pozemní komunikace.¹³⁹

Lze uzavřít, že naplnění definice závady ve sjízdnosti samo o sobě neznamena naplnění odpovědnosti za škodu ze strany vlastníka pozemní komunikace. Podle § 27 odst. 2 ZPK je vlastník dálnice, silnice, místní komunikace nebo chodníku povinen nahradit vzniklé škody, jejichž příčinou byla závada ve sjízdnosti, pokud neprokáže, že nebylo v mezích jeho možností tuto závadu odstranit, u závady způsobené povětrnostními situacemi a jejich důsledky takovou závadu zmírnit, ani na ni předepsaným způsobem upozornit.

7.1.2. Závada ve schůdnosti

Podle § 26 odst. 7 ZPK se *závadou ve schůdnosti* rozumí „*taková změna ve schůdnosti pozemní komunikace, kterou nemůže chodec předvídat při pohybu přizpůsobeném stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu a povětrnostním situacím a jejich důsledkům.*“ Konstantní judikatura¹⁴⁰ za závadu ve schůdnosti

¹³⁹ Dle usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 2003 sp. zn. 25 Cdo 1495/2003.

¹⁴⁰ Například rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 25 Cdo 1713/2008; rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 8. 2014, sp. zn. 25 Cdo 184/2013; usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 2. 2015, sp. zn. 25 Cdo 4126/2014.

považuje natolik významné změny či zhoršení schůdnosti pozemní komunikace, že chodec ani při obezřetné chůzi respektující stav komunikace či důsledky povětrnostních vlivů nemůže jejich výskyt předpokládat a účinně na ně reagovat.

Při respektování judikatury Nejvyššího soudu ČR, je nutné vycházet z toho, že předpokladem objektivní odpovědnosti za škodu způsobenou závadou ve schůdnosti podle § 27 odst. 3 ZPK je pouze takový stav na pozemní komunikaci, který tvoří závadu ve schůdnosti, s tím, že právě tato závada byla příčinou, popřípadě alespoň jednou z hlavních příčin vzniklé škody.¹⁴¹ Ve smyslu usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 9. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2731/2008, je přitom třeba závadou ve schůdnosti rozumět nepředvídatelnou změnu ve schůdnosti pozemní komunikace způsobenou vnějšími vlivy. A samotná skutečnost, že kluzká pozemní komunikace nebyla v době nehody posypána, závadu ve schůdnosti nepředstavuje.

Nepředvídatelnost změny schůdnosti pozemní komunikace je definičním znakem závady ve schůdnosti, který je klíčový pro posouzení vzniku odpovědnosti za újmu. Pokud poškozený chodec závadu ve schůdnosti komunikace, respektive příčinu jeho újmy spatřuje například v tom, že uklouzl při chůzi na neupraveném chodníku, který byl celý pokryt ledem, lze se domnívat, že v takovém případě se nebude jednat o významnou změnu či zhoršení schůdnosti pozemní komunikace, která by byla pro poškozeného chodce něčím nečekaným či nepředvídatelným. Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 25 Cdo 1713/2008, uzavřel, že v projednávané věci stav chodníku definiční znaky závady ve schůdnosti nenaplňoval, neboť kluzká byla v danou chvíli celá ulice, a námraza tudíž nepředstavovala takový nedostatek komunikace, jehož výskyt chodec nemohl předpokládat.

Podle rozsudku velkého senátu Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. 31 Cdo 1621/2020, platí, že: „Závadou ve schůdnosti (sjízdnosti) může být jen takový úsek (místo) komunikace, které se svou nekvalitou vymyká obecnému stavu natolik, že jej uživatel není schopen rozlišit a upravit způsob chůze (jízdy) tomuto nenadálému nebezpečí. Závadou, s níž jedině se pojí objektivní odpovědnost vlastníka komunikace, je výrazně kvalitativně zhoršené místo oproti celkovému okolnímu stavu komunikace, které je pro svou povahu či umístění pro uživatele

¹⁴¹ Podle usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 3. 12. 2019, sp. zn. III. 3274/18.

nenadále, tj. nepředvídatelné ve smyslu § 26 odst. 1 a 2 silničního zákona. (...) Bude tedy vždy povinností nalézacích soudů důsledně zkoumat všechny rozhodné okolnosti případu, tj. např. zda chodec zvolil ze všech dostupných cest tu nejbezpečnější, zda použil správnou obuv, přizpůsobil tempo své chůze stavu chodníku, zda nebyl pod vlivem alkoholu či jiných návykových látek apod. (...) Požadavek, aby s obvyklou mírou pozornosti zvážil [chodec], v jakém stavu se přibližně nachází úsek komunikace, kam hodlá vstoupit, tak nemůže být pro chodce nijak nepřiměřený, nečekaný či překvapivý.“ Nejvyšší soud ČR tak uzavřel, že „Závadou ve schůdnosti je pak pouze místo, které se celkovému stavu komunikace a okolním poměrům vymyká svou sníženou kvalitou, v čemž je právě ona nepředvídatelnost pro chodce, který jinak volí způsob chůze přizpůsobený obecně panujícím podmínkám.“

7.2. Pojem chodník

Na tomto místě musím upozornit na zákonodárcem nevhodné použití pojmu **chodník**, který stojí vedle pojmů *dálnice, silnice a místní komunikace*. Jejich vzájemný vztah, jakož i definiční vymezení chodníku je přinejmenším rozporné a nejasné. Každý z nás jistě ví, jak chodník vypadá a co si pod tímto pojmem má představit. V obecné mluvě se jedná o cestu, jež je určená pro chodce. Nicméně český právní řád definici pojmu chodník neobsahuje. Právní doktrína ho nepovažuje za samostatnou kategorii pozemní komunikace, neboť většina autorů se shoduje na tom, že chodník může být místní nebo účelovou komunikací, popřípadě součástí místní komunikace. Převážnou část chodníků totiž fakticky pokrývá pojem „*místní komunikace*“, vedle toho může být chodník i součástí místní komunikace, k níž přiléhá.¹⁴² Naproti tomu v ustanovení § 27 ZPK¹⁴³ stojí pojem „*chodník*“ vedle pojmu „*místní komunikace*“. Dále bývá chodník ztotožňován i s účelovou

¹⁴² Podle § 12 odst. 4 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích platí: „*Pokud nejsou samostatnými místními komunikacemi, jsou součástmi místních komunikací též přilehlé chodníky, chodníky pod podloubími, veřejná parkoviště a obratiště, podchody a zařízení pro zajištění a zabezpečení přechodů pro chodce.*“

¹⁴³ Podle § 27 odst. 41 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích platí: „*Uživatelé dálnice, silnice, místní komunikace nebo chodníku nemají nárok na náhradu škody, která jim vznikla ze stavebního stavu nebo dopravně technického stavu těchto pozemních komunikací.*“

komunikací, jež je oproti místní komunikaci vyňata z odpovědnostního režimu dle ZPK a vztahuje se na ni subsidiárně obecná úprava náhrady újmy podle OZ.

Mnoho autorů volá po legislativním vymezení pojmu chodník, naproti tomu podle judikatury není absence jeho legální definice problém, neboť bylo judikováno, že je nutné tento výraz chápat stejně jako v normálním životě. V této souvislosti Nejvyšší správní soud ČR vyjádřil názor, že *„není myslitelné ani žádoucí, aby veškeré pojmosloví užívané právními předpisy mělo zákonnou definici. Naprosto postačí, podřadí-li se obecně používaný výraz pod obecně platnou definici, kterou danému pojmu přiznává běžná mluva. Tak jako není v zákoně o silničním provozu definován pojem chodec, vozidlo či křižovatka, je nutné rovněž výraz chodník chápat shodně jako v běžném životě: chodníkem bude část ulice nebo silnice určená pro pěší, zřetelně oddělená od ostatní komunikace (zpravidla vyvýšeným obrubníkem), která často lemuje zástavbu, resp. oplocení pozemku, na straně jedné a ostatní komunikaci na straně druhé.“*¹⁴⁴ Tím bylo mimo jiné vyjádřeno, že terminologická nejasnost pojmu chodník prozatím soudům nečiní aplikační problémy. Nutno konstatovat, že z praktického hlediska není vůbec zřejmé, kdy a na základě jakých kritérií je možné chodník podřadit pod pojem místní komunikace, v jakém případě bude mít veřejně přístupná účelová komunikace charakter chodníku a kdy už vyšlapaná cesta nebude z právního hlediska považována za chodník.

Jak se soud vypořádal s absencí legální definice chodníku, lze ukázat na věci vedené u Nejvyššího správního soudu ČR pod sp. zn. 6 As 333/2017. V dané věci uložil Magistrát města Olomouc společnosti PRAMARK pokutu ve výši 1.500 Kč za to, že jako provozovatel motorového vozidla nezajistila, aby při užití vozidla na pozemní komunikaci byly dodržovány povinnosti řidiče a pravidla silničního provozu na pozemních komunikacích, neboť v Olomouci na třídě Svobody neznámý řidič v rozporu s ustanovením § 53 odst. 2 ZSPR¹⁴⁵ užil chodník tím, že na něm neoprávněně zastavil a stál s motorovým vozidlem. PRAMARK podala proti Krajskému úřadu Olomouckého kraje žalobu, kterou krajský soud zamítl.

¹⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 11. 9. 2013, sp. zn. 1 As 76/2013.

¹⁴⁵ Dle § 53 odst. 2 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, platí: *„Jiní účastníci provozu na pozemních komunikacích, než chodci nesmějí chodníku nebo stezky pro chodce užívat, pokud není v tomto zákoně stanoveno jinak.“*

PRAMARK se však nehodlala vzdát, a tak proti zamítavému rozsudku podala kasační stížnosti a případ se dostal až k Nejvyššímu správnímu soudu ČR. Jedna z kasačních námitek spočívala v tom, že magistrát v rozhodnutí o správním deliktu dostatečně určitě nevymezil místo, kde měl být předmětný správní delikt spáchán, když pouze uvedl, že se tak stalo na třídě Svobody v Olomouci. Podle tvrzení společnosti PRAMARK je tato ulice více než kilometr dlouhá a omezení parkování je v různých jejích úsecích upraveno různě, a proto nebylo možné vyloučit, že vozidlo stálo v místě, kde bylo parkování na chodníku povoleno. Mohlo se podle ní jednat například o zvýšenou část pozemní komunikace nebo o místo mimo pozemní komunikaci.

Nejvyšší správní soud ČR k tomu uvedl, že: *„pojem chodník není v žádném právním předpise definován, a je nutno tedy vycházet z jeho významu v obecné řeči (...) Pro určení, zda se v konkrétním případě jedná o chodník, nemůže být proto určující ani údaj o způsobu využití pozemku v katastru nemovitostí (který je nadto právně nezávazný), ani obsah pasportu místních komunikací obce, neboť v něm jsou povinně vedeny pouze jednotlivé místní komunikace, zatímco chodník může být též součástí místní či účelové komunikace nebo samostatnou účelovou komunikací.“*¹⁴⁶ Rozhodující byl faktický stav na místě, jenž byl patrný z fotografií zachycujících vozovku z kostkové dlažby. Na této vozovce bylo vyznačené parkovací místo, jakož i zvýšená plocha olemovaná obrubníkem a pokrytá odlišnou dlažbou, na níž stálo vozidlo společnosti PRAMARK a po níž navíc procházeli chodci. Za této důkazní situace se Nejvyššímu správnímu soudu ČR jevila vznesená námitka jako jasně účelová, a tudíž k ní nebylo přihlíženo. Kasační stížnost byla zamítnuta.

Ke zcela odlišnému závěru dospěl Nejvyšší správní soud ČR v obdobné věci vedené pod sp. zn. 9 As 19/2018. Společnost LG byla uznána vinnou ze spáchání správního deliktu na pozemní komunikaci v brněnské ulici Ve Vaňkovce, neboť jako provozovatelka vozidla nezajistila, aby při užití vozidla na pozemní komunikaci byly dodrženy povinnosti řidiče a pravidla provozu na pozemních komunikacích. Porušení těchto pravidel mělo spočívat v neoprávněném zastavení nebo stání ve smyslu § 53 odst. 2 ZSPR. Za tento správní delikt byla společnosti LG uložena pokuta ve výši 1.500 Kč a povinnost nahradit náklady řízení ve výši

¹⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 24. 1. 2018, sp. zn. 6 As 333/2017.

1.000 Kč. Krajský soud z doložené fotodokumentace dovodil, že řidič vozidla neoprávněně parkoval na chodníku, neboť bylo patrné, že na začátku chodníku nebyla umístěna žádná dopravní značka, jež by parkování umožňovala. A právě tyto skutečnosti měly svědčit o tom, že řidič vozidla na chodníku parkoval neoprávněně.

LG proti rozhodnutí soudu prvního stupně podala kasační stížnost, v níž mimo jiné namítla, že fotografie z místa činu neprokazují stání vozidla na chodníku. Nejvyšší správní soud ČR její námitku shledal důvodnou a zdůraznil, že pojem chodník postrádá legální definici, přičemž je nutné vycházet z jeho významu v obecné řeči. *„Rozhodující je pouze faktický stav na místě, který by měl být zřejmý z pořízených fotografií místa spáchání přestupku. (...) Černobílé fotografie (...) zachycují vozovku, jejíž pravá strana je od její zbylé části oddělena pruhem jiného typu dlažby. Za tímto pruhem na pravé straně komunikace stojí podélně za sebou zaparkovaná vozidla (mezi nimi i vozidlo stěžovatelky), přičemž místo, kde vozidla parkují, není zvýšenou plochou, která by byla olemována obrubníkem a pokryta odlišnou dlažbou, jak tomu bývá u chodníku. Na základě těchto okolností nelze dospět k jednoznačnému závěru (...), že místo, kde je zaparkováno vozidlo stěžovatelky, je chodník.“*¹⁴⁷ A tak Nejvyšší správní soud ČR zrušil rozhodnutí krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Lze uzavřít, že terminologické jednoznačnosti by nepochybně prospělo vyřešení vztahu mezi chodníkem a místní i účelovou komunikací, popřípadě úplné vypuštění pojmu chodník z právní úpravy pro jeho nadbytečnost.

7.3. Pozemní komunikace ve vlastnictví obce

V ZPK je mimo jiné definováno i vlastnické uspořádání pozemních komunikací v České republice, a to konkrétně v § 9 odst. 1, jenž stanovuje: *„Vlastníkem dálnic a silnic I. třídy je stát. Vlastníkem silnic II. a III. třídy je kraj, na jehož území se silnice nacházejí, a vlastníkem místních komunikací je obec, na jejímž území se místní komunikace nacházejí. Vlastníkem účelových komunikací je právnická nebo fyzická osoba.“* Tento výčet je taxativní, a tudíž nikdo jiný než

¹⁴⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 13. 6. 2019, sp. zn. 9 As 19/2018–46.

stát nemůže vlastnit dálnici nebo silnici I. třídy, pouze kraj může být vlastníkem silnic II. a III. třídy a pouze obec může být vlastníkem místních komunikací.

ZPK dále upravuje správu pozemních komunikací,¹⁴⁸ podmínky jejich užívání a s tím spojená práva a povinnosti.¹⁴⁹ Konkretizaci ustanovení zakotvených v ZPK obsahuje vyhláška č. 104/1997 Sb., která je prováděcím předpisem ZPK. Za určitých podmínek smí každý užívat pozemní komunikace bezplatně obvyklým způsobem a k účelům, ke kterým jsou určeny.¹⁵⁰ Podle čl. 11 odst. 2 Listiny je možné, aby zákon stanovil, který majetek nezbytný k zabezpečování potřeb celé společnosti a veřejného zájmu smí být jen ve vlastnictví státu, krajů, obce nebo určených právnických osob. A tak v souvislosti s veřejným zájmem na zajištění bezplatné sítě pozemních komunikací a zabezpečování celospolečenské dopravní obslužnosti i potřeb svým ustanovením § 9 odst. 1 přiznal ZPK vlastnictví některých komunikací ve prospěch státu, krajů či obcí a zároveň výslovně oddělil vlastnictví pozemku od vlastnictví stavby dálnice, silnice a místní komunikace.

Oproti obecnému zákonnému režimu, který od účinnosti OZ uplatňuje zásadu *superficies solo cedit*,¹⁵¹ není stavba součástí pozemku. Hlavní město Praha tak má ve svém vlastnictví pozemní komunikace, které se nacházejí na jeho území. Nutno dodat, že uvedené se nevztahuje na účelové komunikace, neboť ty jsou podle názoru Nejvyššího soudu ČR vyjádřeném v rozsudku ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 22 Cdo 766/2011, „*druhem pozemku a představují určité ztvárnění či zpracování jeho povrchu. Nemohou být současně pozemkem a současně stavbou ve smyslu občanskoprávním jako dvě rozdílné věci, které by mohly mít rozdílný právní režim.*“

Stejně jako na všechny ostatní vlastníky i na Prahu se vztahuje ústavněprávní norma, dle níž „*vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou*

¹⁴⁸ Dle § 9 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích.

¹⁴⁹ Dle § 19 – § 29a zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích.

¹⁵⁰ Dle § 19 odst. 1 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích.

¹⁵¹ Zásada „*superficies solo cedit*“, kterou zákonodárce promítl do ustanovení § 506 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, je vyjádřením pravidla, že povrch ustupuje půdě a stavby jsou součástí pozemku.

*zákonem.*¹⁵² Toto pravidlo mnohé dokáže zmást, neboť je vede k mylnému závěru o tom, že vlastník je vždy povinen k náhradě újmy už jen z titulu svého vlastnictví, aniž by byl přímo odpovědný jiný případný škůdce. Takové dedukce jsou v rozporu s právní úpravou a neodpovídají ani závěrům ustálené judikatury.

Jak už bylo uvedeno v předchozích kapitolách, ke vzniku odpovědnosti za újmu je vždy třeba, aby daný subjekt porušil nějakou zákonnou povinnost¹⁵³ nebo aby nastala škodní událost,¹⁵⁴ která byla příčinou vzniku škody, za níž by dotyčný právně odpovídal. Avšak samotná skutečnost, že je někdo vlastníkem například nemovitosti, při jejímž užívání jinému vznikne újma, ještě nemůže vést a ani nevede ke vzniku odpovědnosti tohoto vlastníka za vzniklou újmu. Aby tedy bylo možné učinit právní závěr o tom, že nějaký vlastník je odpovědný za újmu vzniklou jinému, je nezbytně nutné, aby poškozený tvrdil a prokázal porušení konkrétní právní povinnosti¹⁵⁵ či vznik škodní události a příčinnou souvislost mezi tímto porušením či škodní událostí a konkrétní újmou.

¹⁵² Článek 11 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

¹⁵³ V případě subjektivní právní odpovědnosti (odpovědnost za zavinění).

¹⁵⁴ V případě objektivní právní odpovědnosti (odpovědnost za škodní následek, tj. bez ohledu na zavinění, případně i bez porušení právní povinnosti).

¹⁵⁵ Ve smyslu ustanovení § 2911 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, se při porušení zákonné povinnosti presumuje, že škůdce danou škodu zavinil z nedbalosti.

8. Správa pozemních komunikací

Ve smyslu § 9 odst. 3 ZPK „je vlastník dálnice, silnice nebo místní komunikace povinen vykonávat její správu zahrnující zejména její pravidelné a mimořádné prohlídky, údržbu a opravy. Výkon správy může vlastník dálnice, silnice nebo místní komunikace zajišťovat prostřednictvím správce, jímž je právnická osoba zřízená nebo založená vlastníkem dálnice, silnice nebo místní komunikace za podmínky, že je vůči ní vlastník po celou dobu výkonu správy ovládající osobou. Vlastník, popřípadě správce, mohou **dílnými činnostmi v rámci správy dálnice, silnice nebo místní komunikace, zejména činnostmi souvisejícími s údržbou a opravami dotčené dálnice, silnice nebo místní komunikace, pověřit osobu vybranou postupem podle zvláštního právního předpisu nebo kraj u silnic I. třídy nacházejících se v jeho územním obvodu na základě veřejnoprávní smlouvy; tato osoba nebo kraj se nestávají správcem dotčené pozemní komunikace.**“

Nejen, že ustanovení § 9 ZPK určuje, kdo je vlastníkem té, které kategorie pozemní komunikace v České republice, ale také stanovuje základní povinnosti vlastníků komunikací ve vztahu k péči o pozemní komunikace a řeší problematiku svěřením správy pozemních komunikací do péče subjektům odlišným od vlastníka dané pozemní komunikace. V podrobnostech je pak odkázáno na vyhlášku č. 104/1997 Sb. Zejména pak v ustanoveních § 5 - 10a a v příloze č. 5. tento prováděcí právní předpis upravuje kupříkladu evidenci komunikací, pravidla hlavních a mimořádných prohlídek komunikací, bezpečnostní inspekci či údržbu a opravy komunikací a mostů.

Kromě údržby stavebního charakteru vyhláška č. 104/1997 Sb. upravuje¹⁵⁶ také údržbu komunikací, která má sezónní povahu (například odstraňování sněhu a náledí), nebo se jedná o odstraňování mimořádného znečištění vzniklého především v důsledku dopravní nehody. V rámci výkonu správy komunikací je tak v zimním období *schůdnost a sjízdnost* pozemních komunikací zajišťována prostřednictvím tzv. zimní údržby, kterou „se podle pořadí důležitosti zmírňují závady vznikající povětrnostními vlivy a podmínkami za zimních situací

¹⁵⁶ Viz ustanovení § 41–47 a přílohy č. 6–8 vyhlášky č. 104/1997 Sb., kterou se provádí zákon o pozemních komunikacích.

ve sjízdnosti komunikací a ve schůdnosti místních komunikací a průjezdných úseků silnic.“¹⁵⁷

Zimní údržba se provádí podle předem schváleného plánu zimní údržby, jehož podrobnosti stanovuje vyhláška č. 104/1997 Sb.¹⁵⁸ V případě hlavního města Prahy je plán zimní údržby komunikací schvalován pro konkrétní zimní sezónu Radou hlavního města Prahy¹⁵⁹ a za jeho realizaci je pak odpovědná Technická správa komunikací hlavního města Prahy, a.s., která, jak bude vysvětleno níže, spravuje některé pozemní komunikace ve vlastnictví hlavního města Prahy. V obvyklé zimní situaci je vlastník, případně správce komunikace povinen odstranit nebo alespoň zmírnit závady ve sjízdnosti či ve schůdnosti komunikace v časových lhůtách stanovených plánem zimní údržby.¹⁶⁰

Vyhláška č. 104/1997 Sb. ve své osmé části podrobně upravuje rozsah, způsob a časové lhůty pro *zajišťování* sjízdnosti. Nicméně ani vyhláška č. 104/1997 Sb., ani ZPK výslovně nestanovují časové limity, jakým způsobem a do kdy má být zajištěna schůdnost pozemní komunikace, nýbrž zmocňovacím ustanovením § 27 odst. 7¹⁶¹ přenechává ZPK obcím, aby vlastními nařízeními stanovily tomu odpovídající rozsah, způsob a časové lhůty pro „*odstraňování závad ve schůdnosti*“.

Na tomto místě považuji za žádoucí upozornit na zjevnou terminologickou nepřesnost v zákoně. Zmíněné ustanovení § 27 odst. 7 ZPK totiž hovoří o „odstraňování závad ve sjízdnosti“, případně o „odstraňování závad

¹⁵⁷ Podle § 41 odst. 1 vyhlášky č. 104/1997 Sb., kterou se provádí zákon o pozemních komunikacích.

¹⁵⁸ V příloze č. 6 vyhlášky č. 104/1997 Sb., kterou se provádí zákon o pozemních komunikacích, je uveden vzor plánu a organizace zimní údržby.

¹⁵⁹ **Plán zimní údržby komunikací hl. m. Prahy v období 2021–2022** schválený usnesením Rady hl. m. Prahy č. 2726 ze dne 8. 11. 2021 je dostupný na webových stránkách Technické správy komunikací hlavního města Prahy, a.s. [online], tedy zde: <http://zimniudrzba.tsk-praha.cdsw.cz/www/pl%C3%A1n%20zuk21-22.pdf>

Operační plán zimní údržby místních komunikací v MO Plzeň 2 – Slovany pro období 01.11.2021 - 31.03.2022 schválený Radou městského obvodu Plzeň 2 – Slovany usnesením č. 142/2021 ze dne 13. 10. 2021, je dostupný na webových stránkách městského obvodu Plzeň 2 – Slovany [online], tedy zde: https://umo2.plzen.eu/zivot-v-obvodu/aktualne-z-obvodu/lang_19/operacni-plan-zimni-udrzby-mistnich-komunikaci-v-mo-plzen-2-slovany.aspx

¹⁶⁰ Podle § 41 odst. 2 věty druhé vyhlášky č. 104/1997 Sb., kterou se provádí zákon o pozemních komunikacích.

¹⁶¹ V návaznosti na § 27 odst. 7 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích pak § 42 odst. 2 věty první vyhlášky č. 104/1997 Sb., kterou se provádí zákon o pozemních komunikacích, stanovuje: „*O zpracování plánu zimní údržby pro místní komunikace rozhodují obce podle velikosti obce a dopravního významu místních komunikací.*“

ve schůdnosti“. Obdobně jako JUDr. Jan Hrnčář zastávám názor, že ve své podstatě zde nejde o *odstraňování závad ve schůdnosti*, nýbrž o *zajišťování sjízdnosti, případně schůdnosti*.¹⁶² Nešťastně naformulované ustanovení kritizuje také mnoho jiných autorů, kteří se na tuto právní oblast specializují. Například Roman Kočí vysvětluje: „*Zimní údržba však nespočívá v odstraňování závad ve sjízdnosti; tyto závady, jako něco nečekaného a nepředpokládaného, jsou spíše výjimečnou záležitostí. Zimní údržbou se zmírňuje zhoršená sjízdnost (nebo nesjízdnost) pozemních komunikací vzniklá povětrnostními vlivy a podmínkami za zimních situací.*“¹⁶³

8.1. Správa účelové komunikace

Ve výše uvedené kapitole je pojednáváno o správě pouze ve vztahu k dálnicím, silnicím a místním komunikacím, nikoli však ve vztahu k účelovým komunikacím. U té je to se správou, jakož i s odpovědností za případnou újmu poněkud jinak. A jak se v praxi ukázalo, mnohým, zejména vlastníkům účelových komunikací, toto rozlišování činí jisté obtíže. Jakmile nasněží a všude na chodnicích¹⁶⁴ je sníh a led, začnou se především vlastníci nemovitostí zajímat o své povinnosti a chodci o svou bezpečnost. Málokomu je zřejmé, kdo by měl sníh a námrazu odklidit a kdo nese odpovědnost za případnou újmu na chodníku. Někteří „morálně“ odpovědní vlastníci nemovitostí, kteří v této otázce nemají jasno, začnou mít po první sněhové nadílce tendenci zamést si před vlastním prahem, a tak napadaný sníh odklidí, aniž by to byla jejich zákonná povinnost.

ZPK si od dob své účinnosti prošel zásadními změnami. Převratný byl zejména rok 2009, kdy tzv. „*chodníková novela*“¹⁶⁵ zbavila většinu soukromých

¹⁶² HRNČÁŘ, Jan. „Chodníkové škody“ aneb jsou chodci cupitající ovce? *Advokátnídeník.cz* [online]. 2019, září. [cit. 27. 3. 2022]. Dostupné na:

<https://advokatnidenik.cz/2019/09/23/chodnikove-skody-aneb-jsou-chodci-cupitajici-ovce/>

¹⁶³ KOČÍ, Roman. *Zákon o pozemních komunikacích - 6. aktualizované vydání s komentářem, prováděcí vyhláškou a vzory správních rozhodnutí*. Praha: Leges, 2018, s. 195.

¹⁶⁴ Chodníkem je zde míněna jak místní, tak i účelová komunikace.

¹⁶⁵ Zákon č. 97/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, obecně známý jako „chodníková novela“, byl iniciován senátorem Jaroslavem Kuberou. Ten v rozhovoru na Ministerstvu vnitra ČR (dostupném [online] na: <https://www.mvcr.cz/CLANEK/URAZY-NA-OBECNIM-CHODNIKU-BY-MELA-ODSKODNOVAT-OBEC.ASPX>) [cit. 6. 7. 2022] uvedl: „*A přitom o zametání sněhu vůbec nejde. Pouze přenášíme odpovědnost za majetek na toho, komu patří.*“

vlastníků tíhy odpovědnosti za škody vzniklé na chodnících, které přiléhají k jejich domům. Od té doby je to podle ustanovení § 27 odst. 3 ZPK „**vlastník místní komunikace nebo chodníku, kdo je povinen nahradit škody, jejichž příčinou byla závada ve schůdnosti chodníku, místní komunikace nebo průjezdního úseku silnice, pokud neprokáže, že nebylo v mezích jeho možností tuto závadu odstranit, u závady způsobené povětrnostními situacemi a jejich důsledky takovou závadu zmírnit, ani na ni předepsaným způsobem upozornit.**“ Toto zdánlivě jednoznačné ustanovení, může po praktické stránce činit určité problémy, neboť laická veřejnost se často táže: „*A kdo je tedy tím vlastníkem?*“ Lze se setkat s nesprávnou interpretací, podle které je to bez dalšího obec. To však není pravda. Výše citované ustanovení totiž hovoří o:

- a) **vlastníku místní komunikace**, kterým je ze zákona obec, na jejímž území se místní komunikace nachází¹⁶⁶, a o
- b) **vlastníku chodníku.**

S určením vlastníka chodníku to bývá složitější, neboť jak už bylo uvedeno výše, pojem chodník není v českém právním řádu definován. Chodník tak může být:

- a) samostatnou místní komunikací,¹⁶⁷
- b) součástí místní komunikace, k níž přiléhá,¹⁶⁸
- c) účelovou komunikací.

Účelová komunikace slouží ke spojení jednotlivých nemovitostí pro potřeby vlastníků těchto nemovitostí či ke spojení těchto nemovitostí s ostatními pozemními komunikacemi nebo k obhospodařování zemědělských a lesních

Povinnost majitelů domů zametat přilehlý chodník už v zákoně zakotvena není, ale odpovědnost za úraz tam zůstala. A to se snažíme napravit. Nic víc.“

¹⁶⁶ Dle § 9 odst. 1 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích.

¹⁶⁷ Dle § 6 odst. 1 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích „*je místní komunikace veřejně přístupná pozemní komunikace, která slouží převážně místní dopravě na území obce.*“

¹⁶⁸ Dle § 12 odst. 4 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích platí: „*Pokud nejsou samostatnými místními komunikacemi, jsou součástí místních komunikací též přilehlé chodníky, chodníky pod podloubími, veřejná parkoviště a obratiště, podchody a zařízení pro zajištění a zabezpečení přechodů pro chodce.*“

pozemků.¹⁶⁹ Vlastníkem účelové komunikace jsou osoby fyzické či právnické osoby.¹⁷⁰

Na účelovou komunikaci se však nevztahuje odpovědnostní režim dle ZPK, jako je tomu u obcí, co by vlastníků místních komunikací. V této souvislosti Nejvyšší soud ČR uvedl: „*Odpovědnost vlastníka veřejně přístupné účelové komunikace za škodu způsobenou závadou ve schůdnosti zákon č. 13/1997 Sb. neupravuje.*“¹⁷¹ Na rozdíl od obcí se odpovědnost vlastníka účelové komunikace za škodu vzniklou chodci řídí obecným právním předpisem, kterým je OZ. A to z jednoho prostého důvodu, ZPK totiž upravuje jen objektivní odpovědnost za škody, jejichž příčinou byly *závady ve schůdnosti* či *ve sjízdnosti* na pozemních komunikacích, a nikoliv obecnou odpovědnost vlastníka účelové komunikace za újmu způsobenou v příčinné souvislosti s porušením právní povinnosti. Tím však nejsou tyto vlastníci takřkajíc *venku ze hry*, neboť jejich odpovědnost za případnou škodu vzniklou uživateli účelové komunikace se bude posuzovat podle OZ.

Vlastníky účelových komunikací zavazuje obecná prevenční povinnost ve smyslu § 2900 a § 2901 OZ. Lze shrnout, že údržba veřejně přístupné účelové komunikace je nutná do té míry, aby v důsledku jejího špatného stavu nevznikaly pro její uživatele nebezpečné situace, kterým mohlo být řádnou údržbou zabráněno. V případě, že vlastníci účelových komunikací své prevenční povinnosti nedostojí a chodcům na jejich chodnících vznikne újma, mohou je žalovat za porušení obecné prevenční povinnosti ve vztahu k očekávané péči a odpovídající údržbě (úklidu, posypu) komunikace v zimním období, nikoli za porušení povinnosti dle ZPK. Na tomto místě opět podotýkám, že újma nemusí vzniknout pouze v důsledku jednání či nejednání škůdce (v tomto případě vlastníka účelových komunikací), nýbrž může být způsobena i samotným poškozeným. V takovém případě, by se zde mohl uplatnit institut *spoluúčasti poškozeného na vzniklé újmě*, o kterém bylo pojednáno výše a povinnost vlastníka chodníku k náhradě újmy by mohla být vyloučena v tom rozsahu, v jakém byla újma způsobena jednáním poškozeného

¹⁶⁹ Dle § 7 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích.

¹⁷⁰ Dle § 9 odst. 1 věty druhé zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích.

¹⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 4. 2019, sp. zn. 25 Cdo 3905/2018.

chodce, který například neměl vhodnou obuv či nevěnoval dostatečnou pozornost stavu chodníku.

Lze shrnout, že za vlastníka ve smyslu § 27 odst. 3 ZPK zákonodárce zřejmě považuje pouze obec, nicméně formulace předmětného ustanovení je poněkud zavádějící. Převážnou část chodníků sice mají ve svém vlastnictví obce. Avšak existují například přístupové chodníky k bytovým domům, které jsou umístěné na pozemcích vlastníků těchto domů. V takovém případě je zimní údržba právě v režii těchto soukromých osob. Při hledání odpovědi na otázku, *kdo je odpovědný za provedení zimní údržby v přístupu k bytovému domu z ulice a za případné úrazy*, je v první řadě potřeba si uvědomit, zda se jedná o místní komunikaci či její součást, anebo o účelovou komunikaci.

Význam stanovení kategorie pozemní komunikace spočívá právě v tom, že vlastníkem místní komunikace je ze zákona obec, na jejímž území se komunikace nachází, a vlastníkem účelové komunikace je právnická nebo fyzická osoba. Obec jako vlastníkem místní komunikace či chodníků (které jsou jejich součástí) ponese odpovědnost za škody dle ZPK, kdežto osoby soukromého práva (např. bytové družstvo, společenství vlastníků jednotek) ponесou odpovědnost, která se řídí ustanovením OZ.

Pro pochopení celé problematiky považuji za vhodné uvést příklad z praxe. Ve věci vedené u Nejvyššího soudu ČR pod sp. zn. 25 Cdo 3905/2018 se chodec, který upadl na hranici chodníku a proluky mezi domy na pozemku, jehož vlastníkem bylo bytové družstvo, u soudu domáhal náhrady újmy na zdraví. Žalobu však podal na město Svitavy, o němž se domníval, že je vlastníkem daného chodníku. Nicméně tento chodník, na němž chodec uklouzl, byl účelovou veřejně přístupnou komunikací ve vlastnictví bytového družstva, a tudíž žalované město nebylo ve sporu pasivně legitimováno. Jak bylo vysvětleno výše, za újmu vzniklou chodci totiž odpovídá vlastník chodníku, na němž chodec upadl. Soudy žalobě chodce nevyhověly, přičemž dovolací soud konstatoval, že bytové družstvo jako vlastník chodníku neporušilo svou prevenční povinnost dle OZ, neboť chodník byl řádně a v dostatečné míře ošetřen.

8.2. Správce pozemní komunikace

Správa pozemní komunikace neboli povinná péče o pozemní komunikace zahrnuje především jejich pravidelné a mimořádné prohlídky, údržbu¹⁷² a opravy¹⁷³, jakož i zajištění jejich schůdnosti¹⁷⁴ a sjízdnosti¹⁷⁵. Vlastník tak činí sám či prostřednictvím správce. Za správce se přitom ve smyslu **§ 9 odst. 3 věty druhé ZPK** považuje osoba, která správu vykonává jako celek v zákonem stanoveném rozsahu, a navíc je po celou dobu této činnosti plně vlastnický ovládaná vlastníkem komunikace.

Příkladem takového správce může být státní příspěvková organizace *Ředitelství silnic a dálnic ČR* zřízená Ministerstvem dopravy ČR, která spravuje dálnice a silnice I. třídy nebo společnost *Technická správa komunikací hlavního města Prahy, a.s.*, jejímž zakladatelem a jediným akcionářem je hlavní město Praha. TSK byla založena především proto, aby spravovala, udržovala, opravovala a rozvíjela silnice II. a III. třídy, místní a některé účelové komunikace a jejich příslušenství na území hlavního města Prahy. Jejím úkolem je též poskytovat služby spojené se správou tohoto nemovitého majetku, stejně jako projektová, dopravně inženýrská a stavebně inženýrská činnost.¹⁷⁶

Dále pak podle ustanovení **§ 9 odst. 3 věty třetí ZPK** může vlastník komunikace pověřit vybranou osobu pouze dílčími činnostmi v rámci správy komunikace. V praxi se tak obvykle děje prostřednictvím mandátní smlouvy uzavřené mezi vlastníkem komunikace a tzv. smluvně dílčím správcem. Jako příklad takového správce lze uvést společnost URBIA, s.r.o., neboť jak vyplývá

¹⁷² Podle § 1 odst. 1 písm. c) vyhlášky č. 104/1997 Sb., kterou se provádí zákon o pozemních komunikacích, se údržbou komunikace rozumí soubor prací, kterými se komunikace udržuje v provozně a technicky vyhovujícím stavu za všech povětrnostních podmínek a odstraňují se vady a nedostatky uvedením do původního stavu.

¹⁷³ Podle § 1 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 104/1997 Sb., kterou se provádí zákon o pozemních komunikacích, se opravou komunikace rozumí změna dokončené stavby, při které se zachovává vnější ohraničení stavby a při které se zlepšují její parametry a zvyšuje bezpečnost provozu.

¹⁷⁴ Podle § 26 odst. 2 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, platí: „V zastavěném území obce jsou místní komunikace a průjezdní úsek silnice schůdné, jestliže umožňují bezpečný pohyb chodců, kterým je pohyb přizpůsobený stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu těchto komunikací a povětrnostním situacím a jejich důsledkům.“

¹⁷⁵ Podle § 26 odst. 1 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, platí: „Dálnice, silnice a místní komunikace jsou sjízdné, jestliže umožňují bezpečný pohyb silničních a jiných vozidel přizpůsobený stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu těchto pozemních komunikací a povětrnostním situacím a jejich důsledkům.“

¹⁷⁶ Informace o společnosti Technická správa komunikací hlavního města Prahy, a.s. [online]. Dostupné na: <https://www.tsk-praha.cz/wps/portal/root/o-spolecnosti/o-spolecnosti-TSK-Praha>.

z veřejně dostupné mandátní smlouvy ze dne 21. 12. 1994 uzavřené mezi hlavním městem Prahou a touto společností, správcem některých pozemků ve vlastnictví hlavního města Prahy je právě společnost URBIA, s.r.o.

Nutno upozornit, že dílčí správce dle § 9 odst. 3 věty třetí ZPK však není správcem ve smyslu ZPK, neboť ten za správce považuje pouze právnickou osobu zřízenou nebo založenou vlastníkem pozemní komunikace, vůči níž je tento vlastník po celou dobu správy ovládající osobou s rozhodujícím vlivem. ZPK ukládá vlastníkově pozemní komunikace povinnost dálkově dostupným způsobem zveřejnit identifikační údaje správce včetně vymezení pozemních komunikací, vůči nimž správu vykonává, jakož i rozsah této správy.¹⁷⁷

Považuji za žádoucí poznamenat, že v soukromých sporech je mimo jiné nutné věnovat pozornost otázce vlastnictví pozemních komunikací i svěřenému hospodaření s nimi a ujasnit si, zda pasivně legitimovanou stranou sporu bude vlastník dané pozemní komunikace nebo subjekt, jemuž je svěřena správa této komunikace. Při přenosu některých vlastnických práv a povinností na správce pozemní komunikace totiž obvykle vyvstává otázka pasivní legitimace. Ve sporech o náhradu škody je tak nezbytně nutné postavit na jisto, kdo bude mít povinnost nahradit škodu vzniklou uživatelům pozemních komunikací.

Podle dřívější právní úpravy a judikatury nebylo možné žalovat subjekt pověřený správou a údržbou pozemní komunikace. Nicméně zákonodárce tuto nežádoucí situaci nenechal bez povšimnutí a novelou účinnou ode dne 31. 12. 2015 postavil správce dálnice, silnice i místní komunikace do pozice subjektu povinného k náhradě škody a vlastník komunikace se tímto dostal do role ručitele.

Současná právní úprava v § 27 odst. 6 ZPK stanovuje: *„Je-li výkon správy pozemní komunikace zajišťován prostřednictvím správce, nahradit škodu (...) je povinen namísto vlastníka pozemní komunikace správce. Vlastník pozemní komunikace v takovém případě ručí za splnění povinnosti k náhradě škody.“* Důvodová zpráva k zákonu č. 268/2015 Sb., kterým se mění ZPK, vysvětluje přenos odpovědnosti z vlastníka pozemní komunikace na správce, když k předmětné problematice uvádí: *„Pokud je výkon správy pozemní komunikace*

¹⁷⁷ Podle § 9 odst. 4 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích.

zajišťován prostřednictvím správce, dochází k přenosu odpovědnosti za škodu spojenou s pozemní komunikací na správce. Tento krok směřuje ke sjednocení prozatím nejednotné praxe (otázka, zda odpovědnost nese vlastník nebo správce, na kterého vlastník přenesl svá oprávnění). Zároveň je vlastník pozemní komunikace ponechán v pozici ručitele za odpovědnostní závazky správce tak, aby nemohlo dojít ke zhoršení postavení poškozeného.“

8.3. Obec v postavení ručitele

V návaznosti na výše zmíněný institut ručitele, zde vyvstává prostor pro jeho výklad. Jak bylo uvedeno, novelou ZPK účinnou ode dne 31. 12. 2015 byl rozšířen okruh subjektů, kteří mohou nést odpovědnost za újmy způsobené uživatelům pozemních komunikací. Jestliže výkon správy pozemní komunikace zajišťuje správce, potom je to právě správce, kdo je pasivně legitimován v řízení o náhradě škody podle ustanovení § 27 odst. 2 – 4 ZPK. Avšak vlastník spravované pozemní komunikace nezůstal zcela mimo, neboť jej zákonodárce postavil na místo ručitele, který ručí za splnění správcovy povinnosti k náhradě újmy. To ve svém důsledku poškozenému přináší možnost výběru mezi subjekty, které lze žalovat.

V situaci, kdy správce pozemní komunikace odmítne na základě výzvy poškozeného nahradit mu tvrzenou újmu, si poškozený může vybrat, zda se u soudu bude domáhat náhrady újmy proti správci pozemní komunikace či proti jejímu vlastníku. V případě, že by aktivně legitimovaná strana k podání žaloby na náhradu újmy byla na rozpacích a nevěděla koho žalovat, umožňuje právní úprava zažalovat vlastníka i správce pozemní komunikace současně.

Pro lepší pochopení všech souvislostí a otázek, které se s institutem ručitele pojí, tak jeho objasnění učiním prostřednictvím **praktického příkladu škodní události**:

V polovině měsíce ledna, kdy obvykle bývají tuhé mrazy, upadla poškozená chodkyně na místní komunikaci, na které byl podle jejího tvrzení neodstraněný sníh a pod ním náledí. Místní komunikace, na níž k úrazu došlo, byla ve vlastnictví obce a výkon její správy byl zajišťován prostřednictvím správce ve smyslu § 9 odst. 3 věty druhé ZPK.

Poškozená se nejprve obrátila na správce pozemní komunikace, po němž požadovala náhradu nemajetkové újmy. Nicméně ten její žádost zamítl s odkazem na skutečnost, že předmětná místní komunikace byla nařízením obce vyřazena z režimu zimní údržby pozemních komunikací. O institutu tzv. výluky bude podrobně pojednáno níže. V důsledku zamítavého postoje správce se poškozená obrátila se svou žádostí o náhradu nemajetkové újmy na obec, která je vůči tomuto kvalifikovanému správci pasivně legitimována jako ručitel v případném soudním sporu vyvolaném poškozenou. Pokud by poškozená v soudním řízení proti obci uspěla a obec by jí následně uhradila vysouzenou částku, nastala by zákonná subrogace a obci by podle § 1937 odst. 2 OZ náležel subrogační regres po správci, za kterého nahradila poškozené chodkyni újmu z titulu ručení.

Obec však ručí za takového správce pouze v případech, kdy je příčinou újmy závada ve schůdnosti či závada ve sjízdnosti smyslu § 26 ZPK. V opačném případě, kdy by nešlo o závadu ve schůdnosti či ve sjízdnosti, nýbrž by újma poškozené vznikla v důsledku porušení zákonné povinnosti údržby pozemní komunikace správcem, byl by k náhradě újmy při splnění jiných zákonných předpokladů povinen výlučně daný správce. Obec tak není ručitelem v případě porušení zákonné povinnosti údržby pozemní komunikace ze strany správce.

8.4. Výluky z povinnosti k výkonu správy pozemní komunikace pro malý dopravní význam

Povinnost zajistit sjízdnost a schůdnost pozemních komunikací není absolutní, neboť jejich vlastník nemá povinnost udržovat veškeré jeho pozemní komunikace sjízdné a schůdné.¹⁷⁸ Stejně tak je naprosto nemyslitelné, aby vlastník, případně správce pozemní komunikace měl mít absolutní odpovědnost za jakoukoliv újmu vzniklou na pozemní komunikaci v zimním období. Ve snaze nalézt kompromis při zajištění bezpečného pohybu uživatelů pozemních komunikací na straně jedné a reálností odstraňování následků nepříznivých klimatických podmínek (tj. technické, personální, finanční možnosti vlastníků)

¹⁷⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 7. 2013, sp. zn. 25 Cdo 684/2012.

na straně druhé, připustil zákonodárce možnost některé pozemní komunikace neuklízet.

A proto není samo o sobě porušením zákonné povinnosti ani obecné prevenční povinnosti zajistit schůdnost či sjízdnost pozemních komunikací umožňující bezpečný pohyb jejich uživatelům, pokud vlastník pozemní komunikace na základě zákonného zmocnění v § 27 odst. 5 ZPK¹⁷⁹ předem a transparentně vyloučí ze zimní údržby komunikací ty úseky silnic, místních komunikací či chodníků, jejichž údržbu nebude zajišťovat.¹⁸⁰ Pokud tak vlastník pozemní komunikace neučiní a svým normativním právním aktem nevyloučí vybraný úsek pozemní komunikace ze zimní údržby, podléhá bez dalšího zákonné povinnosti zimní údržby.

Zákonodárce tedy opravňuje vlastníka pozemních komunikací a chodníků, aby u některých úseků, u nichž shledá **malý dopravní význam**, nezajišťoval sjízdnost a schůdnost odstraňováním sněhu a náledí. V praxi to znamená, že tento vlastník pozemní komunikace výslovně vyloučí ze zimní údržby ty úseky pozemní komunikace, jejichž údržbu nebude zajišťovat. Pro tento účel například hlavní město Praha v souladu se zákonným zmocněním vymezilo ve svém nařízení č. 18/2010 Sb.¹⁸¹ úseky místních komunikací a chodníků, které vyňalo ze zimní údržby pozemních komunikací, a tudíž je ani nezařadilo do plánu zimní údržby pozemních komunikací. Ústavní soud ČR ve svém nálezu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 2315/15,¹⁸² zdůraznil, že obce nesmí tohoto institutu zneužívat a vyhýbat se tak zákonem stanovené odpovědnosti. Konečné slovo v rozhodnutí, zda obec

¹⁷⁹ Dle § 27 odst. 5 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích platí: „*Úseky silnic, místních komunikací a chodníků, na kterých se pro jejich malý dopravní význam nezajišťuje sjízdnost a schůdnost odstraňováním sněhu a náledí, je vlastník nebo správce, je-li výkon správy pozemní komunikace zajišťován prostřednictvím správce, povinen označit podle zvláštního právního předpisu nebo prováděcího právního předpisu. Vymezení takových úseků silnic stanoví příslušný kraj svým nařízením a vymezení úseků místních komunikací a chodníků stanoví příslušná obec svým nařízením.*“

¹⁸⁰ Judikatura Nejvyššího soudu ČR (např. srov. rozsudek ze dne 30. 7. 2013, sp. zn. 25 Cdo 684/2012) k tomu mimo jiné uvádí: „*Není-li místní komunikace malého dopravního významu zařazena do plánu zimní údržby města, nejedná se o porušení právní povinnosti ani o porušení obecné prevenční povinnosti, jestliže komunikace nebyla v zimě od sněhu a náledí ošetřena.*“

¹⁸¹ Nařízení Rady hl. m. Prahy č. 18/2010 Sb. hl. m. Prahy, o vymezení úseků místních komunikací a chodníků, na kterých se nezajišťuje sjízdnost a schůdnost odstraňováním sněhu a náledí, ve znění ke dni 15. 2. 2017 je přílohou č. 3 této rigorózní práce.

¹⁸² Ústavní soud ČR v nálezu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 2315/15 uvedl: „*Těchto zmocňovacích ustanovení ovšem obce nesmí zneužívat a vyhýbat se tak zákonem stanovené odpovědnosti – v takovém případě by soudy při rozhodování případných sporů nebyly nařízením obce vázány.*“

vyloučením určité pozemní komunikace ze zimní údržby překročila zákonné zmocnění, má soud.

Je však na věcném uvážení vlastníka, u kterých úseků pozemních komunikací či chodníků nebude v zimním období zajišťovat zimní údržbu. Z logiky věci je zřejmé, že zajištění údržby na všech místních komunikacích či chodnících na území hlavního města Prahy v jeho vlastnictví je objektivně nemožné. A proto je nezbytné zajistit řádnou údržbu jen dopravně důležitějších či frekventovaných motoristických a spolu s tím i nemotoristických pozemních komunikací, ploch v blízkosti zastávek MHD, veřejné linkové dopravy, u budov orgánů státní či veřejné správy, zdravotnických a kulturních zařízení a škol či jiných ploch s vysokou četností pohybu chodců tak, aby byla zajištěna základní dopravní obslužnost v obci, z čehož a contrario plyne, že nemusí být povinně zajištěna veškerá dopravní obslužnost.

Nejvyšší správní soud ČR ve svém rozsudku ze dne 20. 3. 2008, sp. zn. 6 As 11/2007, dovodil: „*ani ustanovení § 35 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) nelze vykládat tak, že by obec měla povinnost pečovat o každou veřejnou cestu na svém území či o každou takovou komunikaci ve svém vlastnictví. Je na obci, aby vzhledem k potřebám svých občanů i k rozpočtovým prostředkům, které má k dispozici, stanovila síť místních komunikací, které budou dostatečným způsobem zajišťovat základní dopravní obslužnost v obci.*“

Některé pozemní komunikace tak mají malý dopravní význam. Zpravidla se jedná o přístupové cesty k panelovým domům na městských sídlištích či kolem nich, přístupové cesty k rodinným domům, cesty mezi nemovitostmi v městské zástavbě či cesty podél nich. K tomu Městský soud v Praze v rozsudku ze dne 10. 1. 2019, sp. zn. 58 Co 397/2018, uvedl: „*pokud by každá komunikace, kterou je nutné projít ke vchodu do nemovitosti (sloužící k zajištění bytové potřeby) byla považována za komunikaci s větším dopravním významem, pak by na území hl. m. Prahy bylo prakticky nemožné (vzhledem k stávající zástavbě) vyjmout komunikaci ze zimní údržby.*“

S výlukami to ovšem není tak jednoduché, jak by se na první pohled mohlo zdát. V právní úpravě absentují kritéria, která by odlišovala pozemní komunikace s malým dopravním významem od pozemních komunikací s dopravním významem

větším než malým. „Malý dopravní význam“ je tak právně neurčitým pojmem, a tudíž není snadné identifikovat dopravně významné komunikace.

Nejvyšší soud ČR se k této problematice vyjádřil v rozsudku ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 25 Cdo 1481/2017, když uvedl: „*Vlastník, který svým nařízením zařadí mezi komunikace malého dopravního významu takovou, která do této kategorie nepatří, a neprovádí z tohoto důvodu její zimní údržbu, porušuje právní povinnost z hlediska obecné odpovědnosti za na zdraví chodce, který zde upadl.*“, přičemž zopakoval, že „*vlastník nemá povinnost udržovat veškeré své místní komunikace sjezdové a schůdné, k výjimkám ovšem musí mít opodstatněný důvod.*“.

JUDr. Petr Vojtek k výše zmíněnému judikátu uvedl: „*šlo totiž o dosud nejudikovaný problém tzv. vynětí místní komunikace malého dopravního významu z plánu zimní údržby města. Zákon tuto možnost dává, nicméně z § 27 odst. 5 PozKom vyplývá, že obec či kraj nemohou ze zimní údržby tímto způsobem vyřadit libovolnou komunikaci podle své úvahy, nýbrž mají prostor pouze pro určení těch komunikací, které nebudou v zimě ošetřovat, mají-li malý dopravní význam. Významné je, že soud není vyřazením komunikace prostřednictvím obecního nařízení vázán a je oprávněn (a povinen) přezkoumat, zda vlastník nepostupoval v rozporu se zákonným předpokladem malé dopravní významnosti komunikace. Opačný výklad by vedl k neudržitelnému závěru, že vyřazení i těch nejužívanějších míst (v Praze například Václavského náměstí), je-li provedeno formálně správně obecním nařízením, by nepřinášelo žádné právní důsledky plynoucí z absence zimní údržby.*“

Nicméně po podrobné analýze judikaturního výkladu lze dojít k závěru, že ani výše uvedené rozhodnutí nepřináší vlastníkům návod, jak bez pochybností a správně vyloučit úseky pozemních komunikací ze zimní údržby. Nelze než souhlasit se slovy JUDr. Hrnčáře, který se na danou právní oblast specializuje a který rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 25 Cdo 1481/2017, komentoval se slovy: „*Byť se tak nestalo, jde nepochybně o hozenou rukavici zákonodárci, aby tak učinil. Přitom de lege ferenda by doplnění kritérií pro určení malé dopravní významnosti komunikace do silničního zákona či do vyhlášky nepochybně přispělo k posílení právní jistoty a pro obce bylo velmi užitečným vodítkem při vymezování úseků komunikací s malým dopravním*

*významem. V neposlední řadě by tento počín měl charakter preventivního opatření s nepochybným dopadem na snížení počtu soudních sporů zahajovaných poškozenými chodci.*¹⁸³

¹⁸³ HRNČÁŘ, Jan. Malý dopravní význam aneb které komunikace (chodníky) nepodléhají povinné zimní údržbě? epravo.cz [online]. 2019, březen [cit. 5. 8. 2022]. Dostupné na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/maly-dopravni-vyznam-aneb-ktere-komunikace-chodniky-nepodlehaji-povinne-zimni-udrzbe-109079.html>

9. Praktická část s teoretickým výkladem

V první části této kapitoly rigorózní práce podrobně popisují a rozebírají několik soudních rozhodnutí, a to za účelem přiblížení předmětné problematiky a názorného vysvětlení aplikace relevantních institutů.

9.1. Soudní rozhodnutí č. 1 - Nález Ústavního soudu ČR ze dne 16. 6. 2022, sp. zn. I. ÚS 2853/21

Ústavní soud ČR ve svém jednom z nejnovějších (v době sepsání této rigorózní práce) nálezů ze dne 16. 6. 2022, sp. zn. I. ÚS 2853/21, rozhodl, že usnesením Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 7. 2021, č. j. 25 Cdo 2764/2020-171, bylo porušeno právo stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. V důsledku toho bylo předmětné usnesení Ústavním soudem ČR zrušeno.

Stěžovatel se žalobou podanou u Okresního soudu v Ústí nad Labem domáhal po Statutárním městě Ústí nad Labem (dále jen „*žalované město*“) zaplacení náhrady škody ve výši 230.000 Kč s příslušenstvím a 158.354 Kč s příslušenstvím. Stěžovatel se konkrétně domáhal ušlého zisku, kterého nemohl jako osoba samostatně výdělečně činná dosáhnout v době, kdy pečoval o svou manželku. Manželce stěžovatele se totiž dne 15. 10. 2013 při večerním venčení psa stal úraz, a to v důsledku závady ve schůdnosti chodníku ve smyslu § 27 odst. 3 ZPK. Manželka stěžovatele šlápla do nerovnosti na chodníku – nájezdu vedoucím od silnice ke vchodu panelového domu, ve kterém se stěžovatelem žila, podvrtila si nohu v kotníku a při snaze vyrovnat pád šlápla do díry na silnici a přivodila si zlomeninu kotníku levé nohy. Stěžovatel se musel předčasně vrátit ze zahraniční pracovní cesty a o svou manželku pečovat. Osobní péči jí stěžovatel věnoval také po následné operaci. V důsledku toho měl stěžovatel ztratit pravidelný příjem za období ode dne 16. 10. 2013 do dne 6. 1. 2014 ve výši 230.000 Kč a za období ode dne 22. 9. 2014 do dne 26. 10. 2014 ve výši 158.354 Kč.

Stěžovatel tvrdil, že předmětný chodník, který je ve vlastnictví žalovaného města, byl v době škodní události v celé své délce popraskaný, místy vydrolený, byly zde praskliny a dole ve spodní části vlevo při pohledu od silnice byla v chodníku větší prohlubeň zasypaná spadlým listím. Ve spodní části vpravo

při pohledu od silnice byla asfaltová vrstva souvislá, avšak popraskaná a pokrytá spadáním listím, nikoli však souvislou vrstvou. V silnici, která je též ve vlastnictví žalovaného města, byla v blízkosti chodníku patrná větší prohlubeň obdélníkového tvaru, částečně zaplněná vodou s menším množstvím spadeného listí. Jinak silnice vykazovala větší množství děr.

Žalované město navrholo zamítnutí žaloby, když namítalo, že stěžovatel není aktivně legitimován. Zamítnutí žaloby navrhl i vedlejší účastník, kterým byla Česká pojišťovna a.s.

Okresní soud v Ústí nad Labem v rozsudku ze dne 1. 10. 2019, sp. zn. 11 C 237/2016, dospěl k závěru, že stěžovatel je jako žalobce ve věci aktivně věcně legitimován. Dále se soud prvního stupně zabýval otázkou, zda lze závadu ve schůdnosti chodníku hodnotit jako natolik významnou, respektive, zda je možné stav chodníku hodnotit za natolik zhoršený, že manželka stěžovatele ani při obezřetné chůzi, kdy respektovala stav chodníku, nemohla výskyt zhoršené části chodníku předpokládat a účinně na ni reagovat. Po zevrubném dokazování pak soud prvního stupně uzavřel, že příčinou úrazu manželky stěžovatele nebyla závada ve schůdnosti chodníku ve smyslu § 27 odst. 3 ZPK, byť chodník vykazoval dlouhodobě poškození povrchu. A tudíž žalobu stěžovatele zamítl.

Stěžovatel podal proti rozhodnutí Okresního soudu v Ústí nad Labem odvolání, v němž odkazoval na náleží Ústavního soudu ČR ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 2315/15 (dále jen „*Nález 2016*“), a tvrdil, že je zapotřebí zkoumat, do jaké míry byl chodník způsobitý pro bezpečný pohyb chodců a zda žalované město jako vlastník učinilo veškerá nutná opatření pro zajištění bezpečné schůdnosti chodníku. Stěžovatel odmítal závěr soudu prvního stupně, že jeho manželka nebyla dostatečně obezřetná a ostatní cesty by pro ni byly bezpečnější. Soud prvního stupně podle něj neposoudil otázku porušení povinnosti ze strany žalovaného města.

Žalovaný navrhl, aby odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil. Krajský soud v Ústí nad Labem se ztotožnil se závěry soudu prvního stupně a odkázal na jeho věcně správné odůvodnění. Konkrétně ve shodě se soudem prvního stupně dospěl k závěru, že stěžovatel (jako žalobce) byl aktivně legitimován k podání žaloby, nicméně nárok mu nevznikl, neboť nevznikl ani primární nárok jeho manželky vůči žalovanému městu (jako vlastníku pozemní

komunikace a chodníku) podle § 27 odst. 3 ZPK. Bylo totiž dovozeno, že příčinou vzniku újmy manželky stěžovatele nebyla závada ve schůdnosti komunikace ve smyslu § 26 odst. 7 ZPK. Tento závěr byl učiněn zejména proto, že z dokazování vyplynulo, že:

- a) manželka stěžovatele dlouhodobě znala stav předmětného chodníku i silnice;
- b) manželka inkriminovaným místem každý den procházela minimálně třikrát při venčení psa;
- c) manželka věděla, že se může inkriminovanému místu vyhnout, přesto však zvolila trasu přes nerovnosti v chodníku;
- d) nerovnosti a vady chodníku, jakož i nedostatky silnice nebyly jednorázovou změnou ani jednorázovým a překvapivým zhoršením;
- e) pro manželku stěžovatele byly vady chodníku i vady silnice viditelné, registrovatelné, přičemž je měla a mohla předvídat;
- f) stav silnice odpovídal jejímu dlouhodobému zhoršování v důsledku působení počasí a chodník vykazoval dlouhodobé poškození povrchu.

Nad rámec toho se odvolací soud vypořádal s tvrzením stěžovatele ohledně nezohlednění Nálezu 2016, když avizoval, že podle jeho názoru soud prvního stupně zkoumal všechny rozhodné skutečnosti, učinil je předmětem dokazování, zhodnotil provedené důkazy, a všechna skutková zjištění tak mají oporu v provedeném dokazování. S ohledem na vše výše uvedené tak Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 5. 5. 2020, sp. zn. 10 Co 277/2019 rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil.

S tímto výsledkem odvolacího řízení stěžovatel nesouhlasil, a tak rozsudek odvolacího soudu napadl dovoláním u Nejvyššího soudu ČR. Přípustnost dovolání stěžovatel dovozoval z ustanovení § 237 OSŘ tím, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky hmotného práva, jež má být dovolacím soudem řešena jinak, a to konkrétně vyřešením otázky výkladu pojmu závady ve schůdnosti chodníku. Stěžovatel v dovolání uvedl, že závěry soudu druhého stupně vychází z dřívější judikatury dovolacího soudu, která ještě nereflektovala Nález 2016. Přitom dodal, že z Nálezu 2016 má vyplývat, že samotná možnost předvídat zhoršenou schůdnost chodníku, nemůže bez dalšího připravit chodce

o náhradu újmy, a pojem předvídatelnosti nemá být definičním znakem závady ve schůdnosti a vzniku odpovědnosti vlastníka chodníku. Stěžovatel byl toho názoru, že odvolací soud se měl zabývat otázkou, do jaké míry byl předmětný chodník způsobilý pro bezpečný pohyb chodců a zda žalované město (jako vlastník) učinilo veškerá opatření pro zajištění bezpečné schůdnosti chodníku. Pokud by tak odvolací soud učinil, tak by dle mínění stěžovatele dospěl k závěru, že stav chodníku představoval závadu ve schůdnosti a nárok jeho manželky, jakož i jeho nárok vznikl. Závadu ve schůdnosti je nutné posuzovat obdobným způsobem jako závadu ve sjízdnosti a k závěru o její absenci nelze dospět jen s odkazem na celkově neuspokojivý stav dané pozemní komunikace. V této souvislosti stěžovatel odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1495/2003, a rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 11. 2006, sp. zn. 25 Cdo 1304/2006. Stěžovatel (jako dovolatel) pak navrhl, aby dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

Žalované město se ztotožnilo s právním posouzením soudu druhého stupně s tím, že i v intencích Nálezu 2016, je třeba zohlednit jednání manželky stěžovatele, které vedlo ke vzniku její újmy, když se znalostí stavu chodníku a silnice zvolila chůzi po té části, která vykazovala větší poškození. A proto žalované město považovalo napadené rozhodnutí odvolacího soudu za souladné s Nálezem 2016.

Nejvyšší soud ČR jako soud dovolací shledal, že dovolání bylo podáno včas a je přípustné. Ve svém usnesení ze dne 28. 7. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2764/2020, pak uvedl, že právní úprava v ZPK zakládá zpřísněnou (tzv. objektivní) odpovědnost vlastníka pozemní komunikace za újmu, která vznikne uživateli (v daném případě chodci) v důsledku zvláštní nekvality pozemní komunikace, jež je definována jako závada ve schůdnosti, případně závada ve sjízdnosti. Jedná se o odpovědnost bez ohledu na protiprávnost a zavinění. Nicméně tato odpovědnost není absolutní, neboť ustanovení § 27 odst. 2 a 3 ZPK stanovují liberační důvody, při jejichž prokázání se vlastník pozemní komunikace (např. obec) může odpovědnosti zprostit. Podle názoru dovolacího soudu není tato odpovědnost ani založena na jakékoliv nekvalitě pozemní komunikace, ale je spojena pouze s určitou zvláště kvalifikovanou okolností, kterou je výskyt závady ve schůdnosti definované v § 26 odst. 7 ZPK či závady ve sjízdnosti dle § 26 odst. 6 ZPK. Závadou, s níž jedině se pojí objektivní odpovědnost vlastníka pozemní

komunikace, je dle dovolací instance výrazně kvalitativně zhoršené místo oproti celkovému okolnímu stavu pozemní komunikace, které je pro svou povahu či umístění pro uživatele nenadálé, tj. nepředvídatelné ve smyslu § 26 odst. 1 a 2 ZPK, a vymyká se obecnému stavu pozemní komunikace natolik, že uživatel není schopen rozlišit a upravit způsob chůze, případně jízdy tomuto nenadálému nebezpečí.

Dále Nejvyšší soud ČR uvedl, že rozhodnutí odvolacího soudu respektuje jeho judikaturu, zejména závěr vyjádřený v rozsudku ze dne 21. 11. 2006, sp. zn. 25 Cdo 1304/2006, že ZPK při stanovení podmínek vzniku odpovědnosti vlastníků pozemních komunikací za závady ve schůdnosti zohledňuje pouze tzv. nepředpokladatelné závady, při jejichž posuzování je třeba vycházet z objektivního kritéria přizpůsobení chování chodce stavu komunikace. *„Závadou ve schůdnosti je tedy třeba rozumět natolik významné změny (zhoršení) schůdnosti v místě nekvalitního stavebního stavu komunikace, které jsou sice odstranitelné běžnou údržbou, avšak svým charakterem se natolik vymykají stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu pozemní komunikace a povětrnostním vlivům, že chodec ani při obezřetné chůzi nemůže jejich výskyt předpokládat a účinně na ně reagovat. Při objektivním posuzování nepředvídatelnosti závad ve schůdnosti místních komunikací potom sama skutečnost, že poškozený v místě bydlel a o stavu komunikace osobně věděl, nemůže hrát roli z hlediska vzniku odpovědnosti vlastníka komunikace za škody způsobené takovými závadami. Zákon č. 13/1997 Sb. nevyžaduje pro vznik odpovědnosti vlastníka komunikace za škodu náhlost závady. Ta může existovat i delší dobu. Rozhodující je, zda jde o takovou kvalitativní změnu, závadu či vlastnost komunikace, jež je způsobitelná vyvolat pád či přivodit jiné zranění chodce.“*¹⁸⁴

V rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 25 Cdo 1713/2008, byl pak přijat závěr, podle něhož se závadou ve schůdnosti ve smyslu § 26 odst. 7 ZPK se rozumí *„v podstatě nepředvídatelná změna ve schůdnosti komunikace způsobená vnějšími vlivy, a to změna natolik významná, že chodec ani při obezřetné chůzi respektující stav komunikace či důsledky povětrnostních vlivů nemůže její výskyt předpokládat a účinně na ni reagovat. Míra*

¹⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 7. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2764/2020.

předvídatelnosti coby definiční znak „závady ve schůdnosti“ je odvozena od celkového stavu komunikace, který je každý chodec povinen vyhodnotit, jak mu ukládá § 4 písm. a) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), podle nějž je účastník silničního provozu povinen své chování přizpůsobit kromě jiného i stavebnímu a dopravně technickému stavu pozemní komunikace, povětrnostním podmínkám, situaci v provozu na pozemních komunikacích, svým schopnostem a svému zdravotnímu stavu. Ostatně podle § 27 odst. 1 ZPK za újmu způsobenou stavebním a dopravně technickým stavem pozemních komunikací jejich vlastníci odpovědnost nenese, a tudíž je každý jejich uživatel povinen respektovat při svém pohybu kvalitu a povahu komunikace. „Požadavek, aby s obvyklou mírou pozornosti zvážil, v jakém stavu se přibližně nachází úsek komunikace, kam hodlá vstoupit, tak nemůže být pro chodce nijak nepřiměřený, nečekaný či překvapivý.“¹⁸⁵

Nejvyšší soud ČR pak předeslal: *„Závadou ve schůdnosti (u vozidel sjízdnosti) je pak pouze místo, které se celkovému stavu komunikace a okolním poměrům vymyká svou sníženou kvalitou, v čemž je právě ona nepředvídatelnost pro chodce, který jinak volí způsob chůze přizpůsobený obecně panujícím podmínkám.“¹⁸⁶* Tento výklad je v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu ČR bez výjimky ustálen a dlouhodobě je základním východiskem pro posuzování nároků osob, kterým vznikla újma z nevyhovujícího stavu pozemní komunikace, což potvrzují závěry uvedené například v rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 3. 2012, sp. zn. 25 Cdo 1535/2011, v rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 9. 2012, sp. zn. 25 Cdo 2758/2011, v rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 3. 2015, sp. zn. 25 Cdo 3886/2014, anebo v rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. 31 Cdo 1621/2020, jímž dovolací soud reagoval na dovolatelem poukazovaný Nález 2016.

V mnou rozebírané věci vznikla manželce stěžovatele újma na zdraví poté, co při chůzi po chodníku zakopla o nerovnost chodníku, ztratila rovnováhu a zranila se v prohlubni povrchu přilehlé silnice. Asfalt celého chodníku měl být stářím popraskaný, mírně zvlněný a částečně vydrolený. Přístup k domu, v němž

¹⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 25 Cdo 1713/2008.

¹⁸⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 7. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2764/2020.

manželka stěžovatele bydlela, byl kromě svažitého chodníku možný také po schodech. Na silnici přiléhající k chodníku byl asfaltový povrch na více místech popraskaný a tvořil prohlubně. Tento dlouhodobý stav silnice i chodníku podle dovolacího soudu nenaplňoval znaky závady ve schůdnosti, a to závady objektivně (pro kohokoli) nepředvídatelné, neboť předmětné místo i jeho okolí vykazovalo obdobný stupeň opotřebení, přičemž se nemělo jednat o místní a nečekané zhoršení jinak bezvadného povrchu. Od chodců proto bylo namístě očekávat, že způsob své chůze jak po chodníku, tak případně i po silnici, a také volbu trasy přizpůsobí stavebnímu stavu pozemní komunikace. Dovolací soud dodal: „*odůvodnil-li odvolací soud závěr, že nejde o závadu ve schůdnosti, také tím, že poškozená v místě bydlí a s dlouhodobým špatným stavem komunikace měla počítat, je jeho rozhodnutí nepřiléhavé jen v tom, že aktuální stav daných komunikací musel být zřejmý nejen osobám tam žijícím, ale každému chodci.*“¹⁸⁷

Jelikož měl Nejvyšší soud ČR za to, že v daném případě není možné stav pozemní komunikace hodnotit jako závadu ve schůdnosti, uzavřel, že není dána objektivní odpovědnost žalovaného města ve smyslu ustanovení § 27 odst. 3 ZPK. Takový závěr neměl být podle názoru Nejvyššího soudu ČR ani v rozporu s usnesením Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1495/2003, neboť stěžovatel netvrdil, že by jeho manželka utrpěla úraz pádem na významně horší nerovnosti, která se nečekaně vyskytla v již i jinak poškozeném povrchu pozemní komunikace, ale tvrdil, že důvodem jejího pádu byla jedna z nerovností v povrchu chodníku a silnice celkově neuspokojivého stavu. Z pohledu dovolatelem vymezeného dovolacího důvodu (jímž je dovolací soud podle § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. vázán) je tedy napadené rozhodnutí v souladu s judikaturou dovolacího soudu. Nejvyšší soud ČR pak dovolání odmítl pro nepřijatelnost.

Stěžovatel se pak ústavní stížností s odvoláním na porušení čl. 11, čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 1 Listiny domáhal zrušení usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 7. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2764/2020, rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 5. 5. 2020, sp. zn. 10 Co 277/2019 i rozsudku Okresního soudu v Ústí nad Labem ze dne 1. 10. 2019, sp. zn. 11 C 237/2016. V ústavní stížnosti stěžovatel tvrdil, že obecné soudy bezdůvodně kladly důraz na podmínku

¹⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 7. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2764/2020.

předvídatelnosti závady ve schůdnosti, když o závadu ve schůdnosti se může jednat jen za situace, kdy tuto závadu chodec nemůže předvídat. Dále stěžovatel namítal, že předvídatelnost závady ve schůdnosti není definičním znakem pro vznik odpovědnosti vlastníka pozemní komunikace za újmu vzniklou chodcům při užívání takové pozemní komunikace. Interpretací ad absurdum by dle jeho mínění byla vyloučena jakákoliv odpovědnost vlastníka pozemní komunikace za újmy na zdraví vzniklé chodcům v důsledku neodstranění, nezmírnění či alespoň neoznačení závad ve schůdnosti v podobě nerovností, výmolů či děr, neboť jakýkoliv výskyt takových nerovností by při nepříznivém stavu komunikace měl být chodci předvídan. Stěžovatel dále uvedl, že žalované město bylo zproštěno odpovědnosti, aniž by prokázalo, že na předmětné pozemní komunikaci byl proveden nějaký zásah za účelem odstranění takových závad či přinejmenším za účelem jejich viditelného označení. Obecné soudy podle názoru stěžovatele bez jakéhokoliv náležitého odůvodnění nerespektovaly judikaturu Ústavního soudu ČR, když napadená rozhodnutí nereflektují závěry Nálezu 2016.

Podstatou ústavní stížnosti tak byl nesouhlas stěžovatele s právním posouzením otázky odpovědnosti žalovaného města (jako vlastníka pozemní komunikace) za újmu, jejíž příčinou měla být závada ve schůdnosti. Obecným soudům v zásadě vytkl, že nepostupovaly v souladu s Nálezem 2016 a při posouzení odpovědnosti žalovaného města se zaměřily toliko na aspekt nepředvídatelných závad ve schůdnosti pozemní komunikace a nezohlednily, nakolik žalované město dodrželo svou povinnost zajistit, aby předmětná silnice a chodník umožňovaly bezpečný pohyb chodců.

Žalované město na výzvu Ústavního soudu ČR sdělilo, že v řízení vedeném o ústavní stížnosti nevyužívá svého práva účasti jako vedlejšího účastníka, a tohoto práva se výslovně vzdává.

Ústavní soud ČR se nejprve zabýval námitkou stěžovatele ohledně nedostatečného odůvodnění rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, přičemž připomněl své závěry uvedené v nálezu ze dne 30. 9. 2021, sp. zn. IV. ÚS 1898/21, dle nichž platí: *„Požadavek řádného odůvodnění soudních rozhodnutí je jedním ze základních atributů řádně vedeného soudního řízení a součástí práva na soudní ochranu. Dodržování povinnosti odůvodnit rozhodnutí zaručuje transparentnost*

a kontrolovatelnost rozhodování soudů a zajišťuje vyloučení libovůle; chybí-li v rozhodnutí řádné odůvodnění, je tím založena nejen jeho nepřezkoumatelnost, ale zpravidla také neústavnost (...) Obecné soudy jsou proto povinny adekvátně, co do myšlenkových konstrukcí racionálně logickým způsobem se vypořádat s důkazními návrhy účastníků řízení a argumentačními tvrzeními jimi uplatněnými. (...) nereaguje-li Nejvyšší soud adekvátně na argumentaci účastníka řízení uvedenou v dovolání, splňuje-li samozřejmě dovolání v daném směru zákonné náležitosti, postupuje v rozporu s požadavky na řádné odůvodnění čl. 36 odst. 1 Listiny“¹⁸⁸

V návaznosti na to pak Ústavní soud ČR citoval své závěry uvedené v nálezu ze dne 31. 7. 2017, sp. zn. III.ÚS 1167/17, a to konkrétně, že řádné odůvodnění rozhodnutí „vyžaduje v případě, že účastník řízení poukáže na předchozí relevantní rozhodnutí v obdobné věci, že tento argument bude zahrnut do odůvodnění rozhodnutí a současně bude řádně vypořádán; v opačném případě dochází k porušení práva na řádný proces.“

Co se týče odůvodnění stěžovatelem napadeného rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, tak Ústavní soud ČR avizoval, že: „požadavkům na odůvodňování rozhodnutí formulovaným Ústavním soudem nevyhovuje. Soud se dostatečně nevypořádal s odkazem stěžovatele na náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2315/15 a nereagoval ani na námitky, že soudy měly zkoumat, do jaké míry byl chodník způsobitý pro bezpečný pohyb chodců a zda vlastník učinil veškerá opatření pro zajištění bezpečné schůdnosti.“¹⁸⁹

Nejvyšší soud ČR v napadeném rozhodnutí totiž odkázal na své rozsudek ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. 31 Cdo 1621/2020, a uvedl, že jím reagoval na stěžovatelem poukazovaný Nález 2016. Nicméně podrobněji se k Nálezu 2016 nevyjádřil. „Z takto stručně pojatého odůvodnění by mohlo vyplývat, že postoj Nejvyššího soudu v napadeném rozhodnutí k otázce odpovědnosti vlastníka pozemních komunikací je s tímto nálezem v souladu. Tak tomu však není.“¹⁹⁰

¹⁸⁸ Dále též náleží Ústavního soudu ČR ze dne 4. 9. 2002, sp. zn. I. ÚS 113/02; náleží Ústavního soudu ČR ze dne 27. 3. 2012, sp. zn. IV. ÚS 3441/11; náleží Ústavního soudu ČR ze dne 26. 11. 2013, sp. zn. II. ÚS 4927/12; náleží Ústavního soudu ČR ze dne 4. 5. 2021, sp. zn. IV. ÚS 3415/20.

¹⁸⁹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 16. 6. 2022, sp. zn. I. ÚS 2853/21.

¹⁹⁰ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 16. 6. 2022, sp. zn. I. ÚS 2853/21.

Nejvyšší soud ČR tak v rozsudku sp. zn. 31 Cdo 1621/2020:

- a) nadále zakládá odpovědnost vlastníka pozemních komunikací podle ZPK pouze na existenci závady ve schůdnosti, kterou je takový nedostatek pozemní komunikace, který se vymyká jejímu stavu z hlediska stavebního, dopravně technického i z hlediska celkového působení povětrnostních vlivů a který představuje pro uživatele nenadálou a nepředvídatelnou změnu hrozící vznikem újmy (odpovědnost za závady ve schůdnosti se týká jen nepředvídatelných závad).
- b) Vedle toho se však přiklonil k závěru, že není vyloučena případná obecná odpovědnost vlastníka komunikace za konkrétní porušení povinnosti s presumovaným zaviněním, a to podle OZ. To znamená, že chodci se mohou domoci náhrady i v případě předvídatelných závad, vzniklých protiprávním jednáním či opomenutím vlastníka komunikace. ZPK „(totiž) upravuje jen objektivní odpovědnost správce komunikace za škody, jejichž příčinou byly závady ve sjízdnosti či ve schůdnosti, nikoliv obecnou odpovědnost každého za škodu vzniklou v příčinné souvislosti s porušením konkrétní právní povinnosti. Obecnou odpovědnost založenou na principu presumovaného zavinění upravuje občanský zákoník, přičemž předpoklady objektivní odpovědnosti (za výsledek) a předpoklady odpovědnosti obecné (za zaviněné porušení právní povinnosti) nejsou totožné a totožné nejsou ani podmínky, za nichž se lze odpovědnosti zprostit.“¹⁹¹

Výše citované rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR bylo napadeno ústavní stížností, která byla usnesením Ústavního soudu ČR ze dne 1. 12. 2021, sp. zn. II. ÚS 887/21, odmítnuta jako zjevně neopodstatněná. Byť se Ústavní soud ČR neztotožnil se závěry Nejvyššího soudu ČR, který setrval na tom, že odpovědnost za závady ve schůdnosti se vztahuje pouze k nepředvídatelným závadám ve schůdnosti, zdůraznil, že Nejvyšší soud ČR předmětnou věc posoudil i z hlediska obecných ustanovení o odpovědnosti v občanském zákoníku. „Ačkoliv Ústavní soud nesdílí ve všech ohledech názor Nejvyššího soudu, jak podrobně vložil v nálezu sp. zn. II. 1991/20-2 ze dne 1. 12. 2021, z ústavněprávního hlediska je tak podstatné, zda stěžovatelce nebyla upřena náhrada újmy jen proto, že mohla stav

¹⁹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. 31 Cdo 1621/2020.

*komunikace předvídat. Není přitom rozhodné, v jakém odpovědnostním režimu z hlediska podústavního práva posouzení věci proběhne.*¹⁹²

V této mnou rozebírané věci Nejvyšší soud ČR podle názoru Ústavního soudu ČR „v napadeném rozhodnutí vyšel ze závěrů publikovaných v rozhodnutí sp. zn. 31 Cdo 1621/2020, že se odpovědnost za závady ve schůdnosti vztahuje pouze k nepředvídatelným závadám ve schůdnosti, v odůvodnění rozhodnutí se však již nezabýval otázkou zkoumání podmínek vzniku odpovědnosti vlastníka komunikace ve smyslu občanského zákoníku. Tj. zejména posouzením řádného plnění povinnosti vlastníka udržovat komunikaci ve stavu umožňujícím bezpečný pohyb osob. Samozřejmě i zde bude přicházet v úvahu závěr o spoluúčasti poškozeného na vzniklé újmě, nicméně ani to, zda Nejvyšší soud posuzoval napadená rozhodnutí z tohoto úhlu pohledu a jak se případně toto posouzení odrazilo v konečném rozhodnutí, není z odůvodnění jeho rozhodnutí zřejmé.“¹⁹³

Potom, co Nejvyšší soud ČR uzavřel, že se v daném případě nejednalo o nepředvídatelnou závadu, měl dle Ústavního soudu ČR podrobit dovoláním napadená rozhodnutí přezkumu na základě obecných ustanovení o odpovědnosti za porušení povinnosti.

S ohledem na shora uvedené tak Ústavní soud ČR v nálezu ze dne 16. 6. 2022, sp. zn. I. ÚS 2853/21, rozhodl, že usnesením Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 7. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2764/2020, bylo porušeno právo stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, a tudíž předmětné usnesení zrušil. Úkolem Nejvyššího soudu ČR nyní bude posoudit celý případ znovu, přičemž je ve smyslu čl. 89 odst. 2 Ústavy vázán právním názorem vysloveným v předmětném nálezu Ústavního soudu ČR.

9.1.1. Vsuvka – překonání nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 2315/15

Na tomto místě bych se ráda blíže vyjádřila k Nálezu 2016, na který bylo v řízení odkazováno. Ústavněprávní argumentace Nálezu 2016 je totiž částečně

¹⁹² Usnesením Ústavního soudu ČR ze dne 1. 12. 2021, sp. zn. II. ÚS 887/21.

¹⁹³ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 16. 6. 2022, sp. zn. I. ÚS 2853/21.

problematická, vnitřně rozporná a omezeně aplikovatelná.¹⁹⁴ Jisté nesrozumitelnosti nálezu si všiml např. Krajský soud v Brně v rozsudku ze dne 18. 7. 2018, č. j. 44 Co 314/2018-66, v němž se zabýval obdobným případem chodce v Brně s důrazem na počínání chodce. Tento rozsudek byl podroben ústavněprávnímu přezkumu Ústavním soudem ČR, který ve svém usnesení ze dne 3. 12. 2019, sp. zn. III. ÚS 3274/18, neshledal porušení povinnosti vlastníka komunikace. Soudy zjistily, že stav komunikace, která byla zcela pokryta ledovkou, byl chodci velmi dobře znám. Za takového stavu nemohlo být pro chodce nepředvídatelné, že na takovém chodníku může dojít k uklouznutí, pádu a zranění. Ústavní soud ČR považoval za ústavně souladný závěr Městského i Krajského soudu v Brně, že odpovědnost za újmu na zdraví, kterou chodec utrpěl, nelze přičítat žalovanému v důsledku závady ve schůdnosti pozemní komunikace, ale samotnému chodci, který si nepočínal za popsaného stavu komunikace dostatečně obezřetně.

V jiném případě obecné soudy¹⁹⁵ shledaly, že poškozená žalobkyně neunesla své důkazní břemeno k tomu, že její zranění skutečně bylo způsobeno pádem na označeném chodníku ve vlastnictví obce a že byla vhodně obuta do zimní obuvi s protiskluzovou podrážkou. Tedy neprokázala, zda jí za vzniklou újmu odpovídá obec a ani to, že dostatečně usilovala o to, aby jí újma nevznikla. Jelikož se teploty pohybovaly jak v daný den, tak po několik předcházejících dnů pod bodem mrazu, mohla tak žalobkyně předvídat změnu ve schůdnosti chodníku (existence ledovky), tudíž se nejednalo o závadu ve schůdnosti. Ani Ústavní soud ČR v usnesení ze dne 10. 3. 2020, sp. zn. III. ÚS 315/20, neshledal, že by rozhodnutími obecných soudů došlo k porušení práv nebo svobod žalobkyně.

Vedle toho Nejvyšší soud ČR vydal po vyhlášení Nálezu 2016 několik rozhodnutí v této oblasti, v nichž dílčím způsobem reagoval na část Nálezu 2016 a ve vztahu k některým Nálezem 2016 zmíněným povinnostem chodce se vypořádal s řešenou situací s rozhodujícím důrazem na povinnosti chodce.¹⁹⁶

¹⁹⁴ HRNČÁŘ, Jan. „Chodníkové škody“ aneb jsou chodci cupitající ovce? *Advokátnídeník.cz* [online]. 2019, září [cit. 8. 6. 2022]. Dostupné na:

<https://advokatnidenik.cz/2019/09/23/chodnikove-skody-aneb-jsou-chodci-cupitajici-ovce/>

¹⁹⁵ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 z 8. 2. 2019, č. j. 15 C 10/2018-87, rozsudek Městského soudu v Praze z 6. 11. 2019, č. j. 62 Co 235/2019-121.

¹⁹⁶ Usnesení Nejvyšší soud ČR ze dne 29. 9. 2017, sp. zn. 25 Cdo 2487/2017; usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 8. 2018, sp. zn. 25 Cdo 5641/2016 a rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 25 Cdo 1481/2017.

Vzhledem k tomu se domnívám, že **Nález 2016 je už judikaturou částečně překonán.**

9.2. Soudní rozhodnutí č. 2 - Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 3. 2022, sp. zn. 25 Cdo 3256/2021

Dne 23. 1. 2016 utrpěla poškozená zlomeninu kotníku a holenní kosti při pádu na namrzlém a před náledím neošetřeném parkovišti u Tipsport areny a Výstaviště v Praze 7. Předmětné parkoviště je ve vlastnictví hlavního města Prahy, nicméně v době škodní události bylo na základě smlouvy č. D39/4202/03 o nájmu, správě a zajištění rekonstrukce ze dne 12. 11. 1998, ve znění dodatků č. 4 a č. 5 ze dne 16. 12. 2008 (dále jen „*nájemní smlouva*“), pronajato společností HC Sparta Praha a. s. (dále jen „*žalovaný 1*“) a spolku HC Sparta Praha, z. s. (dále jen „*žalovaný 2*“).

Podle čl. VIII nájemní smlouvy se žalovaná 1) a žalovaná 2) zavázaly zajišťovat správu pronajatých nemovitých věcí, čímž se dle nájemní smlouvy rozumělo i provádění běžné údržby předmětu nájmu a provádění běžných oprav v rozsahu uvedeném v příloze č. 4 nájemní smlouvy. V příloze č. 4 nájemní smlouvy byl pak uveden především úklid venkovních i vnitřních prostor v areálu předmětu nájmu, zimní posyp komunikací a úklid sněhu. Z čl. II nájemní smlouvy pak plynul účel nájemní smlouvy, který byl definován jako zajištění využití pronajatých nemovitostí včetně pozemku pro pořádání sportovních, kulturně společenských a obchodně společenských akcí při respektování obvyklých potřeb veřejnosti tak, aby se jich mohli účastnit diváci či návštěvníci.

V důsledku úrazu byla poškozená v pracovní neschopnosti. Žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 7 poškozená uplatňovala nárok na bolestné ve výši 66.167,50 Kč, náhradu ztráty na výdělků při pracovních neschopnostech ve výši 68.525,60 Kč a 21.194,50 Kč, náhradu nákladů souvisejících s léčbou ve výši 1.176 Kč a nákladů znaleckého posudku o určení bolestného ve výši 100 Kč.

Obvodní soud pro Prahu 7, jako soud prvního stupně, v dané věci rozhodl rozsudkem ze dne 2. 2. 2021, č. j. 12 C 131/2018-103, v němž žalované 1)

a žalované 2) uložil společně a nerozdílně nahradit poškozené částku ve výši 157.163,60 Kč s příslušenstvím, pouze co do části příslušenství žalobu zamítl vůči žalované 2), a dále uložil žalované 1) a žalované 2) společně a nerozdílně nahradit poškozené náklady řízení. Soud prvního stupně na základě provedeného dokazování uzavřel, že povrch areálu Výstaviště i přilehlého parkoviště byl zasněžený, namrzlý a nevykazoval známky zimního ošetření, přičemž poškozená přizpůsobila svůj pohyb i obuv panujícím zimním podmínkám. Výše jednotlivých nároků poškozené byla v dané věci nesporná. Nutno podotknout, že vzhledem k tomu žalovaná 1), ani žalovaná 2) nebyli vlastníkem ani správcem předmětné pozemní komunikace, nebyla podle prvostupňového soudu po právní stránce možná aplikace ZPK. Soud však shledal žalovanou 1) i žalovanou 2) odpovědnými podle § 2913 odst. 1 OZ, neboť je nájemní smlouva zavazovala k zimní údržbě předmětného parkoviště, přičemž tato údržba sloužila k ochraně zájmů třetích osob, v daném případě k ochraně poškozené. Soud prvního stupně avizoval, že odpovědnost žalované 1) i žalované 2) stojí vedle obecné odpovědnosti vlastníka či správce komunikace podle ZPK.

Proti rozsudku soudu prvního stupně bylo podáno odvolání. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 17. 6. 2021, č. j. 53 Co 126/2021-131, rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích I, II, IV a V potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud se zabýval otázkou, k čemu byla v nájemní smlouvě sjednána smluvní povinnost a komu měla zjevně sloužit, přičemž dospěl k závěru, že poškozená byla osobou, na jejíž ochraně před uklouznutím mělo hlavní město Praha (jako pronajímatel) zájem a před tímto rizikem ji chtělo ochránit. Ze znění nájemní smlouvy bylo zjevné, že právě zájem na ochraně obvyklých potřeb široké veřejnosti bezpečně projít přes pronajaté pozemky i v zimních měsících se zhoršenou schůdností byl sledován vložím dané povinnosti do nájemní smlouvy, a její konkretizace v příloze č. 4 nájemní smlouvy výslovně upravující povinnost úklidu venkovních i vnitřních prostor v areálu Výstaviště, zimní posyp komunikací a úklid sněhu představují zjevné a srozumitelné vymezení rizik.

Odvolací soud se následně ztotožnil se závěry soudu prvního, když zejména přisvědčil závěru o pasivní věcné legitimaci žalovaných, neboť odpovědnost podle OZ stojí vedle objektivní odpovědnosti podle ZPK. Nejedná se tedy

o smluvní přenesení zákonné odpovědnosti na jiného, nýbrž o důsledek porušení vlastní smluvní povinnosti ze strany žalovaných. Rovněž se odvolací soud ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že účelem sjednané povinnosti udržovat pronajaté parkoviště a provádět zimní údržbu bylo zajištění využití pronajatých nemovitostí pro pořádání sportovních, kulturních a společenských akcí při respektování obvyklých potřeb veřejnosti. V této souvislosti pak připomněl, že už při uzavírání nájemní smlouvy musí být zřejmé, že sjednaná povinnost přesahuje zájem smluvní strany a může sloužit též zájmu osoby stojící mimo smluvní závazek. Z nájemní smlouvy bylo totiž zjevné, že zájmem hlavního města Prahy byla ochrana třetích osob (mimo jiné i před úrazy způsobenými nedostatečnou zimní údržbou), přičemž nájemní smlouvy explicitně obsahovala povinnost zimního posypu komunikací a úklidu sněhu. Odvolací soud dále odmítl tvrzení žalovaných, že nebylo prokázáno porušení nájemní smlouvy a že poškozená mohla zvolit jinou bezpečnější cestu.

Rozhodnutí odvolacího soudu je tak založeno na právním závěru, že vedle speciální objektivní odpovědnosti podle ZPK, která na žalovanou 1) a žalovanou 2) nedopadá, je potřeba se zabývat otázkou jejich odpovědnosti podle obecných ustanovení OZ o náhradě škody, přičemž dospěl k závěru, že žalovaná 1) a žalovaná 2) odpovídají za porušení povinnosti z nájemní smlouvy podle § 2913 odst. 1 OZ.

Proti rozsudku odvolacího soudu pak žalovaná 1) a žalovaná 2) podaly dovolání, neboť měly za to, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá v řešení otázek, jež dosud nebyly v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešeny. A to konkrétně:

- a) zda je možné dovodit odpovědnost jedné smluvní strany vůči třetím osobám ve smyslu § 2913 odst. 1 OZ v situaci, kdy ze zákona je za schůdnost odpovědná druhá smluvní strana a výkladem smlouvy lze dovodit, že splnění povinnosti první smluvní strany slouží právě druhé smluvní straně nikoliv třetím osobám;
- b) zda lze ve smyslu § 2913 odst. 1 OZ považovat kohokoliv za osobu, v jejímž zájmu byla veřejnoprávní korporací smlouva zjevně uzavřena, neboť veřejnoprávní korporace má nepochybně zájem na ochraně třetích osob;

kdo se rozumí osobou, které zjevně slouží splnění smluvní povinnosti ve smyslu § 2913 odst. 1 OZ;

- c) zda takovou osobou může být i osoba, která se pouhou náhodou a jednorázově vyskytla ve sféře smluvních povinností a na jejíž ochraně neměla žádná ze smluvních stran zvláštní zájem a která má zároveň k dispozici jiné dostatečné prostředky ochrany.

Dovolací soud nejprve avizoval: *„Byl-li odvolacím soudem potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku ohledně částky 1.176 Kč jako náhrady nákladů dopravy, nepřesahuje tento dílčí nárok 50.000 Kč, proto je dovolání v tomto rozsahu nepřijatelné a bylo podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítnuto.“*

Podle ustálené judikatury totiž platí, že v řízení, jehož předmětem je částka složená z několika samostatných nároků, které se odvíjejí od odlišného skutkového základu, má rozhodnutí o každém z nich charakter samostatného výroku. V takovém případě, je nutné zkoumat přípustnost dovolání samostatně, a to bez ohledu na to, že tyto nároky byly uplatněny v jednom řízení a že o nich bylo rozhodnuto jedním výrokem.¹⁹⁷ Přísluší se dodat, že podle usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 6. 2018, sp. zn. 25 Cdo 1791/2018, je uvedený judikaturní závěr použitelný i po změně formulace ustanovení § 238 odst. 1 písm. c) OSŘ provedené s účinností ode dne 30. 9. 2017 zákonem č. 296/2017.

Po posouzení obsahu dovolání pak Nejvyšší soud ČR uzavřel, že dovolání je přípustné pro řešení otázky rozsahu odpovědnosti za újmu způsobenou porušením povinnosti ze smlouvy podle § 2913 odst. 1 OZ, jež dosud nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu za účinnosti nové právní úpravy v daných souvislostech řešena. Přitom dodal, že dovolání však není důvodné.

Nejvyšší soud ČR o dovolání rozhodl rozsudkem ze dne 3. 3. 2022, sp. zn. 25 Cdo 3256/2021, v němž mimo jiné uvedl: *„Způsobí-li smluvně zavázaná strana porušením povinnosti ze smlouvy škodu, vznikne poškozenému právo na její náhradu bez zřetele na škůdcovo zavinění. (...) Je totiž nutné vzít v úvahu, že*

¹⁹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 8. 2003, sp. zn. 32 Odo 747/2002, usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 2013, sp. zn. 30 Cdo 3238/2013, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 3. 2012, sp. zn. 25 Cdo 2974/2010.

ochrana třetích osob nemůže být bezbřehá. Jinak by ten, kdo uzavírá smlouvu, nemohl odhadnout rizika a promítnout je do požadavku na ekvivalentní protiplnění. Proto se vyžaduje, že souvislost s ochranou třetí osoby musí být zjevná. To znamená, že musí být zjevná pro škůdce již při uzavírání smlouvy. Taková okolnost musí být řádně prokázána a odůvodněna s důrazem na skutečnosti, z nichž musel škůdce při náležité péči předpokládat zájem druhé strany na ochraně třetího nebo blízký vztah a zájem třetího k plnění smluvené povinnosti. V případech, kdy je i při plnění závazku způsobena škoda někomu jinému bez této přímé souvislosti, např. při cestě opraváře k objednateli, se otázka, zda je k náhradě povinen, posoudí podle ustanovení o deliktní povinnosti k náhradě škody. Kdo poruší povinnost ze smlouvy, nemá možnost vyvinut se (exkulpat se) dokazováním, že škodu nezavinil, protože se při porušení takové povinnosti zavinění nezkoumá. Na škůdce dopadá tvrdší pravidlo o možnosti zprostit se (liberovat se) důkazem, že mu ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli (v teorii zpravidla charakterizovaná jako vyšší moc). V textu návrhu se vytyká porušení smluvní povinnosti jako základní a typický případ.“

Nejvyšší soud ČR se ztotožnil se závěrem odvolacího soudu, že žalovaná 1) a žalovaná 2) odpovídají za porušení povinnosti z nájemní smlouvy podle ustanovení § 2913 odst. 1 OZ. Přitom připomněl, že „*tento závěr vychází z ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu reprezentované např. rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 25 Cdo 1481/2017, podle kterého právní úprava obsažená v zákoně o pozemních komunikacích zakládá přísnou, tzv. objektivní odpovědnost vlastníka (správce) komunikace za škody, jejichž příčinou byly závady ve sjízdnosti či ve schůdnosti. Jde o odpovědnost bez ohledu na protiprávnost a zavinění, která je ovšem spojena jen s výskytem závady ve sjízdnosti či schůdnosti (...), tedy s takovým nedostatkem komunikace, který se vymyká jejímu stavu z hlediska stavebního, dopravně technického i z hlediska celkového působení povětrnostních vlivů a který představuje pro uživatele nenadálou a nepředvídatelnou změnu hrozící vznikem škody (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 25 Cdo 1713/2008). Tím není vyloučena případná obecná odpovědnost vlastníka (správce) komunikace za konkrétní porušení právní povinnosti s presumovaným zaviněním, a to podle*

obecného předpisu, jímž je občanský zákoník (...). Zkoumání podmínek obecné odpovědnosti žalovaného (porušení právní povinnosti, vznik škody a vztah příčinné souvislosti mezi nimi) proto není vyloučeno. Porušením povinnosti při péči o stav komunikace může být v těchto souvislostech buď porušení tzv. generální prevence, či porušení pravidel pro zimní ošetřování chodníků, jsou-li stanovena v normativním aktu.“¹⁹⁸

Závěrem dovolací soud odmítl námitku žalované 1) a žalované 2), že je-li možná povinnost nahradit škodu podle ZPK, nepřichází v úvahu povinnost nahradit škodu podle obecných předpisů. Odmítavý postoj dovolacího soudu byl odůvodněn tím, že „*tyto povinnosti mohou existovat vedle sebe a povinen k náhradě škody podle obecných předpisů může být nejen vlastník nebo správce komunikace, ale i subjekt, jemuž vlastník či správce přenechal pozemek s komunikací do užívání (nájmu) a dohodl s ním jeho zimní údržbu. Na tom nemění nic ani skutečnost, že kdyby žalobkyně uplatnila nárok vůči správci či vlastníku komunikace, domohla by se případně jeho náhrady podle ZPK. Volba některé z osob povinných k náhradě škody přísluší poškozenému.*“¹⁹⁹

Nadto dovolací soud upozornil, že v řízení před nalézacím soudem bylo prokázáno, že poškozená přizpůsobila svou obuv, chůzi i oblečení povětrnostním podmínkám, pohybovala se obezřetně a pomalu a v okolí nebyla bezpečnější, tedy před náledím ošetřená komunikace. Vzhledem k výše uvedeným důvodům pak dovolací soud dovolání zamítl.

9.3. Soudní rozhodnutí č. 3 - Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 11. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2840/2021

Dne 19. 12. 2016 přibližně kolem 6:10 hodin poškozená jako obvykle vyrazila ze svého domova do zaměstnání, přičemž prošla ulicí, kde scházela menší svah bez jakýchkoliv problémů, dále šla směrem k obchodnímu domu a došla až k místu, kde se chodník stýká s vjezdem na parkoviště. Nicméně v místě nájezdu pro kočárky jí pak ujela pravá noha směrem dopředu a začala padat směrem dozadu,

¹⁹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 3. 2022, sp. zn. 25 Cdo 3256/2021.

¹⁹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 3. 2022, sp. zn. 25 Cdo 3256/2021.

upadla na zadek a nohy zůstaly pod ní, tudíž dopadla na obě kolena. Nahmatala si, že má utržené obě česky. V této situaci jí pak pomohli kolemjdoucí, kteří přivolali rychlou záchranou službu, protože poškozená nemohla kvůli bolestem sama vstát. I do sanitky byla nakládána s pokrčenýma nohama, protože je nemohla narovnat.

Poškozená při pádu utrpěla taková poranění kolen, která si vyžádala nejen okamžitý převoz do nemocnice, ale i operaci, dlouhodobé léčení a rehabilitaci. Poškozená byla hospitalizována v nemocnici ode dne 19. 12. 2016 do dne 23. 12. 2016, pak byla hospitalizace z důvodu vánočních svátků přerušena a pokračovala ode dne 2. 1. 2017 do dne 6. 1. 2017. Ode dne 19. 12. 2016 do dne 2. 1. 2018 byla poškozená v pracovní neschopnosti a ode dne 3. 1. 2018 jí byl přiznán invalidní důchod pro invaliditu 3. stupně, neboť úraz zanechal trvalé následky na zdraví poškozené. Do dne 30. 4. 2017 měla poškozená aplikovány kolenní ortézy na obou dolních končetinách od třísel po kotníky a ode dne 1. 5. 2017 jí byly aplikovány krátké kolenní ortézy, kdy se již mohla pohybovat za pomoci francouzských holí, a to až do konce srpna roku 2017.

Pozemek, na němž se nacházel chodník, na kterém došlo ke škodné události, je ve vlastnictví města Benešov (dále jen „**Benešov**“). Poškozená měla za to, že Benešov odpovídá za její újmu, jejíž příčinou byla závada ve schůdnosti chodníku, neboť zanedbal své povinnosti vyplývající z ustanovení § 27 odst. 3 ZPK. A tak poškozená podala žalobu u Okresního soudu v Benešově na Benešov, jako na vlastníka předmětného chodníku, přičemž se domáhala vydání rozhodnutí, jímž by soud uložil žalovanému (tj. Benešov) povinnost zaplatit jí částku v celkové výši 2.541.154,50 Kč se zákonným úrokem z prodlení od 14. 2. 2019 do zaplacení a dále platit měsíční rentu za ztrátu na výdělku ve výši 4.721 Kč. Konkrétně poškozená požadovala na bolestném částku 39.700,50 Kč, ztížení společenského uplatnění ve výši 1.000.000 Kč, náklady spojené s péčí o zdraví ve výši 1.852 Kč, náklady na dopravu ve výši 1.878 Kč, náklady na péči v době její bezmocnosti ve výši 527.030 Kč, náhradu za ztrátu na výdělku ve výši 108.721 Kč v době pracovní neschopnosti a 61.373 Kč po skončení pracovní neschopnosti a v neposlední řadě též 800.000 Kč jakožto újmu na jejím přirozeném právu na zdraví a duševní pohodě.

Soud prvního stupně mimo jiné zjistil, že:

- a) v den škodní události bylo zataženo beze srážek, srážky byly pozorovány předcházejícího dne ve formě mrznoucího deště, mrholení a sněžení. Teplota vzduchu se pohybovala mezi $-1\text{ }^{\circ}\text{C}$ a $+2\text{ }^{\circ}\text{C}$, vál slabý vítr východních směrů bez silnějších nárazů. Celková sněhová pokrývka na místech neovlivněných lidskou činností dosahovala do výšky 1 centimetru. Místy se mohlo vyskytovat náledí nebo zmrazky. Dohlednost mohla být ovlivněna kouřem nebo mlhou;
- b) poškozená se po celou dobu snažila jít opatrně a než došla na místo škodní události, nezaznamenala žádný větší problém ve schůdnosti chodníku. Na chodníku neměla být žádná souvislá vrstva ledu a malá vrstva sněhu byla většinou umetená, či ušlapaná, jen samotné místo pádu nebylo řádně uklizeno a ošetřeno.
- c) Údržba chodníku byla totiž provedena předešlý den (tj. 18. 12. 2016) v dopoledních hodinách, poté měla být situace průběžně monitorována a k dalšímu úklidu chodníku došlo až za 5 dní, tedy dne 23. 12. 2016. Podle průběžných kontrol byl mezi provedenými zásahy dostatek prostoru pro zopakování údržby, ale stav byl po celou dobu hodnocen jako adekvátní dané situaci bez potřeby opakování zásahu. Toto potvrdil jako svědek ředitel Technických služeb s tím, že k zásahu technické služby vyjžděli dva dny před škodnou událostí a asi týden poté, neboť v mezidobí bylo zjištěno, že není žádného dalšího zásahu potřeba. Vyhodnocení, zda je třeba zásahu, či není, provádí vždy jeden technik, který kvůli tomu má službu. Ten pak namátkově kontroluje město Benešov jednak projíždkami a pochůzkami a stanovuje, zda je třeba zásahu techniky či nikoliv. Vzhledem k tomu, že technik žádné závady ve schůdnosti ani sjízdnosti neshledal, se žádné zásahy nedělaly.

V návaznosti na provedené dokazování soud prvního stupně uzavřel, že v konkrétní den a danou hodinu byl stav na chodnících ve městě stabilizovaný a schůdný. Pokud byl nějaký mimořádný stav v důsledku povětrnostních vlivů, stalo se tak den předtím a kvůli tomu též došlo k masivnímu zásahu zimní údržby v ranních a dopoledních hodinách předcházejícího dne. Vyhodnotili-li odborníci – technici Technických služeb města stav chodníků jako nezávadný, není zde

žádného důvodu předpokládat, že by jej jako závadný mohla vyhodnotit poškozená jakožto běžný chodec a neodborník. Pokud došla pěšky trasou od svého domova až do inkriminované ulice bez větších problémů a až zde z nenadání uklouzla, nelze než dojít k závěru, že závadu ve schůdnosti v podobě části kluzkého chodníku nemohla jako chodkyně předvídat při pohybu přizpůsobeném povětrnostním situacím a jejich důsledkům. Poškozená při svém pohybu použila bezpečnou zimní obuv a při posouzení trasy cesty, kterou poškozená k cestě do zaměstnání zvolila, nedospěl soud I. stupně k závěru, že by měla být nějakým způsobem mimořádně nebezpečná, či nebezpečnější než cesty jiné, spíše naopak. Po cestě nejsou žádná nebezpečná převýšení, či jiné překážky, které by v zimním období zvyšovaly riziko upadnutí, či jiné kolize. Dá se říci, že poškozená k cestě do svého zaměstnání zvolila tu nejkratší a nejbezpečnější cestu s nejmenším převýšením, která připadala v úvahu. Na druhé straně nelze uzavřít, že by Benešov udělal vše pro to, aby zajistil bezpečný pohyb chodců po komunikaci v jeho vlastnictví. Technici vyhodnotili stav komunikací jako bezzávadový, nevyžadující žádný zásah, ačkoliv, jak sami uvedli, na takový zásah měli dostatek časového prostoru.²⁰⁰

Soud prvního stupně odkázal na náleznost Ústavního soudu ČR ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 2315/15, a věc posoudil podle ustanovení § 26 odst. 7 a § 27 odst. 3 ZPK, s tím, že Benešov nesplnil svou povinnost zajistit bezpečný pohyb chodců po chodníku. A tudíž Okresní soud v Benešově, jako soud prvního stupně rozhodl mezitímním rozsudkem ze dne 17. 9. 2019, č. j. 4 C 30/2019-161, ve znění doplňujícího rozsudku ze dne 2. 7. 2020, č. j. 4 C 30/2019-225, že základ nároku poškozené na náhradu újmy je v plném rozsahu opodstatněný a o výši nároku a náhradě nákladů řízení bude rozhodnuto v konečném rozsudku.

Mezitímním rozsudkem bylo rozhodnuto proto, že bylo zřejmé, že dokazování vedené ke zjišťování o rozsahu újmy na zdraví a určování její výše, bude komplikované, časově náročné a pravděpodobně bude vyžadovat zpracování znaleckého posudku, což by v případě závěru, že Benešov za škodu neodpovídá, bylo prováděno zbytečně.

²⁰⁰ Mezitímní rozsudek Okresního soudu v Benešově ze dne 17. 9. 2019, č. j. 4 C 30/2019-161, ve znění doplňujícího rozsudku ze dne 2. 7. 2020, č.j. 4 C 30/2019-225.

Proti mezitímnímu rozsudku soudu prvního stupně Benešov podal odvolání. Nicméně Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 21. 12. 2020, č. j. 21 Co 73/2020, 21 Co 184/2020-253, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, neboť považoval odvolání za nedůvodné. V právním posouzení odvolací soud odkázal ustanovení § 26 odst. 7 a § 27 odst. 3 ZPK a souhlasil se závěrem, že Benešov nesplnil svou povinnost zajistit bezpečný pohyb chodců. Přitom dodal: „*Žalovaný jako vlastník komunikace nese odpovědnost za škody, jejichž příčinou byla závada ve schůdnosti chodníku (...). Své odpovědnosti by se totiž mohl zprostit, pouze pokud by prokázal, že nebylo v mezích jeho možností závadu odstranit, respektive u závady způsobené povětrnostní situací takovou závadu zmírnit (...). Žalovaný však netvrdí a ani neprokazuje žádnou skutečnost, která by ho zprostit odpovědnosti mohla a mohla by odůvodnit, proč k úklidu chodníku nepřistoupil a ani upozornění o neprovedené údržbě na předmětnou komunikaci neumístil. S ohledem na změnu judikatury již není podstatná ta skutečnost, zda k pádu dojde na zasněžené komunikaci nebo na zledovatělém povrchu pokrytém sněhem. V dané věci je příčinou pádu žalobkyně a vzniku škody závada ve schůdnosti, za kterou je odpovědný žalovaný, který se své odpovědnosti nezprostil.*“²⁰¹

Dále odvolací soud ani neshledal spoluúčast poškozené, která sice s ohledem na roční období měla dbát zvýšených nároků na bezpečnou chůzi, ale nemohla předvídat, že chodník nebude uklizen v určitém místě, kde náledí nebylo na první pohled patrné. Do zaměstnání přitom zvolila nejkratší a nejbezpečnější cestu, měla zimní obuv, a vynaložila tak náležitou míru opatrnosti, aby k újmě nedošlo.

Benešov se s výše uvedenými závěry odvolacího soudu nemohl ztotožnit, a tak proti rozhodnutí odvolacího soudu podal dovolání, jehož přípustnost spatřoval v řešení otázky:

- a) zda je vlastník pozemní komunikace odpovědný za předvídatelnou závadu ve schůdnosti komunikace, přitom odkázal na závěry Nejvyššího soudu ČR obsažené v rozsudku ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. 31 Cdo 1621/2020;

²⁰¹ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 21. 12. 2020, č. j. 21 Co 73/2020, 21 Co 184/2020-253.

- b) zda porušil vlastník komunikace ve smyslu ustanovení § 2910 OZ povinnost řádně pečovat o stav chodníku, pokud splnil povinnosti stanovené nařízením města Benešov č. 5/2016 a plánem údržby;
- c) zda je soud povinen při hodnocení důkazů odůvodnit, proč nevěří některým důkazům, pokud si odporují.

Nejvyšší soud ČR jako soud dovolací dovolání usnesením ze dne 24. 11. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2840/2021, odmítl pro nepřipustnost, neboť napadené rozhodnutí nebylo v rozporu s ustálenou judikaturou dovolacího soudu. Přitom dodal, že odpovědností za závadu ve schůdnosti se Nejvyšší soud ČR naposledy zabýval podrobně v rozsudku velkého senátu ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. 31 Cdo 1621/2020, na nějž ostatně Benešov odkazoval. Dovolací soud zde uzavřel, že neexistuje důvod pro odmítnutí kombinace odpovědnosti podle ZPK a obecné občanskoprávní odpovědnosti.

K tomu Nejvyšší soud ČR uvedl, že ustanovení § 27 odst. 3 ZPK zakládá zvláštní objektivní odpovědnost (odpovědnost bez ohledu na protiprávnost a zavinění) vlastníka (správce) komunikace v případě existence určité kvalifikované skutečnosti, již je v tomto případě závada ve schůdnosti. Podle § 26 odst. 7 ZPK se závadou ve schůdnosti rozumí taková změna ve schůdnosti pozemní komunikace, kterou nemůže chodec předvídat při pohybu přizpůsobeném stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu a povětrnostním situacím a jejich důsledkům. *„Jinými slovy závadou, s níž jediné se pojí objektivní odpovědnost vlastníka, je výrazně kvalitativně zhoršené místo oproti celkovému okolnímu stavu komunikace, které je pro svou povahu či umístění pro uživatele nenadálé, tj. nepředvídatelné (již z toho je zřejmá chyba v úvaze dovolatele, jestliže v první formulované právní otázce v dovolání hovoří o předvídatelné závadě ve schůdnosti). Není ovšem vyloučena ani případná obecná odpovědnost vlastníka komunikace za konkrétní porušení právní povinnosti s presumovaným zaviněním, a to podle obecného předpisu, kterým je občanský zákoník (§ 2910 OZ), neboť předpoklady obou druhů odpovědnosti se liší. V rámci obecné odpovědnosti pak bude zpravidla přicházet v úvahu porušení prevenční povinnosti (obsažené v § 2900a násl. OZ), porušení stanovených pravidel pro zimní ošetřování chodníku,*

jsou-li obsažena v normativním aktu, nebo porušení povinnosti správy komunikací (výslovně zakotvené v § 9 odst. 3 ZPK).²⁰²

Nutno podotknout, že odvolací soud ve svých úvahách poměrně nepřehledně zkombinoval předpoklady obou typů odpovědnosti, a tudíž se jeho závěry mohou jevit jako ne zcela přesné. Nicméně dovolací soud na jeho obranu uvedl, že rozhodoval ještě před vydáním sjednocujícího rozsudku Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 31 Cdo 1621/2020, a zároveň pro posouzení věci byl klíčový právní závěr o objektivní odpovědnosti Benešova za újmu vzniklou závadou ve schůdnosti, jejíž výskyt nebyl pro poškozenou předvídatelný, neboť poměrně dlouhou trasu ne zcela dokonale ošetřeného chodníku prošla bez problémů a ojedinělý zledovatělý úsek na kraji chodníku v místě sjezdu pro kočárky nebyl na první pohled patrný. Tento závěr odpovídá jak dřívější rozhodovací praxi dovolacího soudu (např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 2. 2015, sp. zn. 25 Cdo 4126/2014), tak závěrům klíčového rozsudku sp. zn. 31 Cdo 1621/2020, od jehož konkrétních poměrů se nyní posuzovaná situace odlišuje právě tím, že inkriminované místo se vymykalo celkovému stavu chodníku, neboť schůdnost krátkého úseku v místě zkosení chodníku byla výrazně zhoršená oproti jiným částem komunikace a nebyla pro chodce zjistitelná.

9.4. Praktický příklad č. 1 - „Úraz v důsledku pádu na neuklizeném a namrzlém chodníku“

Při dodržení povinnosti mlčenlivosti v druhé části této kapitoly rigorózní práce popisují a podrobně analyzují několik soudních i mimosoudních případů, s nimiž jsem se během své praxe advokátní koncipientky setkala. Účelem je zejména přiblížit předmětnou problematiku odpovědnosti obcí jako vlastníků pozemních komunikací či jiného obecního majetku a názorně vysvětlit její právní posuzování na konkrétních praktických případech. Tím by měla být mimo jiné názorně vysvětlena aplikace institutů, které byly blíže rozebírány výše.

Jedním z nejčastějších případů, se kterým se obce mohou setkávat, jsou žádosti poškozených, kteří utrpěli újmu v důsledku pádu na namrzlém chodníku

²⁰² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 11. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2840/2021.

a kteří její náhradu požadují přímo po obci, která je vlastníkem daného chodníku. Pro lepší uvedení do problematiky uvádím jeden z klasických případů. Jak už bylo nastíněno výše, účelem je především doplnění teoretického výkladu relevantních právních institutů, jako je například závada ve schůdnosti, generální prevence dle OZ či malý dopravní význam. Tím by měl být ozřejměn postup při jejich aplikaci, přičemž v této kapitole svůj teoretický výklad uvedený výše ještě doplňuji.

Právní posouzení odpovědnosti obce za újmu lze demonstrovat na poměrně obvyklém případě, kdy poškozená, která utrpěla úraz v důsledku pádu na neuklizeném a namrzlém chodníku, požadovala po obci náhradu této újmy. Poškozená tvrdila, že celý chodník byl pokryt sněhem a zmrázky, a ačkoli obecně špatnému stavu chodníků po celé obci přizpůsobila svou chůzi i obuv, uklouzla na neposypaném, zledovatělém povrchu chodníku. V důsledku tvrzené škodní události si poškozená zlomila lýtkovou kost pravé nohy. Na podporu svého tvrzení poškozená doložila lékařské zprávy.

Dále poškozená zaslala obci fotografie obuvi, již měla v době tvrzené škodní události na sobě. Z fotografií bylo naprosto zřejmé, že o adekvátní obuvi přizpůsobené stavu předmětné pozemní komunikace v zimním období nebylo možné ani uvažovat, neboť jejich dezén nebyl nijak zvlášť hluboký. A právě taková obuv má zjevnou tendenci klouzat, zejména pak na zledovatělém povrchu. Přísluší se tedy zaměřit i na obuv poškozených. Pokud by poškozená netvrdila, že měla zimní obuv, bylo by na místě si od ní vyžádat upřesňující informaci ohledně její obuvi. Smyslem je zjistit, zda se poškozená přizpůsobila povětrnostním situacím a jejich důsledkům, které panovaly v době a v místě škodní události. Navíc dle sdělení poškozené měl kolemjdoucí potíže s chůzí také, ale i přestože spěchal, tak na chodníku neupadl.

K předmětné škodní události mělo dojít dne 15. 2. 2021 v 11:50 hodin na chodníku, který je ve vlastnictví obce. Výkon správy chodníku je ve smyslu § 9 odst. 3 věty druhé ZPK zajišťován prostřednictvím správce. Co se týče klimatických podmínek, tak poškozená uvedla, že v den škodní události bylo slunečno a velmi mrazivo, přičemž dodala, že obdobné počasí mělo být

i v předchozích dnech. Z veřejně dostupných zdrojů²⁰³ bylo zjištěno, že ve dnech 13. - 15. 2. 2021 se teplota na území obce pohybovala v rozmezí od (minus) - 15,3°C do (minus) - 1,3 °C. Navíc bylo zjištěno, že:

- a) v noci ze 14. na 15. 2. 2021 byla nejmrazivější noc v celém týdnu, kdy teploty na mnoha místech v České republice klesly pod (minus) - 15 °C až (minus) - 20 °C;
- b) do 11:00 hodin dne 15. 2. 2021 platila výstraha ČHMÚ před silným mrazem;
- c) veřejnost byla prostřednictvím médií určených pro masovou komunikaci upozorněna na tvorbu ledovky a zmrazků.

Poškozená si tak musela být vědoma nízkých kolísavých teplot, z toho plynoucího vyššího rizika námrazy a obvyklých následků projevů zimního počasí na pozemních komunikacích, tj. vyšší pravděpodobnost výskytu zledovatělých ploch včetně jejich překrytí sněhem. Za takovéto situace, kdy pozemní komunikace byly namrzlé a zasněžené, nemohlo být pro poškozenou nepředvídatelné, že na chodníku může dojít k uklouznutí, pádu a zranění.

Výzvu poškozené k náhradě újmy obec postoupila k vyřízení na správce předmětného chodníku, neboť podle ustanovené § 27 odst. 6 ZPK platí: „*Je-li výkon správy pozemní komunikace zajišťován prostřednictvím správce, nahradit škodu podle odstavců 2 až 4,²⁰⁴ je povinen namísto vlastníka pozemní komunikace správce. Vlastník pozemní komunikace v takovém případě ručí za splnění povinnosti k náhradě škody.*“ Nicméně správce nárok poškozené posoudil jako neoprávněný a odmítl újmu uhradit, neboť místo škodní události nebylo zařazeno do plánu zimní údržby pozemních komunikací. V návaznosti na to poškozená zaslala obci další výzvu.

²⁰³ Jaké povětrnostní podmínky panovaly v době škodní události, je možné zjistit například z veřejně dostupného archivu počasí, který je na webových stránkách dostupných zde: <https://www.in-pocasi.cz/archiv/> nebo na webových stránkách České televize dostupných zde: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/>.

²⁰⁴ V ustanovení § 27 odst. 2 ZPK je upravena odpovědnost za škody vzniklé uživatelům pozemních komunikací, jejichž příčinou byla závada ve sjízdnosti. V ustanovení § 27 odst. 3 ZPK je upravena odpovědnost za škody vzniklé uživatelům pozemních komunikací, jejichž příčinou byla závada ve schůdnosti chodníku, místní komunikace nebo průjezdního úseku silnice. A v ustanovení § 27 odst. 4 ZPK je upravena povinnost nahradit vlastníkům sousedních nemovitostí škody, které jim vznikly v důsledku stavebního stavu nebo dopravně technického stavu těchto komunikací.

Právní zástupci obce případ právně posoudili a následně avizovali, že je možné dojít k následujícím závěrům:

a) **V daném případě se nejednalo o závadu ve schůdnosti ve smyslu ZPK.**

Předně je nutno uvést, že v takových případech je zřejmě možné vycházet z předpokladu, že předmětný chodník lze ztotožnit se zákonným pojmem místní komunikace, na něhož se vztahuje povinnost správy místní komunikace. Vzhledem k nedůslednosti právní úpravy ohledně používání a obsahového průniku právně nedefinovaného označení „*chodník*“ a právně definovaného pojmu „*místní komunikace*“ lze dovést, že i samostatný chodník podléhá povinnosti správy ve stejném rozsahu jako místní komunikace dle § 9 odst. 3 ZPK, byť to zákonodárce ve vztahu k chodníku výslovně nestanovil.

Dále je nutné zabývat se otázkou, zda se mohlo v daném případě jednat o závadu ve schůdnosti. Jak už bylo vysvětleno výše, podle ustanovení § 26 odst. 7 ZPK se závadou ve schůdnosti rozumí taková změna ve schůdnosti pozemní komunikace, kterou nemůže chodec předvídat při pohybu přizpůsobeném stavebnímu stavu, dopravně technickému stavu, povětrnostním situacím a jejich důsledkům. Konstantní judikatura²⁰⁵ za závadu ve schůdnosti považuje natolik významné změny či zhoršení schůdnosti pozemní komunikace, že chodec ani při obezřetné chůzi respektující stav pozemní komunikace či důsledky povětrnostních vlivů nemůže jejich výskyt předpokládat a účinně na ně reagovat.

Při respektování judikatury Nejvyššího soudu ČR je nutné vycházet z toho, že předpokladem objektivní odpovědnosti za újmu způsobenou závadou ve schůdnosti je pouze takový stav na pozemní komunikaci, který tvoří závadu ve schůdnosti s tím, že právě tato závada ve schůdnosti byla příčinou, popřípadě alespoň jednou z hlavních příčin vzniklé újmy. Ve smyslu usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 9. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2731/2008, je přitom třeba závadou ve schůdnosti rozumět nepředvídatelnou změnu ve schůdnosti pozemní komunikace způsobenou vnějšími vlivy. Samotná skutečnost, že kluzká pozemní

²⁰⁵ Konstantní judikaturou je zde například míněn rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 25 Cdo 1713/2008; rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 8. 2014, sp. zn. 25 Cdo 184/2013; usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 2. 2015, sp. zn. 25 Cdo 4126/2014.

komunikace nebyla v době nehody posypána, dle judikovaného názoru Nejvyššího soudu ČR totiž závadu ve schůdnosti nepředstavuje.

Nepředvídatelnost změny schůdnosti pozemní komunikace je tak definičním znakem závady ve schůdnosti, který je klíčový pro posouzení vzniku odpovědnosti za újmu. Poškozená ve výše uvedeném příkladu závadu ve schůdnosti pozemní komunikace, respektive příčinu její újmy, spatřovala v tom, že uklouzla při chůzi na neupraveném chodníku, který byl celý pokryt ledem a po kterém chodí pravidelně z práce. Z toho lze dovodit, že poškozená měla a mohla vědět, že předmětný chodník není v zimě udržován.

Vzhledem ke shora uvedenému bylo možné v souladu s konstantní judikaturní praxí Nejvyššího soudu ČR uzavřít, že „celý zledovatělý chodník“, na kterém poškozená uklouzla, nemohl představovat významnou změnu schůdnosti a nemohl být pro poškozenou ničím nečekaným či nepředvídatelným. Nejvyšší soud ČR navíc v rozsudku ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 25 Cdo 1713/2008 uzavřel, že v projednávané věci stav chodníku definiční znaky závady ve schůdnosti nenaplňoval, neboť kluzká byla v danou chvíli celá ulice, a námraza tudíž nepředstavovala takový nedostatek komunikace, jehož výskyt chodec nemohl předpokládat.

Nutno dodat, že podle rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. 31 Cdo 1621/2020, platí, že: „Závadou ve schůdnosti (sjízdnosti) může být jen takový úsek (místo) komunikace, které se svou nekvalitou vymyká obecnému stavu natolik, že jej uživatel není schopen rozlišit a upravit způsob chůze (jízdy) tomuto nenadálému nebezpečí. Závadou, s níž jedině se pojí objektivní odpovědnost vlastníka komunikace, je výrazně kvalitativně zhoršené místo oproti celkovému okolnímu stavu komunikace, které je pro svou povahu či umístění pro uživatele nenadálé, tj. nepředvídatelné (...). Bude tedy vždy povinností nalézacích soudů důsledně zkoumat všechny rozhodné okolnosti případu, tj. např. zda chodec zvolil ze všech dostupných cest tu nejbezpečnější, zda použil správnou obuv, přizpůsobil tempo své chůze stavu chodníku, zda nebyl pod vlivem alkoholu či jiných návykových látek apod. (...) Požadavek, aby s obvyklou mírou pozornosti zvážil [chodec], v jakém stavu se přibližně nachází úsek komunikace, kam hodlá vstoupit, tak nemůže být pro chodce nijak nepřiměřený, nečekaný či překvapivý.“

Nejvyšší soud ČR uzavřel: „Závadou ve schůdnosti je pak pouze místo, které se celkovému stavu komunikace a okolním poměrům vymyká svou sníženou kvalitou, v čemž je právě ona nepředvídatelnost pro chodce, který jinak volí způsob chůze přizpůsobený obecně panujícím podmínkám.“²⁰⁶

S ohledem na shora uvedené je tak možné dovozovat, že **závada ve schůdnosti nabyla příčinou újmy poškozené** a že správce, případně obec jako jeho ručitel by neodpovídali za újmu podle ustanovení § 27 ZPK. Tato odpovědnost za újmu totiž nepřipadá v úvahu, pokud újma vznikla pouhou zhoršenou schůdností, které se uživatel pozemní komunikace musí přizpůsobit.

b) Chodník byl vyloučen ze zimní údržby pozemních komunikací.

Zásadní roli v celé věci hraje skutečnost, že:

- 1) chodník, na kterém došlo ke škodní události, byl nařízením obce vyloučen ze zimní údržby komunikací;
- 2) protilehlý chodník však správce zařadil do svého plánu zimní údržby, a to do II. pořadí, přičemž v době škodní události tento správce zajišťoval jeho zimní údržbu;
- 3) poškozená pracovala nedaleko (cca 140 m) od místa tvrzené škodní události a po inkriminovaném chodníku chodila pravidelně na zastávku MHD. A tudíž je možné mít za to, že si musela být ze své zkušenosti vědoma toho, že zimní údržba v daném místě neprobíhá a že protilehlý chodník se naopak v zimě udržuje. Poškozená rovněž mohla objektivně znát obsah veřejně publikovaného nařízení, z něhož vyplývá že na předmětném chodníku zimní údržba pozemních komunikací neprobíhá.

Obec jako vlastník pozemní komunikace nemá totiž zákonnou povinnost udržovat veškeré místní komunikace schůdné.²⁰⁷ Stejně tak je naprosto nemyslitelné, aby vlastník či správce pozemní komunikace měl mít absolutní odpovědnost za jakoukoliv újmu na zdraví na místní komunikaci v zimním období. S ohledem na náročnost odstraňování následků nepříznivých klimatických

²⁰⁶ Rozsudek velkého senátu Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. 31 Cdo 1621/2020.

²⁰⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 7. 2013, sp. zn. 25 Cdo 684/2012.

podmínek (tj. technické, personální, finanční možnosti vlastníků, časové limity) zákonodárce připouští možnost některé pozemní komunikace neuklízet. A proto není samo o sobě porušením zákonné povinnosti ani obecné prevenční povinnosti zajistit schůdnost pozemních komunikací umožňující bezpečný pohyb chodců v zimním období, pokud obec předem a transparentně vyloučí ze zimní údržby komunikací ty úseky chodníků, jejichž údržbu nebude zajišťovat.

Ustanovení § 27 odst. 5 ZPK tak opravňuje obec, aby u chodníků, u nichž shledá malý dopravní význam, nezajišťovala schůdnost odstraňováním sněhu a náledí. Je tedy na uvážení obce, u kterých úseků chodníků nebude v zimním období zajišťovat zimní údržbu. Předmětný chodník nebyl pro malý dopravní význam do plánu zimní údržby komunikací zařazen. I tento důvod vede k závěru, že **obec ani správce neporušili svou zákonnou povinnost dle ZPK.**

c) Odpovědnost podle OZ také není dána.

V případě, že by se předmětná škodní událost neposuzovala podle ZPK, připadala by v úvahu dle ustálené judikatury klasifikace podle obecných ustanovení o náhradě škody, a to v důsledku porušení obecné prevenční povinnosti dle ustanovení § 2900 OZ (např. vadné provedení údržby), případně tzv. zakročovací povinnosti podle ustanovení § 2901 OZ. Jestliže by správce či obec porušili obecnou prevenční povinnost, bylo by možné uvažovat o vzniku povinnosti správce, popřípadě obce k náhradě újmy vzniklé poškozené.

OZ zakládá obecnou povinnost (tzv. generální prevenci) ukládající každému v případech, kdy to vyžadují okolnosti případu či zvyklosti soukromého života, počínat si při svém konání takovým způsobem, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.²⁰⁸ Toto ustanovení ukládá povinnost každému postupovat vzhledem ke konkrétním okolnostem tak, aby nezavdal příčinu ke vzniku újmy, a jeho použití přichází v úvahu, není-li konkrétní právní úprava vztahující se na jednání, jehož protiprávnost se posuzuje. Stejně tak vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, má povinnost zakročit na ochranu jiného každý, kdo vytvořil nebezpečnou situaci nebo kdo nad ní

²⁰⁸ Podle § 2900 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

má kontrolu, anebo odůvodňuje-li to povaha poměru mezi osobami. Stejnou povinnost má ten, kdo může podle svých možností a schopností snadno odvrátit újmu, o níž ví nebo musí vědět, že hrozící závažností zjevně převyšuje, co je třeba k zákroku vynaložit.²⁰⁹ Jednání v rozporu s těmito ustanoveními je rovněž porušením povinnosti stanovené zákonem,²¹⁰ čímž se naplňuje jeden ze základních předpokladů vzniku odpovědnosti za škodu.

Jak už bylo uvedeno výše, předmětný chodník nebyl pro malý dopravní význam zařazen do plánu zimní údržby pozemních komunikací. Z tohoto důvodu lze uzavřít, že **obec či správce neporušili ani obecné prevenční povinnosti zajistit schůdnost pozemních komunikací** umožňující bezpečný pohyb chodců v zimním období.

Výše uvedené právní závěry jsou toliko právními závěry dané obce, respektive jejích právních zástupců, které byly dovozeny při respektování relevantní právní úpravy a ustálené judikatury. Pokud by však soud v případném soudním řízení dovodil, že obec neoprávněně vyňala chodník z režimu zimní údržby pozemních komunikací, neboť chodník nemá malý dopravní význam, posuzovalo by se, zda byla příčinou újmy závada ve schůdnosti, nebo šlo o porušení povinnosti údržby pozemní komunikace či obecné prevenční povinnosti. Dle toho by se odvíjelo určení, zda je ve sporu pasivně legitimovanými obec či správce. A pokud by předmětný chodník byl vyloučen ze zimní údržby pozemních komunikací protiprávně, neboť by objektivně neměl malý komunikační význam, lze dodat, že ani s nezákonným vyřazením dopravně významné či nikoliv nevýznamné komunikace není spojen vznik povinnosti obce či správce k náhradě škody, neboť takové vyřazení pozemní komunikace ze zimní údržby samo o sobě žádnou škodu způsobit nemůže. Naopak jej lze vnímat jako varování před nebezpečím ve smyslu § 2896 OZ, dle něhož platí: „*Oznámí-li někdo, že svoji povinnost k náhradě újmy vůči jiným osobám vylučuje nebo omezuje, nepřihlíží se k tomu. Učiní-li to však ještě před vznikem újmy, může být takové oznámení posouzeno jako varování před nebezpečím.*“

²⁰⁹ Jedná se o tzv. zakročovací povinnost dle ustanovení § 2901 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

²¹⁰ Podle § 2910 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

d) **Poškozená porušila prevenční povinnosti chodce v zimním období.**

Dále je možné dojít k závěru, že stav pozemní komunikace měl a musel být poškozené velmi dobře znám. A tak si poškozená jako každý minimálně průměrně rozumný a obezřetně jednající jedinec ve smyslu § 4 OZ²¹¹ musela být vědoma skutečnosti, že za stávajících povětrnostních podmínek může být chodník namrzlý a kluzký. Z rozhodovací praxe soudů vyplývá, že pokud je chodník namrzlý, může chodec předvídat riziko pádu i úrazu. Pokud poškozená vědomě podstoupila riziko možného pádu na pozemní komunikaci, pak zřejmě neučinila vše, co by jako rozumná osoba na ochranu svých práv učinit měla, aby odvrátila jí hrozící újmu,²¹² a tudíž nejednala jako obezřetně se pohybující chodec.

Jestliže se poškozená rozhodla na takovou pozemní komunikaci vstoupit, vzala na sebe riziko, že může dojít k uklouznutí, pádu a zranění. A když se tak skutečně stalo, nemůže odpovědnost za újmu přičítat vlastníku dané pozemní komunikace, tj. zde obci ani jejímu správci. V počínání poškozené tak lze shledávat **porušení tzv. prevenční, respektive zakročovací povinnosti chodce v zimním období**. Nutno dodat, že v takovém případě však nejde o protiprávní jednání v podobě porušení jakékoliv, zejména prevenční povinnosti poškozené, neboť je zcela na jejím uvážení, jak nakládá se svým zdravím, zda proti jí hrozící újmě zakročí, nebo ponese zákonem stanovené následky své nečinnosti. Neodvrácení je tak v rovině přičitatelnosti vlastního jednání za spoluzpůsobení újmy. Ustanovení § 2903 OZ neobsahuje povinnost poškozené zakročit, nýbrž se zde konstatuje následek toho, když někdo nezakročí vůči jemu hrozící újmě. Poškozená tak nese ze svého, čemu mohla zabránit. Na uvedené pravidlo pak navazuje ustanovení § 2918 OZ o **spoluúčasti poškozené** na vzniklé újmě.

S ohledem na výše uvedené je tak možné usuzovat, že poškozená nese následky své nečinnosti. A tudíž je pak možné dojít k závěru, že je na místě snížit předpokládaný rozsah povinnosti hypoteticky uvažovaného škůdce (tj. obec či správce) k náhradě újmy o 100 % (pokud by přicházela v úvahu); obec, jako

²¹¹ Podle § 4 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník platí: „*Má se za to, že každá svéprávná osoba má rozum průměrného člověka i schopnost užívat jej s běžnou péčí a opatrností a že to každý od ní může v právním styku důvodně očekávat.*“

²¹² Podle § 2903 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník platí: „*Nezakročí-li ten, komu újma hrozí, k jejímu odvrácení způsobem přiměřeným okolnostem, nese ze svého, čemu mohl zabránit.*“

vlastník dané pozemní komunikace, nebo její správce, by tak zřejmě neměli být povinni k náhradě tvrzené újmy.

Po zhodnocení všech relevantních skutečností je možné v tomto případě uzavřít, že:

- 1) **závada ve schůdnosti** ve smyslu ustanovení § 26 odst. 7 ZPK **by neměla být příčinou újmy poškozené** a že správce, případně obec (jako jeho ručitel) by neměli odpovídat za škodu podle ustanovení § 27 ZPK. Tato odpovědnost za škodu totiž nepřipadá v úvahu, pokud újma vznikla pouhou zhoršenou schůdností, které se uživatel pozemní komunikace musí přizpůsobit;
- 2) odpovědnost za škodu na straně obce či správce by spíše neměla být dána, neboť **obce ani správce neporušili žádnou zákonnou povinnost**, a to ani povinnost správy pozemních komunikací podle ustanovení § 9 odst. 3 ZPK²¹³, případně ani povinnost tzv. generální prevence podle § 2900 – 2901 OZ;
- 3) existují zde významné okolnosti na straně poškozené (tj. povědomí poškozené o místě samém a o teplotách pohybujících se pod bodem mrazu), které ve svém důsledku snižují předpokládaný rozsah povinnosti hypoteticky uvažovaného škůdce (obec, případně správce) k náhradě újmy o 100 %.

Za zásadní v celé věci je především nutné považovat skutečnost, že chodník, na kterém došlo ke škodní události, byl vyloučen ze zimní údržby pozemních komunikací, přičemž protilehlý chodník byl zařazen do plánu zimní údržby správce, a to do II. pořadí. Je tak možné s vysokou pravděpodobností uzavřít, že ze strany obce ani správce zde nedošlo k porušení zákonné povinnosti ani obecné prevenční povinnosti zajistit schůdnost pozemních komunikací umožňující bezpečný pohyb chodců v zimním období.

Nicméně tento závěr je dovozen z relevantní právní úpravy a soudní judikatury, přičemž není vyloučen případný jiný závěr obecných soudů ČR, pokud

²¹³ Podle § 9 odst. 3 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích platí: „*Vlastník dálnice, silnice nebo místní komunikace je povinen vykonávat její správu zahrnující zejména její pravidelné a mimořádné prohlídky, údržbu a opravy. Výkon správy může vlastník dálnice, silnice nebo místní komunikace zajišťovat prostřednictvím správce, (...).*“

by se poškozená v důsledku zamítnutí vzneseného nároku obrátila na příslušný soud. Pokud by soud v případném soudním řízení dovedl, že obec neoprávněně vyňala chodník z režimu zimní údržby pozemních komunikací, jelikož chodník by dle názoru příslušného soudu neměl malý dopravní význam, posuzovalo by se vedle jiných skutečností, kdo je správcem pozemní komunikace, a dále zda byla příčinou škody závada ve schůdnosti či šlo o porušení povinnosti údržby pozemní komunikace. Podle toho by se odvíjelo určení, zda je ve sporu pasivně legitimovaným obec, či správce.

9.5. Praktický příklad č. 2 - „Úraz v důsledku pádu na nerovnosti chodníku“

Další výklad bych ráda ukázala na případu poškozené, která utrpěla úraz v důsledku pádu na nerovnosti chodníku, když venčila psa v okolí svého bydliště, tedy v místě, kudy chodí skoro každý den, přičemž takových nerovností bylo na daném chodníku mnohem více. Poškozená si v důsledku toho přivodila úraz hlavy, ruky a nohy, což doložila fotografiemi a lékařskou zprávou. K předmětné škodní události mělo dojít dne 21. 4. 2020 v čase mezi 9:00 – 10:00 hodin na chodníku, který je ve vlastnictví obce. Dílčími činnostmi v rámci správy chodníku byl dle ustanovení § 9 odst. 3 věty třetí ZPK pověřen **dílčí správce**, a to na základě mandátní smlouvy o správě pozemků.

Co se týče klimatických podmínek, tak podle vyjádření poškozené byla dobrá viditelnost i povětrnostní podmínky. To potvrdilo i následné zjištění. V den škodní události vyšlo slunce v 5:49 hodin, tudíž kolem 9:00 hod. byla viditelnost objektivně dobrá. I počasí bylo obvyklé, bez jakýchkoliv výkyvů či projevů, které by mohly mít za následek zhoršení vnímání obvykle se chovajícího chodce.

Na základě právní analýzy případu je pak možné dojít k následujícím závěrům:

a) **Nejednalo se o závadu ve schůdnosti podle ZPK.**

I zde je třeba vycházet z předpokladu, že předmětný chodník lze ztotožnit se zákonným pojmem místní komunikace, na níž se vztahuje povinnost správy

místní komunikace. Na tento případ lze aplikovat ustanovení § 27 odst. 1 ZPK, dle kterého uživatelé chodníku nemají nárok na náhradu škody, která jim vznikla ze stavebního stavu nebo dopravně technického stavu této pozemní komunikace, neboť podle § 19 odst. 1 věty druhé ZPK mají povinnost se těmto stavům přizpůsobit. Stavebním stavem místní komunikace se rozumí jejich kvalita, stupeň opotřebení povrchu, podélné nebo příčné vlny, výtluky, které nelze odstranit běžnou údržbou (např. nějakým úklidem), nebo únosnost vozovky.²¹⁴

Z doložených podkladů navíc vyplývá, že poškozená venčila psa. Na základě toho je možné uvažovat o tom, že poškozená nemusela věnovat značnou pozornost stavu chodníku. A to například proto, že se soustředila na hlídání psa a nerovnosti na povrchu chodníku si nevšimla. Kdyby tak učinila, mohla na výmol včas zareagovat, vyhnout se mu, a tím zamezit vzniklé újmě.

Tudíž je namístě učinit závěr, že poškozená se předmětnému narušení chodníku měla a mohla přizpůsobit, zejména za situace, kdy zde chodí skoro každý den. Stavební stav chodníku jí musel být znám a mohla či měla výmol bez větší námahy obejít, což bylo objektivně bez obtíží možné, případně mohla zvolit jinou bezpečnější cestu bez výmolů. Dodávám, že tato úvaha o nedostatečné pozornosti poškozené je založena toliko na prohlášení poškozené, a tudíž je tento závěr učiněn pouze jako pravděpodobnostní.

Navíc je třeba zohlednit rozhodovací praxi Nejvyššího soudu ČR, ze které vyplývá, že závadou, s níž jediné se pojí objektivní odpovědnost vlastníka pozemní komunikace, je výrazně kvalitativně zhoršené místo oproti celkovému okolnímu stavu pozemní komunikace, které je pro svou povahu či umístění pro uživatele nepředvídatelné. Přitom poškozená sama uvedla, že: *„nerovnosti je na chodníku více.“*

S ohledem na shora uvedené je tak možné uzavřít, že i v tomto případě **pravděpodobně nešlo o závadu ve schůdnosti** ve smyslu ustanovení § 26 odst. 7 ZPK. A tudíž by obec ani dílčí správce neměli být odpovědní za škodu. Tím samozřejmě není vyloučen případný jiný právní závěr obecných soudů ČR, pokud

²¹⁴ Podle § 26 odst. 3 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích.

by se poškozená v důsledku zamítnutí vzneseného nároku obrátila na příslušný soud.

b) Poškozená nese následky své nečinnosti.

Při posuzování otázky, zda poškozená újmu spoluzpůsobila, je třeba zohlednit zejména následující okolnosti:

- 1) Nejednalo se o výmol, který by bylo možné odstranit běžnou údržbou, nýbrž jen opravou chodníku;
- 2) Poškozená má bydliště nedaleko (cca 40 m) od místa škodní události a stejnou cestou prošla mnohokrát, aniž by si způsobila úraz;
- 3) Předmětný chodník svou šířkou umožňuje chodcům se danému výmolu vyhnout, navíc poškozená měla k dispozici jiné alternativní cesty;
- 4) Poškozená se s nejvyšší pravděpodobností nechovala dostatečně obezřetně a nevěnovala potřebnou pozornost stavu chodníku;

Výše uvedené skutečnosti svědčí v neprospěch poškozené, neboť jí měl a musel být stav předmětného chodníku znám z minulosti. Při obvyklé pozornosti očekávané od chodce by zjevně viditelný výmol zaregistrovala a vyhnula se mu. Tudíž lze dovodit, že se jednalo o situaci nijak nečekanou. Poškozená se místu měla a mohla vyhnout a zvolit jinou cestou. A jelikož tak neučinila, lze v tomto shledávat rizikové počínání, jímž neodůvodněně vystavila sebe riziku vzniku újmy.

Dané riziko by bylo podstatně eliminováno či vyloučeno, pokud by se poškozená přizpůsobila danému stavebnímu stavu na chodníku či by zvolila jinou cestu. A tím by proti svému ohrožení zakročila způsobem přiměřeným okolnostem ve smyslu § 2903 OZ. Jak už bylo vysvětleno výše, ani v tomto případě nejde o protiprávní jednání v podobě porušení jakékoliv povinnosti ze strany poškozené, neboť je zcela na jejím uvážení, jak nakládá se svým zdravím, zda proti jí hrozící újmě zakročí nebo ponese zákonem stanovené následky své nečinnosti. Za daných podmínek je možné učinit právní závěr, že poškozená nese ze svého, čemu mohla zabránit. Na toto pravidlo navazuje ustanovení § 2918 OZ o **spoluúčasti poškozené** na vzniklé újmě.

S ohledem na předpokládaný průběh škodní události bylo možné uzavřít, že odpovědnost za škodu na straně obce není dána. Jednalo se totiž o nemajetkovou

újmou, která poškozené vznikla ze stavebního stavu místní komunikace, s jejímž vznikem není spojena povinnost vlastníka k její náhradě ve prospěch poškozené.²¹⁵

Uvedený závěr však není kategorický a připouští i dílčí modifikaci v neprospěch obce, jako vlastníka dané místní komunikace, jejímž výsledkem by mohl být i právní závěr o existenci závady ve schůdnosti a s tím spojené odpovědnosti obce za škodu a související náhrady škody, která by pravděpodobně mohla být poměrně snížena v důsledku účasti poškozené na škodlivém následku.

9.6. Praktický příklad č. 3 - „Škoda na vozidle způsobená v důsledku pádu dopravní značky“

Další případ, v němž bych ráda ukázala praktickou aplikaci jednotlivých relevantních institutů včetně jejich odborného výkladu, je případ poškozeného, kterému byla způsobena škoda na vozidle, a to v důsledku pádu vyvrácené dopravní značky B 29 „zákaz stání“. Ke škodní události mělo dojít dne 20. 3. 2019 v 17:10 hodin na pozemní komunikaci, jejímž vlastníkem je obec. Výkonem činností v rámci správy předmětné pozemní komunikace je dle § 9 odst. 3 věty ZPK pověřen správce.

Poškozený tvrdil, že ke škodní události došlo poté, co rychlostí cca 30 km/h projížděl po pozemní komunikaci. Při průjezdu zatáčkou se měla ozvat rána a poté mělo následovat tříštění skla z pravého zadního okna vozidla. Poškozený údajně zastavil a zjistil, že za vozidlem leží spadlá značka. Dodávám, že poškozený mimo jiné uvedl: „*spadla vyvrácená dopravní značka*“. Od počátku tak nebylo zřejmé, zda značka již byla vyvrácená a následně spadla nebo zda před tvrzeným pádem byla v bezvadném stavu. Nadto bylo zjištěno, že v ulici, kde došlo ke škodní události, probíhala na podzim roku 2017 stavba bytového domu a celá ulice včetně chodníku, na němž dopravní značka stála, byla rozkopaná. Tudíž se dalo předpokládat, že s dopravní značkou bylo manipulováno.

Na místo škodní události byl přivolán technik správce, který uznal závadu na dopravním zařízení. Poškozený následně požadoval náhradu škody po správci.

²¹⁵ Dle § 27 odst. 1 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích.

Ten mu však odmítl škodu uhradit, neboť měl za to, že dopravní značka nespadá do jeho správy. Následně se poškozený obrátil na obec, která má předmětnou pozemní komunikaci ve svém vlastnictví.

Poškozený toliko uváděl, že ve dnech 18. až 20. 3. 2019 mělo být „*polojasno, jasno, zataženo, cca 2 - 6°C.*“ Podle dalšího zjištění měl dne 20. 3. 2019, tedy v den škodní události, foukat slabý až čerstvý vítr, neboť rychlost větru, která byla v tento den (před 15:00) naměřena cca 5,8 km od místa škodní události, činila 14 - 29 km/h, což dle Beaufortovy stupnice způsobuje pouhé ohýbání malých stromků. Od 15:00 do 18:00 hodin²¹⁶ byly zaznamenány nárazy větru o rychlosti 47 km/h, což je dle Beaufortovy stupnice silný vítr, který je způsobitelný pohybovat silnějšími větvemi.

V rámci podrobné analýzy případu je pak možné dovodit:

a) Svislá dopravní značka je součástí pozemní komunikace

ZPK stanovuje podrobný výčet součástí pozemních komunikací, a tím výslovně stanovuje vlastníku, případně správci dané pozemní komunikace, o co všechno je povinen pečovat. Ve smyslu ustanovení § 12 odst. 1 písm. d) ZPK je součástí pozemní komunikace i svislá dopravní značka. Svislé dopravní značky se tedy po jejich faktickém umístění stávají majetkem vlastníka příslušné pozemní komunikace, který má povinnost o ně pečovat, případně je svěřit do správy správci.

b) Odpovědnost podle ZPK je dána, neboť pád svislé značky na vozidlo jedoucí po pozemní komunikaci může představovat závadu ve sjízdnosti.

Škodní událost spočívající v popsaném poškození vozidla pádem svislé dopravní značky lze s větší pravděpodobností kvalifikovat jako závadu ve sjízdnosti. Podle ustanovení § 26 odst. 6 ZPK se závadou ve sjízdnosti pro účely tohoto zákona totiž rozumí taková změna ve sjízdnosti dálnice, silnice nebo místní komunikace, kterou nemůže řidič vozidla předvídat při pohybu vozidla přizpůsobeném stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu těchto pozemních komunikací a povětrnostním situacím a jejich důsledkům.

²¹⁶ Ke škodní události mělo dojít v 17:10 hodin.

Zásadně je třeba vycházet z toho, že objektivní odpovědnost správce pozemní komunikace za škody způsobené závadou ve sjízdnosti podle silničního zákona je spojována s takovým stavem na vozovce, kdy významná změna či zhoršení sjízdnosti pozemní komunikace, která je sice odstranitelná běžnou údržbou, avšak svým charakterem se natolik vymyká stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu pozemní komunikace a povětrnostním vlivům, že řidič ani při obezřetné jízdě respektující stav komunikace či případné důsledky povětrnostních vlivů nemůže její výskyt předpokládat a účinně reagovat při řízení tak, aby závada neovlivnila jeho jízdu a nevznikla tím škoda. Rozhodnutí o této odpovědnosti závisí především na zjištění stavu vozovky v době a v místě nehody. A též na posouzení, zda konkrétní zjištěné skutečnosti odpovídají pojmu závady ve sjízdnosti.²¹⁷

Z rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 2. 2017, sp. zn. 25 Cdo 4605/2015, mimo jiné vyplývá: *„Strom, který pádem z místa mimo komunikaci zasáhl po vozovce jedoucí vozidlo a poškodil jej, nesouvisí se stavebním nebo dopravně technickým stavem pozemní komunikace a není ani závadou ve sjízdnosti, která by zakládala objektivní odpovědnost vlastníka komunikace.“* Ve skutkově obdobném případě Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 26. 1. 2016, sp. zn. 25 Cdo 134/2014, uvedl *„kamení náhle padající ze skalního masivu přilehlého k silnici a zasahující jedoucí vozidlo za situace, kdy řidič ani při pohybu přizpůsobeném stavebnímu a dopravně technickému stavu silnice nemohl pád kamení na své vozidlo předvídat nebo na něj účinně reagovat, nepředstavuje závadu ve sjízdnosti (...). Kámen padající z místa mimo komunikaci, který poškodí vozidlo, nelze označit za závadu ve sjízdnosti, za níž by vlastník komunikace odpovídal podle § 27 odst. 2 silničního zákona, jež by byla příčinou škody vzniklé na vozidle“.*

Na základě výše uvedených závěrů ustálené judikatury je možné *a contrario* dovodit, že svíslou dopravní značku, která:

- 1) stojí na pozemní komunikaci, tedy nestojí v místě mimo pozemní komunikaci, je její součástí ve smyslu ustanovení § 12 odst. 1 písm. d) ZPK;

²¹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 7. 2006, sp. zn. 25 Cdo 1257/2005.

- 2) náhle spadla na silnici a zasáhla jedoucí vozidlo, přičemž její pád nijak nesouvisel se stavebním ani dopravně technickým stavem pozemní komunikace, a poškozený ani při pohybu přizpůsobeném stavebnímu a dopravně technickému stavu silnice nemohl pád značky na své vozidlo předvídat nebo na něj účinně reagovat;

lze po jejím pádu na vozidlo **považovat za závadu ve sjízdnosti** ve smyslu ustanovení § 26 odst. 6 ZPK.

Navíc v daném případě nebyly známy žádné okolnosti na straně poškozeného, následkem kterých by škoda vznikla či se zvětšila a které by odůvodňovaly snížení povinnosti škůdce (tj. správce, případně obce) hradit škodu ve smyslu ustanovení § 2918 OZ. A to ani porušení některé z povinností podle ustanovení § 4 zákona o silničním provozu či podle ustanovení § 19 ZPK. Nebyly známy ani informace o nějakém dílčím předchozím poškození vozidla, které by mohlo mít negativní vliv na vznik škody.

Rovněž z dostupných podkladů a informací nevyplývaly žádné okolnosti, které by mohly představovat zákonný důvod vedoucí ke zproštění povinnosti správce, popřípadě obce k náhradě škody. Například liberační důvod v podobě povětrnostních podmínek by přicházel v úvahu pouze, pokud by foukala vichřice, tedy vítr o rychlosti minimálně 75 km/h. Aby pak bylo možné liberační důvod aplikovat, musel by správce, popřípadě obec prokázat, že nebylo v mezích jejich možností tuto závadu odstranit ani na ni předepsaným způsobem upozornit.

S ohledem na shora uvedené tak je možné uzavřít, že **pád svislé značky na vozidlo jedoucí po pozemní komunikaci je závadou ve sjízdnosti**. Jedná se tak o zákonem kvalifikovanou skutečnost podle ustanovení § 27 odst. 2 ZPK, která byla příčinou vzniku škody a k jejíž náhradě by měl být ve smyslu ustanovení § 27 odst. 6 povinen správce.

c) **Odpovědnost podle OZ by mohla být též dána**

Jestliže by se na danou škodní událost neaplikovala ustanovení ZPK, připadala by v úvahu dle ustálené judikatury klasifikace podle ustanovení občanského zákoníku upravující obecnou odpovědnost.

V případech, kdy věc spadne sama od sebe, je nutné odpovědnost vlastníka či správce posuzovat podle ustanovení § 2937 odst. 1 věty první OZ, jež stanovuje: „*Způsobí-li škodu věc sama od sebe, nahradí škodu ten, kdo nad věcí měl mít dohled; nelze-li takovou osobu jinak určit, platí, že jí je vlastník věci.*“ Toto ustanovení se aplikuje v případech, kdy pád věci (např. dopravní značky, větve stromu) má původ ve vnitřní příčině, tedy v povaze samotné věci spočívající v jejích vlastnostech (např. velikost, hmotnost, křehkost, menší odolnost), přičemž zde absentuje bezprostřední vnější podnět.

K tomu odborná literatura²¹⁸ uvádí: „*věc sice nemusí být vadná, ale též se nevylučuje, že věc vadou trpí. Důležité je, že poškozený případně nemusí prokazovat vadnost věci (...), nezáleží tedy na tom, že zvláštní povahu věci vyvolala její vada. (...) Není rozhodné, že při obvyklém průběhu takové účinky nenastávají.*“ Je tedy bezpředmětné, zda dopravní značka před tvrzeným pádem byla již vyvrácená a následně spadla či se vyvrátila až v okamžiku svého pádu.

Za předpokladu, že v den tvrzené škodní události nárazy větru o rychlosti 47 km/h způsobovaly podle Beaufortovy stupnice pohyby silnějšími větvemi, lze dojít k dílčímu závěru, že předmětná dopravní značka spíše nespadla vlivem bezprostředních vnějších podnětů (tj. povětrnostních podmínek), nýbrž **spadla sama od sebe**. Za takové situace je možné uvažovat o aplikaci ustanovení § 2937 OZ.

Z dikce ustanovení § 2937 OZ vyplývá, že osobou odpovědnou, a tudíž i povinnou k náhradě škody je především ten, „*kdo měl mít nad věcí dohled*“. Tedy ten, kdo měl v době škodní události věc ve své faktické moci a měl nad věcí kontrolu. Předmětné ustanovení zakládá nevyvratitelnou právní domněnku, že nelze-li takovou osobu určit, je jí vlastník věci. Jinými slovy řečeno, v případě, kdy vlastník věci (tj. obec jako vlastník pozemní komunikace, jejíž součástí je dopravní značka) neprokáže, že v době vzniku újmy tu byla jiná konkrétní osoba, která měla mít nad věcí dohled (tj. správce pozemní komunikace), vznikne mu povinnost nahradit vzniklou újmu. Dodávám, že této povinnosti se nelze zprostit tím, že by

²¹⁸ HULMÁK, Milan, a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck. 2014, s. 1639–1643.

vlastník věci prokázal, že v době, kdy došlo ke škodní události, neměl věc ve své moci nebo že z jiných důvodů nemohl dohled nad ní vykonávat.

Dále pak ustanovení § 2937 odst. 1 věta druhá OZ dále stanovuje: „*Kdo prokáže, že náležitý dohled nezanedbal, zprostit se povinnosti k náhradě.*“ Osoba k náhradě újmy povinná se povinnosti k náhradě může zprostit, pokud prokáže, že nad věcí nezanedbala náležitý dohled. Jaký dohled lze považovat za náležitý, však nezávisí na schopnostech či možnostech osoby dohledem povinné či vlastníka věci, ale na objektivních okolnostech případu, zejména na povaze věci, kterou byla újma způsobena, na tom, k jakému účelu sloužila, kde, jak a jakým způsobem byla používána. Nepůjde tu o maximální možnou kontrolu nad věcí, ale o takový dohled, který lze s ohledem na povahu věci a všechny okolnosti případu rozumně požadovat od průměrně rozumného člověka běžně pečlivého a opatrného ve smyslu ustanovení § 4 OZ.

Vlastník či správce tedy nemají absolutní povinnost počínat si tak, aby za všech okolností byla vyloučena možnost pádu dopravní značky, nýbrž jsou povinni postupovat při správě majetku natolik obezřetně, jak lze vzhledem ke konkrétní situaci na něm rozumně požadovat.²¹⁹

V daném případě byla způsobena škoda na jedoucím vozidle v důsledku pádu svislé dopravní značky stojící na pozemní komunikaci ve vlastnictví obce, která byla svěřena správci do správy. A vzhledem k tomu, že správce měl nad předmětnou pozemní komunikací, jakož i nad dopravní značkou dohled, měl by být osobou odpovědnou ve smyslu ustanovení § 2937 OZ.

Mám za to, že správce měl být v péči o dopravní značku důkladnější, zajistit dostatečně účinná preventivních opatření a nikoli popírat svou povinnost péče, natož odmítat případnou odpovědnost za škodu s tím, že dopravní značka nespadá do jeho správy. Za této situace by se tak ze strany správce mohlo pravděpodobně jednat o porušení prevenční povinnosti v podobě očekávaného dohledu a včasného zákroku odpovídajícího výsledků dohledu.

Po zhodnocení dostupných podkladů a informací a s ohledem na předpokládaný průběh škodní události je možné uzavřít, že se zde *spíše jednalo*

²¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 12. 2013, sp. zn. 25 Cdo 2508/2012.

o závalu ve sjízdnosti ve smyslu ustanovení § 26 odst. 6 ZPK, k jejíž náhradě by měl být dle ustanovení § 27 odst. 2 a odst. 6 ZPK povinen správce.

Domnívám se, že povinnost k náhradě škody na straně správce by spíše byla dána, neboť správce zřejmě neprovedl opatření zamezující či snižující možnost vzniku újmy pádem dopravní značky na jedoucí vozidlo, a tudíž by měl být podle ZPK, případně podle ustanovení § 2937 odst. 1 OZ povinen k náhradě újmy.

9.7. Praktický příklad č. 4 - „Škoda na vozidle v důsledku pádu větve ze stromu“

Velmi často se obce mohou setkávat také s žádostmi o náhradu újmy poškozených, kterým byla způsobena újma v důsledku pádu stromu či větve ze stromu, který vyrůstá na pozemku obce. Právní posouzení odpovědnosti za takovou újmu lze demonstrovat na případu poškozené, které byla způsobena škoda na vozidle v důsledku pádu větve ze stromu vyrůstajícího v obecní oboře, tedy na pozemku, jehož vlastníkem a správcem je právě obec.

Poškozená zaparkovala své vozidlo před svým domem na pozemní komunikaci, která je též ve vlastnictví obce. Ke škodní události mělo dojít dne 24. 6. 2020 cca v 21:15 hodin, přičemž dle vyjádření poškozené měla okolo 21:00 hodiny začít venku bouřka a chvíli poté, co se z venku ozvala rána, ji policie informovala o rozbitém předním skle vozidla. Bližší informaci ohledně počasí však poškozená neposkytla a odkázala právní zástupce na ČHMÚ. K prokázání výše náhrady škody za poškozené vozidlo poškozená doložila daňový doklad – fakturu vystavenou automobilovým servisem a po obci požadovala proplacení opravy předního skla vozidla.

V takovýchto případech je nejprve nutné zjistit, jaké povětrnostní podmínky panovaly v době škodní události. Z veřejně dostupných zdrojů bylo zjištěno, že měl foukat prudký až bouřlivý vítr, neboť nárazy větru, které byly zaznamenány na meteostanici vzdálené přibližně 8 km od škodní události, jejímž provozovatelem

je ČHMÚ, dosahovaly rychlosti 58 - 68 km/h. Podle Beaufortovy stupnice²²⁰ vítr o takové rychlosti způsobuje lámání větví. Nicméně je možné předpokládat, že přímo v místě škodní události mohla být rychlost větru mnohem vyšší. ČHMÚ totiž vydal výstrahu, v níž upozorňoval veřejnost, že na území dané obce se očekává výskyt velmi silných bouřek, ve kterých se může lokálně vyskytnout přívalový déšť s úhrny kolem 50 mm, nárazy větru kolem 90 km/h a kroupy. Veřejnost tedy byla ve veřejných sdělovacích prostředcích upozorňována na silné nárazy větru, které obvykle způsobují lámání větví a vyvracení stromů, s tím že lze očekávat škody na majetku.

V rámci právního posouzení případu lze dojít k následujícím závěrům:

a) **Odpovědnost podle ZPK se zde neaplikuje.**

Škodní událost spočívající v popsaném poškození stojícího vozidla pádem větve ze stromu, jenž vyrůstá mimo pozemní komunikaci, není možné kvalifikovat jako závadu ve sjízdnosti. Dle § 26 odst. 6 ZPK se *„závadou ve sjízdnosti pro účely tohoto zákona rozumí taková změna ve sjízdnosti dálnice, silnice nebo místní komunikace, kterou nemůže řidič vozidla předvídat při pohybu vozidla přizpůsobeném stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu těchto pozemních komunikací a povětrnostním situacím a jejich důsledkům.“*

Z rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 2. 2017, sp. zn. 25 Cdo 4605/2015, mimo jiné vyplývá: *„Strom, který pádem z místa mimo komunikaci zasáhl po vozovce jedoucí vozidlo a poškodil jej, nesouvisí se stavebním nebo dopravně technickým stavem pozemní komunikace a není ani závadou ve sjízdnosti, která by zakládala objektivní odpovědnost vlastníka komunikace.“* Ve skutkově obdobném případě Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 26. 1. 2016, sp. zn. 25 Cdo 134/2014, uvedl *„kamení náhle padající ze skalního masivu přilehlého k silnici a zasahující jedoucí vozidlo za situace, kdy řidič ani při pohybu přizpůsobeném stavebnímu a dopravně technickému stavu silnice nemohl pád kamení na své vozidlo předvídat nebo na něj účinně reagovat, nepředstavuje závadu ve sjízdnosti (...). Kámen padající z místa mimo komunikaci, který poškodí vozidlo,*

²²⁰ **Beaufortova stupnice**, která byla vytvořena počátkem 19. století kontradmirálem Francisem Beaufortem, slouží k odhadu rychlosti větru podle jeho snadno pozorovatelných projevů na moři nebo na souši.

nelze označit za závadu ve sjízdnosti, za niž by vlastník komunikace odpovídal podle § 27 odst. 2 silničního zákona, jež by byla příčinou škody vzniklé na vozidle“.

Při řešení otázky aplikace relevantní právní úpravy, je tedy zásadně třeba vycházet ze skutečnosti, že vozidlo stálo (nepohybovalo se po pozemní komunikaci) a strom vyrůstal v místě mimo předmětnou pozemní komunikaci, a tudíž se předmětná škodní událost **neбудe posuzovat dle ZPK**.

b) Aplikace odpovědnosti podle OZ

Jestliže se daná škodní událost neposuzuje dle ZPK, připadá v úvahu dle ustálené judikatury klasifikace podle ustanovení OZ upravující obecnou odpovědnost.

1) Větev spadla vlivem povětrnostních podmínek

V případech, kdy spadne strom či větev na majetek jiného a v důsledku toho vznikne újma, je zapotřebí zkoumat příčinu takového pádu. Pokud by větev spadla výlučně vlivem povětrnostních podmínek, je na místě posuzovat odpovědnost vlastníka či správce pozemku dle ustanovení § 2900 – § 2902 OZ upravující obecnou prevenci. Pokud by však větev spadla sama od sebe, je nutné aplikovat ustanovení § 2937 odst. 1 věta první OZ.

Za předpokladu, že v den tvrzené škodní události mohl v některých obecních lokalitách foukat vítr až o rychlosti 58 - 68 km/h, lze s nejvyšší pravděpodobností předpokládat, že předmětná větev spadla vlivem bezprostředních vnějších podnětů (povětrnostních podmínek), a tudíž lze uvažovat o aplikaci obecné prevenční povinnosti podle § 2900 OZ, případně zakročovací povinnosti podle § 2901 OZ ze strany obce.

Povinností obce jako vlastníka pozemku je řádně pečovat o porosty rostoucí na jejím pozemku a dbát o to, aby byla provedena opatření zamezující či snižující možnost vzniku újmy na zdraví, na majetku a jiných hodnotách. A pokud již újma hrozí, učinit opatření k jejímu odvrácení. Prevenční povinnost obce ve vztahu k porostům na území obce však může jít o trochu dál, neboť obec je navíc povinna pečovat o ochranu zdraví svých občanů, a musí brát zřetel na to, zda v obci něco ohrožuje jejich zdraví. A to i v případě, že příčinou ohrožení je stromová podél

silnice vedoucí obcí. Za porušení prevenční povinnosti by bylo možné považovat i opomenutí, kdy obec věděla, že tyto stromy jsou životu a zdraví nebezpečné, avšak sama neučinila žádná bezodkladná opatření.

Ve smyslu usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 12. 2012, sp. zn. 25 Cdo 1927/2012, je obec jako vlastník a správce pozemku povinna řádně pečovat o porosty rostoucí na jeho vlastním pozemku. Zároveň však judikatura dovodila, že vlastník či správce nemají absolutní povinnost počínat si tak, aby za všech okolností byla vyloučena možnost pádu větve stromu, nýbrž jsou povinni postupovat při správě majetku natolik obezřetně, jak lze vzhledem ke konkrétní situaci na něm rozumně požadovat.²²¹

Z rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 4. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2358/2013, vyplývá: *„Vyvrácení dubu, který byl zdravý a měl adekvátní kořenový systém, v důsledku mimořádného srážkového úhrnu a nárazů větru, je bez ohledu na náklon stromu nad silnici nepředvídatelnou událostí způsobenou náhodným souběhem extrémních klimatických podmínek. Vlastník, který za takové situace nemohl nebezpečí pádu stromu objektivně předvídat, neporušil povinnost provést nezbytně nutná opatření k zabezpečení komunikace proti hrozící škodě. (...) Skutková zjištění o příčinách vzniku škody učiněná na základě provedeného dokazování nelze nahrazovat úvahou, že o příčině, spočívající v porušení konkrétní povinnosti, svědčí samotný škodný následek, nelze tedy z pouhého faktu, že se vyvrátil strom, dovozovat porušení zákonné povinnosti žalovaným.“*

Za předpokladu, že:

- a) předmětný strom byl zdravý a nevykazoval hnilobné změny či jiné defekty,
- b) náklon větví k vozovce neohrožoval bezpečnost provozu na pozemní komunikaci,
- c) nehrozilo ulomení větve a na případný závadný stav stromu nebyla obec ani upozorněna,
- d) příčinou ulomení větve stromu byl náhodný souběh extrémní klimatických podmínek (především silný tlak větru při opakovaných nárazech),

²²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 12. 2013, sp. zn. 25 Cdo 2508/2012.

lze dojít k závěru, že obec nebyla povinna provést nezbytně nutná opatření zamezující či snižující možnost vzniku újmy na zdraví, na majetku a jiných hodnotách. A tudíž by **obec neporušila obecnou prevenční povinnost** ve smyslu § 2900 – 2902 OZ.

Jednoduše řečeno, nebylo-li v dané situaci objektivně možno nebezpečí pádu větve ze stromu předvídat, pak obec nebyla povinna k provedení nezbytně nutných opatření k zabezpečení komunikace proti hrozící újmě.

V opačném případě, kdy by se prokázalo, že strom trpěl defekty a obec o něj řádně nepečovala, a zanedbala tak náležitou péči a dohled nad svým majetkem, mohlo by se ze strany obce jednat o porušení prevenční povinnosti vlastníka pozemku v podobě očekávaného dohledu a včasného zákroku odpovídajícího výsledkům dohledu ve smyslu § 2901 OZ. Nejvyšší soud ČR totiž ve svém rozsudku ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 25 Cdo 2819/2011, dovodil, že *„za škodu způsobenou samovolným pádem stromu na cyklotrasu odpovídá vlastník (správce) lesa, jestliže porušil povinnost předcházet škodám tím, že nereagoval na závažné postižení porostu dřevokaznou houbou v přilehlých místech, ač bylo zjistitelné i bez složitějších technických postupů, a že nepřijal opatření k zabránění pádu narušeného stromu na turisticky frekventovanou cestu.“*

2) Větev spadla sama od sebe

Jestliže by větev spadla sama od sebe, je nutné odpovědnost vlastníka či správce posuzovat podle ustanovení § 2937 odst. 1 věta první OZ, jež stanovuje: *„Způsobí-li škodu věc sama od sebe, nahradí škodu ten, kdo nad věcí měl mít dohled; nelze-li takovou osobu jinak určit, platí, že jí je vlastník věci.“* Uvedené ustanovení se aplikuje v případech, kdy pád věci (větve stromu) má původ ve vnitřní příčině, tj. v povaze samotné věci spočívající v jejích vlastnostech (velikost, hmotnost, křehkost, menší odolnost), přičemž zde absentuje bezprostřední vnější podnět.

Jak už bylo uvedeno výše, podle ustanovení § 2937 OZ je osobou odpovědnou, a tudíž i povinnou k náhradě škody především ten, *„kdo měl mít nad věcí dohled“*. Tedy ten, kdo měl v době škodní události věc ve své faktické moci a měl nad věcí kontrolu. Zákonodárce zde zavedl nevyvratitelnou právní

domněnku, podle které platí, že nelze-li takovou osobu určit, je jí vlastník věci. Jestliže vlastník věci neprokáže, že v době vzniku újmy tu byla jiná konkrétní osoba, která měla mít nad věcí dohled, bude povinen vzniklou újmu nahradit. Podotýkám, že této povinnosti se nelze zprostit tím, že by vlastník prokázal, že v době, kdy došlo ke škodní události, neměl věc ve své moci nebo že z jiných důvodů nemohl dohled nad ní vykonávat.

Ve smyslu § 2937 odst. 1 věta druhá OZ se osoba k náhradě újmy povinná může povinnosti k náhradě zprostit, pokud prokáže, že nad věcí nezanedbala náležitý dohled. Jaký dohled lze považovat za náležitý, však závisí na objektivních okolnostech případu, zejména na povaze věci, kterou byla újma způsobena, na tom, k jakému účelu sloužila, kde, jak a jakým způsobem byla používána.

Vzhledem k tomu, že obec měla nad předmětným stromem dohled, lze předpokládat, že je osobou odpovědnou ve smyslu § 2937 OZ. Nicméně aby bylo možné učinit jistější závěr o této odpovědnosti obce, je na místě zkoumat, zda byla ze strany obce zajištěna dostatečně účinná preventivních opatření. Přitom je třeba zjišťovat, jak obec v daném případě prováděla na předmětném pozemku požadovanou údržbu a pečovala o stromy, včetně zdravotního stavu stromu, a zda byla na nebezpečí pádu větve stromu upozorňována ze strany třetího subjektu.

c) Spoluzpůsobení újmy poškozenou

V hypotetických případech přísného rozhodování obecných soudů vyznívajících v neprospěch poškozených by mohly být závěry i takové, že pokud by se poškozená chovala obezřetně a věnovala by potřebnou pozornost výstraze ČHMÚ (s očekáváním silných nárazů větru obvykle způsobující lámání větví a vyvracení stromů, a tedy škody na majetku), pak měla a mohla vozidlo zaparkovat na bezpečnější místo.

Právní argumentace soudu by mohla být podpořena úvahou, že tím by jako minimálně průměrně rozumný a obezřetně jednající jedinec ve smyslu § 4 OZ mohla včas zareagovat na blížící se extrémní klimatické podmínky, a tím zamezit riziku škod na vlastním majetku. Pokud by tak poškozená neučinila, pak v tomto do jisté míry bylo možné shledávat rizikové počínání, jímž neodůvodněně vystavila svůj majetek riziku vzniku újmy. Dané riziko by bylo podstatně eliminováno či

vyloučeno, pokud by poškozená své vozidlo nezaparkovala pod strom, co nejbliže svému domu, a tím by proti svému ohrožení zakročila způsobem přiměřeným okolnostem.

Jak už bylo několikrát zmíněno, ustanovení § 2903 OZ neobsahuje povinnost poškozené zakročit proti jí hrozící újmě, nýbrž se zde konstatuje následek toho, když někdo nezakročí vůči jemu hrozící újmě. Poškozená pak nese ze svého, čemu mohla zabránit. Na toto pravidlo navazuje § 2918 OZ o spoluúčasti poškozené na vzniklé újmě a neodvrácení je pak v rovině přičitatelnosti vlastního jednání na spoluzpůsobení újmy.

Jelikož výše naznačenou přísnou tendenci v rozhodování soudů neshledávám, pak předpokládám, že otázka spoluzpůsobení újmy poškozenou, tj. umístění vozidla pod stromy při rizikových výstrahách (srážky a vítr), by měla pouze marginální právní význam. Byť šlo zvýšenou míru obezřetnosti za předvídaného stavu počasí od poškozené očekávat, nelze ji v převažující míře klást k tíži, že vozidlo umístila pod stromy před svým bydlištěm za situace, kdy v místě v minulosti zjevně nedocházelo k pádům větví či celých stromů z jakýchkoliv příčin. Tím méně spíše nemohla očekávat, že dojde k ulomení a pádu větve na její vozidlo.

S ohledem k předpokládanému průběhu škodní události lze dojít k dílčímu závěru, že v důsledku (ne)jednání poškozené spočívajícího v neodvrácení hrozící újmy, aniž by jí v tom něco objektivně bránilo, mohla vzniknout újma následkem okolností přičitatelných poškozené jen ve velmi omezené míře. Poškozená by tak nesla tomu odpovídající následky této nečinnosti, a proto by bylo na místě ve smyslu § 2918 OZ snížit předpokládaný rozsah povinnosti obce k náhradě újmy. Dodávám, že závaznou úvahu o tom, zda a nakolik se na škodě podílela poškozená, může učinit pouze soud.

Vzhledem k extrémním klimatickým podmínkám se spíše přikláním k domněnce, že odpovědnost za škodu na straně obce není dána. V takovém případě by totiž ani nebylo objektivně možné předvídat nebezpečí ulomení a pádu větve ze stromu či mu zabránit. Daný případ by pak mohl být právně kvalifikován tak, že

za náhodu obec neodpovídá a že ve smyslu zásady *casum sentit dominus*²²² nese poškozená následky náhody, která jí postihla.²²³ Nicméně obec by v případě soudního sporu musela prokázat, že náležitý dohled nezanedbala (např. že prováděla pravidelné kontroly), že postupovala informovaně o místě samém odpovídajícím způsobem a vynaložila tomu odpovídající úsilí (kontrola, údržba). A jestliže by tyto skutečnosti prokázala, pak by stěží porušila prevenční povinnost vlastníka pozemku. Avšak pokud by poškozená prokázala, že obec neprovedla opatření zamezující či snižující riziko vzniku újmy pádem větve stromu na vozidlo, šly by takové skutečnosti k tíži obce.

9.8. Praktický příklad č. 5 - „Újma způsobená v důsledku uklouznutí na černém ledě, kdy poškozená zvolila kratší cestu“

Ve výše uvedených případech se poškození neobrátili na příslušný soud ČR a daný případ byl tak vyřešen v rovině mimosoudní. Nicméně jsou i případy, kdy se poškození nehodlají smířit se zamítnutím jejich žádosti o náhradu újmy a obrátí se s žalobou k soudu. Stejně tak postupovala i poškozená, která nejprve vyzvala obec k náhradě újmy, avšak obec odmítla svou odpovědnost za její újmu a žádnou náhradu poškozené neposkytla.

V návaznosti na to pak poškozená žalovala obec a domáhala se po ní zaplacení částky ve výši 289.202 Kč s příslušenstvím, a to jednak z titulu náhrady újmy na zdraví, dále ušlé mzdy, bolestného, ztížení společenského uplatnění a dalších nákladů. Žalobu odůvodnila tím, že dne 23. 12. 2017 kolem 18:00 hodin uklouzla a upadla na zledovatělém chodníku, přičemž na sobě měla mít obutou zimní obuv s hlubokým vzorkem. V důsledku pádu utrpěla poškozená úraz spočívající ve zlomenině vřetenní kosti pravé ruky s posunem úlomků a další pohmožděniny, přičemž byla dva měsíce v pracovní neschopnosti.

Žalovaná obec navrhla žalobu zamítnout s odůvodněním, že:

- a) výkon správy pozemní komunikace v daném místě byl zajišťován prostřednictvím **správce** ve smyslu § 9 odst. 3 věty druhé ZPK. Podle § 27

²²² Podle zásady *casum sentit dominus* platí, že náhodu pociťuje vlastník věci.

²²³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 11. 2011, sp. zn. 25 Cdo 3434/2009.

odst. 6 ZPK by měl být za případné škody odpovědný správce a žalovaná obec by měla pouze ručit za splnění povinnosti k náhradě škody. A tudíž obec argumentovala tím, že žádnou zákonnou povinnost neporušila a že ani nenastala zákonem kvalifikovaná skutečnost, respektive škodní událost, která byla příčinou vzniku újmy, za níž by obec právně odpovídala. Pokud by správce prokázanou škodu neuhradil, nesla by obec pouze zákonné důsledky z titulu svého zákonného ručení za správce;

- b) správce ani obec **nejednali protiprávně ani nenastala zákonem kvalifikovaná skutečnost**, jež by byla příčinou vzniku škody;
- c) **nebyla prokázána příčinná souvislost** mezi protiprávním jednáním či škodní událostí a tvrzenou škodou;
- d) předmětný **chodník nebyl pro malý dopravní význam zařazen do plánu zimní údržby pozemních komunikací**. K tomu obec uvedla, že vlastník pozemní komunikace nemá zákonnou povinnost udržovat veškeré místní komunikace sjízdné a schůdné. Obec jako vlastník či správce komunikace nemá absolutní odpovědnost za jakoukoliv újmu na zdraví na místní komunikaci v zimním období, když mají omezené technické, personální, finanční možnosti, i časové limity k jejich zmírnění či odstranění. A proto zákonodárce umožnil některé pozemní komunikace neuklízet, přičemž není samo o sobě porušením zákonné povinnosti ani obecné prevenční povinnosti zajistit schůdnost chodníků umožňující bezpečný pohyb chodců nejen v zimním období, pokud obec předem a transparentně vyloučí ze zimní údržby komunikací ty úseky chodníků, jejichž údržbu nebude zajišťovat;
- e) poškozená, tedy žalobkyně **nesplnila své procesní povinnosti** ve smyslu § 79 a § 101 OSŘ, neboť neoznačila konkrétní důkaz²²⁴ k prokázání tvrzení, že v místě škodní události byl zledovatělý chodník. Obec dodala, že pokud by poškozená existenci zledovatělého chodníku v daném místě prokázala, pak podle usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 9. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2731/2008 platí, že pouhá okolnost, že kluzká pozemní komunikace nebyla v době škodní události posypána, neodpovídá zákonnému pojmu závada ve schůdnosti;

²²⁴ Ve smyslu § 120 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád.

- f) z žalobních tvrzení nijak nevyplývalo, že by místo pádu nebylo uklizeno (odhrabání, odmetení sněhu) či nebylo ošetřeno (posypovým materiálem), nýbrž z žaloby bylo patrné toliko, že v místě pádu byl chodník zledovatělý;
- g) pokud by i přes výše uvedené poškozená prokázala, že k nějaké změně ve schůdnosti došlo, musela by prokázat, že šlo o změnu natolik významnou, že ani při obezřetné chůzi respektující stav pozemní komunikace či důsledky povětrnostních vlivů nemohla její výskyt předpokládat a účinně na ni reagovat.²²⁵ V jednotlivostech by poškozená musela tvrdit a prokázat, že šlo o významnou změnu ve schůdnosti, její chůze byla obezřetná, respektovala stavební a dopravně technický stav komunikace, respektovala důsledky povětrnostních vlivů, nemohla výskyt významné změny ve schůdnosti předpokládat, nemohla na nepředpokládanou významnou změnu ve schůdnosti účinně reagovat;
- h) ve dvou dnech před úrazem ani v den úrazu nesněžilo, přičemž se teploty pohybovaly v rozmezí cca 0,2 °C až 2,4 °C. Charakter počasí byl tedy stálý. V souvislosti s tím, obec uvedla, že pokud během několika po sobě jdoucích dnech nedošlo k větším teplotním výkyvům ani nesněžilo, **nedošlo v místě k žádné změně (zhoršení) ve schůdnosti v důsledku počasí**, proto ani tvrzená, avšak neprokázaná zledovatělost chodníku nemůže představovat závadu ve schůdnosti ve smyslu § 26 odst. 7 ZPK;
- i) podle ustálené judikatury mají chodci povinnost obecně usilovat o to, aby jim újma nevznikla. V zimě či při náledí chodci musí, **pokud existuje více cest na totéž místo, volit ošetřenou cestu** nebo tu, která se jeví jako nejbezpečnější. Takové situaci musí rovněž přizpůsobit například svou obuv. Soudy mohou zkoumat všechny okolnosti případu, aby zjistily, nakolik chodec dostal své povinnosti předejít vzniku újmy;²²⁶
- j) nebyla-li příčinou pádu poškozené závada ve schůdnosti, je tím vyloučena odpovědnost správce za škodu dle ZPK, za jejíž náhradu pak žalovaná obec ani nemůže ručit.

²²⁵ Podle § 26 odst. 7 ZPK platí, že závadou ve schůdnosti se rozumí taková změna ve schůdnosti pozemní komunikace, kterou nemůže chodec předvídat při pohybu přizpůsobeném stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu a povětrnostním situacím a jejich důsledkům.

²²⁶ Podle nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 2315/15.

Soud provedl dokazování, přičemž mimo jiné zjistil, že v den škodní události poškozená vyšla v 18:00 hodin z hlavního vchodu domu, venku bylo šero až tma. Poškozená si měla nejprve zkusit chůzi po povrchu, aby zjistila, zda jí to nebude klouzat. Vše mělo být v pořádku. Poškozená směřovala do obchodu, kde si chtěla koupit kapra. Důvod, proč šla právě hlavním vchodem, byl ten, že to měla do obchodu blíže. Kdyby šla zadním vchodem, tak by si cestu prodloužila asi o polovinu původní délky, jelikož by musela celý dům obcházet. Asi po 30 m chůze poškozená uklouzla a zranila se. Později zjistila, že v den škodní události byl po celé obci tzv. neviditelný černý led.²²⁷

Po provedeném dokazování soud **žalobu zamítl**, neboť dospěl k závěru, že poškozená **měla možnost využít k chůzi do obchodu jinou cestu**. A to cestu, která byla sice delší a vedla ze zadního vchodu domu, ale oproti předmětnému chodníku, který byl vyjmut ze zimní údržby, byla v zimě udržována. Soud uvedl, že vyjmutí chodníku ze zimní údržby komunikací pro malý dopravní význam nebylo v rozporu se zákonem. Navíc poškozená sama uvedla, že chodník byl schůdný, ale pouze v jednom místě byla zamrzlá kaluž, o které věděla a kterou mohla obejít a splnit tak prevenční povinnost. Soud uzavřel, že skutečnost, že byl večer a smrákalo se, nelze dávat k tíži obci. Navíc sama poškozená v dopisu obci označila místo, jemuž se nevyhnula jako „*neviditelný černý led*“. Dodávám, že poškozená se proti rozhodnutí soudu prvního stupně neodvolala.

9.9. Praktický příklad č. 6 - „Zlomený strom, který spadl na vozidlo vlivem klimatických poměrů“

Dále bych ráda zmínila případ poškozené, která se žalobou domáhala na obci zaplacení částky 48.000 Kč s příslušenstvím z titulu náhrady škody. A to s tím odůvodněním, že její vozidlo bylo poškozeno v důsledku pádu stromu vyrůstajícího na pozemku žalované obce.²²⁸ Poškozená se nejprve se svým nárokem na náhradu škody obrátila přímo na obec. Ta se však necítila být za předmětnou

²²⁷ Černý led je velkým rizikem hlavně proto, že je takřka neviditelný. Pozemní komunikace na první pohled působí zcela běžně a jen málokoho může napadnout, že by snad byla pokryta extrémně kluzkou vrstvou. A právě pro jeho neviditelnost na pozemní komunikaci se používá pojem černý led.

²²⁸ Podle § 507 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, platí: „*Součástí pozemku je rostlinstvo na něm vzešlé.*“

škodní událost odpovědnou, neboť byla přesvědčena, že k pádu stromu došlo v důsledku mrazu a sněhové pokrývky vyskytující se na daném stromě, tedy z důvodů na obci zcela nezávislých. Nicméně poškozená byla přesvědčena, že pád stromu a následná škoda na vozidle byla zapříčiněna nedostatečnou péčí obce jako vlastníka o předmětný strom. Dle odborného posouzení dvou dendrologů měl být strom shnilý.

Žalovaná obec s žalobou nesouhlasila a žalobní nároky neuznala, neboť dle jejího přesvědčení neporušila žádnou povinnost uloženou zákonem. V rámci své procesní obrany obec uvedla:

- a) Tvrzení poškozené o nedostatečné a zřejmě i neodborné péči obce samo o sobě neznámá, že žalovaná obec jako vlastník stromu jednala protiprávně, když poškozená netvrdila, jakou konkrétní právní povinnost měla obec porušit.
- b) Spadlý strom byl jednotkou hasičského záchranného sboru rozřezán a dřevina kmene byla odvezena neznámo kým a neznámo kam. Kmen stromu tak nebyl k dispozici ke znaleckému zkoumání. Poškozená k prokázání existence hniloby stromu předložila alespoň několik fotografií, které byly následně předloženy dendrologům, kteří dospěli k závěru, že kmen stromu byl shnilý. Tito dendrologové však nebyli soudními znalci v daném oboru, nýbrž certifikovanými arboristy, a tudíž jejich vyjádření není možné považovat za kvalifikované odborné vyjádření.²²⁹ K tomu obec dodala: „*I pokud by existenci hniloby žalobkyně [poškozená] prokázala, pak to samo o sobě neznámá, že vlastník stromu objektivně měl a mohl tuto hnilobu odhalit, a po vyhodnocení stavu stromu tento následně ošetřit či pokácet.*“
- c) Pozemek, jehož součástí byl předmětný strom, byl ve správě společnosti, která se ke škodní události vyjádřila. Po zhlédnutí fotodokumentace stromu správcovská společnost avizovala nesouhlas se závěrem poškozené

²²⁹ Ve smyslu § 127 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, platí: „*Závisí-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, vyžádá soud u orgánu veřejné moci odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující nebo je-li pochybnost o správnosti podaného odborného vyjádření, ustanoví soud znalce. Soud znalce vyslechne; znalci může také uložit, aby posudek vypracoval písemně. Je-li ustanoveno několik znalců, mohou podat společný posudek. Místo výslechu znalce se může soud v odůvodněných případech spokojit s písemným posudkem znalce.*“

o nedostatečné péči o strom a hnilobě stromu, neboť z fotodokumentace nevyplývala příčina pádu stromu. Z fotodokumentace pořízené tři roky před škodní událostí v místě škodní události totiž vyplývalo, že strom byl v této době v dobré kondici a nikde nebyly patrné žádné suché větve. Navíc z fotodokumentace zachycující pořezaný kmene bezprostředně po jeho pádu též nevyplývalo zjevné poškození kmene stromu.

Soud dospěl k závěru, že v řízení bylo prokázáno, že zde existovala nahodilá kontrola stromů ze strany správcovské společnosti. Vedle toho byla prováděna i pravidelná kontrola týchž stromů od příslušného odboru obce. A tudíž žalovaná obec prováděla, respektive zajistila výkon řádné a pravidelné údržby pozemků včetně stromů na nich. Soud tak uzavřel, že **obec nezanedbala preventivní péči o stromy** v dané lokalitě či dohled nad jejich stavem. Pokud šlo o vznik škody na předmětném vozidle, tato podle soudu nebyla v příčinné souvislosti s pádem stromu, když nebylo v řízení prokázáno, že došlo k pádu stromu porušením prevenční povinnosti řádně o strom pečovat a udržovat ho ve stavu neohrožujícím práva a oprávněné zájmy třetích osob. Naopak bylo prokázáno, že v rozhodném období po dobu tří dnů sněžilo, byl velký mráz přibližně kolem -7°C a zároveň byl velký nárazový vítr dosahující rychlosti 18 m/s. Za takových podmínek tudíž nebylo v silách obce zabránit pádu stromu na vozidlo poškozené. Na základě shora uvedených skutečností soud **žalobu** v plném rozsahu **zamítl** jako nedůvodnou.

Proti rozsudku soudu prvního stupně se poškozená odvolala, přičemž akcentovala, že předložila stanovisko odborníka, z něhož vyplývala minimálně možnost, že důvodem pádu stromu nebylo počasí, ale jeho narušení. Navíc soud na její návrh neustanovil znalce k vypracování znaleckého posudku z oboru dendrologie. Dokazování tak podle ní zůstalo neúplné. Mimo jiné také poškozená namítala, že řízení je zatíženo vadou spočívající v tom, že postup soudu při druhém jednání byl v rozporu s tím, co soud předestřel jako důvod odročení při jednání prvním. Při druhém jednání soud sice předeslal svůj aktuální právní názor, že spatřuje příčinu pádu stromu v nepřízni počasí, ale neposkytl účastníkům žádné poučení, které by tomuto vývoji odpovídalo. Z těchto důvodů poškozená navrhla zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

V návaznosti na to obec navrhla potvrzení napadeného rozsudku jako správného, neboť postup soudu prvního stupně odpovídal tomu, že po prvním jednání soud prvního stupně obdržel několik dalších důkazních prostředků, a to zejména zprávu ČHMÚ, a poté mohl učinit závěr o skutkovém stavu. K výtce, že soud prvního stupně neprovedl důkaz znaleckým posudkem z oboru dendrologie, obec uvedla, že soud postupoval podle § 120 odst. 1 věta druhá OSŘ a dle judikatury Ústavního soudu ČR, podle které není povinností soudu provádět veškeré navržené důkazy, musí však rozhodnout, proč určitému důkaznímu návrhu nevyhoví, což bylo splněno.

Odvolací soud pak při ústním jednání poskytl poškozené poučení dle § 118a odst. 3 OSŘ²³⁰ a vyzval ji, ať navrhne důkazy potřebné k prokázání tvrzení, že žalovaná obec nedostatečně a neodborně pečovala o strom, který měl být prohnílý, v důsledku čehož se zlomil a spadl na vozidlo. Současně ji poučil o možnosti nepříznivého rozhodnutí ve věci samé. Poškozená na toto poučení reagovala návrhem na vypracování znaleckého posudku z oboru dendrologie. Tento důkazní návrh byl však odvolacím soudem zamítnut, neboť ve spise nebyly dostatečné podklady pro znalce. Uvedený procesní postup odvolací soud zvolil proto, že soud prvního stupně při odročení prvního ústního jednání ve věci předestřel účastníkům svůj názor na věc tak, že budou prováděny důkazy a bude zadán znalecký posudek z oboru dendrologie. Při druhém ústním jednání pak soud naznačeným způsobem nepostupoval a seznámil účastníky s právním názorem odlišným, aniž by jim poté poskytl příslušné poučení podle § 118a OSŘ. Pochybení soudu prvního stupně bylo postupem odvolacího soudu zhojeno, a poškozená tak nebyla na svých právech zkrácena.

Dále odvolací soud připomněl obecnou prevenční povinnost ve smyslu § 2900 OZ,²³¹ kterou má zachovat každý bez ohledu na to, zda tato povinnost pro něj vyplývá ze smlouvy či z obecné právní povinnosti. Navíc byla připomenuta i judikatura, dle níž je každý povinen zachovávat vždy takový stupeň bedlivosti a

²³⁰ Podle § 118a odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, platí: „Zjistí-li předseda senátu v průběhu jednání, že účastník dosud nenavrhne důkazy potřebné k prokázání všech svých sporných tvrzení, vyzve jej, aby tyto důkazy označil bez zbytečného odkladu, a poučí jej o následcích nesplnění této výzvy.“

²³¹ Podle § 2900 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, platí: „Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.“

pozornosti, který lze po něm vzhledem ke konkrétní časové a místní situaci rozumně požadovat a který je objektivně způsobilý zabránit či alespoň co nejvíce omezit riziko vzniku škod na životě, zdraví či majetku. Prevenční povinnost ve vztahu ke všem subjektům znamená pro vlastníka nebo správce nemovitosti povinnost dbát i o to, aby na jeho pozemku byla provedena opatření zamezující či snižující možnost vzniku škody na zdraví, na majetku a jiných hodnotách, a pokud již škoda hrozí, učinit opatření k jejímu odvrácení.²³²

Odvolací soud se ztotožnil se soudem prvního stupně v tom, že poškozená neprokázala svá tvrzení, že jí škoda na vozidle vznikla v důsledku porušení právní povinnosti na straně žalované obce. Bylo toliko prokázáno, že na vozidlo spadl strom, který se zlomil v kmeni několik metrů nad zemí, avšak nebylo prokázáno, že by kmen stromu byl prohnílý, jak tvrdila poškozená. Podstatné rovněž bylo, že se strom zlomil v kmeni několik metrů nad zemí a nevyvrátil se v místě uhnílého pařezu. Obec navíc prokázala, že prováděla kontrolu stromů a nezanedbala preventivní péči. A tudíž bylo uzavřeno, že ke vzniku škody došlo vlivem klimatických poměrů, které byly v daném místě a čase zjištěny. Ve smyslu § 219 OSŘ²³³ pak odvolací soud napadený rozsudek jako správný potvrdil.

²³² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 618/2001.

²³³ Ve smyslu § 219 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, platí: „*Odvolací soud rozhodnutí potvrdí, je-li ve výroku věcně správné.*“

Závěr

Ve své rigorózní práci jsem se zabývala odpovědností obce za újmy vzniklé při správě obecního majetku. V současné době roste počet soudních i mimosoudních případů, kdy poškození požadují po obci náhradu jim vzniklé újmy zejména v důsledku uklouznutí na chodníku ve vlastnictví obce či při poškození vozidla následkem jízdy na poškozené vozovce pozemní komunikace, případně po pádu ledu, sněhu či střešní krytiny z budovy ve vlastnictví obce. A tak předmětné téma považuji za velice aktuální, zajímavé a do značné míry opomíjené.

Cílem této rigorózní práce bylo přinést ucelený a systematický pohled na téma *Odpovědnost obce za újmy vzniklé při správě obecního majetku*, přičemž měla být přiblížena především problematika odpovědnosti obcí, jako vlastníků pozemních komunikací, a též mělo být názorně vysvětleno její právní posuzování na konkrétních praktických případech. Rigorózní práce neměla od počátku ambice pokrýt všechny možné případy, s nimiž se obce mohou při správě svého majetku setkat. Mám za to, že to ani není reálně možné, neboť jak vyplynulo z mého průzkumu, obce v České republice se setkávají s celkem unikátními případy, kdy po nich poškození požadují náhradu jim vzniklé újmy.

Není pochyb o tom, že se jedná o velmi složité téma, o němž v laické veřejnosti panuje mnoho otazníků. Zejména proto, že samotná problematika náhrady majetkové a nemajetkové újmy se považuje za jednu z nejkomplicovanějších oblastí soukromého práva, ale také z toho důvodu, že odpovědnost obce, jako vlastníka obecního majetku, je do jisté míry specifická a v odborné veřejnosti málo diskutovaná.

Ve své práci jsem se podrobněji věnovala občanskoprávní odpovědnosti obcí. Občanskoprávní odpovědnost za újmu vzniká v případě, že jsou splněny základní obecné předpoklady, kterými jsou porušení povinnosti ze strany škůdce, případně zákonem stanovená kvalifikovaná událost vyvolávající újmu, dále vznik újmy, příčinná souvislost mezi nimi a v případě subjektivní odpovědnosti i zavinění. Tyto předpoklady jsem blíže definovala.

Také jsem se zabývala tzv. *dvoukolejností odpovědnosti*, neboť právní teorie rozlišuje dva typy odpovědnosti za újmu, a to objektivní a subjektivní odpovědnost.

V případě, že ke vzniku odpovědnosti za újmu postačí pouze porušení povinnosti ze strany škůdce, případně zákonem stanovená kvalifikovaná událost vyvolávající újmu, vznik újmy a příčinná souvislost mezi nimi, jedná se o objektivní odpovědnost. Pokud je však vyžadováno i zavinění škůdce jako další nezbytný předpoklad pro vznik odpovědnosti za újmu, jedná se o subjektivní odpovědnost. Bez zavinění škůdce nevznikne odpovědnost za újmu způsobenou v důsledku porušení zákona nebo dobrých mravů. Objektivní odpovědnost nastupuje při porušení smluvní povinnosti. Z důvodu absence zavinění lze tak objektivní odpovědnost považovat za přísnější formu odpovědnosti.

Právní úprava občanskoprávní odpovědností se soustředí v OZ, ale i v dalších pramenech práva, jako například v zákoně č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, pokud je obec v pozici zaměstnavatele, či v ZPK, pokud je obec vlastníkem místní komunikace.

Obec je právnickou osobou s veřejnoprávní subjektivitou, která se projevuje jak v případech, kdy obec vystupuje jako *vykonavatel veřejné moci* (například při vydávání obecně závazných vyhlášek, v nichž se jejich adresátům jednostranně ukládají povinnosti, či v činnosti obcí zřízené obecní policie, která za použití zákonem stanovených pravomocí zabezpečuje místní záležitosti veřejného pořádku), tak i v případech, kdy *jedná v záležitostech soukromého práva*, v nichž má s jinými právnickými či fyzickými osobami rovné postavení. Judikatura²³⁴ dovodila: „*Vstupuje-li obec do právních vztahů soukromého práva (občanského, obchodního, pracovního), vystupuje zásadně stejně jako kterýkoliv jiný subjekt těchto vztahů. Při nakládání s majetkem a vlastními finančními prostředky má tak zásadně stejné postavení jako kterýkoliv jiný vlastník.*“ Rozlišování, zda obec vystupuje jako subjekt veřejné moci či jako subjekt soukromoprávních vztahů, ovlivňuje i případnou odpovědnost obce.

Každá činnost obce tak nemusí být nutně výkonem veřejné moci, neboť mimo rámec vrchnostenské veřejné správy obec vykonává i tzv. *nevvrchnostenskou veřejnou správu*, která spočívá v zajišťování určitých veřejných potřeb. Jako klasický příklad výkonu nevvrchnostenské správy obcí lze uvést právě správu obecního majetku. Tento závěr mimo jiné vyplývá i z ustálené judikatury, dle níž

²³⁴ Rozsudek Nejvyššího soud ČR ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 33 Cdo 4988/2009.

obec realizuje správu vlastního majetku v rámci samostatné působnosti, přičemž vystupuje a rozhoduje jako vlastník, vykonává svá oprávnění při nakládání a hospodaření se svým majetkem. Dispozice s obecním majetkem tak má zvláštní soukromoprávní povahu a rozhodování obce o vlastním majetku není výkonem veřejné moci, a tudíž její odpovědnost nemůže být v tomto ohledu založena aplikací zákona č. 82/1998 Sb., ale přichází v úvahu obecná odpovědnost za újmu dle občanského zákoníku, případně dle jiného zvláštního zákona.²³⁵

Ve své práci jsem se zaměřila i na hlavní město Prahu, která mezi územními samosprávnými celky zaujímá výsadní postavení, neboť je obcí, krajem, a navíc ještě hlavním městem České republiky. Odpovědnost hlavního města Prahy, co by právnické osoby, se též projevuje ve dvou rovinách. A to buď v rovině soukromoprávní, kterou může být odpovědnost za újmu podle OZ, nebo v rovině veřejnoprávní, kdy hlavní město Praha může nést odpovědnost za škodu způsobenou nesprávným úředním rozhodnutím dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

Neopomněla jsem se zaměřit i na městské části hlavního města Prahy, které při nakládání se svěřeným majetkem hlavního města Prahy vykonávají všechna práva a povinnosti vlastníka, rozhodují o všech majetkoprávních jednání, jsou povinny zajišťovat samostatnou odbornou údržbu svěřeného majetku a odpovídají za technický stav tohoto majetku, přičemž v právních vztazích vystupují svým jménem a nesou odpovědnost z těchto vztahů vyplývající.

Učinila jsem i krátký historický exkurz do judikatury týkající se odpovědnosti městských částí za újmu vzniklou při spravování majetku hlavního města Prahy, neboť nahlížení Nejvyššího soudu ČR na tuto problematiku se v průběhu posledních dvaceti let postupně měnilo. Mám za to, že judikатурní vyjasnění otázky právního postavení hlavního města Prahy a městských částí ve sféře deliktů odpovědnosti je na místě. Nicméně mnou analyzovaný stěžejní rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 11. 2019, sp. zn. 25 Cdo 5764/2017, měl bezpochyby přínos, když byla takřikajíc „otevřena vrátka“ poškozeným k tomu, aby se náhrady újmy mohli domáhat nejen vůči hlavnímu městu Praze, ale i proti

²³⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. 10. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2386/2020.

městským částem, které poruší svou povinnost při správě majetku hlavního města Prahy a způsobí svým jednáním či opomenutím újmu jinému.

Poměrně často se na obce jako na vlastníky pozemní komunikace obrací poškození, kteří po obci požadují náhradu újmy, která jim měla vzniknout v důsledku závady ve sjízdnosti či závady ve schůdnosti, a proto jsem tyto pojmy, jakož i další relevantní pojmy ve své rigorózní práci vymežila. Vše jsem vysvětlovala i na praktických příkladech.

Taktéž jsem nastínila, že OZ vychází zejména ze zásady *neminem laedere*.²³⁶ Každý z nás je povinen si při svém konání počínat tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného, jestliže to vyžadují okolnosti případu či zvyklosti soukromého života. Touto generální klauzulí vyjádřenou v § 2900 OZ bere zákonodárce zřetel na pestrost a různorodost situací, v nichž se může každý ocitnout. Porušení této povinnosti předcházet vzniku újmy může vést k odpovědnosti za újmu. Nutno však dodat, že se vztahuje i na poškozené, kteří jsou stejně jako škůdci povinni si za všech okolností počínat tak, aby k újmám nedocházelo, případně aby se jejich rozsah nezvětšoval. Vedle obecné prevenční povinnosti podle § 2900 OZ zákonodárce v OZ zakotvil i další normy vyžadující konkrétní prevenční jednání. Zvláštní prevenční povinností je například povinnost zakročit proti hrozící újmě stanovená v § 2901 OZ či oznamovací povinnost podle § 2902 OZ.

Generální klausule zahrnuje například povinnost vlastníka zajistit, aby na jeho majetku nedocházelo k újmě jiných osob. Obec jako vlastník budovy tak má povinnost zabránit vzniku újmy padajícím sněhem ze střechy této budovy.

Deliktní chování spočívá především v porušení právní povinnosti stanovené zákonem, dobrými mravy či smlouvou. Uvedená generální klausule postihuje další případy, kdy je potřeba nahradit újmu, aniž by bylo dovozeno porušení konkrétní právní povinnosti k určitému chování. V opačném případě, kdy by byla porušena konkrétní právní povinnost, projeví se subsidiární povaha generální klauzule a ustanovení § 2900 OZ nebude aplikováno.

²³⁶ Zásada *neminem laedere* v překladu znamená nikomu neškodit.

Dále § 2903 OZ stanovuje pravidlo: „*Nezakročí-li ten, komu újma hrozí, k jejímu odvrácení způsobem přiměřeným okolnostem, nese ze svého, čemu mohl zabránit.*“ Toto zvláštní prevenční pravidlo neobsahuje povinnost poškozeného zakročit proti jemu hrozící újmě, nýbrž se zde konstatuje následek toho, když někdo nezakročí vůči jemu hrozící újmě. Pokud tedy poškozený neučiní to, co může způsobem přiměřeným okolnostem odvrátit jemu hrozící újmu, lze v jeho jednání do jisté míry shledávat rizikové počínání, jímž neodůvodněně vystavuje sebe i svůj majetek riziku vzniku újmy. Avšak v takovém případě nepůjde o protiprávní jednání v podobě porušení jakékoliv povinnosti poškozeného. Každý je tak odpovědný za to, co se děje v jeho sféře a je zcela na každém, jak nakládá s vlastním majetkem, zda proti jemu hrozící újmě zakročí, nebo ponese zákonem stanovené následky své nečinnosti. Pro lepší představu o aplikaci prevenční povinnosti ve smyslu § 2903 OZ jsem v rigorózní práci uvádla příklady z praxe.

Snažila jsem se ve své práci postihnout vše, co v dané problematice považuji za důležité. Avšak s ohledem na velký rozsah předmětné tematiky jsem ponechala stranou některé obecné právní otázky, které by se mohly také promítat do posuzování odpovědnosti obcí, či některé jsem zmínila jen okrajově.

Svou prací jsem v první řadě chtěla poukázat na zvláštnosti a úskalí odpovědnosti obce za újmy vzniklé při správě obecního majetku. V rámci celé práce jsem k dílčím tematickým otázkám uváděla své souhlasné i nesouhlasné názory a mnoho institutů jsem vysvětlovala na praktických příkladech.

Lze uzavřít, že pokud se bude posuzovat odpovědnost obce za újmu vzniklou třetí osobě při správě obecního majetku, je zapotřebí individuálně posoudit každý jednotlivý případ zvlášť. Nutno dodat, že pokud si někdo způsobí újmu (například tím, že uklouzne na námraze) na místní komunikaci či chodníku ve vlastnictví obce, je to politováníhodné, nicméně skutečnost, že se to stalo na místní komunikaci či chodníku ve vlastnictví obce ještě automaticky neznamená, že za takovou újmu odpovídá bez dalšího daná obec.

Resumé

I chose municipal liability for damages incurred in the management of municipal property as the topic of my rigorous thesis because I find this issue very interesting. I was exposed to this topic on a regular basis for about two years when I worked as a law clerk. In doing so, I have been involved in many individual cases involving property and non-property damage claimed against the municipality by victims. These were usually cases of pedestrians injured after slipping on the pavement (so-called "pavement damage") and cases of vehicles damaged as a result of driving on a damaged road surface. Not infrequently, these cases resulted in litigation, which I was also able to participate in. While intensively solving these cases, I gained a lot of valuable experience and knowledge, which I wanted to expand while writing this thesis.

The ambiguities and inconsistencies in the legal liability of municipalities for damages incurred by third parties in the management of municipal property, especially in the management of ground communications, have raised many questions in my mind from the beginning and I have been eager to address this issue. In view of the increasing number of court and out-of-court cases, I ask myself how to approach the legal liability of a municipality and to what extent a municipality should be liable, for example, for non-pecuniary injury to a pedestrian caused on a sidewalk owned by the municipality, for property damage to a vehicle as a result of driving on the roadway, or when a tree or part of a building owned by the municipality falls on a vehicle.

There is no doubt that this is a very complex issue, and there are many question marks in the public about it. This is not only because the issue of compensation for property and non-property damage to health is considered one of the most complicated areas of private law. But also because the responsibility of the municipality, as the owner of municipal property, is to some extent specific.

In my rigorous thesis, I focus in particular on the obligations related to the use and maintenance of the navigability of ground communications and the related area of liability for property and non-property damage arising not only as a result of the so-called "defects in navigability", as these cases were the most common for

me in practice and occurred most frequently. I also outline other cases of municipal liability for injuries incurred in the management of municipal property. By its very nature, however, the thesis cannot cover all possible cases that municipalities may encounter in the management of their property. I don't think that's even realistically possible. My research has shown that municipalities across the Czech Republic are encountering relatively unique cases of victims demanding compensation for damages.

The aim of this rigorous thesis is to provide a comprehensive and systematic view of this topic, to present the issue of municipal liability as owners of ground communications or other municipal property, and at the same time to explain its legal assessment in concrete practical cases.

Already in the introduction of my work I would like to point out that a municipality is a legal entity with public law subjectivity, which is manifested both in cases where the municipality acts as an executor of public authority and in cases where it acts in matters of private law. The distinction whether the municipality acts as a subject of public authority or as a subject of private law relations also affects the potential liability of the municipality. In private law relations, the municipality's liability is regulated by the Civil Code or another special law.

I divide the thesis into nine main chapters. In the first chapter I deal with the topic of tort liability and give an introduction to civil liability. In this chapter, I also define the notion of tort, tortfeasor, tort capacity, define the functions of legal liability, as well as the types of legal liability. In my opinion, the definition of civil liability and basic concepts is necessary to introduce the whole issue of municipal liability for damages incurred in the management of municipal property.

The second chapter focuses on the preconditions for the creation of a liability obligation, which I define in more detail. I am discussing here in particular the breach of duty and the unlawful state of affairs, to which I also mention an example from practice. I then turn to the issue of breach of statutory duty and intentional breach of good morals. Subsequently, I analyze other prerequisites for the creation of a liability obligation, namely the creation of property and non-property damage, where I also bring the readers closer to the compensation for non-property damage and I also mention the Supreme Court's Methodology for the

compensation of non-property damage to health. Within this chapter I have not failed to mention causation and culpability.

The third chapter is devoted to the institute of prevention, in defining which I mention relevant legislation and case law. For a better idea of the application of the prevention obligation, I also give two examples from practice.

I follow the above with a chapter entitled "Participation of the Injured Party in the Injury", in which I point out that the injured party is responsible for the injury that he or she could have influenced. In interpreting this issue, I rely primarily on the established relevant case law of the Supreme Court of the Czech Republic. In Chapter 5, I discuss the method and amount of compensation for damages.

The sixth chapter bears the same title as the title of this rigorous thesis, i.e. "Liability of the municipality for injuries incurred by third parties in connection with the administration of municipal property." In this chapter, I deal in particular with the following concepts: municipality, capital city of Prague, municipal districts of the capital city of Prague and their responsibilities. For the purposes of this thesis, I considered it appropriate to find out what cases of third-party damage municipalities encounter in practice in connection with the ownership of municipal property or the performance of property management. Therefore, I sent requests for information to several dozen municipalities. In this chapter I present the results of my survey.

In the seventh chapter I deal with ground communications, to which this thesis also relates. I define here the categories of ground communications, the concept of pavement, the structural condition and traffic technical condition of ground communications, the passability and navigability of ground communications, defects in passability and defects in navigability. A separate subchapter is also devoted to ground communications owned by the municipality.

In eighth chapter, I focus on the administration of ground communications and devote a subchapter to the administration of purpose-built ground communications. I also define the person of a ground communications manager and the exclusions from the duty to manage a ground communications for minor traffic.

The ninth chapter is, in my opinion, very important because it forms the practical part of the rigorous thesis. In this chapter I describe and analyze several court decisions. Moreover, some of the court decisions may not be known to the public because they have not been published. In the second part of this chapter, I describe and analyze in detail several court and out-of-court cases that I have encountered during my practice as a law clerk. In doing so, I have tried to illustrate the application of the relevant institutes that have been discussed in the previous chapters. Thus, the thesis itself is not limited to the knowledge of legal theory, but presents examples from legal practice, which should be the main contribution of this thesis.

The thesis should be theoretical in nature and use mainly the method of analysis and comparison. I analyze mainly individual relevant institutes and case law of courts.

The basis for the rigorous thesis is professional literature and court case law. I also draw on relevant laws, commentaries to individual laws, professional journals, internet sources and practical experience.

Seznam použitých pramenů

Literatura

ČERNINOVÁ, Michaela; ČERNÍN, Karel; TICHÝ, Michal. *Zákon o pozemních komunikacích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-653-2.

DĚVĚROVÁ, Martina, a kol. *Zákon o hlavním městě Praze. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-560-4.

DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří; ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-80-7478-325-8

ELIÁŠ, Karel, a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2.

ELISCHER, David, a kol. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praktická příručka*. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-382-7

HENDRYCH, Dušan, a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-254-3.

HULMÁK, Milan, a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck. 2014. ISBN 978–80-7400-287-8.

KOČÍ, Roman. *Zákon o pozemních komunikacích - 6. aktualizované vydání s komentářem, prováděcí vyhláškou a vzory správních rozhodnutí*. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-267-7.

KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva*. Praha: Wolters Kluwer. 2017. ISBN 978-80-7552-720-2.

KOŠINÁROVÁ, Barbora. *Zákon o pozemních komunikacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-848-1.

LAVICKÝ, Petr, a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9.

NOVOTNÝ, Petr, KOUKAL, Pavel, ZÁHOŘOVÁ, Eva. *Nový občanský zákoník. Náhrada škody*. Praha: GRADA, 2014. ISBN 978-80-2475165-8.

MELZER, Filip. TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX, § 2894-3081*. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-199-1.

PAVELEK, Ondřej. *Náhrada nemajetkové újmy na zdraví a při usmrcení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-785-9.

PETROV, Jan. VÝTISK, Michal. BERAN, Vladimír, a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-747-7.

PETROV, Jan. VÝTISK, Michal. BERAN, Vladimír, a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C.H. Beck, 2022. Dostupné v systému beck-online.

POTĚŠIL, Lukáš. FUREK, Adam, HEJČ, David, CHMELÍK, Václav, RIGEL, Filip, ŠKOP, Jiří. *Zákon o obcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-739-2.

TICHÝ, Luboš; HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-625-8.

VÍTOVÁ, Blanka; DOHNAL, Jakub; KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971: metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: ANAG, 2015. ISBN 978-80-7263-940-3.

Odborné články (v tištěných periodikách i z internetových serverů)

ELISCHER, David. Protiprávnost – co je jejím zdrojem v soukromém právu? *Časopis pro právní vědu a praxi* [online]. 2016, č. 4, 525 s. Dostupné na: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/6244/5614>

HRNČÁŘ, Jan. „Chodníkové škody“ aneb jsou chodci cupitající ovce? *Advokátnídeník.cz* [online]. 2019, září. Dostupné na:

<https://advokatnidenik.cz/2019/09/23/chodnikove-skody-aneb-jsou-chodci-cupitajici-ovce/>

HRNČÁŘ, Jan. Malý dopravní význam aneb které komunikace (chodníky) nepodléhají povinné zimní údržbě? *epravo.cz* [online]. 2019, březen. Dostupné na:

<https://www.epravo.cz/top/clanky/maly-dopravni-vyznam-aneb-ktere-komunikace-chodniky-nepodlehaji-povinne-zimni-udrzbe-109079.html>

VÍTOVÁ, Blanka. Spoluzpůsobení škody a postih. *Bulletin-advokacie.cz* [online]. 2016, červen. Dostupné na: <http://www.bulletin-advokacie.cz/spoluzpusobeni-skody-a-postih>

VOJTEK, Petr. K náhradě újmy z provozních činností z pohledu nové úpravy a použitelné judikatury. *Stavební právo: Bulletin*, 2013. ISSN 1211-6386.

VOJTEK, Petr; PŮRY, František. Aktuální otázky náhrady nemajetkové újmy. *Soudní rozhledy*. 11-12/2017. s. 346.

VOJTEK, Petr. Přehled rozhodnutí NS neschválených v roce 2019 do Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek. *Soudní rozhledy*. 2/2019.

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Zákon č. 97/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů

Zákona č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 307/1999 Sb.

Zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích

Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů

Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích

Zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon)

Zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Zákon České národní rady č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

Zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Vyhláška č. 505/2020 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů, jiná osvědčení o odborné způsobilosti, osvědčení vydaná profesními komorami a specializační studia pro obory a odvětví

Vyhláška č. 123/2015 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti

Vyhláška č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy, kterou se vydává Statut hlavního města Prahy

Vyhláška č. 104/1997 Sb., kterou se provádí zákon o pozemních komunikacích

Nářízení Rady hl. m. Prahy č. 18/2010 Sb. hl. m. Prahy, o vymezení úseků místních komunikací a chodníků, na kterých se nezajišťuje sjízdnost a schůdnost odstraňováním sněhu a náledí, ve znění ke dni 15. 2. 2017

Soudní rozhodnutí

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 10. 7. 2001, sp. zn. III. ÚS 721/2000

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 4. 9. 2002, sp. zn. I. ÚS 113/02

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 30. 4. 2003, sp. zn. Pl. ÚS 18/01

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. 11. 2007, sp. zn. I. ÚS 312/05

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 27. 3. 2012, sp. zn. IV. ÚS 3441/11

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 26. 11. 2013, sp. zn. II. ÚS 4927/12

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 2315/15

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 3. 12. 2019, sp. zn. III. 3274/18

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 10. 3. 2020, sp. zn. III. ÚS 315/20

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 6. 10. 2020, sp. zn. I. ÚS 2513/20

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 4. 5. 2021, sp. zn. IV. ÚS 3415/20

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 1. 12. 2021, sp. zn. II. ÚS 887/21

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 16. 6. 2022, sp. zn. I. ÚS 2853/21

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 1997, sp. zn. 2 Cdon 473/96

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 5. 1999, sp. zn. 2 Cdon 748/97

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 6. 1999, sp. zn. 2 Cdo 1805/97

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 5. 2000, sp. zn. 22 Cdo 178/99

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 7. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2264/2000

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 618/2001

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 8. 2003, sp. zn. 32 Odo 747/2002

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1495/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 2. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1059/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1495/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 3. 2006, sp. zn. 25 Cdo 2199/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 7. 2006, sp. zn. 25 Cdo 1257/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 9. 2006, sp. zn. 25 Cdo 508/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 11. 2006, sp. zn. 25 Cdo 1304/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. 25 Cdo 1448/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 12. 2007, sp. zn. 25 Cdo 532/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 4. 2008, sp. zn. 26 Cdo 2511/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 8. 2008, sp. zn. 28 Cdo 1576/2006

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1054/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 5. 2010, sp. zn. 25 Cdo 3585/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 25 Cdo 1713/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 9. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2731/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 10. 2010, sp. zn. 28 Cdo 1896/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 10. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4269/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 11. 2011, sp. zn. 25 Cdo 3434/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 33 Cdo 4988/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 3. 2012, sp. zn. 25 Cdo 1535/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 9. 2012, sp. zn. 25 Cdo 2758/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 22 Cdo 766/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 2012, sp. zn. 22 Cdo 4392/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 12. 2013, sp. zn. 25 Cdo 2508/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 12. 2012, sp. zn. 25 Cdo 1927/2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 25 Cdo 2819/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 7. 2013, sp. zn. 25 Cdo 684/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 2013, sp. zn. 30 Cdo 3238/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 4. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2358/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 8. 2014, sp. zn. 25 Cdo 184/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. 21 Cdo 2811/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2836/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 11. 2014, sp. zn. 28 Cdo 1911/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 2. 2015, sp. zn. 25 Cdo 4126/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 3. 2015, sp. zn. 25 Cdo 3886/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 1. 2016, sp. zn. 25 Cdo 134/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 10. 2016, sp. zn. 25 Cdo 4626/2015

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 12. 2016, sp. zn. 23 Cdo 2406/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 1. 2017, sp. zn. 6 Tdo 1791/2016

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 2. 2017, sp. zn. 25 Cdo 4605/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 4. 2017, sp. zn. 25 Cdo 2144/2015

Usnesení Nejvyšší soud ČR ze dne 29. 9. 2017, sp. zn. 25 Cdo 2487/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 11. 2017, sp. zn. 25 Cdo 2245/2017

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 25 Cdo 4463/2017

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 2018, sp. zn. 25 Cdo 4948/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 6. 2018, sp. zn. 25 Cdo 1791/2018

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 8. 2018, sp. zn. 25 Cdo 5641/2016

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 25 Cdo 1481/2017

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 11. 2018, sp. zn. 25 Cdo 992/2018

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 4. 2019, sp. zn. 25 Cdo 3905/2018

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 6. 2019, sp. zn. 25 Cdo 1127/2018

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 8. 2019, sp. zn. 25 Cdo 838/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 11. 2019, sp. zn. 25 Cdo 5764/2017

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 1. 2020, sp. zn. 25 Cdo 2216/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 4. 2020, sp. zn. 25 Cdo 2202/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 5. 2020, sp. zn. 25 Cdo 4536/2018

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 5. 2020, sp. zn. 25 Cdo 4536/2018

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 6. 2020, sp. zn. 25 Cdo 3108/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 7. 2020, sp. zn. 25 Cdo 3287/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. 31 Cdo 1621/2020

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 7. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2764/2020

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. 10. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2386/2020

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 11. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2840/2021

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 3. 2022, sp. zn. 25 Cdo 3256/2021

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 21. 12. 2007, sp. zn. 4 As 40/2007

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 20. 3. 2008, sp. zn. 6 As 11/2007

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 2. 5. 2012, sp. zn. 1 As 32/2012

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 11. 9. 2013, sp. zn. 1 As 76/2013

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 24. 1. 2018, sp. zn. 6 As 333/2017

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 13. 6. 2019, sp. zn. 9 As 19/2018

Rozsudek Městského soudu v Praze v rozsudku ze dne 10. 1. 2019, sp. zn. 58 Co 397/2018

Rozsudek Okresního soudu v Ústí nad Labem ze dne 1. 10. 2019, sp. zn. 11 C 237/2016

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 5. 5. 2020, sp. zn. 10 Co 277/2019

Další internetové zdroje

Plán zimní údržby komunikací hl. m. Prahy v období 2021–2022 schválený usnesením Rady hl. m. Prahy č. 2726 ze dne 8. 11. 2021 dostupný na webových stránkách Technické správy komunikací hlavního města Prahy, a.s. [online], tedy zde: <http://zimniudrzba.tsk-praha.cds.w.cz/www/pl%C3%A1n%20zuk21-22.pdf>

Operační plán zimní údržby místních komunikací v MO Plzeň 2 – Slovany pro období 01.11.2021 - 31.03.2022 schválený Rady Radou městského obvodu Plzeň 2 – Slovany usnesením č. 142/2021 ze dne 13. 10. 2021, dostupný na webových stránkách městského obvodu Plzeň 2 – Slovany [online], tedy zde: https://umo2.plzen.eu/zivot-v-obvodu/aktualne-z-obvodu/lang_19/operacni-plan-zimni-udrzby-mistnich-komunikaci-v-mo-plzen-2-slovany.aspx

Rozhovor s bývalým senátorem Jaroslavem Kuberou na Ministerstvu vnitra ČR ohledně „chodníková novely“ dostupný na webových stránkách Ministerstva vnitra ČR [online], zde: <https://www.mvcr.cz/CLANEK/URAZY-NA-OBECNIM-CHODNIKU-BY-MELA-ODSKODNOVAT-OBEC.ASPX>

Informace o společnosti Technická správa komunikací hlavního města Prahy, a.s. [online]. Dostupné na: <https://www.tsk-praha.cz/wps/portal/root/o-spolecnosti/o-spolecnosti-TSK-Praha>

Ostatní zdroje

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Seznam použitých zkratek

ABGB	Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie neboli Všeobecný zákoník občanský
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch neboli německý občanský zákoník
Listina	Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákon
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR
Zákon o obcích	Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
ZHMP	Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze
ZPK	Zákon č. 13/1997 Sb., zákon o pozemních komunikacích
ZSPR	Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů

Přílohy

Příloha č. 1

Městský úřad Benešov
Odbor správy majetku
Ing. Jitka Drahoňovská, vedoucí odboru
Masarykovo náměstí 226
256 01 Benešov u Prahy
epodatelna@benesov-city.cz

Slaný 8. 6. 2020

Žádost o poskytnutí informací dle zákona č. 106/1999 Sb.

Žadatel: **Hana Šaročová**, nar. 15. 1. 1994, bytem Žižice 70, 274 01
Slaný

Vážení,

ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, se na váš úřad, resp. příslušný majetkový odbor, obracím s žádostí o poskytnutí informací, a to formou vyplnění přiloženého dotazníku obsahujícího požadované informace.

Vyplněný dotazník, prosím, zašlete na e-mail: sarochovah@seznam.cz.

Děkuji a jsem s pozdravem

Hana Šaročová

ŽÁDOST O INFORMACE

k případům se vznikem újmy na zdraví a na majetku (dále jen „**škoda**“) třetích osob v důsledku (buť jen tvrzené) činnosti obce v souvislosti s vlastnictvím obecního majetku anebo s výkonem správy majetku

Celkový počet oznámených, u obce uplatněných případů , při nichž měla dle tvrzení oznamovatele (fyzické, právnické osobě) vzniknout škoda v důsledku (ne)činnosti obce v souvislosti s vlastnictvím obecního majetku anebo s výkonem správy majetku ²³⁷ , v rozlišení na jednotlivé roky ²³⁸ :		
2017	2018	2019
Počet případů se vznikem <u>nemajetkové újmy na zdraví chodce na pozemní komunikaci</u> (místní komunikace / chodník) na obecním pozemku, které byly obci oznámeny a obec se jimi zabývala, v letech:		
2017	2018	2019
Počet případů se vznikem <u>škody na vozidle či jízdním kole vlastníka</u> následkem <u>jízdy na vozovce</u> pozemní komunikace na obecním pozemku, které byly obci oznámeny a obec se jimi zabývala, v letech:		
2017	2018	2019

²³⁷ Jedná se zejména o případy **zraněných či poškozených chodců, poškozených vlastníků vozidel, movitých i nemovitých věcí** atp. se vznikem těchto typových újem (škod): nemajetková újma na zdraví následkem pádu chodce na zcela neuklizené či částečně uklizené či zcela uklizené, ale kluzké komunikaci (změna/závada ve schůdnosti dle § 9, § 26, § 27 zák. č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích; dále jen „ZPK“); nemajetková újma na zdraví následkem chůze či pádu po nerovné či poškozené komunikaci (změna/závada ve schůdnosti dle ZPK, věcná (majetková) škoda vzniklá při výše uvedené situaci se zraněním chodce; věcná škoda na cizí věci způsobená pádem stromu, stožáru veřejného osvětlení (§ 2900 / § 2937 občanského zákoníku), stavebního materiálu, technického zařízení; věcná škoda na vozidle či jízdním kole po najetí do nerovnosti / do výtluhu v místní komunikaci (změna/závada ve sjízdnosti dle ZPK); věcná škoda způsobená zřízením budovy nebo odloučením její části (§ 2938 občanského zákoníku), věcná škoda na nemovité věci (§ 2926 občanského zákoníku), věcná škoda vzniklá z provozní činnosti (§ 2924 občanského zákoníku), sekundární věcná škoda vzniklá následkem primárního poškození jiné věci (§ 2900 občanského zákoníku), věcná škoda způsobená vytopením bytu nájemcem z bytu ve vlastnictví obce aj. V pochybnostech, zda případ spadá do některé těchto kategorií, jej do numerického vyčíslení zahrňte taktéž.

²³⁸ Dle data doručení žádosti (oznámení), bez ohledu na to, zda řešení případu trvalo v následujících letech.

Počet případů se vznikem škody na zdraví chodce či majetku vlastníka následkem pádu stromu, stožáru veřejného osvětlení (sloupu) či zřícením budovy ve vlastnictví obce či odloučení její části, které byly obci oznámeny a obec se jimi zabývala, v letech:		
2017	2018	2019
Pokud obec řešila i jiné typy škodních událostí, uveďte, o jaké typové případy škody se jednalo:		
Celkový počet případů (v letech 2017 až 2019) týkajících se výše uvedené škody v důsledku (ne)činnosti obce v souvislosti s vlastnictvím obecního majetku anebo s výkonem správy majetku, a to v rozlišení na způsob vyřešení:		
Byly řešeny či vyřešeny mimosoudně ²³⁹	Probíhalo o nich soudní řízení ²⁴⁰	
Pokud obec řešila škodní událost v soudním řízení, uveďte <u>spisovou značku</u> dané věci a <u>soud</u> , který ve věci rozhodoval jako <u>soud 1. stupně</u> , jakož i <u>navazující spisové značky</u> vyšších soudů:		
Pokud obec řešila škodní události s využitím právních služeb specializovaných externistů (advokátů), uveďte, jakou částku za tyto služby zaplatila, s rozlišením na jednotlivé roky ²⁴¹ :		
2017	2018	2019

²³⁹ Např. (i) oznamovatelé obdrželi plné či částečné odškodnění a nepožadovali další náhradu škody, nebo (ii) byla uzavřena dohoda (o narovnání atp.), nebo (iii) byly požadavky oznamovatele obcí odmítnuty a oznamovatel se těchto nároků již dále nedomáhal soudní cestou.

²⁴⁰ Tzn. mezi 1. 1. 2017 a 31. 12. 2019 doručil soud obci žalobu.

²⁴¹ Pokud externí poradce poskytl služby v jednom roce, ale účtoval je roce v následujícím, rozhodující je, v jakém roce za tyto služby obec zaplatila, tj. nikoliv dle data uskutečnění zdanitelného plnění.

Pokud obec či jiný subjekt (pojišťovna obce) poskytla v rámci řešené škodní události poškozeným peněžní plnění (odškodnění, pojistné plnění), uveďte výši, s rozlišením na jednotlivé roky:		
2017	2018	2019
Má-li obec sjednané pojištění pro případ odpovědnosti za škodu (není-li, tak obdobné majetkové pojištění), uveďte finanční částku (příp. procento), kterou se obec podílí (spoluúčastní) na odškodnění pojistné události:		
Doplňující poznámky obce či vysvětlení k výše uvedeným případům či otázkám		

Evidence vyplněných dotazníků – újmy vzniklé v roce 2017

Obec	Celkový počet případů	Počet případů újem na zdraví chodce	Škody na vozidle vzniklé po jízdě na vozovce	Škody vzniklé pádem stromu/stožáru/budovy	Celková výše náhrady (Kč)
Bakov nad Jizerou	0	0	0	0	0
Benátky nad Jizerou	1	0	0	1	0
Benešov	15	1	4	0	283 082
Beroun	5	2	1	0	31 049
Čáslav	1	2	0	0	12 795
Černošice	8	0	2	0	48 827
Česká Třebová	8	8	0	0	0
Česká Lípa	16	7	1	8	176 956
Český Brod	3	3	0	0	420 769
Děčín	26	17	4	5	14 679
Dobříš	4	3	0	1	0
Dubí	9	8	1	0	0
Hlavní město Praha	119	91	7	21	91 329
Hořice	4	1	0	2	9 000
Hořovice	2	2	0	0	234 405
Hostivice	0	0	0	0	0
Hrádek nad Nisou	5	0	0	1	0
Humpolec	2	1	0	1	0
Jičín	4	0	4	0	113 671

Jindřichův Hradec	3	1	0	2	154 624
Karlovy Vary	121	27	12	50	598 672
Kladno	13	11	1	1	0
Klášterec nad Ohří	4	1	0	0	11 185
Klatovy	22	3	2	3	328 740
Kralupy nad Vltavou	17	1	0	0	388 054
Králův Dvůr	0	0	0	0	0
Kroměříž	2	1	0	1	0
Kutná Hora	7	4	1	2	5 960
Liberec	49	23	22	3	901 531
Louny	5	2	1	1	4 020
Lysá	2	2	0	0	51 000
Mělník	5	5	0	0	286 459
Milevsko	2	2	0	0	16 954
Milovice	6	0	0	1	52 472
Mladá Boleslav	0	0	0	3	0
Mnichovo Hradiště	2	0	0	0	2 188
Mníšek pod Brdy	0	0	0	0	0
Neratovice	2	1	0	1	0
Nová Paka	3	1	0	0	83 924
Nový Bor	10	4	5	1	126 209
Nový Jičín	8	6	2	0	0
Opava	11	6	3	2	130 000
Ostrov	19	3	0	16	51 097

Otrokovice	3	1	0	2	0
Pardubice	21	21	0	0	407 813
Plzeň	17	17	0	0	265 011
Poděbrady	11	10	1	0	107 257
Prostějov	10	2	0	6	52 593
Rokycany	3	3	0	0	0
Říčany	4	2	1	1	5 387
Slaný	4	2	0	2	644 985
Svitavy	15	10	1	4	49 556
Šternberk	2	2	0	0	0
Šumperk	2	0	0	2	14 016
Tábor	1	11	0	1	102 560
Trutnov	7	4	0	3	54 072
Třebíč	9	7	1	1	21 609
Uherské Hradiště	4	4	0	0	0
Ústí nad Labem	31	18	12	1	97 924
Znojmo	11	3	1	3	76 294
Žatec	24	10	3	2	319 312
Žďár nad Sázavou	26	9	4	0	350 000
Celkem	750	229	97	155	7 198 040

Evidence vyplněných dotazníků – újmy vzniklé v roce 2018

Obec	Celkový počet případů	Počet případů újem na zdraví chodce	Škody na vozidle vzniklé po jízdě na vozovce	Škody vzniklé pádem stromu/stožáru/budovy	Celková výše náhrady (Kč)
Bakov nad Jizerou	0	0	0	0	0
Benátky nad Jizerou	2	0	0	1	0
Benešov	12	0	9	0	54 812
Beroun	2	1	0	1	104 565
Čáslav	1	1	0	0	1 750
Černošice	2	0	0	0	10 521
Česká Třebová	1	1	0	0	24 444
Česká Lípa	2	0	0	1	5 000
Český Brod	0	0	0	0	170 587
Děčín	10	7	1	2	12 909
Dobříš	3	3	0	0	0
Dubí	1	0	0	2	20 024
Hlavní město Praha	68	42	10	16	797 655
Hořice	0	0	0	0	0
Hořovice	0	0	0	0	0
Hostivice	1	0	1	0	149 309
Hrádek nad Nisou	0	0	0	2	0
Humpolec	6	3	0	3	0
Jičín	1	1	0	0	25 623

Jindřichův Hradec	2	0	0	2	17 210
Karlovy Vary	92	8	9	22	233 235
Kladno	6	3	0	3	0
Klášterec nad Ohří	5	2	0	0	52 509
Klatovy	21	2	2	1	895 367
Kralupy nad Vltavou	13	1	1	0	109 154
Králův Dvůr	0	0	0	0	0
Kroměříž	2	1	0	1	0
Kutná Hora	5	1	3	1	196 179
Liberec	51	13	22	14	687 338
Louny	5	1	0	3	58 500
Lysá	0	0	0	0	0
Mělník	1	1	0	0	31 594
Milevsko	1	1	0	0	173 540
Milovice	11	0	0	0	425 542
Mladá Boleslav	0	2	0	1	0
Mnichovo Hradiště	0	0	0	0	0
Mníšek pod Brdy	0	0	0	0	0
Neratovice	2	1	1	0	0
Nová Paka	2	1	0	0	10 650
Nový Bor	4	2	1	1	27 302
Nový Jičín	3	1	2	0	0
Opava	10	7	0	1	316 000
Ostrov	3	0	1	2	0

Otrokovice	3	0	0	3	4 304
Pardubice	29	5	3	2	443 759
Plzeň	4	3	1	0	60 934
Poděbrady	2	0	2	0	2 290
Prostějov	7	5	0	2	52 899
Rokycany	1	0	1	0	0
Říčany	3	2	1	0	5 000
Slaný	3	3	0	0	0
Svitavy	4	3	0	1	11 096
Šternberk	2	1	1	0	0
Šumperk	3	1	0	2	6 854
Tábor	4	4	0	0	30 480
Trutnov	7	3	0	4	78 422
Třebíč	5	4	1	0	20 434
Uherské Hradiště	2	2	0	0	0
Ústí nad Labem	28	10	17	1	90 816
Znojmo	12	4	1	1	501 314
Žatec	18	6	6	1	181 456
Žďár nad Sázavou	18	10	1	0	427 000
Celkem	506	173	98	97	6 528 377

Evidence vyplněných dotazníků – újmy vzniklé v roce 2019

Obec	Celkový počet případů	Počet případů újem na zdraví chodce	Škody na vozidle vzniklé po jízdě na vozovce	Škody vzniklé pádem stromu/stožáru/budovy	Celková výše náhrady (Kč)
Bakov nad Jizerou	1	0	0	1	34 480
Benátky nad Jizerou	2	1	1	0	48 780
Benešov	8	1	5	2	90 276
Beroun	3	2	0	0	19 131
Čáslav	0	0	0	0	0
Černošice	4	1	0	0	24 721
Česká Třebová	5	2	2	1	0
Česká Lípa	8	2	3	1	35 399
Český Brod	0	0	0	0	203 708
Děčín	33	20	9	4	78 830
Dobříš	4	1	1	0	3 000
Dubí	2	1	0	1	3 000
Hlavní město Praha	82	68	7	7	144 336
Hořice	6	2	0	3	196 361
Hořovice	3	1	1	1	68 768
Hostivice	0	0	0	0	0
Hrádek nad Nisou	1	0	0	1	0
Humpolec	7	6	0	1	0
Jičín	0	0	0	0	0

Jindřichův Hradec	16	0	0	16	249 448
Karlovy Vary	108	15	8	14	347 112
Kladno	3	3	0	0	0
Klášterec nad Ohří	3	1	1	0	21 774
Klatovy	16	2	0	0	198 605
Kralupy nad Vltavou	21	3	1	0	103 876
Králův Dvůr	1	1	0	0	0
Kroměříž	3	1	0	2	86 361
Kutná Hora	9	4	2	3	1 106 077
Liberec	33	11	18	3	364 819
Louny	4	2	0	2	4 489
Lysá	1	0	1	0	81 000
Mělník	4	2	1	1	61 242
Milevsko	3	1	0	1	49 562
Milovice	9	0	0	1	125 877
Mladá Boleslav	0	1	1	1	0
Mnichovo Hradiště	0	0	0	0	0
Mníšek pod Brdy	0	0	0	0	0
Neratovice	3	3	0	0	0
Nová Paka	2	2	0	0	0
Nový Bor	5	1	3	1	18 971
Nový Jičín	8	4	4	0	0
Opava	11	5	0	6	0
Ostrov	2	1	0	1	40 206

Otrokovice	1	0	0	1	0
Pardubice	33	13	3	1	411 798
Plzeň	9	8	0	1	355 802
Poděbrady	3	2	1	0	16 250
Prostějov	44	2	1	39	20 684
Rokycany	5	4	0	1	37 894
Říčany	4	3	1	0	12 969
Slaný	3	0	0	3	72 996
Svitavy	2	2	0	0	0
Šternberk	3	2	1	0	0
Šumperk	6	1	0	5	38 662
Tábor	8	5	1	2	136 355
Trutnov	9	2	0	5	192 888
Třebíč	8	6	2	0	11 910
Uherské Hradiště	4	3	0	1	124 234
Ústí nad Labem	28	17	9	2	104 689
Znojmo	11	4	3	1	182 139
Žatec	25	6	6	3	1 106 388
Žďár nad Sázavou	67	55	1	0	1 514 000
Celkem	707	306	98	140	8 149 867

Příloha č. 3

2.

NAŘÍZENÍ,

kterým se mění nařízení č. 18/2010 Sb. hl. m. Prahy, o vymezení úseků místních komunikací a chodníků, na kterých se nezajišťuje sjízdnost a schůdnost odstraňováním sněhu a náledí, ve znění pozdějších předpisů

Rada hlavního města Prahy se usnesla dne 17. 1. 2017 vydat podle § 44 odst. 2 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., a § 27 odst. 5 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění zákona č. 97/2009 Sb. a zákona č. 268/2015 Sb., toto nařízení:

Č L I

Příloha k nařízení č. 18/2010 Sb. hl. m. Prahy, o vymezení úseků místních komunikací a chodníků, na kterých se nezajišťuje sjízdnost a schůdnost odstraňováním sněhu a náledí, ve znění nařízení č. 17/2011 Sb. hl. m. Prahy, nařízení č. 19/2012 Sb. hl. m. Prahy a nařízení č. 18/2014 Sb. hl. m. Prahy, zní:

Z důvodu velikosti souboru je možno Přílohu nalézt na následujících internetových adresách:

mapy podle jednotlivých městských částí

http://www.praha.eu/jnp/EXTERNAL/zima_2017/

balíček všech PDF map ke stažení

http://www.praha.eu/jnp/EXTERNAL/zima_2017/cela-praha.zip

interaktivní aplikace ke stažení

http://www.praha.eu/jnp/EXTERNAL/zima_2017/ucho2017.zip

Čl. II

Toto nařízení nabývá účinnosti dnem 15. února 2017.

Adriana Krnáčová, v. r.
primátorka hlavního města Prahy

Petr Dolínek, v. r.
náměstek primátorky hlavního města Prahy